

Pertev Naili Boratav
NASREDDİN HOCA

EDEBİYATÇILAR DERNEĞİ

NASREDDIN HOCA FIKRALARI

1.

Var. 331 b

/Saltuk/gerü'azm-i Rûm eyledi. Andan Konya şehrine geldi. Uğramayup dahı azm-i şehr-i Akyanos edüp gitdi. Çünkim şehre gelüp yetişdi, bir bağ kenârında kondı. Birez dinlendi. Nâgâh bir kişi çıka geldi. Seyyide selâm verdi. Server selâmın aldı. İlerü gelüp Serverün öninde bir tâze salkım üzüm kodı. [Var., 332a] Dahı ayıtdı. "Kadem rencîde edüp bende hâneye buyurun gidelüm." [Var., 332b] Server sordı kim: "Sizler kimlersiz? Sizi evvelâ bilelüm." dedi. Pes ol kişi ayıtdı: "Saltânum! Muhibbünüz du'âcı H^wâca Nasraddîn'dür, eğer ki işitdüğünüz var ise." Pes Server tebessüm eyledi. Zîrâ bu Nasraddîn'ün halk içinde nedâmetinden latifelerin söylerlerdi; kitâbında ma'lûmdur, yazmışlardur; anlar hâtırına hutûr etdi; dahı güldi. Andan durup Mollâ Nasraddîn birle görüşdi; ayıtdı: "Mevlânâ! Sizlere çoktan iştiyâkum var idi, görmeğe; bi-hamd illâh müyesser oldu." Andan durdılar. Musâhabet ederek şehre geldiler. Serveri Molla Nasraddîn kendü evine getürdi, kondurdi. Kaçan kim Server kapudan içeri girdi; bakup dahı ayıtdı: "Bu evcügezünüz, Molla, billâhi mülk midür?" Nasraddîn ayıtdı: "Server! Dünyâda benüm bu üç nesne hemân mülkümdür; bâkîsi benüm değüldür. Zîrâ ki gece gündüz benden anlar ayru olmazlar." Server ayıtdı: "Mevlânâ! Anlar nedür? Lutfunuzdan bize bildürün." Hoca Nasraddîn ayıtdı: "Server! Ol üç nesnenün biri zekerüm, ve ikisi hayalarumdur; dâyim benümledür." dedi. Server bu sözi işidicek bî-ihtiyâr gerü tebessüm eyledi, güldi. Pes Nasraddîn Hoca taşra gitdi. Server ayıtdı: "Bu eri velîdür derler. Bu sözün be-her hâl bir me'âli ve bir te'vîli vardır. Zîrâ Ahmed 'Arab küfürler söylerdi; gerü anun bir me'âli vardı. Şücâ'-ı 'Acem dahı nedâmetler eylerdi; âhir velî idüğün halk bildiler. İmdi bu er dahı velîdür; hâlî ve tehî değüldür. Bı nun sözinde bir kaziyye vardır. Pes bu sözlerin hakîkati vardır. Zîrâ Sultân-ı kevneyn ve Resûl is-saka-

layn buyurur bu hadîsi kim: Al-macazî nazart al-hakîkî. İmdi kişi dünyâdan âhirete girdükde anunla ne nesne kim bile giderse anun mülki ola, bilesince gide, kendüden ayrılmaya? Ol ne ola? dedi." Fıkr eyledi; ayıtdı: "Hay! Anun biri 'ilmdür; ve biri 'ameldür kim dünyâdan kişiyle bunlar ayrılmaz, bile gider. Fe-ammâ ol vücûdun biri neyki, ikisi hod bunlardur?" Ol birin kat'â fıkr edemedi; mütahayyir oldu, durdu. Pes birezden Nasreddîn Hoca kapudan içerü girüp selâm verdi, dahı ayıtdı: "Server, ol bir kaziyye kim fıkr edersiz, ne ola? Ol ihlâs-ı kalbdür." Pes meseldür kim: Gönülden gönüle yol vardır. Evliyâ içre böyledür ki birinün gönlinden geçeni bilürler. Pes Server çün anı işitti, tahsîn edüp: "Hôb buyurdunuz." dedi. Pes bildi kim bu Molla Nasraddîn gerçi zâhirde hep söylediği mecâzdur, velî hakîkat söylermiş; mucâzı sırrı sûret eylemiş. Bu bir remz imiş. "Bu kişi tekin er değüldür. Nitekim Basrî ve Ahmed-i Küfr-gûy gibi latîfe ile hâl söylermiş, rümûz edermiş." dedi. Pes bir niçe gün Nasraddîn'le oldu. Âhir vedâ' edüp doğru deryâ kenârına geldi.

2.

/Saru Saltıh andan Akyanos şehrine gitdi/ (...) Pes Server andan durdu. H^wâca Nasraddîn evine geldi. Hapu kakdı. Hatunı kapu ardına gelüp: "Kimsiz?" dedi. Server ayıtdı: "Ben Şerîf Saltıh'ım. Kanı, H^wâca kandadır?" Pes hatun ayıtdı: "Server, H^wâca Sivri-Hisâr'a ve Kara-Hisâr'a gitdi." Server ayıtdı: "Ol yerler kâfirlikdur; anda n'eyler?" Hatun ayıtdı: "Sivri-Hisâr'un musarrifleri haber gönderdiler, dahı ayıtdılar: Gelsün, bize bir az 'akıl koysun, biz dahı iller gibi uslanalum. Ve dahı Kara-Hisar'da olan Ermeniler ayıtmışlar: Nasraddîn bir 'akılsız Türkdür, kim gerekse anun sakalına güler. Vay! Bunda gelse biz de gülerdik; demişler. Pes anda gitdi kim vara anların sakalına güle birez." dedi. Pes Server ayıtdı: "Hayıf! Bize bir kaç nasîhat ede derdim."

3.

Nakıldur ki her yıl Server Nasraddîn'e ve hatunına tuhfeler ve armağanlar gönderürdi. H^wâca ve hatun dahı du'alar gönderürlerdi. Pes bir yıl Server armağan göndermedi. Anlar dahı du'anâme göndermediler. Server gerü hediye gönderdi. Ayıtdı: "Bizümle dostluk böyle mi olur?" Pes, ol gelen âdeme H^wâca ayıtdı: "Begüm, siz bilmez misiz kim, mesel-i meşhûrdur ki boş torba ile at tutulmaz. Erenler yanında hatâdur." Pes ol varan âdem ayıtdı: "Bir du'â eyle bizlere, bir mut buğ-

day getürelüm." H^wâca: "Bir kile olsun, hemân hâzır olsun. Erenler du'âyı hâzıra ederler, gâyibe gülbenk ederler. Veresiye du'â olmaz." dedi. O şahıs vardı. Buğdayı aldı, geldi. H^wâca du'âlar eyledi. Ol kişinin mâlî şöyle vâfir oldu kim rızkının hesâbını bilmezdi.

4.

Hikâyet ederler ki: Nasraddîn H^wâca'ya ('aleyh ir-rahme) bir gün Şeyyâd Hamza: "Behey H^wâca! Nedür bu senün hâlün? Hemîn 'âlemde masharalık mıdur kemâlün?" der. H^wâca aydur: "Ere bir hüner yeter. Senün dahı nen var, ey ebter?" Şeyyâd Hamza aydur: "Benüm hünerlerüm çokdur, ve kemâlüme nihâyet yokdur. Her gece 'âlem-i 'anâsırdan geçerüm. Evvelki felek serhaddine dek uçarum. Varup feleğe aşağıdan yukaru el ururum, safha-i felekde her ne varsa görürüm." der. H^wâca aydur: "Hiç elüne bir sammur ve vaşak gibi nâzik ve yumuşak nesne dokunur mu?" Şeyyâd Hamza aydur: "Belî." H^wâca aydur: "Ey ahmak! Ol benüm taşaklarumdur, haberün yokdur." der.

5.

Rivâyet ederler ki: Nasraddîn H^wâca bir gün makâbir arasında gönleğin çıkarup 'uryân oturmuşdı ve bitlerin bitleyüp hicâbı ortadan götürmüşdi. İttifâk bir taraftan bir kavî yel gelür, H^wâca'nun elinden gönleğini götürüp alır. H^wâca dahı: "Ha şunda, ha bunda..." deyüp ardına düşer. Makâbir içinde gâh seğirdür, gâh düşer. Meğer birkaç yolcu yolca geçü, giderlerdi ve maslahatlarına 'azm ederlerdi. Görseler kim bir herîf 'uryân ve büryân, makberler arasında gâh yügürür ve gâh düşer, gâh oturur ve gâh durur. İlerü gelüp: "Be herîf, ne hâllü kişisin, ve kimün yoldaşısın?" derler. H^wâca aydur: "Kim olsam gerekdür? Ölüyim, hâcete ve meyyitim, maslahata çıkdum." der.

6.

Hikâyet ederler ki: Nasraddîn H^wâca çift sürerken boyunduruğun kayışı üzülür ve düzen takan ser-cümle bozulur. H^wâca fi'l-hâl dülbendini başından eline alup anun yerine bağlar, sınık sarsuk her ne varsa sarup sarmalayup sağlar, ve öküzlere "hay!" deyüp yine önüne katar ve bir mikdâr yer dahı sürüp söküp atar. Nâzik dülbenddür zora deviş götürmeyüp çatır çutur üzülmeğe ve pâre pâre olup çözülmeğe başlar. Nasraddîn H^wâca fâriğ ül-bâl ve bî-bâk mesrûr ül-hâl ve ferahnâk olup: "Sen de gör e, kayış ne çeker imiş." der.

7.

Nakl ederler ki: Bir peyk-i revân yolda revân iken Nasraddîn H^âca'ya uğrar. Görür ki bir pîr-i 'azîz ve ehl-i 'ilmü sâhib-temyîzdür, aydur: "Hey Mevlânâ! Bu gece bir düş gödüm; bana ta'bîrin eyle." H^âca aydur: "N'ola, düşünün takrîrin eyle." Peyk aydur: "Bu gece gördüm ki bir eşek beni yef'aller, ve tamâm murâdî üzere mühmeller." H^âca aydur: "Devlet ve sa'âdet! Senün elüne bin akça girse gerek, ve 'an-karîb bir cüz'î muzayaka geçirüp 'inâyet sana el verse gerek." Peyk sürûrından: "Neden dedün ve ne hoş şekerler yedün, Mevlâna?" der. H^âca aydur: "İnşâ'allah bir yorga katır doğurursın, devlet yârî kılursa bin değil iki bine dahi verürsin."

8.

Nasraddîn Hoca bir gün Sivri-Hisâr'da câmi'de menbere çıkup va'z u nasîhat ederken ayıtmış: "Müslimânlar! Varun Tanrı'ya şükr eylen kim deveye kanat vermemiş. Eger kanadı olaydı uçup bacalarınıza konup yıkardı." demiş. – Söz dahi burada tamâm olur.

9.

Nasraddîn Hoca bir gün va'z u nasîhat ederken ayıtmış ki: "Müslimânlar! Bu Sivri-Hisâr'la Karaca-Hisâr'un havâsı bir imiş." Bunlar dahi: "Neden bilürsin, Hoca?" demişler. Nasraddîn Hoca ayıtmış: "Anda olurken gördüm, sikümle taşagum berâber idi; bunda dahi gördüm, gene de berâberdür." demiş.

10.

Nasraddîn Hoca gene bir gün va'z ederken ayıtmış: "Müslimânlar! Varun Tanrı'ya şükr edünüz ki götünüzü alnunuzda yaratmamış. Eger götünüz alnunuzda olaydı her gün yüzünüze sıçaydunuz." der.

11.

Nasraddîn Hoca günlerden bir gün gerü va'z u nasîhat ederken ayıtmış: "Müslimânlar! Hiç ben size ne diyeceğim, bilür misiniz?" demiş. Bunlar dahi: "Yok, bilmezüz." demişler. Hoca ayıtmış: "Çünkü bilmezsiniz, ya ben size ne diyeyin?" demiş. İnmiş, yürüyü vermiş.

12.

Gelecek hafta gerü va'za, nasîhata çıkmış. Ayıtmış: "Müslimânlar! Hiç ben size ne diyeceğim, bilür misiz?" demiş. Bu kerre bunlar: "Bilürüz." demişler. Nasraddin Hoca ayıtmış ki: "Çünkü bilürsüz, ya ben size ne diyeyim baş ağrıdayım?" deyüp gitmiş.

13.

İttifâk gelecek hafta gerü menbere çıkmış: "Müslimânlar! Hiç bilür misiz, ne desem gerekdür?" demiş. Bunlar dahi, ba'zısı: "Bilürüz.", ba'zısı: "Bilmezüz." demişler. Hoca ayıtmış: "Bileniniz bilmezinize öğretsün." deyüp aşağı inüp gider. – Sohbet dahi bunda tamâm olur.

14.

Rivâyetdür: Nasraddîn Hoca bir gün cum'ada menbere çıkar. Bunlara aydur: "Hey cemâ'at! Ben size ne derin, hiç bilür misiz?" demiş. Bunlar da bu kere hiçbirisi dınmadı. "Ey hod, bunda hod kimesne yoğımış." deyüben menberden aşağı inüp taşra çıkup gezinmeğe ve teferrüc etmeğe başladı.

15.

Nasraddîn Hoca meger bir gün mescide varur. İttifâk kısacuk kaftan ile varur. Kadayı gör, cemâ'atun ön safında vâki' olur. Namâza durup rükû'da iken taşakları görünür imiş. Bir herîf ardından bunu berk karvamış. Nasraddîn Hoca dahi ittifâk imâmın berk hemân taşacağın karvar. Döner imâm dahi: "Be herîf! N'eylersin?" demiş. Nasraddîn Hoca ayıtmış ki: "Ben sizi taşak oyunun oynar sandum." demiş.

16.

Nasraddîn Hoca meger günlerden bir gün yolda gide durur iken ittifâk bir çeşmede, ve yâhud bir derede bir alay 'avratlar, kız, gelin, don, gönlek ve espap yurlar imiş. Hoca bunların yanlarına geldiğinceyin bu 'avratlar Hoca'ya karşı amların açmışlar, dahi: "Şuna ne derler?" demişler. Hoca aydur: "Buna Türkçe am derler." demiş. 'Avratlar aydur: "Yok, Hoca! Sen bunu bilimedün." dediler. Hoca aydur: "Ya bunun adı, nâmı nedür?" dedi. "Bana cevâb verün." dedi. Mezkûreler ayıtmışlar: "Buna garîb ölüsi maşadı derler." demişler. Hoca bunlardan bu cevâbı işidicek 'ale 'l-fevr hemân ol dem bir pâre /...../ Dahi zekerini bir pâre köhne bez pâresine sarup dahi zekerin bir yongacuk üze-

rine komış. Dahı: "Vahdehu lâ şerîke lehu" deyüp ol 'avratlara karşı gelüp bu 'avratlar bu hâli göricek: "Bu nedür?" deyücek Hoca aydur: "Bu ol garîb ölüsidür. Yerine, hakkına koyalum." der. Hele 'avratların bir iştahlısına yerleşdürmüş. Tamâm içinde iken bu 'avrat el urmuş. Hoca'nun iki taşagın karvar. "Bu nedür, ey Hoca?" demiş. Hoca aydur: "Bu ol garîbün oğlancuklarıdır. Bunda ta'ziyyetine geldiler." demiş.

17.

Nasraddîn Hoca'nun tavuk yavricukları varmış. Bir gün bir fâre futasın pâre pâre eylemiş. Dahı delüp bu tavuk yavricuklarının bo-yuncuklarına geçürmüş. Bir herîf ayıtmış: "Hoca! Bu nedür?" demiş. Hoca aydur ki: "Anaları merhûme âhirete nakl etdi. Anun yasın dutar-lar." demiş, cevâb vermiş.

18.

Nasraddîn Hoca meğer bir gün bir yerde işemeğe oturur. Tamâm bir gün bir gece oturmuş. Âhir bir herîf gelür, aydur: "Hey Hoca! Ne çok oturdun." demiş. Hoca ayıtdı: "Behey yâr! Bir gün bir gecedür işe-rin, dahı dükenmez." der. Meğer ki öninde bir çeşme varmış, anun akduğunun şoruldusını kendü işerin sanurmuş.

19.

Nasraddîn Hoca, meğer günlerden bir gün, oğlanın omuzına bin-dürür, dahı çarşı bazar seyrine gider. İttifâk gayrı vaktın eline yapışup giderimiş. Hele bu /kez/ gider iken bakmış oğlan yanında yok; evvel-kiye: "Aceb şol oğlan kanda gitdi ki?" deyü (oğlanı arayü gitdi deyü) haylı aramış. Âhir yolda gider iken yolu bir helvacı dükkânına gelür. Hemân fevrî oğlan aydur: "A baba! Bana helva aliver." demiş. Hoca ayıtmış: "Behey ruspi oğlı! Kandasın? Sabâhdan berü seni ararın." de-miş.

20.

Meğer Nasraddîn Hoca 'avratına aydur: "Ölüyi neden bilürler?" demiş. 'Avrat ayıtmış: "Yüzi ve eli sovak olur." demiş. İttifâk Hoca bir gün dağa oduna gider. Gideyoriken muhkem üşümüştü; yüzi ve elleri sovak olmuş. Bu 'alâmeti göricek: "Hay! Ben öldüm!" deyü hemân yat-mış. Kurtlar gelüp eşegini yemişler. Hoca yatduğı yerden aydur: "Yeg-dür, yeg! Issı ölmüş eşek buldunuz, yemeye misiz?" demiş.

20 bis.

Nasraddîn Hâce bir gün bir ağacın dalına çıkup ucından cânib oturup dibinden keserdi. Bir herif geldi: "Be Hâce! Öyle oturma, düşersin." dedi. 'Akabınca dal kırılıp Hâce aşağı düştü. Hemân: "Benüm düşeceğüm bildün, öleceğüm de bilürsin." deyüp yakasın berk tutdı. Herif: "Bilmem." diye gördi, kurtulmadı. Bu(nlar) ayıtdı: "Ne zamân burnun ile kulağın soğuk olur, o zamân ölürsin." der. Hemân koyuverür. Bir yerde: "Ben öldüm." deyü yatar. Eşek eve gelür. Görseler Hâce yok. Hâce dahı gelür: "Ben öldüm de dirildüm." der.

21.

Nasraddîn Hoca bir gün evinde yatı dururken karısı aydur: "A koca! Eve uğrı geldi." der. Hoca aydur: "Bire karı! Tınma, söyleme. Bolay ki bir nesne bula, elinden alavuz."

21 bis.

Bir gün Hoca'ya aydurlar: "Evüne harâmî girdi. Yetiş, tut'." derler. Hoca aydur: "Kon'. Götürebildüğü kadar götürsün. Kalanı bize yeter." dedi.

22.

İttifâk günlerde bir gün Nasraddîn Hoca'nun evine uğrı girür. Bu, evde, buçakda, yaçakda bulduğun serîka edüp omuzına urup çıkup evden giderken Nasraddîn Hoca dahı ol hînde hırsızun ardına düşüp bile gitdi, gördi. Herîf ardına bakdı, gördi ki Hoca dahı bir köhne yorganın omuzına almış, kendüyle bile gider. Hoca'ya aydur: "Kanda gidersin?" der. Hoca uğrıya aydur: "N'olsa gerek? Sizün ile sizün eve göçevüz." deyü cevâb verdi. – Kissa dahı bunda tamâm oldu.

23.

Nasraddîn Hoca meğer karısıyla çeşmeye don gönlek yumağa giderler. Çeşmeye vardukları gibi ittifâk bir siyâh kuzgun gelüp Hoca'nun sapunun alur dahı kaçar. 'Avrat ardınca çığırur, feryâd eder: "Hey, magbûn olacak yüzi kara! Bırak sapunumuzı!" der. Hoca ayıtmış: "Kerem eyle, karı! Tınma! Ol bizden kirli ancak." demiş. – Sohbet dahı bu arada tamâm olmuş.

24.

(Nasraddîn Hoca'ya) meğer günlerden bir gün Hoca'nun oğlu hammâma varur. Hammâmdan birisi Hoca'ya gelür: "Bugün hammâmda oğlunun ussı gitdi." demişler. Hoca dahı aydur: "Geç! Ussı evvelden yoğıdı. 'Acebâ şimdi nesi gitdi ola?" demiş. – Kissa dahı bunda tamâm oldı.

25.

Nasraddîn Hoca meğer günlerden bir gün bir tenhâ yerde bir kıvâma gelüp merkebini yef'allemiş. Dahı andan sonra yol üzerinde güneşe karşı zekerini açup koyup yatmış. Bir herîf Hoca yaturken çıka gelmiş: "Hey Hoca! N'eylersin? demiş. 'Ayıbdur ki zekerüni örte ko." demiş. Hoca: "Yöri, hey /...../ sikduğüm! Yaş ve nemnâk siki örte koyayın dahı küflensin mi?" demiş, cevâb vermiş. – Kissa dahı bunda tamâm olmuş.

26.

Nasraddîn Hoca bir gün ittifâk suhtevât ile yemeğe içmeğe giderler. Meğer haranı götürmemişler, odada unutmuşlarıymış.. İttifâk karşı yakada bir alay 'avrat, oğlan, kız ve gelin ton gönlek yurlar imiş. Hoca aydur: "Varayın, şunlardan bir dâne haranicuk isteyeyin." Âhir bunlara yakın varduklayın 'avratların nuhsendesinden birisi aydur: "Kızlar! Siz tınmanız. Ben Hoca'ya bir cevâb vereyin." der. Hoca gelüp 'avratlara aydur: "Lutf u kerem eylen! Bana, kullanmağa haranicuğunuz varsa verün." demiş. Dahı def'i 'avratın birisi Hoca'ya karşı amın açar, dahı: "İşte, hâzır haranı bu vardur ancak şimdi." der. Hocam da, evvelden ağacı kıvâma gelüp, hâzır edüp dururmuş. Hemân 'avrata karşı açar, dahı: "Kadınım! Şuna geçür kim parmağım kara olmasun." der. – Kissa dahı bunda tamâm olur.

27.

Nasraddîn Hoca bir gün su kenârına varur. Dahı bir nice gözsüzler gelmişler; ayıtmışlar: "Hoca! Billâh lutf u kerem eyle, gel bizi öte yakaya geçür. Adam başına birer pul verelim." demişler. Hoca dahı râzî olup: "Hoş, verün." dedi. Hoca aydur: "Den! İmdi birbiriniz kuşağına yapışın, hâ!" demiş. Anlar dahı dedüğü gibi yapışdılar, suya girdiler. Hoca bunların öniince giderken ittifâk birisi suya düşer. "Hey Hoca! Birimiz suya düşdi, helâk olur." demişler. Hoca'nun bu söz ku-

lağına min-ba'd girmeyüp ve alınmayup: "Den durman, yürün! beri, ardımca. Nihâyet bir pul eksik hesâb edün." demiş. – Kısas dahi bunda tamâm olur.

28.

İttifâk bir gün Hoca hazretleri merkebin bâzâra satmağa iletmiş. Yolda giderken, balçıklı günmüş, ittifâk kuyruğı balçık olmuş. Hoca bunu görüp hemen eşeğin kuyruğın dibinden kesmiş. Hele mahassalı kelâm bâzâra varur. Kuyruksız eşeği bir dellâla satmağa vermiş. Çıka gelür bir herîf, aydur: "Ben bunu alurdım, ammâ ki kuyruğı yokdur." der. Hoca aydur: "Behey kişi! Hemân bâzâr edeceğün varısa anı gör; yoksa kuyruk bulınur, torvadadur." der. Cevâb dahi bunda hatm olur.

29.

Nasraddîn Hoca'nın bir tarlası varmış; dâyimâ yoklarırmış. İttifâk bir gece varmış, beklemiş. Meğer kim kızının bir herîf oynaşı varmış. Meğer ol gelmiş. Kızla oynaşurken oynaşı aydur, ayıtmış: "Gel, ben aygır olayım, sen kısrak ol." demiş. Kız dahi: "Hoş." demiş. Oynaşı dahi kişneyüp, aygırlanup kızın üzerine yürürken ittifâk gözi Nasraddîn Hoca'ya düş olur; hemân döner, gider. Kız dahi bir tutam hâsıl eline almış: "Çüş, çüş!" deyü ardına düşmüş. Nasraddîn Hoca aydur: "Kızum! Şunun gibi ak peserek, zerdâlu yivli, şeftâlu tüyli amı koyup giden ahmak hiç bir tutam hâsıla gele mi?" demiş. Cevâb dahi tamâm oldu.

30.

Nasraddîn Hoca meğer bir gece düşinde kuzgunlığa varmış. Eline dokuz akça vermişler. Nasraddîn Hoca (aydur) cidd ü cehd etmiş ki: "Elbet de şol dokuz akçayı on akça eylen; yoksa almazın." demiş. Böyle ceng ü cidâl ederken uyanmış. Hocam görür ki elinde hiç nesne yok, def'i gine gözlerin yummuş, dahi demiş ki: "Elimden ne gelür? Getürün, dokuz olsun, nakıd olsun hemân." demiş. – Sohbet dahi burada tamâm olmuş.

31.

Nasraddîn Hoca bir gün bir minâre görmüş. "Şuna ne derler?" demiş. "Buna şar siki derler." demişler. Nasraddîn Hoca bunlara ayıtmış ki: "Andan, buna olur götünüz var mıdur?" demiş.

32.

Nasraddîn Hoca bir gün bir bağa girmiş. Haviç ve şalgam yolmuş; ba'zısın çuvala koymuş. Ol hinde bâğbân duymuş: "Bire adam! Bunda seni kim getürdi?" demiş. Hoca aydur: "Bildir, bir vakıtda katı ziyâde yel esdi, hâ bilür misin? demiş. İşde ol yel ve rûzigâr getürdi beni bunda bıraktı." demiş. "Bire adam! Ya bunları kim yoldı?" demiş. Nasraddîn Hoca ayıtmış: "Be cânım! Ol vaktın katı yel idi, bek rûzigâr idi; beni alup gitmesün deyüp yapışdum, yapışdukça elümde kaldı." Bu kez bâğbân aydur: "Ya bunları bu çuvala kim koydı?" demiş. Nasraddîn Hoca ayıtmış: "Vallâhi birâzer! Ben dahı ol fikirdeyin." demiş.

33.

Meğer günlerde bir gün Nasraddîn Hoca'ya "Am uçar." demişler. Nasraddîn Hoca'm başını kaldırdı, dahı zekerine yapışdı; Hoca'm ayıtdı: "Uçarsa uçsun! Âhir konacağı yer budur." demiş.

34.

Nasraddîn Hoca'ya ayıtmışlar: "Hoca! Ay üçe midür, yoksa beşe midür?" demişler. Nasraddîn Hoca ayıtmış: "Ay alup satduğum yok; bilmezem." demiş.

35.

Nasraddîn Hoca bir gün nerdübân ile bir bağa girmiş. Haviç, şalgam yolarken bâğbân duymuş. Nasraddîn Hoca dahı hemân nerdübânı başına almış. Bâğbân ayıtmış: "Bire kişi! Bunda n'eylersin?" demiş. Nasraddîn Hoca ayıtmış: "N'eylesem gerek? Nerdübân satarın." demiş. Bâğbân ayıtmış: "Behey cânım! Bu nerdübân bâzârı degüldür. Var, nerdbânunu ağaç bâzârında sat." demiş. Nasraddîn Hoca'm ayıtmış: "Behey câhil! Ne boh yersin? Sana ne? Nerdübânumdur, her nerede gönlüm ister, dilerse anda satarın." demiş.

36.

Nasraddîn Hoca'ya bir gün: "Hey Hoca! demişler, şol devlengeç bir yıl dişi ve bir yıl erkek olur, derler. 'Aceb aslı nedür?" demişler. Nasraddîn Hoca ayıtmış: "Ol siz dedüğünüz bilmeğe iki yıl devlengeç olmuş kimesne gerekdür, bile." demiş.

37.

Nasraddîn Hoca bir gün, ramazân ayı gelmiş, ayıtmış ki: "Ne lâzım ellere tâbi' olam? Varam bir çölmeğe günde birer daş bırağayım. Otuz gün tamâm olıcak bayram edeyin." deyü çölmeğe günde birer daş bırağur. İttifâk, Nasraddîn Hoca'nun kızı bunu görür, gözi duş gelür. Hemân babası gitdüğü gibi fevrî bir avuç daşı getirüp çölmeğe koydı. İttifâkı bir gün Nasraddîn Hoca'ya ayıtmışlar: "Ayun bugün kaçınıcı gündür? Bize cevâb ver." demişler. Hoca: "Katlanun, bir mıkdâr sabr edün." demiş. Meğer ki mübârek ramazânun yigirminci günü imiş. Hoca'm everek ve yortarak evine gelür. Hemân 'acele ile çömlekte olan daşı bir bir saymaya başlar. Görse daşı, yüz yigirmi daş var. "Eğer bunun cemi'sin dersem bana, sefîh oldun, derler hele." der. Çıkmiş: "Bugün ayun kırkıdır." demiş. Bunlar da "Hay Hoca! Ay hod otuz gündür." demişler. Nasraddîn Hoca bunlara aydur: "Behey yâr! Ne 'aceb yabana söylersiz! Eğer çömlek hesâbına bakarsanız sahîh, sâlim ayun bugün tamâm yüz yigirmisidür." demiş. – Kissa dahı burada tamâm olur.

38.

Günlerden bir gün Nasraddîn Hoca'ya bir herîf on dâne kaz emânet komış. İttifâk kazun birisi zâyî' olur. Nasraddîn Hoca bir gün ol herîfe: "Gel adam! Emânet koduğun kazları al." demiş. Ol dahı: "N'ola Hoca, alayın." demiş. İttifâkı gelürler. Kazı sâhibi almağ ister. Görse, kaz dokuz. "Hay Hoca hanı kazun birisi?" der. Nasraddîn Hoca: "Kaz ondur." der. Ol herîf sayar, görür dokuz; Hoca sayar on. Âhir haylı birbiriyle mücâdele eylediler. Görür Hoca olur maslahat ve biter maslahat değül; Hoca aydur: "Gel kardaş! On kişi bulalum; bir eve koyalum. Her bir adam birer kaz kavrasun, dutsun." demiş. Kaz sâhibi dahı bu kavle râzî olur. Varmışlar, ittifâkı böyle eylemişler. Eve girüp her biri birer kaz kavrarlar. İttifâkı adamun birisine kaz değmemiş. "Hay Hoca! Kaz bana değmedi, meded!" demiş. Hoca aydur: "Hey, huy! Siküm gibi savurup savurdup durınca sen de eller gibi kaz var iken dutsaydun." demiş. – Kaz hikâyeti dahı bunda hatm oldu.

39.

Nasraddîn Hoca'yı bir gün 'Arabistâna elçiliğe göndermişler. Yalnızca 'İmâd'ı bile almış, gitmiş. 'Arab Beğleri bunu ziyâfet ederken Hoca bir kerre üzmiş. İttifâkı 'İmâd, ziyafetden kalkınca, 'İmâd aydur:

"Hey, ne 'aceb iş etdün? Bu kadar Beğler ve Ağalar içinde bizi utandurup şermsâr edüp başumuzasağa eyledün." deyü haylı 'itâb ve hitâb eyledi. Nasraddîn Hoca aydur: "Hay İmâd! Türkçe fevvâreyi ve osuruğı 'Arab tâyifesi ne bilürler?" demiş. – Sohbet dahı bunda tamâm olur.

40.

Nasraddîn Hoca bir gün 'İmâd ile dağa kurt avına gitmişler. İttifâkı bir kurt inin bulurlar. Nasraddîn Hoca 'İmâda: "Sen gir." demiş. "İmâd dahı girmiş.. Kurt gelmiş, görmüş ki kapuda bir kimesne var, hemân sâ'at inine yöriyivermiş ki içerü gire. Nasraddîn Hoca görmüş ki olmaz; berk kuyruğun kavrayup dutmuş. Kurt bunu görüp muhkem eşinmiş. 'İmâdun gözine toz ve toprak gitmiş. 'İmâd ayıtmış: "Hey Hoca! Şol toz nedür?" demiş. Nasraddîn Hoca ayıtmış: "Eğer kuyruk elden giderse göresin tozu." demiş.

41.

Nasraddîn Hoca bir gün 'İmâd ile gerü kurt avına gitmişler. Gece yabanda yatmışlar. Gece olıcak Hoca ayıtmış: "Hey 'İmâd! Karını kime ismarladın?" demiş. 'İmâd ayıtmış ki: "Allaha ismarladım." demiş. Nasraddîn Hoca ayıtmış: "Gökçek kimesneye ismarlamışsın. Eğer günde yüz kerre sikerlerse hiç birin bir kimesneye demez." demiş.

42.

Nasraddîn Hoca bir gece yaturken kapuda gavgâ işidür. Bir yorgani bürinür dahı taşra çıkar. Bunlar da görürler Nasraddîn Hoca taşra geldi, hemân ol sâ'at yorganın arkasından alurlar. Nasraddîn Hoca def'i içerü, 'avratı yanına gelür. 'Avratı aydur: "A koca! Bu gavgâ nedür?" demiş. Nasraddîn Hoca ayıtmış: "Kavga kalaba, bizüm yorganı isterlerimiş. Verdüm, kurtuldum. Aldılar, gitdiler." demiş.

43.

Nasraddîn Hoca bir gün eşeğin yavru kılur, dahı arar. İttifâkı bir kaç herîfler çıka gelürler. Nasraddîn Hoca aydur: "Benüm eşeğim gördünüz mi?" demiş. Bunlar dahı ayıtmışlar ki: "Gördük. Senün eşeğin Kara-Hisâr'da kâdî olmuş." dediler. Hoca bu cevâbı işidüp evine gelür. "Karı! Haberün yok a. Benüm eşeğim Kara-Hisâr'da kâdî olmuş. Varayın, getüreyin." demiş. Karısı Hoca'ya ekmek ve yiyecek verür. Dahı hemân Hoca'm everek ve yortarak yola düşüp giderken yolda bir

kaç herîflere rast gelür. Aydur: "Hiç haberünüz var mı? Benüm eşeğim Kara-Hisâr'da kâdî olduğın işitdünüz mi?" demiş. Bunlar dahi cevâb verüp ayıtmışlar ki: "Biz gördük. Senün merkebün Kara-Hisâr'da kâdî olduğın gördük; mahkemede kâdîlık edeyorır. Kara-Hisâr'dan doğru gelürüz." dediler. Hoca'm bu cevâbı bunlardan işidecek dahi i'tikâdı muhkem olup hemân everek ve yortarak Kara-Hisâr'a gelür. Çarşudan bir tutam hâsıl eline alup doğru mahkemeye gelür. Görse kâdî Efendi mahkemede oturup hükm-i hükûmatda iken Hoca'm hazretleri ale 'l-fevr karşısına geçüp hâsılı gösterüp: "Çüş, çüş! Bire 'avratını fulanladuğum merkebi!" deyüp deyüp söylerken başını kaldurup güler; başını iki yana sallar: "Bire bu kişi ne demek ister?" deyüp sorar. Birkaç 'ârifler aydurlar: "Sultânım! Bu kimseye Nasraddîn Hoca derler. Eşegin yavu kılmuş. Bir kaç harâmzâdeler sultânımı salık vermişler." Kâdî ayıtmış: "Varun, şol kimesneye bir merkeb aliverün. Bir mıkdar harçlık verün." der. Varurlar, bir merkeb aliverürler ve harçlık verürler. Hemân Hoca'm bu sevinmek ile merkebe biner; dahi bir lengeç urur: " 'Avratını sikdüğüm eşeği! Başını sorutduğundan Kara-Hisâr'da kâdî olacağın bilürdüm." demiş.

44.

Nasraddîn Hoca bir gün bir bağa girmiş. Dahi: "Üzüm uğruldun!" deyü dutmuşlar. "Be kişiler! Beni neye dutarsınız? Ben Tanrı'nun kiçi kardaşıyum." – Sohbet bunda tamâm olmuş.

45.

Nasraddîn Hoca bir gün ocak yanında otururken 'avratının fercini görür. "Karı! Ne derler şuna?" demiş. "Dilak." demiş. Nasraddîn Hocam aydur: "Benden boş ol üç talâk." demiş. 'Avrat ayıtmış: "Hay er! N'eylersin?" demiş. Hoca ayıtmış: "Hey emcüğün sikdüğüm! Senden ötürü kâfiyemi mi terk edeyin?" demiş.

46.

Nasraddîn Hoca'nun 'avratı hammâma gider. "Hoca! Ben gelince oğlanı avut." demiş. 'Avrat hammâma gitdükleyin oğlan ağlar. İttifâk bir çanakda yoğurt varmış. Kalkup sikini bulaşdurup oğlanın ağzına koyup yedirmiş. Oğlan ittifâkı râhat olup uyumuş. İttifâk 'avrat hammâmdan çıka gelür. 'Âferîn, hey koca! Âferîn hey koca!" demiş. Nasraddîn Hoca ayıtmış: "Emcüğün sikdüğüm! Ben ana sen gelince

dokuz sik yoğurt yedürüp dururın, demiş. Eğer sen dahi yesen sen de uyurdun." demiş.

47.

Nasraddîn Hoca'ya 'avratı aydur: "A koca! Sen de iller, 'âlemler gibi avşanda işediğün zamânda kalkıya, ve öksür e!" demiş. İttifâkı günlerde bir gün kademgâhda 'avratının bu cevâbı hâtırına hutür eder. Avşandan sonra kademgâhda kalkır, öksürür. İttifâk öksürürken bir fevvâre çıkar, nâdânlar sakalına! İttifâk (bir kişi) işidür: "Siküme, taşağuma!" der. Hoca'ya bu cevâb güç gelür. /der/ Nasraddîn Hoca'm aydur: "Sikün, taşağun ol 'avratun amına olsun ki buni bana öğretti!" dedi.

Nasraddîn merhûmun kıssası ve hissesi bunda tamâm oldu.

48.

Groningen No. 16

Nasraddîn Hoca bir gün mescide varur. Görse, mescid kapusunda bir köpek var. "Hay!" deyü vurur. Köpek kaçar; menbere çıkar da bir ürür. Hoca ayıtmış: "Vay! Bu mazbûn bunun hod eski hatîbi imiş." demiş.

49.

Groningen No. 17

Nasraddîn Hoca'ya: "Bir suhte suya gark oldu; nice çıkaram?" demişler. H^Wâca da ayıtmış: "Hiç birünüzde bir taraklık, ya'nî akça kesesi yok mı? Gösterün; içinde akça var sanur, gelür, çıkar." demiş.

50.

Nasraddîn Hoca bir gün bâzârda giderken bir akça bulmuş. Bir yüksek yere çıkmış: "Akça bulan buldı. 'Aceb bu halk neye gezer ki?" demiş.

51.

Nasraddîn Hoca bir gün Konya'ya varur. İttifâk bir helvâcı dükkânı önüne varur da hemân yemeğe başlar. Helvâcı görür ki olmaz; başara başara bir kaç yumruk urur. Hoca ayıtmış: "Hoş Konya! Hoş! Adama bunda helvâyı döge döge yedürürler." demiş.

52.

Nasraddîn Hoca bir gün bir öküz almış. Günlerde bir gün bir herîf gelmiş, selâm vermiş: "Hiç, Hoca, beni bilür misin?" demiş. Bu kez Hoca: "Yok!" demiş. Ol herîf ayıtmış: "Ben sana öküz satan herhifün hısıımıyın." demiş, konmuş. Gelecek hafta bir kişi daha gelmiş; selâm vermiş: "Hiç, Hoca, beni bilür misin?" demiş. Hoca da: "Yok!" demiş. Hoca da: "Yok!" Ol herîf ayıtmış: "Ben sana öküz satan herîfün hısıımının yanındağı köydenüm." demiş, konmuş. Gelecek hafta bir kişi dahi gelmiş; selâm vermiş ayıtmış: "Hiç Hoca, beni bilür misin?" demiş. Hoca da: "Yok!" demiş. Ol herîf: "Ben sana öküz satan herîfün hısıımının yanındağı köyden herîfün hısıımıyın." demiş, konmuş. Gece olmuş. Hoca da bir çanağa su koymuş. Bir etmekle ol herîfün önine komuş. Ol herîf de: "Hay Hoca! Bu nedür?" demiş. Hoca da ayıtmış: "Ol herîfün satduğı öküzün etinün şorvasının şorvasının şorvasıdur." demiş.

53.

Nasraddîn Hoca bir gün Kara-Hisâr'a varur. İttifâk yeni ay gözlerler imiş; hele bin belâ ile görmişler. Hoca ayıtmış: "Allah Allah! Bu yer ne garîb yer olur! Bizüm yerde bir 'araba tekerleğı kadar ay görürler, hiç i'tibâr etmezler. Bunda bir orak kadarca aya nice üşerler!" demiş.

54.

Nasraddîn Hoca'ya: "Fülân kişi oruc yedi." demişler. Hoca da ayıtmış: "Vay bir kişi dahi olayıdı, namâzı da yiyeyidi!" demiş.

55.

Nasraddîn Hoca ders etmiş. Danışmandları önüne düşüp evine giderken danışmandları ardınca yörümüş de kendü de eğere ters binmiş. Bunlar: "Hay Efendi! N'eyledün?" demişler. Hoca ayıtmış: "Eğer siz önümce yürürseniz sizün ensentüz benüm yüzüme gelür. Eğer ardimca yürürseniz sizün yüzünüz benüm enseme gelür. Bana bu yegdür ki avurt urarak gidevüz." demiş.

56.

Nasraddîn Hoca'ya gelüp ayıtmışlar: "Bir herîf ağaca çıkmış, inemez. Nice olur?" demişler. Hoca da: "Varun, bir urgan getürün." demiş. Getürmüşler. "Verün, bir ucın oğlan beline bağlasun." Vermişler; bağlamış. "Den, imdi çekün!" Çekmişler. Oğlan zarurî düşmüş, ölmüş.

"Hay! N'eyledün?" demişler. Hoca ayıtmış: "Varun, bir hekîm getirün." Getürmüşler. "Hay Hoca! Bunun işi tamâm olmuş." Hoca ayıtmış: "O ma'lûm. Evet şunun karnı büyülmüş; 'aceb bir gün oğlancuğı da mı olmaya dersiz?" demiş.

57.

Nasraddîn Hoca bir gün bazarda giderken bir herîf ensesine bir muhkem tabanca urmuş. Hoca da dönüp yüzine bakınca ol herîf ayıtmış: "Hay Hoca! Billâhi ma'zûr dut. Sizi bir kimseye benzetdüm." demiş. Hoca da ayıtmış: "Ne herze söyler bu câhil? Gel, elbet de kâdiya gidelüm." demiş. Kâdiya varmışlar. Meğer ki kâdi ol herîfün hısımlı imiş. Hoca da'vâ edicek kâdi ayıtmış: "Sille buçuğadır. Var, buçuğın getiriver." demiş. Gitmiş. Hoca oturu kalmış. Görmüş ki eğlendi, gelmez; Hoca kalkmış, kâdının ensesine bir muhkem tabanca urmuş. Kâdi: "Hay! N'eylersin?" demiş. Hoca ayıtmış: "Benüm mühim maslahatım var. Ol gelen buçuğı sen alasın." demiş.

58.

Nasraddîn Hoca bir gün mescide varmış. İmâm evvel rek'atda *kul e'zu bi-rabbî-nâsi* okumuş. Hoca da ayıtmış: "Ye ikinci rek'atda ne okursın, taşagum?" demiş.

59.

Bir gün Hoca hammâmdan çıkup giderken bir kişi Hoca'ya: "Sahhâ'." der. Hoca ne diyeceğın bilmeyüp: "Be-ribbâ, be-ribbâ'." der. – El-ân şimdi hayâl-i zıll oyununda "be-ribbâ" demek andan kalmışdır.

59 bis.

Nasraddîn Hoca bir gün hammâmnda bir tasa germ olmuş. Hele bin belâyıla bunu halâslamış. Âhir çıkacak hammâmıcı: " 'Âfiyetler, Hoca!" demiş. Hoca da: "Nice tas!" demiş.

60.

Nasraddîn Hoca bir gün kafesle Sivri-Hisâr'a tavuklar alup giderken: "Şu dermândeler mahbûs oldılar. Birez koyuvereyin, yolca gitsünler." deyü koyuvermiş. Hemân her bir tavuk bir tarafa tar-tağan ol-

bedenos gelmiş. Hemân anın ardına düşmüş. "Bak! Dün yarıla, dünile (olduğın) sabâh olduğın bilürsin. Güpe gündüzün, öyleyin şunun gibi /...../ başarmazsın." demiş.

61.

Nasraddîn Hoca'ya bir herîf ayıtmış: "Eğer, Hoca, elümdekin bilecek olursan sana kaykana edivereyin." demiş. Hoca da ayıtmış: "Be cânım! Hele bir ucın, bucağın belird e!" demiş. Ol herîf ayıtmış: "İçi sarı, dışı ak." demiş. Hoca da ayıtmış: "Ko, bildüm: Şalgamı oymuşsın, içine keşir oturtmuşsın." demiş.

62.

Nasraddîn Hoca bir gün tırnağın kesmiş. Buna ayıtmışlar: "Hay Hoca! Şu kesdüğün tırnağı bir ayak basmaz yere göme ko!" demişler. Hoca da varmış, bir yere sıçmış da, bokına göme komuş. "Hay Hoca! N'eyledün?" demişler. Hoca ayıtmış: "Kangı gözi kördür ki gele şunun üstüne basa?" demiş.

63.

Nasraddîn Hoca'ya bir gün iki 'avrat gelmiş; birisi ayıtmış: "Efendi! Biz ikimiz bir çanağa bir karanlık yerde işedik. Birimizün sidik, ve birimizün şırlığun. Kankımızun sidik, kankımızun şırlığun bilmezüz." demişler. Hoca da ayıtmış: "Ol âsân. Gelün, ikinizün de götine basayın. Kankınızdan ki köspe çıka, yağ anundur." demiş.

64.

Nasraddîn Hoca bir gün görse bir mağarada bir eşek yatar. Hemân buna toralanmış [turalanmış]. Bir herîf gelmiş. "Hay Hoca! N'eylersin?" demiş. Hoca görmüş ki olmaz; "Sikümle eşeği kaldurayın; siz de akça hâzırlan." demiş.

65.

Nasraddîn Hoca'nun bir gün eşeği gayet de arık olmuş. Bir herîfe: " 'Aceb şu arık mağbûnı nice edeyin?" demiş. Hoca'ya ol herîf ayıtmış: "Siküne yoğurt sür de amına sok, çıkar." demiş. Hoca da dedüğü gibi etmiş. İttifâk inzâl hâli vâki' olmuş. Hoca ayıtmış: "Şu arık mağbunı sikerin, ola mı?" demiş.

66.

Nasraddîn Hoca bir gün bir herîfün eşeğin sikerken ıssı üstine gelmiş. "Be n'eylersin?" demiş. Hoca da ayıtmış: "Bundan buna nesne yok. Hemân sen bunu kurtdan sakla." demiş.

67.

Nasraddîn Hoca bir gün eşeğiyle evine gelür Görse eşek damda yok. " 'Aceb şu mağbûn olacak kanda gitdi ola?" deyü isteyü gitmiş. Bir herîfe buluşmuş. Ol herîf: "Hay Hoca! Kanda gidersin?" demiş. Hoca da: "Eşegüm yavı kıldum; anı isterin." demiş. Ol herîf de ayıtmış: "Be cânum! Eşegün hod altunda." demiş. Hoca da görse, vâkı'â eşeği altında. Hemân almış, yürüyüvermiş. Ol herîf: "Hay Hoca! Eşegün hod buldun, ye bu yana kanda gidersin?" demiş. Hoca ayıtmış: "Eşegüm buldum, illâ şu karşı dağdan da sezgim var." demiş.

67 bis.

Bir gün Hoca eşeğine binüp giderken acıyup inüp, önine katup eşeği, sürerek bazara gider. Ammâ yorulup yine eşeğe biner. Ammâ bazara varup eşeği, bakar, öninde yok; aramağa başlar. Arayup gezerken /.../ râst gelür: "Hoca'. Ne ararsın?" deyüp su'âl eyledikde Hoca der ki: "Eşeği ararım." Ol adam ayıttı: "İşte eşek altında; binmişsin." dedi. Hoca görüp sevindi. Ammâ herif işine gitdi. Gidince Hoca gene aramağa başlar. Herif işini görüp Hoca'nın yanına gelüp görür ki Hoca durmayup eşeğin arar; herif ayıtdı: "İşte eşeğin bulmuşsun. Hayde, eve gidelim." dedi. Hoca ayıtdı: "Sen var git. Benim buralarda sezindüğüm var; ol araya dahi bakayım. Ola ki bulayım." demiş.

68.

Nasraddîn Hoca bir gün dağda bir ağaca çıkmış. Butakların kırarken bir kaç herîf bir alay develeri yedüp gelür. Hoca ağaç üstinden: "Bire deveci! Dur!" demiş. Deveci de durmuş. Hoca ağaçdan inmiş. "Gelün, imdi geçün demiş. Bu kez bu deveciler de ayıtmışlar: "Be cânum! Sen ağaçdayiken geçsek ne vardı?" Hoca ayıtmış: "Behey câhiller! Deve görmedük dağ ağacıdur. Şâyet belinleye, yere ura!" demiş.

69.

Nasraddîn Hoca bir herîfe ayıtmış: "Şu benüm eşegüm gâh gâh

hırçınlık eder, yürümez. Nice edeyin?" demiş. Ol herîf de ayıtmış: "Ben sana bir ot vereyim. Her kaçan ki yürümeye barmagunıla ol otdan birez götine tık." demiş; vermiş. Meğer ki ol ot nişatır imiş. Bir gün Hoca eşeğiyle odundan gelürken eşeği yürümemiş. Tez ol otdan birez götine barmağıyla tıkmış. Eşek miskin göti acısından şöyle gitmiş ki Hoca da ardından yetememiş. Görmüş ki olmaz, Hoca da birez ol otdan kendü götine de barmağıyla tıkmış. Hoca da göti acısından şöyle gitmiş ki eve bile gelmiş. Eşek görmüş ki ev kapısı açık değil, almış yürüyüvermiş. 'Avrat eşeğin ardına düşmüş. Hoca çağırması ki: "Bire karı! Eşeği ko, beni tut! Yohsa memleket deldüm, geçdüm." demiş.

70.

Nasraddîn Hoca bir gün bir yerde işemiş.. İstincâ' ederken, ittifâk, bir eşek de işemiş; amını bir sokup çıkarur. Ol hinde bir herîf gelmiş. "N' eden, Hoca hay!" demiş. Hoca da görse, vâkı'â kendü bu hâlde, eşek ol hâlde. "Ben şunu etmedim, evet, vallâhi yakın var." demiş.

71.

Nasraddîn Hoca bir gün eşeğine binüp evine gelürken görse karşudan bir kaç sûhteler gelürler. Def'i eşekden inmiş, eşeğin yanına dört ayaklu olmuş, durmuş. Bir herîf gelmiş: "Hay Hoca! N'eylersin?" demiş. Hoca da: "Ben Hoca değülin." demiş. "Ye nesin?" demişler. "Şu eşeğin koduğıyın." demiş. Bular da ayıtmışlar: "Hay Hoca! Bu hod erkek." demişler. Hoca ayıtmış: "Anam öldi. Şimdi babam ile yürürin." demiş.

72.

Nasraddîn Hoca bir gün eşeğine saz yükletmiş. Gelürken, bir yan ağır gelmiş ve hem kendü de üşümiş. Hoca ayıtmış: "Bunun bir yanına od koyuvereyin; yansun, berâber olsun." deyü od koyuvermiş. Eşek hemân odı gördüğünleyin almış, gidivermiş. Hoca, ardından: "Bire! Ussun varsa suya ur." demiş.

73.

Nasraddîn Hoca'nun, bir gün eşeğin dağda kurt yemiş. Şehre gelür; görse şehrin ucında oğlancuklar oynarlar. Bulara gelmiş, ayıtmış:

"Hiç oğlancuklar, şehirde, Nasraddîn Hoca'nun eşegin kurt yedi, derler mi?" demiş. Bular da: "Yok!" demiş. Hoca ayıtmış: "Şalla gerçek ola!" demiş.

74.

Nasraddîn Hoca'nun, bir gün, su getürmeğe eşegin isteyü gelirler. Hoca: "Evde yok." demiş. İttifâk ol hinde eşek ağırmış. Bular: "Hay Hoca! İşde, eşek evde!" demişler. Hoca ayıtmış: "Ne 'aceb! Bir eşeğe inanırlar, bana inanmazlar." demiş.

75.

Nasraddîn Hoca bir gün dağa oduna giderken görse bir sarp yamaçda bir kesmeğe kâbil ağaç var. Hemân kesmeğe başlamış. Görse aşağı, dereye uçar. Defi eşeginün urganın çıkarmış da bir ucın eşeğe ve bir ucın ağaca bağlamış da gerü kesmeğe başlamış.. Âhir kesicek eşek ağacı dutamamış da ağaç eşegi mancılık gibi derenün öte yüzine atmış.

76.

Nasraddîn Hoca'ya bir gün 'avratı: "Ben gelince şu oğlanı avut." demiş, gitmiş. Bu gidicek oğlan ağlar. Hoca oğlanı dizi üstine almış.. Hoca'nun, oğlan üstine işlemiş. Hoca da oğlanun başına sıçmış. 'Avratı gelmiş. "Bire mağbûn olacak! Nedür bu?" demiş. Hoca da ayıtmış: "Bire emcüğün sikdüğüm! Şunun gibi oğlanda hakkımı koyayın mı?" demiş.

77.

Nasraddîn Hoca bir gün bir kaftan yumış da evinün önüne yenlerinden bir ağaca asa komış. Yatarken dün ile taşra çıkar. Görse bir herîf evinün önünde kolların yayup durar. Tez Hoca ayıtmış: "Bire karı! Okum, yayum beri ver." demiş. 'Avratı da alivermiş. Hoca kurmuş da kapunun iç yüzünden çak ortada bir kesme urmuş da kapuyu berk berkitmiş. Sabâh olıcak taşra çıkar; görse hâl böyle ve öyle. "Bire karı! Gördün mi? Neyse ben içinde bulunmadum; yohsa kendümi helâk ederdüm." demiş.

78.

Nasraddîn Hoca'ya bir gün 'avratı: "Ben gelince şu oğlanı avut."

demiş; gitmiş. Bu gidicek oğlan ağlar. Görmüş ki olmaz, sakin eline vermiş. Bu hînde 'avratı gelmiş. "Bire mağbûn olacak! Nedür bu?" demiş. Hoca da ayıtmış: "Ye bire emcüğün sikdüğüm! Eline bıçak vereyin, elini mi kessün." demiş.

79.

Nasraddîn Hoca bir gün 'avratı ile çekişir de, ev ardında bir kileri varmış, Hoca varur, anda bir kaç gün yatar. Bir gün câriyesi kilere bir maslahata varur; görse Efendi bunda. Def'i: "Hay Efendi! Sen bunda n'eylersin? Biz seni arayı arayı öldük." demiş. Hoca da ayıtmış: "Beni kon şu beni! Şu garîblik illerde öleyin!" demiş.

80.

Nasraddîn Hoca'nun 'avratı bir gün doğurmalı olmuş. Hoca eve gelür, görse ev galaba. "Nedür?" demiş. Bular da: "Var, birez gez!" demişler. Gitmiş, dahı gelmiş. "Var, birez dahı!" demişler. Gitmiş. Yine gelmiş. "Var, birez dahı!" deyecek, Hoca kakımış da evinün içinde kim varsa hep kovmuş da 'avratın çalk koyun yatırmış; göbeğinden amına karşı bir kaç koz yuvarlamış. 'Avratı: "A koca! N'eylersin?" demiş. Hoca da ayıtmış: "Behey emcüğün sikdüğüm! N'eyleyeyin? Oğlandur, şâyed koza aldana çıka, derin." demiş.

81.

Nasraddîn Hoca'nun 'avratı bir gün, evi hâlî olmuş da, amına bakmış, ayıtmış ki: "Benüm devletüm ve sa'âdetüm, am! Senün ucundan bunca devletlere uğradım; dahı kim bile ne devletlere uğrayam!" derken Hoca nâgâh işidi gelmiş. Görse hâl böyle; tez taşra gelmiş; sakin açmış da: "Beni dürlü dürlü belâlara uğradan hep sensin! Dahı kim bile ne belâlara uğradasın!" deyü ağlarken 'avratı içerden işidür de taşra gelür. Görse Hoca sakin, taşrağın açup ha durmaz, ağlar. "A koca! N'oldun?" demiş. Hoca da ayıtmış: "Behey emcüğün sikdüğüm! Ben senün amunun düğününe varmadım. Sen benüm sikümün yasına neye gelirsin?" demiş.

82.

Nasraddîn Hoca'ya bir gün 'avratı: "A koca! Bana vala aliver." demiş. Hoca da: "Şu kadar yeter mi?" deyü iki ellerin yaymış. 'Avratı da: "Yeter!" demiş. Hoca da iki kolların yayarak bâzâra giderken görse

karşudan bir herîf gelür. Hoca hemân: "Savul kardaş yoldan! Endâze bozarsın." demiş.

83.

Nasraddîn Hoca'ya bir gün 'avratı: "Anaru yat!" demiş. Hoca da hemân kalkmış da pabucın giymiş; şehirden gitmiş. Bir kaç gün gidecek yolda bir herîfe uğrar. Ana aydur: "Billâhi, bizüm karıya varasın. Dahı gideyin mi? Yohsa eyü midür? dedi diyesin?" demiş.

84.

Râvîler öyle rivâyet etdiler ki: Nasraddîn Hoca bir gün ciğer almış, gelürken oğlu: "A baba! Şunun aşıcığın bana ver e!" demiş. "Bire anasın sikdüğüm! Ciğerde aşık mı olur?" deyü oğlın döğmiş. Oğlan da ağlaya ağlaya eve gelür. 'Avratı karşı çıkar da: "Bire kanlar kusacak! Gerü şu oğlanı neye ağlatdın?" Hoca da ayıtmış: "Ciğerden aşık ister; andan ötüri döğdüm." demiş. 'Avratı da ayıtmış: "Ne bilsün, nârestem? Ol anı işkenbe sandı." demiş.

85.

Nasraddîn Hoca bir gün oduna oğlanı bile almış, gitmiş. Kendü odun keserken eşeğini kurd yemiş. Gelse görse hâl böyle... Kurd bunu göricek bir yokuşa karşı almış, yöriyüvermiş. Nâgâh oğlanun gözi kurda düş olmuş: "Bire! Kurd vardı! Hay, hay!" deyü çağırmış. Hoca ayıtmış: "Şu dok kurda yokuş yukarı hay deyü neye çağırursın? Yohsa bağrın katdurayın, öldüreyin mi dersin?" demiş.

86.

Nasraddîn Hoca bir gün oğluna zerdâlû ağacın göstermiş: "Şuna ne derler?" demiş. Oğlı da: "Yımırda ağacıyımış. Tolu döge döge ağın gidermiş; sarusu yerinde kalmış." demiş. Hoca da ayıtmış: "Vay! Bu ruspi oğlı nice bildi?" demiş.

87.

Nasraddîn Hoca karısına aydur: "Karı! Sen ölüyi neden bilürsün?" Karısı aydur: "Burnı, kulağı üşür." der. Hele bir gün dağa odun kesmeğe gider. Odun keserken dağda burnın, kulağın yoklar; görse soğuk. "Hay! Ben ölmüşün!" deyü düşer, yatur. Ahşama karşı birer âdemîler çıka gelürler. Hoca yatur. "Hoca! Ne yatarsın?" demişler. Hoca aydur:

"Ölüyim." der. Âdemîler aydur: "Hey Hoca! Hiç meyyit söyler mi?" demişler. Nasraddîn Hoca da: "Ölüyin. Varun bana imâm, mü'ezzin getirün; alsunlar, gitsünler." demiş. Hele âdemler imâm, mü'ezzin getiri verürler; Hoca'yı tabuta koyarlar; alurlar, giderler. Meğer ol şehirde 'âdet imiş ki bir ölü geçse dam üstine çıkup bakarlar imiş. Hele Hoca geçerken başın kaldırmış; bir 'avratun yüzine bakmış. 'Avrat da hı Hoca'yı görmüş: "Bu ölü dirildi!" demiş. Hoca da sakin eline almış: "Yalan söyleyenün bu, amına!" demiş.

88.

Nasraddîn Hoca bir gün on eşek alır; At-bâzârından eve gelürken birisine biner. Yolda sayar: eşek dokuz gelür. Meğer altıncı eşiği saymazmış. "Hay gidiler! Beni aldadılar." deyü durmayup sayar: on; gine biner, sayar: dokuz. "Allah, Allah, hey!" deyüp fikr ederken nâgâh bir adam çıka gelür. "Hoca! Ne fikr edersin?" der. Hoca da aydur: "On eşek aldum; dokuzumuş." Ol herîf aydur: "Ya bu üstinde oturduğun eşek nedür?" der. Hoca da: "Hay mağbûn olacak! Sen de bunda mısın?" der.

89.

Nasraddîn Hoca bir gün yolda giderken bir tavşan görür. Hemân kovalar; yetmez, yavu kılur. Eve gelür; karısına aydur: "Karı! Bir sıpa gördüm; kovaladım, dutamadım. Şunun gibi giderdi ki katı yaydan ok gider gibi gider." der. Karısı aydur: "A koca! Dutsanaydun! Ben ana binerdüm." der. Hemân Nasraddîn Hoca kalkar; bir odun ağacı cline alır: "Birc hey emcüğün sikdüğüm de. Sen anun belini mi üzsen gerekdür?" deyü bir muhkem lat çalar.

90.

Nasraddîn Hoca bir gün giderken dest-mâlına bir avuç leblebi koyar. Yiye yiye giderken yolda birez oğlancuklar bulur: "Oğlancuklar! Size leblebi vereyim." der. Oğlancuklar da: "Ver!" demişler. Ayıtmış: "Size Allah verür gibi mi" vereyin, yoksa âdem verür gibi mi?" demiş. Oğlancuklar da demiş ki: "Allah verdüğü gibi ver." demişler. Nasraddîn Hoca da kimine az, kimine çok verür. "Hay Hoca! Niçün berâber vermezsin?" derler. Nasraddîn Hoca da aydur: "Bak a, gör e! Allah kimine az verür, kimine çok verür." Oğlancuklar da gine derler ki: "Âdem verdüğü gibi ver." derler. Ol vaktin Nasraddîn Hoca: "Allah,

Allah! İşid, gör! Dutalum ben hiç tınmamışım, der. Gör şu oğlancuklar bile beğenmez senün verdüğünü." demiş.

91.

Nasraddîn Hoca'nun bir kızı varmış. Gelinliğe 'avratlar görmeğe gelirler. Nasraddîn Hoca da: "Kulunlayıcıdur." demiş. 'Avratlar gitdiklerinden sonra karısı aydur: "Bire mağbûn olacak! Sen kızum ayağına balta vurursun." demiş. Nasraddîn Hoca da: "Bire hey emcüğün sikdüğüm karı! At-bâzârında at satdukları vaktin, kulunlayıcıdur, derler. Eksüği olmayın artık akça verür, alur." demiş.

92.

Nasraddîn Hoca bir gün deniz kenârında âbdest alur. Ayağın yurken nâgâh başmağın suya kaçırrur. Nice eyleyesini bilmez. Tarkadak bir osurur: "Meh âbdestüni sana; bana başmağum ver." demiş.

93.

Nasraddîn Hoca'ya: "Eşegün kâdî oldu." demişler. Sevinerek 'avratına varmış: " 'Avrat! Eşegüm kâdî olmuş. Varayın, bana nâ'ibliğin vere mi?" demiş. Sabah sefer eylemiş. Giderek, ahşam olur. Bir tekkede kalmış. Tekke sâhibinün 'avratına ayıtmış ki: "Dün ile beni uyar, kaldır. Maslahatum var, giderüm." demiş. Meğer ol tekkede ışıklar varmış. Nasraddîn Hoca'yı bilmemişler. Uyurken sakalın, bıyığın tıraş etmişler. 'Avrat kalkmış yukaru, ayıtmış: "Dur yukaru! Sabah oldu, gidersen." demiş. Nasraddîn Hoca da kalkmış. Giderek bir pınar kenârına varmış; oturmuş. Kendüyi su içinde görmüş: Bir Seydi-Kazı ışığı durur. Ta'accüb eyleyüp fıkır eder ki: "Bu emcüğün sikdüğüm beni deyü bir Seydi-Kazı ışığın uyarmış." demiş.

94.

Nasraddîn Hoca bir gün bir minâre dibine gelür. "Buna ne derler?" deyü sormuş. Anlar dahr: "Buna minâre derler." demişler. Hoca yukara bakar. İttifâk bir kuzgun minâre depesinde hâzır imiş. Alnı üzere sıçar. Hoca eliyile alup giderür: Görür bir ak nesne. Hoca aydur: "Bu hod yoğurt ağacıymış." der.

95.

Nasraddîn Hoca'ya iki kişi da'viye gelür. Biri aydur: "Bu ki be-

nüm kulağum ısırdı." der. Hoca dahı ol kimesneye: "Sen ne dersin?" demiş. Ol kişi dahı: "Hayır Efendi! demiş. Ben ısırmadım; /kendü ısırdı/" der. Bu herîf aydur: "Kişi kendü kulağın ısırubilür mi?" der. Ol yine: "Kendü ısırdı." demiş. Hoca 'âciz kalur; cevâb vermez. Dahı: "Hele varun, birezden gelün." /demiş/. Bu herîfler gitdükleyin Hoca kendü kulağın "ısırayın" der (ki) çekermiş. "Müyesser midür kaçan ol kişi kendü kulağın ısıra(yın)?" der (kim). İttifâk kulağın katı çeker. Baş çenzinüp kerevetden düşüp başın yarar. Cârîye aydur: "Efendi! N'oldun?" der. Gelür, kaldurur. Nasraddîn'ün ussı gider. Su saçarlar. 'Aklı gelür. Başın sarup yine oturdu-kodılar. Yine bir zamândan sonra da'vîciler gelür. "Efendi! Kişi kendü kulağın ısırbilür mi?" dediler. Nasraddîn aydur: "Yöri, hey yaban eri! Başın da yarar." der.

96.

Nasraddîn Hoca'nun bir gün evi yanmış. "Vay! Ne iş oldu büreye!" demiş. Karşusına geçmiş; elin kaldırup kalkırmış.

97.

Bir gün giderken bakar, görür: Karşudan bir atlu gelür. Hemân bir taş yanına rükû'a varmış. Herîflerün herbiri gelmiş: "Be n'eylersin?" der. Aydur: "Geç e göreyin!" demiş. Bir herîf: "Nice küp!" der. Dahı bir urmuş. Hoca da: "Çek!" demiş. Bir herîf de: "Tark!" demiş. Bir herîf dahı urur. Hoca da: "Çüş!" demiş.

98.

Nasraddîn Hoca bir gün ay aydunında bir 'âlî ağaç dibine gelür. Görür dibinde bir 'âlî göl var. Meğer ağacın gölgesi imiş. Bir taş atmış kim düşdüğünleyin avucın açar.

99.

Nasraddîn Hoca'ya bir gün iki kişi da'vîye gelür. Biri aydur: "Şol kişide benüm akçam vardır, vermez." der. Nasraddîn aydur: "Be kişi! Var mıdur?" Ol kişi aydur: "Yokdur." der. Hoca aydur ol bir herîfe: "Yokdur, der." "Hay Efendî! Böyle sormağıla akça mı verür?" Hoca aydur: "Ya nice edelüm?" Ol herîf aydur: "Hele bir korkud a!" demiş. Hoca da aydur: "Be herîf!" deyü iki barmağın ağzına sokup ve iki barmağın gözine sokup dahı gezmiş, yörümüş. "Var imdi, bunun akçasın ver!" der.

100.

Nasraddîn Hoca yârenleriyle sohbetde otururken eşek sikdüğün ikrâr etdürmeğiçün Hoca'nun taşağına yapışmışlar. Hoca aydur: "Koyuvermezseniz idi ben koyuverirdim."

100 bis.

Nasraddîn Hocaya, ittifak, bir nesne ikrâr etdürmegiçün, 'orf etmesine/ kolından asmışlar. "İndürün! Diyeyin." demiş. İndürdiler. Nasraddîn aydur: "Eğer bir pâre dahı indürmesenüz idi canum çıkar-
dı." der.

101.

Var. Cambridge 39

Bir gün bir kaç herîfler ayıtmışlar: "Hocaya bir nâziklik geçelim." Berü yolun başına durmuşlar. Hoca gelüp birisine uğramış. Ayıtmış: "Hay Hoca'. Sol atçuğazı neye aldın?" demiş. Varmış, birine dahı uğramış. Ol dahı öyle demiş. Hoca ayıtmış: "Hay'. At değildir." demiş. Varmış, birine dahı uğramış. Ol dahı böyle demiş. Hoca dahı: "Değildir." demiş. Hâsılı Hoca'yı bunlar inandırmışlar. Herfin biri: "Hoca'. Buna binsen e'." deyince Hoca ayıtmış: "Hoş'." Ayağın alıvermişler. Hoca hemân bindiği gibi almış, gidivermiş; bünlüyü bünlüyü yere urmuş.. Belin tutarak kalmış. Hoca: "Ben buni bilür idim; illâ beni bana komadılar." demiş.

101 bis.

Nasraddîn Hoca bir gün bir ton (?tosun?) almış gelürken birkaç kimesneler: "Hocaya nâzüklük geçelim." dediler. Birer yolun başında durmuşlar. Hoca gelür, uğrar. Selâm verür. Ol dahı selâmın aldukdan sonra: "Hoca! Şol kim (?) uçkurı (?) niçeye aldun?" der. Hoca: "Hay ecün (?) /edüğüün ?/Kurumuş, hay! Ahver (?)" der. Andan geçer; birine dahı uğrar. Ol dahı eyle der. Andan geçer; birine dahı uğrar. Ol dahı eyle der. Hoca dahı birkaç kimesneler şahâdetleriyle i'timâd edüp tam' eder. Ol herîfe: "Gel, benim ayağum aliver!" Ol aliverür. Hemân bindüğü gibi tosun (?) Hoca'yı bunluyu bunluyu yere urur. Belin tutarak kalkmış. "Ben buni böyle edeceğin bilürdüm; illâ beni abana komadılar." dedi.

102.

Nasraddîn Hoca'nun tarlasına bir öküz girür. Hoca rast gelür. Def'i bir söğen alır. Orada hemân öküz bunu görür, kaçar. Gelecek hafta olur. Bâzârda görür: bir Türk 'araba koşup gelür. Öküzün birin ana benzedürmiş. Hemân yine bir söğen alır; sine sine varur. Öküz derdümende bir kaç urur. Türk aydur: "Be n'eylersin?" der. Hoca aydur: "Bok yeme, câhil! Ol n'eydüğün bilür." demiş.

103.

Bir kerre kendü kendüye ayıtmış: "Şol ağaçlar yemiş verürler; ben neyiçün vermeyem?" demiş. "Ben varurun, biterin, yemiş verürün." demiş. Varmış. Kendüyi belinedek göme kor. Halk gitdüklerinden sonra birez vakt, üşümiş. Görmüş olmaz, çıkar, köye gelür. "Hay Hoca! N'eylersin? demişler. Ne hoş kökleneyidün!" dediler. Nasraddîn aydur: "İllâ sovk urdı, köklendüm idi." demiş.

104.

Nasraddîn Hoca bir gün hasta olur. Dahı vasiyyet eder, aydur ki: "Ben ölücek beni eski makberlere defn eylen." der. İttifâk ölür. Bir eski makberlere iletüp defn ederler. Halk dağılup gitdükden sonra Münkîr ve Nekîr gelüp su'âl ederler. Hoca aydur: "Ben eski ölüyin. Bir kat sorulmuşam." der.

105.

Kâdî iken bir herîf geldi. "Kedi sikdi" deyü kâdîya getürdiler. Bir nice şâhidler şahâdet eylediler; inkâra mecâl olmadı. Hoca aydur: "Nice başardun?" demiş. Ol herîf aydur: "Bir kepenek içine belinedek koydum. Ağzın yumdum. Dahı iki kış ayağından elüme alup yerleşdürdüm." demiş. Hoca etrâfına bakup aydur: "San'at çöp altında dedikleri gerçek imiş". (Nasraddîn Hoca aydur) "Ben belki otuz kerre taşağum tırmalatdum ola, başarımamadum." demiş.

106.

Nasraddîn Hoca bir gün kâdîya varur: "Efendi! Evüm avıldılar.(?)" demiş. Kâdî aydur: "Nen gitdi?" Hoca aydur: "Bir tarağum gitdi." Kâdî aydur: "Ol dahı nedür kim anı da ararsın?" Hoca aydur: "Ol tarağı beğenmezsin. Ben anı iki barmağumla tutup üfürdüğüm vakıt beş kerre dönerdi." demiş.

107.

Nasraddîn Hoca'nun 'avratı, birez akçası varmış. Evün bir bucağından bir bucağa ve bir kapuya varup gelür imiş. Bakar imiş: "Tutam; ol uğrı, ben ol akça. Uş durur!" demiş.

108.

Nasraddîn Hoca bir gün 'avratının çatalın kaldurup kim maslahatta mübâşeret etmek dilese ezân âvâzın işidür, dahı fâriğ olup: "Bire karı! Zinhâr ben gelince ayakların aşağı koyacak olursan sen benden üç talak boş ol." der de gider. 'Avrat da, n'eylesün, ayakların tutup durur. Bu esnâda bir herîf kapuya gelür: "Ey! Sadaka eden!" der. Kapu dahı açuk imiş. Baksa görse kimesne yokdur, bir 'avrat vardur. Bu dahı dergâha geçer. Nasraddîn çıka gelür. Nasraddîn aydur: "Kimesne nasîbin kimesne yemez imiş."

109.

Nasraddîn Hoca'nun 'avratı ev süpürür. Nasraddîn görür ev süpürülmüş. Görür 'avratının götin. Nasraddîn aydur: "Be karı! Senün amun iki imiş, der. Elbette bu gece kim ikisin bile sikerin, der. Ben bunı unutmayayın, kanda gidersen diyeyin." der. Bunı söylenürken iki suhtalar kapu kakarlar. Hoca taşra çıkar. Bunlar aydurlar: "Hoca! Konuk kabûl eder misin?" dediler. Hoca aydur: "Kabûl ederin. Gelün, içerü girün, der. İkisin de sikerem." der. Suhtalar bu cevâbı işidicek: "Hoca bizümile latîfe eder gibi!" dediler. Hoca 'avratına aydur: "Bire 'avrat! Ta'am pişür. Ve ol kazı boğazla. İkisin dahı sikerem." der. Yemekdür, yerler. Kazı saklamışlar, sabâh konuklara yedüre; zîrâ ahşam gayrı yemek yedüreler idi. Dahı: "Bire 'avrat! Döşek et ki ikisin dahı sikerem." der. Döşekdür, birağılmış. Nasraddîn içerü girür. Suhtalar aydurlar: "Hoca ikimizi sikmek mukarrer oldu; nevbetle bârî biri birimüzi bekleyelüm." deyüp nevbetle ittifâk edüp biri yatur ve biri bekleyüp kalur. Gafletdür kim bekleyeni dahı uyku alup uykularken ol yatan kimesne uyanur. Hoca 'avratının eski delüğin tamâm etmiş o bir delüğin dahı ceng eder imiş kim: "Birin sikdüm, elbette birin dahı sikerem." deyü deyü ceng edermiş. Bekleyeni uyandırur: "Herîf ikimizden birin tamâm etmiş; bilmezüz kangımızdur. Şimdi ceng birimüze. Gel, kaçalum, bütün. Birimüz bârî sağ kurtulsun." deyüp kaçılması tedârükünde iken kaz pencerede (tencerede?) saklu idüğün göz-

leri duş olur. "Gelün! Ol birimüzi sikdi ise dahı şunı çalalum." dediler. Tepsiyile kazı alup kaçarlar.

110.

Nasraddîn Hoca'nun karısı bir gece döşeği dam üstinde bırakmış. Hoca fî 'l-hâl bir ağaç almış; karısına bir 'âlî lat urmuş. Mahalle halkı gelüp üşerler: "Bunun aslı nedür?" demişler. Nasraddîn aydur: "Görün, şol emcüğün sikdüğüm, terâzu yıldızınun altına bırakmış. Kasdı oldur kim okkaları düşüp başımı yara bir." Cemâ'at aydur: "Hoca! Anda okka n'eyler?" demişler. Nasraddîn Hoca aydur: "Terâzudurur; dirhemleri de mi olmaya?"

111.

Nasraddîn Hoca'nun bir gün karısı hasta olur. İki gün, üç gün kim Nasraddîn 'âciz kalur, açluğıla. "Bire karı! der. Ye duru gel, ye seni şimdi sikerin." Bunu işidücek karı nâzıla inler. Nasraddîn Hoca duru gelür. Karının iki ayağın boynına alup berkidür.. Dahı çıkar, gider hammâma. Hammâmndan çıkup eve gelür. Ne görür? Ev süpürülmüş, aş pişmiş, minder salınmış, 'avrat düzünmüş, bir kıl üzere durur. Nasraddîn Hoca kapuya dayanup durur. Barmağın ısırup durur. Baş salup oturur. Aydur ki: "Hayf, şimdiye değin ölen oğlancuklaruma, ve kızcuğazlaruma! Yok yere ölmüşler, gitmişler." der.

112.

Nasraddîn/ün/ 'avratı bir gün bir herîfün sikin görür; germ olur. Dahı 'avrat hastalanmış. "Vay, meded!" der. 'Avrat aydur: "Şol kişiye kim geldi, bolay kim dermân ede." Hoca kim danlamış. 'Avrat buna işâret eyler. Bu herîf aydur: "Hoca! Bu hasta ancak." dedi. Nasraddîn aydur: "Meded! De ye niçe edelüm?" dedi. Herîf de varur. Birkaç saramsak getirür. Birezin döğmiş; sikine sürmüş. Amına sokar, çıkarur. Hoca da bunun etrafına dolaşup yörür. "Meğer bunun hikmeti şol saramsakda ola! Yohsa bayağı bizüm bildüğümüz sikiş bu ancak." der.

113.

Bir gün Hoca'ya oğlı aydur: "Baba! Şu pekmezlü duran küpde bir adam gördüm." demiş. Hoca: "Bana, gel göster." deyüp bir balta getirüp küp üzerine gelür. Bakup görse küp içinde bir herîf. Hemân Hoca balta ile küpe urup sımış. Pekmezdür akup evün içinde çukur yerlere

dolar. Hoca görür ki ev içinde yerlere bakar, görse her çukurda bir herîf, elinde bir balta tutup durur. Hemân Hoca evden gidüp taşra kapuya çıkar. Aydur: "Den imdi! Götünüz varısa birer birer gelün!" der.

114.

Nasraddîn Hoca'yıla birkaç nâzûk şehir oğlanları hammâma girürler. Ittifâk etmişler ki birez yumurda getüreler. Nasraddîn'i ortaya alup üzedecekler (?). Dediler ki: "Gelün, birer yumurda yumutlayalım." demişler. Götleri altına yumurda kodılar idi. Götleri altından birer yumurda çıkarup Nasraddîn Hoca'ya: "Sen de yumurtla!" dediler. Hoca aydur: "Kıykıkıykı!" dedi. "Bu kadar tavuğa bir horos gerekmez mi?" dedi(ler).

115.

Nasraddîn Hoca'ya bir gün bir batlıcan getürdiler. Ayıtmış/lar/ kim: "Nasraddîn Hoca! (aydur) Biz bilmedük; 'acebâ şu ne(den)dür?" demişler. Almış, görmüş; ayıtmış: "Varun, oğluma iledün. Ol benden yeğrek bilür." der. Nasraddîn Hoca'nun oğluna iletirler. Ol dahı bakar, görür; aydur: "Behey eblehler! Bu hod /gözi/ açılmaduk sığircuk yavrısıdur." demişdür.

116.

Nasraddîn Hoca bir gün bağa varur; üzüm uğruluğına girmiş. Bağavân duyar: "Be n'eylersin?" demiş. Nasraddîn Hoca ayıtmış: "Sıçmağa girdüm." demiş. Bu herîf aydur: "Gel imdi, bokunu göster, göreyin." demiş. Nasraddîn Hoca geze görmüş, bulmamış. "Be tez ol, bul!" dedi. Nasraddîn Hoca görür bir eşek boki durur: "İşde!" demiş. "Bu hod eşek boki!" demiş. "Behey er! demiş Nasraddîn Hoca, senün korkundan kangı bok sıçacağum bilmezsin." demiş.

117.

Nasraddîn Hoca bir gün bir dellâka uğrar. Buçuk verür; aydur kim: "Benüm maslahatum var. Sen benüm başumı gelürsem de, gelmezsem de tıraş eyle." demiş.

118.

Nasraddîn Hoca bir gün hammâma varur. Dellâk başını kazımağa başlar. Dellâk bir yanına döneyin derken Nasraddîn Hoca berk taşığı-

na yapışur. Dellâk aydur: "N'eylersin?" der. Nasraddîn Hoca aydur: "Ben beni düşer sandum." demiş.

119.

Nasraddîn Hoca bir gün et alup giderken bir devlüngeç kapar gider. Nasraddîn Hoca dahı bunu görür; seğırdür, bir yüksek yere çıkar. Meğer bir herîf /ciğer/ alup giderken Nasraddîn Hoca def'i ciğeri kapar. Bu herîf aydur: "N'eylersin?" demiş. Nasraddîn Hoca aydur kim: "Aceb mi olur? Devlüngeç ciğer kapmaz mı kim sanursın?" der.

120.

Nasraddîn Hoca giderken, bir gün, görse bir aygır yunda aşmak ister kim aş. Yund da buna çifteler salar. Tez eve gelür; aydur: "Bire kan! Bir tatlu sikiş kim öğrendüm, dur sana gösteriyem, demiş. Ammâ ben seni sikmek kim istedikçe sen bana durmadan çifteler sal." 'Avrat dahı eyle etmiş. Hoca'nun kim kasığı yarılmış. Nasraddîn Hoca aydur: "Sikeyin aygırı da, yundı da, sikişlerini de!" demiş.

121.

Bir gün bir dellâl bir nacak satayorurken bir herîf: "Ha nacak!" deyü çağırurmuş. Nasraddîn anda hâzır imiş. Kendüye der sanur: "Sakalun sikime!" der.

122.

Nasraddîn Hoca bir gün hasta olur. Bir niçe 'avratlar göre gelürler. Aydurler: "Hoca! Sen ölürsen niçe ağlaşalum?" dediler. Aydur: "Ama doymayan Hoca, den." der. 'Avratlar aydurlar: "Eğer ölürsen kefeni amdan mı eyleyelüm?" demişler. Nasraddîn Hoca aydur: "Hele dirlüğümde amunuzu siküme geçürün kim tebrîzî olsun." demiş.

123.

Nasraddîn Hoca bir gün hasta olur. Hâlin sora gelürler: "Hâlün nedür?" dediler. Aydur: "Sapa sağ ölüyorurın." der.

124.

Bir gün Hoca'nun oğlına: "Ye mescide gel, ye şehirden git!" dediler. Aydur: "Mescide varmak kaçan olur? Şehirden gitsem olur." der.

125.

Nasraddîn Hoca her gün evden çıkarmış. Kapısının önünde sıçarlar. Bir gün, iki gün... Görür hâsıl olmaz. " 'Aceb kim ki?" deyü bir gün gözlemiş. Görmüş ki bir oğlan gelür, kapunun önünde kim sıçmağa oturur, hemândem Nasraddîn Hoca çıkmış, ayıtmış: "Bire anasın sikdügüm! N'eylersin? Kimin oğlın?" demiş. Oğlan herzesin söyleyüp ayıtmış ki: "Ben Tanrı'nun kız kardaşının oğluyın." demiş. Hemân Hoca getürür mescid kapısı önüne; aydur ki: "Birez dahı dayın kapısı önüne sıç!" der.

126.

Nasraddîn Hoca, bir gün 'avratıyla kendünün köyünde ürkülük olur. Halk dağılıp kaçmışlar. Hoca dahı evin devşirmiş, gitmek tedbîrin eylemiş. Meğer Hocanın beş yüz akçası varmış; nerede koyacağını bilmezdi. Hele Hoca fıkır eyler. Meğer evinün öni çayır imiş. Ol çayıra bir sırk diker. Ol beş yüz akçayı bir beze bağlar; dahı sırgın başına bağlar, dike kor, gider. Meğer bunu 'ârifler gözedürler imiş. Hoca gitdüğünleyin gelmişler, almışlar, dahı başına bir sığır boki yapması geçürmüşler, dike komuşlar. Hoca bir gün gelür, akçayı yoklar. Görür sırgın başında bir sığır yapması var. Nasraddîn aydur: "Akça gitdüğüne incinmezem, ve illâ bu yerün sığırını niçe 'akıllu imiş kim dört ayağın büzüp sırgın çak depesine sıçmış deyü 'aceblerüm."

127.

(Bir gün) Nasraddîn Hoca'yı/ kimesne ilündürmez. Bir gün cemâ'at ittifâk ederler: "Nasraddîn Hoca selâm vericek selâmın almayalım; görelüm ne der?" demişler. Ittifâk Nasraddîn gelür. Bunlara selâm verür. Selâmın almazlar. O yana bakar, bu yana bakar, görür. "Tenhâca, ancak bir kimesne yokdur." deyü Nasraddîn Hoca işemeğe başlamış. Cemâ'at bu hâli görür; kalkarlar; güle güle dar-dağan olmuşlar. Ayıtmışlar: "Nasraddîn Hocayı ilündürmeğe hiç dermân yok!" dediler.

128.

"Nasraddîn Hoca'yı, bir zarîf aydur, ben ilündüreyin." der. Cemâ'at: "Edemezsin." demişler. Varur ol kimesne Hoca'ya selâm verür. Hoca selâmın alır. Ol herîf aydur: "Hay Hoca! Ahşama dek gidersem taşağın dibine varur mıyın?" der. Nasraddîn Hoca yukaru güneşe varur mıyın?" der. Nasraddîn Hoca yukaru güneşe

bakar, gün er. Nasraddîn Hoca aydur: "Bürâzerüm kim, ahşama dek gidersen de siküme dahi çıkarsın." der.

129.

Bir gün Hoca yine kürsiye çıkar. Va'z ederken aydur: "Müslimânlar! Tanrı'ya şükr eyleniz.kim Hak-ta'âlâ kudretiyle gök yüzini direksüz yaratdı. Eğer direğe muhtâc olaydı yeryüzinün taşı, ağacı ana direkliğe yetişmeyeydi." demiş.

130.

Bir gün Hoca yine kürsiye çıkup va'z ederken aydur: "Müslimânlar! Tanrı'ya dâ'im şükr eylenüz, zekerünüzü ardunda yaratmamış. Yohsa kendü kendünüze nefsinüz belâsıyla livâta ederdünüz." demiş.

131.

Nasraddîn Hoca'nun meğer başında kelcük varmış. İmâm mes-cidde ekser vakıtda... okurmuş. Buna Hoca incinürmüş: "Bu benüm kelliğim çeker ancak." dermiş. Bir gün imâm geçce gelür. Hoca dahi mihrâba geçer, imâmet eyler. İmâm ol hinde gelür. Hoca duyar: "Eyi fırsat buldum." deyü hemân bu dahi... sûresin okur. Meğer imâmın bir ayağı aksak imiş... yerine okumuş; ya'nî murâdı imâmın aksaklığın çekmek imiş. Namâz tamâm olıcak imâm ayıtmış: "Müslimânlar! Namâzunuzu gerü döndürün; zîrâ bâtil oldu." Hoca ayıtmış: "Be câhil! Bunca zamândur sen benüm kelliğim çekersin, namâz bâtil olmazdı. Ben bir kez aksaklığın çekdüm, namâz bâtil oldu?" demiş.

132.

Nasraddîn Hoca bir gün kâdıya varur. İttifâk iki kişi gelüp aydurlar ki: "Efendi! İkimüzün birbiri karşusunda evimiz vardır. Birimizün damından birimizün damına bir kelb sıçrarken bir uzdı. "Ev ıssı sakalına!" dediler. Bu kez ben aydurın bu kişiye: "Senün sakalunadır." Bu der: "Senün sakalunadır." "Ne buyurursız?" demişler. Kâdı döner, Hocaya aydur: "Bu da'vânun kâdılığın sana verdüm. Sen hükm eyle." Hoca ol kişilere aydur: "Nice oldu? Kelb senün evün üzerinde mi uzdı?" "Yok." dediler. "Ya ol bir evün üzerinde mi uzdı?" "Yok." dediler. "Ya nice etdi?" dedi. Anlar aydur: "Sıçrarken iki evün arasında uzdı." dediler. Hoca ayıtmış: "Ol bâd-ı havâdur. Anda sizün ne dahlunuz var? Ol kâdı Efendinündür." demiş.

133.

Hoca bir gün 'avratına bir kaz pişürdür. Alup Beğlerden birine tuhfe iledür. Alup giderken iştihâsı germ olur; sabr edemeyüp kazun bir budun kesüp yer. Âhir ordaki bir Beğe iledür. Ol Beğ görür bir budı yok, aydur: "Hoca! Kanı bunun bir budı?" Hoca dahi: "Böyle olur. Anasından böylece doğdı." der. Ol Beğ ava gider; Hoca dahi bile gider. Yolda giderken bir sazlıkda bir alay kazlar bir ayağ üzerine dururlar. Hoca görür; aydur: "Hay Beğüm! Ben getürdüğüm kaz dahi bunların cinsinden idi." der. Beğ hemân bir davlunbaz urmuş. Kazlar iki ayak üzerine basdılar. Hoca ayıtmış: "Beğüm! Ol çomağı sen yeyeyidün hemân dört ayaklı olurdun." demiş.

134.

Hoca 'avratına aydur: "Karı! Bana bir karmahelva pişür." demiş. Karısı dahi pişüriverür. Kutuyıla alup yolda giderken tama' eder; az yemeğe başlar. Tamâm helvayı dükedür. Beğe dahi gelmiş olur. Beğ aydur: "Hay Hoca! Safâ geldün!" Hoca aydur: "Sultânım! Sana bir kutu helva getürdüm. İnanmazsan kutusun nişân için bile getürdüm. Uşta görün!" demiş.

135.

Hoca'nun oğluna ak helva gösterürler. "Bu nedür ve neden olur?" demişler. Bakmış, ayıtmış: "Ak soğanım kabından olur." demiş. Hoca ayıtmış: "Allah bağışlasun! Eğer ben öğretmiş olayıdum bilmezdi." demiş.

136.

Hoca bir gün 'avratına aydur: "Öliyi neden bilürler?" 'Avratı aydur: "Eli ve yüzi sovak olur." demiş. Bir gün Hoca eşeğiyle oduna gider. Havâ soucak imiş. Hoca eline, yüzine yapışur, görür ki souk: "Vah! Ben ölmüşüm!" der. Hemân çal koyun yatur. Bir zamândan sonra aydur: "Varayın, ben öldüğüm eve haber vereyin." der. Seğirdür; 'avratına gelür, aydur: "Ben öldüm; fülân yerde yaturum. Cemâ'at gelüp beni alsunlar, getürsünler." demiş. Gerü varmış; ol arada yatmış. 'Avratı çıkup cemâ'ata aydur: "Hoca âhirete gitmiş. Fülân yerde yatur. Gidün, getürün." demiş. Cemâ'at aydur: "Kim geldi, haber getürdi?" derler. Hele varurlar, getürürler. Makpereye korlar; giderler. Hoca yatarak karnı acıgur. Kalkar, oturur. Görür olmaz, toprağı eşer, çıkmak

ister. Meğer bir taş varmış; ana yapışur, çıkar. Bir delük açılır. Hemân başını delüğe sokar. Meğer bir 'acemî sığırtmaç varmış; davar sürüp gezer imiş. İttifâk Hoca başın makpere delüğinden çıkardığı gibi davarlar ürküp dar-dağan olmuş. Sığırtmaç görür; aydur: "Bire hey avradın sikdüğüm ölüsü! Sen de eller ölüsü gibi yatsan a! Başun neye kaldurursın?" demiş. Elinde olan ağacıla başına başına urmuş. Hoca başın çıkarayın demiş, eteği dolaşmış. Hele bin dürlü belâyıla gücile çıkar. "Vay ne kurtuldum!" deyü şükr eder. Eve gelür. Komşuları yanına derilürler. "Hoca! Ol dünyâda ne var? Ne haber getürdün?" aydurlar. Hoca aydur: "Nesne yokdur. Ammâ sakının. Harmende katır ürkütmen. Andan ötüri bana katı 'azâb etdiler." demiş.

137.

Hoca eşeğine binüp giderken eşekden aşağı iner, dahı ferrâcesin eşeğin üzerine kor. Kendü su dökmeğe gider. Meğer bir herif bunu gözedürmiş. Ferrâceyi alır, gider. Hoca gelür; eşek üzerinde ferrâce yok. Dahı eşeğin arkasından semerini alır. Eşek semerin alınduğın görür, bağırur. Hoca aydur: "Gerekse bin kerre çağır, olmaz. Ferrâce/mi/ getir, semerün al!" demiş.

138.

Bir gün Hoca mescidde eşek sikerken üstine bir herif gelmiş. Hoca'ya: "Tû yüzüne!" demiş. Hoca ayıtmış: "Elümde işüm var; yoksa sana mescide tükürmeği öğredeyidüm." demiş.

139.

Bir gün Hoca 'İmâd ile ava giderler. Hocanın elinde bir doğan varmış. Doğanı salıverürler. Doğan bir öküzün üstine konar. Hemân Hoca öküzün boynına bir ip takar; eve getürür, bağlayı kor. Bu öküzün sâhibi isteyürek gelür, bulur. Aydur: "Hay Hoca! Şu benüm öküzüm. Niçün bağlayı kodun?" Hoca ayıtmış: "Bok yeme, be câhil! Benüm doğanum tutdı." demiş. Âhir kâdıya varup kıssayı 'arz ederler. Kâdı ayıtmış: "Hey Hoca! Doğan öküz mi alır?" Hoca ayıtmış: "Deveyi dahı alır! Sen bahîl misin, taşağum!" demiş.

140.

Hocaya 'İmâd aydur: "Hoca! Kaçan önüne bir yemek gelse düke-tince yersin; doymak bilmezsin. Bir mıkdar yedükden sonra vaz gel,

eller gibi." der. Hoca aydur: "Yâ, İmâd! Gel, ayağumun bir parmağına bir ip takayım. Ol vakıt ki çok yeyim, ipi çek; andan sonra vaz gele-yim." der. Kavl ederler. İttifâk bir gün bir ziyafetde İmâd'la hâzır olurlar. Yemeğe sunacak hinde Hoca'nun parmağında olan ipün ucına bir kedi ayağı dolaşur. Hoca bu kez yemeğe elin sunmaz Hoca'ya: "Ne-çün yemezsiniz?" demişler. Hoca ayıtmış: " 'İmâd ipi çekdi, nece yeye-yim?" demiş.

141.

Bir gün Hoca işemeğe oturur. İttifâk sikine bir arı konar. Hoca aydur: "Ancak olur! Eyü buldun bal alacak çiçeği!" demiş.

142.

Bir gün Hoca'ya sorarlar kim: "Bir cemâ'atun imâmı osursa ol cemâ'ata ne lâzım gelür?" derler. Hoca aydur: "Ne lâzım gelse gerek? Zâhir bir cemâ'atun imâmı osursa ol cemâ'ata sıçmak lâzım gelür." de-miş.

143.

Bir gün Hoca'nun bâzâr halkı akçasın muhkem bakarlar. Hoca ay-dur: "Ne 'aceb bakdunuz! Yohsa ananuzı sarrâf mı sikdi?" demiş.

144.

Meğer Hoca'nun sakalı ağarmış idi. Bir gün yolca giderken bir alay mahbûbe 'avratlar geçüp gider. Hoca'dur, sabr edemez dahı, ittifâk bunlara ulaşur. Bunlar aydur: "Hey kişi! Utanmaz mısın ki ak sakallı olasın? 'Ayıb değil mi?" Hoca aydur: "Ya ak köpek poh yemez mi?" demiş.

145.

Bir gün Hoca'ya bir herif ayıtmış: "Hoca! Gözüm muhkem ağrır. Hiç bilmezim n'eyleyim." demiş. Hoca ayıtmış: "Hemân çıkar." Herif aydur: "Hiç göz çıkar mı?" Hoca ayıtmış: "Vallâhi, yemindür! Geçende benüm bir dişüm ağrıdı, tâ kim çıkarmayınca râhat bulmadum." de-miş.

146.

Bir gün Hoca konşulukdan bir kazan alır. Maslahatı yetdükden

sonra içine bir küçük kazan koyup sâhibine götürür. Sâhibi aydur: "Bu nedür?" Hoca aydur: "Kazanunuz doğurdu; alun." der. Alurlar, giderler.

Bir gün Hoca'ya yine kazan lâzım gelir. İster; verürler. Bu kerre alır; artuk getürmez. Kazan sâhibi aydur: "Neçün getürmezsin?" Hoca aydur: "Kazan öldi." Herif aydur: "Hiç kazan ölür mi?" der. Hoca aydur: "Ya hiç kazan doğurur mı?"

147.

Bir gün Hoca'ya: " 'Avratun sikişür." demişler. Hoca ayıtmış: "Zâhir sikerüm ya! Sikilmeyen 'avratı n'eylerüm?" demiş. Ayıtmışlar: "Hay Hoca! Sözi anlamazsın. 'Avratını eller siker." demişler. Hoca ayıtmış: "Ya ben olup atası, karındaşı değilüm." demiş.

148.

Bir zamân Nasraddîn Hoca'ya ayıtmışlar: "Bir zamânda bir cemâ'at Hindî köleler ittifâk edüp efendilerinden kaçmışlar. Şehirden bir günlük yere gitmişler. Meğer bunlar bin âdem imiş. Yüz bin mil şehirden ırağ gitmişler. Ayruk bize kim erişür? demişler." Nasraddîn Hoca ayıtmış: "Bunların birisi mil; bâkîsi n'eyler?" demiş.

149.

Bir gün Hoca hammâmda hânendelik ederken âvâzı, gülbengi kendüye, nefesi hoşça gelüp aydur: "Bana yazuk değil mi ki benüm gibi bir hûb nefes zâyî'ola?" deyüp hemândem hammâmıdan taşra çıkar. Doğru bir mescide varur. Anun minâresine çıkar. Öyle vakti idi. Fî 'l-hâl temcîd okumağa başlar. Meğer minâre dibinden bir kimse geçüp giderken görse, bir kişi öyle vaktında minâreye çıkup durmayup temcîd yerür. Herifdür, baş kaldurup yukarı bakup aydur: "Hey nâsâz! Sende bu nâsâz âvâz ile bî-vakt temcîd vermek nedendür?" Hoca dahi temcîdden vaz gelüp minâreyi dolaşmağa başlayup aydur: "Ey n'olaydı bir sâhib-i hayr olaydı! Uşbu minârede bir hammâm yapaydı dahi bizüm gibi nâsâzları nâsâzlıktan kurtara idi!" dedi.

150.

Bir gün Nasraddîn bir vilâyetden geçüp giderken görse, bir alay 'avratlar gelin alup da giderler. Hoca ne idiğın bilmeyüp birinden sorup aydur: "Nedür bunun aslı?" deyüp söylerken Hoca'ya ol herif aydur: "Ne olsa gerekdür? İşte uşbu ortalıkda olan gelini bir herife ger-

dek edüp ol herif uşbu kızıdan murâd alsa gerekdür. Aslı budur." dedi. Hocadur, bir kerre tutup kahkaha ile güldi. Ayıtdılar: "Hay! Ne 'aceb güldün?" dediler. Ayıtdı: "Nece gülmeyeyim ki bunca vilâyet gezdüm, hiç böyle bir püzevengi çok vilâyete râst gelmedüm." dedi.

151.

Bir gün Nasraddîn Hoca'ya aydurlar: "Hay! Ay yeni oldukça eski-sin n'eylerler?" Hoca aydur: "N'eylese gerek? Eskiyecek paralarlar yıldız yaparlar." dedi.

152.

Bir gün Nasraddîn Hoca, bir sabâh, şehirden çıkup gitmek murâd eder. Meğer bir devesi var idi. Kendüye aydur: "Bâri yayan gitmeden, şol deveyi bile alup merkeb edeyim; ana binüp huzûr-ı kalb ile gideyim." dedi. İttifâk, yolca kâfile birle giderken, bir gün, devedür kük-rer, Hoca'yı yere urup üzerine çıkar. Hoca'yı altına aldukda Hoca'dur, feryâda başlar. Halk-ı kâfile cem' olup Hoca'yı kurtarurlar. Ba'dehu Hoca'nun aklı başına gelüp aydur: "Müslimânlar! Gördünüz kim şol deve bana ne kadar cefâ eyledi. Lutf eylenüz, şol deveyi bana muh-kem kayd u bend eylenüz, bârî şunu sikeyim, intikâmum alayım." dedi. Bunlar ayıtdılar: "Hay Hoca! Allâh'dan korkmaz mısın ki bir hayvânı sikmek istersin.? Hoca aydur: "Siz durmayup âdemi sikersiniz. Ben bir deve sikicek ne lâzım gelür?" dedi.

153.

Bir gün Nasraddîn Hoca yumurtanın dokuzın bir akçaya alup bir diyârda dahı onun bir akçaya satardı. Hoca'ya: "Niçün böyle edersin?" dediler. Hoca aydur: "Ziyân da fâ'idedendür." dedi.

154.

Bir gün Nasraddîn Hoca yolda bir ölmüş tavuk bulup ittifâk bunu yolar, âteşe koyup kebâb eyler. Halk Hoca'ya aydurlar: "Hay Hoca! Bir murdâr tavuk hiç yenür mi? Âdem boğazlamadı." derler. Nasraddîn Hoca aydur: "Hey bâtıllar! Sizün boğazladuğunuz temizdür de, ve sizün öldürdüğünüz temizdür de Tanrı öldürdüğü murdâr mıdur?" demiş.

Sultân 'Alâ'eddîn zamânında üç, 'ilminde kâmil rûhbân zuhûr edüp, 'âlemi seyâhat edüp gezerlerken bir gün Sultân 'Alâ'eddîn'ün vilâyetine varurlar. Pâdişâhdur bunları dîne da'vet eder. Bu üç rûhbân aydur: "Bizüm her birimizün bir su'âli vardır. Eğer bu su'âllerimüze cevâb verürseniz sizün dinünüze girelüm. Eğer siz dahi bize cevâb veremezsenüz bize mutî' olur mısınız?" Bunlar dahi bu söze kâ'il olup mukayyed oldılar. Sultân 'Alâ'eddîn dahi 'ulemâsın, ve meşâyihin ve müftîsin cem' eyledi. Aslâ bunların su'âline cevâb vermeğe kâdir olmadılar. Sultân 'Alâ'eddîn gazaba gelüp ayıtdı: "Şol benüm bunca 'Arab ve 'Acem ve Rûm vilâyeti zabtımda ola, bunda, vilâyetün içinde 'ulemâdan ve fuzalâdan ve meşâyihden bir kimse bulunmadı ki bunlara cevâb vere." deyüp nidâ eyledi. Âhir içlerinden niçesi ayıtdılar: "Bu su'âle kimse cevâb veremez, meğer Nasraddîn Hoca ola." dediler. Pâdişâhdan Hoca'ya âdem gönderdiler. Hoca'ya gelüp buluşdı ve ahvâli ana bildürdi. Hoca aydur: "Yâ! Şu nesneye cevâb veremediler mi?" deyüp, "Tez eşeğümü eğerlenüz!" deyüp eline 'asâsın aldı. Dahi eşeğine süvâr olup doğru Sultân 'Alâ'eddîn'ün sarayına geldi. İçeri saraya girüp Pâdişâha buluşdı. Pâdişâhdur, Hoca'ya sandal gösterüp "Otur!" dedi. Hoca Pâdişâha du'â kılup ayıtdı: "İşitdüm ki beni bir hizmete da'vet eylemişsiz, Pâdişâhum! Tâ ol hizmeti du'ânuz berekâtıyla yerine getirmeyince eşeğümden inmezem." dedi. Vardılar, ol üç dâne keşişi getürüp Hoca'ya buluşturdılar. Hoca ayıtdı: "İmdi, su'âlünüz nedür? Söylenüz!" dedi. Biri evvelâ ilerü gelüp hemândem ayıtdı: "Dünyânun ortası evvelâ nedür?" Hoca hemândem eşeğinden inüp elindeki 'asâ ile ilerü gelüp eşeğin önüne geldi; dahi eşeğin ön ayağın gösterüp ayıtdı: "İşte dünyânun ortalığı eşeğin ön ayağı durduğu yerdedür." dedi. Keşiş ayıtdı: "Neden ma'lûm?" Hoca ayıtdı: "Eğer i'tikâd etmezsen işte şol elümdeki 'asâ ile bu aradan dünyânun bir ucına ölç; ve sonra bir ucına dahi ölç. Eğer eksik gelürse ana göre söyle." dedi. Hoca'dan keşiş bu sözi işidicek aydur: "Hiç bu dedüğün üzere dünyâ ölçülmek kâbil midür?" Hoca aydur: "Ya hiç dünyânun ortasını bilmek kâbil midür?" dedi. Bu kerre keşişün biri dahi gelüp aydur: "Bu gök yüzindeki yıldız ne kadardur?" dedi. Hoca ayıtdı: "Eşeğümün arkasında ne kadar kıl var ise o kadardur." dedi. Ol keşiş ayıtdı: "Neden ma'lûm?" Hoca aydur: "Eğer inanmazsan gel, eşek üstündeki kılı say. Eğer gökdeki yıldızdan eksik gelürse ol zamânda sözünü söyle." dedi. Keşiş aydur: "Ya hiç eşek üstündeki kıl sayılır mı?" dedi. Hoca

aydur: "Ya hiç gökdeki yıldız sayılır mı?" Bu kerre keşişün ol biri ilerü gelüp Hoca'ya aydur: "Eğer benüm su'âlüme dahı cevâb verebilürsen cümlemüz îmâna gelürüz." dediler. Hoca aydur: "Hemân söyle, görölüm." dedi. Hemândem keşiş ilerü gelüp Hoca'ya aydur: "Şu benüm sakalumun kaç dâne kılı vardır?" dedi. Hoca aydur: "Şol boz eşeğin kuyruğında kaç dâne kıl varısa sakalunun dahı ol kadar kılı vardır." dedi. Keşiş aydur: "Neden ma'lûm?" Hoca aydur: "Eğer inanmazsan say, gör." dedi. Keşiş bu kavle râzı olmadı. Hoca da: "Eğer râzı olmazsan gel; bir kıl sentün sakalundan, ve bir kıl eşek kuyruğundan yola-lum." deyüp başladılar. Keşiş gördi kim bu olur iş değil (deyüp), hem cânib-i Hakdan hidâyet erişüp hemân yoldaşların dahı çağırup ayıtdı: "Ben îmâna geldüm." deyüp kelime-i şahâdet getürdi. Ve ol bir keşişler dahı cân u dilden îmâna geldiler. Zîrâ kim bu emirde su'âl eden keşiş cümlesinün ser-çeşmesi idi. Hemân ol bir keşişler bunun îmâna geldiğün göricek anlar dahı îmâna gelüp Nasraddîn Hoca'ya bende oldılar.

156.

Bir gün Hoca karındaşına aydur: "Bir kerrecük bana ver e!" dedi. Karındaşı aydur: "Ne vereyim?" dedi. "Oğlancuklar verdüğün ver." dedi. Karındaşı aydur: "Ya benden isteyeceğe gayrılardan istesen olmaz mı?" dedi. Hoca aydur: "Sen benüm karındaşum olasın, vermeyesin, ya hiç gayrılar verür mi?" dedi.

157.

Bir gün Hoca bir karının iplik yumağın aldı. Karı der ki: "Adamlar! Bana büyük hayf oldu. ipek yumağımı aldılar." dedi. Hoca da ol arada hemân hâzır idi. "Şol karının yumağın çıkarup eline veresin de yüzi karasın meydâna çıkarasın." demiş.

157 bis.

Bir gün Hoca bir tana uğrılar. İttifâk sâhibi arar, bulmaz. Hoca ise bunu boğazlayup derisin saklamışdı. Bu kerre / sâhibi/, gördi ki tana bulunmaz, feryâd edüp: "Hay Müslimânlar! Bir öküzüm uğrılادılar. Bana hayf oldu!" deyüp ana, buna şikâyet eyledi. Hoca aydur: "Hemân tananın derisin çıkarasın da gidinün yüzün kara edesin!" dedi.

158.

Meğer Hoca kâdî iken üç kişinin bir hususda da'vâsı var idi. Bunlar birbirinden gizli, uğrılınca, Nasraddîn Hoca'ya birisi bir halı getirür kim: "Da'vâyı benüm üzerime hükm eyle." der. Hoca da halıyı alup da "Olsun!" der. İttifâk ol birisi dahi Hoca'ya yüz akça getirür: "Benüm üzerime hükm eyle!" deyü. Hoca andan dahi yüz akçayı alup ana dahi: "Olsun!" der. Bu kerre ol biri dahi bir balta getirür: "Benüm üzerime hükm eyle!" deyü. Hoca'dur, baltayı alup: "Olsun!" der. Hele bunlardur, üçi bile Hoca'ya gelürler. Evvelâ hah sâhibi Hoca'ya aydur: "Hoca Efendi! Hele benüm halımı gör e!" der. Yüz akçası olan aydur: "Hoca Efendi! Benüm bir yüzüme bak a!" der. Balta sâhibi aydur: "Hemân bunu balta gibi kes e!" der. Hoca ayıtdı: "Balta gibi kesmek kolaydı; ve senün hâlünü de bilürüm. Ammâ şu adamun yüzünden utanurum." dedi.

159.

Bir gün Hoca bir vilâyete varur. Görse kim adamların her birinin olduğu evlerinin damları üzerinde birer dâne sancak dikilmiş durur. Hoca bunu göricek " 'Aceba bunun aslı nedür?" dedi. Vilâyet adamlarından su'âl eyler. Ayıtdılar: "Bu vilâyetde kangı kişinin bir küp filorisi olsa evinün üzerine bir sancak diker." dediler. Hoca'dur, bu vilâyetde birkaç zamân mütemekkin olur. İttifâk hemân—dem bir gün birkaç dâne küp satun alup içine bir vâfir çakıl taşı doldurduktan sonra üzerlerine birer dâne sancak dikdi. Mâbeynden bir iki gün geçdükden, mübârek bayram ayı gelür. Meğer ol vilâyet halkının 'âdetleri bu idi kim kaçan bayram olsa ol cümle halk birbirini ziyâret edüp ol filori olan küpleri seyrederlerdi. Bu kerre zamân geldi. Hep birbirine ziyâret gördiler. Nevbet Hoca'ya gelüp Nasraddîn'ün ziyâfetin yediler. Hoca da küpleri açup gördiler, ne görseler kim dop dolu küp içi çakıl taşı dolmuş durur. "Hay Hoca! Bu filori degül e!" dediler. Hoca aydur: " 'Aceb degül! Küpde yatduktan sonra, ya taş olmuş, ya altun olmuş." dedi.

160.

Bir gün Nasraddîn Hoca bir büyük torba içine yoğurt doldurup arkasına urup giderken yoğurt torba içinde o cânibe bu cânibe çalka-nur. Hoca aydur: "Arkamda bir hoşça dur! Yohsa şimdi seni endürür

de sikerüm." dedi. Hiç yoğurtdan cevâb gelir mi? İttifâk yoğurt birezden yine çalkanur. Hoca'dur hemân torbayı aşağı endürüp torbanun ağzın bir mıkdar gevşedüp hemândem zekerini içine sokup çıkardı. Bakup gördi kim sâfî beyâz yoğurt olmuş, aydur: "Âferîn! Çok yere girdün, çıkdun, ammâ hiç böyle bir yüzi ak çıkmadun!" dedi.

161.

Bir gün bir çiftçi çift için Tanrı'dan yağmur isteyüp el kaldurup du'â eder. Meğer kim Hoca ol arada hâzır idi. Yağmur yağmaz. Bu çiftçi Hoca'ya aydur: "Bir ağzı du'âlu kimsesin. Bir du'â eyle! Hak-ta'âlâ benüm çiftüme bir yağmur versün!" der. Hoca dahı el kaldurup du'â eder. İttifâk yıldırımlar ve şimşekler olup bir 'azîm yağmur yağar. Hoca da kaçup bir delüklüce kayanun kovuğuna gizlenür. İttifâk, şimşekdür gelüp Hoca'nun üzerine yalabur. Hoca aydur: "Hey Allâhum! Kulun yanıldı, bir söz dedi. Ya bu çıra yakup kaya kovuklarını aramak ne zahmet?" dedi.

162.

Bir gün Hoca bir dâne doğan bir şinigün içine koyup üzerine bir muhkem nesne örtüp bağlar. Ba'dehu karısına aydur: "Bu kuşu bir Beğe armağan eletsem gerekdür. Bunu bir hoşça sakla." der. Hoca da kendü maslahatına gider. Bu cânibde karısı da kuşu açar, bakar. İttifâk kuşdur, kaçar. Hemândem kuşu bir taş urup öldürür. Yine evvelki gibi şiniğe koyup muhkem bağlayup, Hoca gelüp istediği gibi şiniği eline verür. Hoca'dur, alup gider. İttifâk bir Beğün önine getirür, kor. Hele Hoca'ya ri'âyet olunup aydur: "Hey Hoca! Nedür, bu şinikde ne vardır?" "Doğandur." der. Açarlar, görseler, ölmüş. "Ya bu av ne zaman avlar?" der. Hoca aydur: "Bu doğan gündüz avlamaz. Bu, âhir zamân doğanıdur, gece avlar." demiş.

163.

Bir gün Hoca ata binmek istemiş; binememiş. "Vay yiğitlik, vay!" demiş. Dönüp ardına bakar, kimse yok; yine ayıtmış: "Evvel de hırlı sikdüğüm değül idin e!" demiş.

164.

Cambridge

Meğer bir gün Hoca 'Arabistân'a varmış. 'Ulemâ-'i 'Arab buna

ziyâfet etmişler. Araya mes'ele bırakmışlar. Cümle mesâ'ile Hoca cevâb vermiş. Andan ayıtmış: "Benim dahı iki mes'elem var. Eğer bilürseniz Rûmîlerden siz yeğsiz; eğer bilmezseniz Rûmîler sizden yeğdür." dedi. Anlar dahı bu kavle râzî olup Hoca ayıtdı: "Evvel-i mes'ele budur ki: Girdi gire. Girmedi gire. Ne girdi, ne gire. –İmdi cevâb isterim." dedi. Anlar dahı fıkır edüp cevâb verememişler. Yine Hoca'dan ma'nâsın sormuşlar. Hoca ayıtdı: "Girdi gire: Âdem Peygamber'dür kim Cennete girdi gire.– Girmedi gire: "Ümmet-i Muhammed'dür kim Cennete girmedi, girse gerek.– Ne girdi ve ne gire: Kâfırlardür ki giremezler." Bu cevâbı işitdiler, cümle 'ulemâ Hoca'ya tahsîn edüp: "Ol bir mes'ele söyle." dediler. Hoca Nasraddîn dahı: "Es-semâ-'i yıldızât, güneş doğar bataruhâ; ve fi-'l-bahri balıkât, âdem görse kaçaruhâ; ve fi-'l-cibâli şecerât, balta girse keseruhâ; ve fi-'l-lahmi lân, Hoca görse yiyeruhâ." dedikde 'ulemâ'-i 'Arab bunu işitdikde 'âciz kalup Rûmîleri kendülerden yeğ bilmişler.

164 bis.

Meğer Nasraddîn Hoca bir zamânda 'Arabistân'a varmış. 'Ulemây-ı 'Arab bunu ziyâfet edüp ortaya mes'ele bırağurlar. Cemî'ine Hoca cevâb verür. Andan ayıtmış: "Benüm dahı bir mes'elem vardır; eğer bilürseniz Rumlıdan siz yeğsiz; ve eğer bilmezseniz Rumlı sizden yeğdür." demiş. Bunlar bu kavle râzî olurlar; mes'leyi Hoca'dan soarlar. Hoca aydur kim: "Fi 'l-bahri bâlığât, adam görse kaçar hâ; ve fi 'l-cibâli şecerât, balta görse keser hâ; ve fi 'l-lahmi nânün, Hoca görse yer hâ! Bu şâh-beytidür." demiş.' Arablar bunu işidüp 'âciz kalmışlar. Âhir Rumlıyı kendülerden yeğ tutmuşlar.

165.

Bir gün Hoca kara geyüp taşra çıkar. Halk ayıtmışlar ki: "Hoca! N'oldun, kara geyersin?" Hoca ayıtmış: "Oğlumun babası öldi; anun yasın tutarın." demiş.

166.

Bir gün Nasraddîn Hoca bir minâre dibine gelür. "Hoca! Buna ne derler?" demişler. Hoca ayıtmış: "Ne olsa gerek? Yaş kuyudur, güne karşı kurıdıyorlar." demiş.

167.

Bir gün Hoca bir damdan aşağı işeyü durmuş. Bir herif gelmiş. Hoca bunu gördüğü gibi sidiğin kesmiş. Ol herife aydur: "Umardun ki sidiğimi urgan edinüp yukarı çıkasın." demiş.

168.

Bir gün bir herif bir yerde akça göme komuş. Hoca bunu görüp seğirdür. Akçayı çıkarup almış. Ol herif dahi bunu gözedürmüş. Ardına düşmüş. Kova kova Hoca bir mescide kaçar. Anda dahi kurtulamayup minâreye çıkmış. Ol herif yine ardına yeter. Hoca görür kim kurtuluş yok, hemân kendüyi minâreden aşağı atar. Uyanup görse düş imiş.

169.

Nasraddîn Hoca'ya ayıtmışlar: "Hoca! Fârisî mî-dânen?" Ayıtmışlar: "İmdi söyle görelüm." Andan Hoca aydur: "Dağda gezer tavuk, men ne-bâşem. Âdem üşür olıcak soğuk, me ne-bâşed." demiş.

170.

Bir gün Hoca İnegöl'e varur. Meğer kış günü imiş. Bakup görse karşudan bir herif gelür. Hoca tez varur; bu herife görüşür. Andan ol çekilür, dura varur; bu çekilür, dura varur. Ol herif aydur: "Billâhi! Sormak 'ayıb değül. Sen kimsin? Bilmedüm." Hoca aydur: "Ben dahi seni bilmedüm." Ol herif: "Biz görüşdük e!" Hoca aydur: "Bakdum, gördüm, börkün börküme benzer; kaftanun kaftanuma benzer; vallâhi seni ben kendümi sandum." demiş.

171.

Hoca öldükde makbereye eletürler. Halk gitdükden sonra Münker, Nekîr gelüp su'âl kılurlar. Hoca aydur: "Bir akça verün deyivereyin." Anlar dahi bir topuz urmuşlar. Hoca da aydur: "Cânum Zebânî Efendi! Şöyle eylen ki bir dahi makberenüze bir âdem gelsün." demiş. Uyanup görse meğer düşi imiş.

172.

Meğer bir gün Hoca'nun akçasın uğurlamışlar. Hoca aydur: "Yâ Rabbî! Şu senün neye ihtiyâcun var ki benüm akçamı ellere aldurasın?" deyüp kalkar, mescide varur. Bulduğu hasını, halıyı devşürür, evine getirür. Meğer ol demde deryâda bir gemi giderken rûzigâr

muhâlif olur. Bunun içindeki kişiler Hoca'ya akça adarlar: "Eğer bu belâdan kurtulursak..." deyü. Kudret-i ilâhî râst kenâra çıkarlar. Gelüp ol akçayı Hoca'ya verürler. Hoca aydur: "Allâh, Allâh! Bu gece açuk yatmağıla yine akçanı gönderdün!" demiş.

173.

Bir gün Hoca ile balık avına giderler. Suyu ağ salarlar. Hoca götürür, kendüyi ağ içine atar. Ayıtmışlar: "Hay Hoca! N'eylersin?" "Vallâhi ben beni balık sandum." demiş.

174.

Hoca, meğer bir gün köye varur. Bu köy halkı gelüp aydurlar: "Fakı isen gel berü, bize bir cenâze namâzı kıliver!" demişler. Bu dahı varup bir ölü namâzın kıliverür. Ammâ hemân bir tekbîr getirür. Buna akça verürler. Alur, gider. Meğer bu köylülerün biri şehirde namâz kılmış imiş. Bunlara aydur: "Cenâze namâzı böyle olmaz. Dört kez tekbîr getirürler." demiş. Bunlar dahı Hoca'nun ardından erişmişler. "Bize yanlış kıldun." derler. Hoca aydur: "Ölünüz öleli kaç gündür?" Bunlar ayıtmışlar: "Beş gündür." Hoca ayıtmış: "Bayat ölünün namâzı böyle olur." demiş.

175.

Nasraddîn Hoca bir gece 'avratına aydur: "Bire karı! Tez dur, mum yak!" demiş. Karı ayıtmış: "A koca! Mumi şimdi söyündürdüm, n'edersin?" Hoca aydur: "Behey emcüğün sikdüğüm! Tez dur, mum yak! Hâtıruma bir beyt geldi, yazayın." demiş. Durup yakmış. Hoca'ya kâğıd, divid, kalem getürmüş. Hoca bir zamân yazmış. Âhir fâriğ olıcak 'avrat ayıtmış: "Bu yazduğun beyti oku, dinleyelüm!" demiş. Hoca aydur: "Yeşil yaprağ arasında/kara tavuk/kızıl burun mî-küned."

176.

Bir gece Nasraddîn Hoca'ya ayıtmış 'avratı: "Koca! Gel, bu geceyi ihyâ edelüm. Tîr ü kemân oyununda gazâ sevâbın bulalum." demiş. Hoca aydur: "Öyle mi, karı? Hoş ola!" Hele yatmışlar. Hoca durmuş; karısının bir def'a gönlin almış. Bir iki def'a dahı eylemişler. Birez vakıt geçmiş. Yine Hoca'yı/ tahrîk etmiş, durmuş. Bir dahı işler. Mâ-hâsıl bir gece Hoca 'avratı şöyle ihyâ etdürmüş ki Hoca'nun mecâli kalmamış. Âhir karısına arkasın döner, yatur. Birez vakıt geçmiş. Karısı yine

Hoca'ya ayıtmış: "A koca! Dur a! Bir def'a dahı iş üzerine gel!" Hoca bir osurmuş da hiç tınmamış. 'Avrat yine söylemiş. Gine osurmuş. 'Avratı: "N'eylersin, koca?" demiş. Hoca ayıtmış: "N'eyleyeyim? Ot dü-kendi, top atarım." demiş.

177.

Bir gün Hoca'nun oğlu aydur: "Eller şiir söyler; ben de söylerin." deyü durur, gider. Meğer karşuda, ağaç dibinde bir bınar var imiş. Hoca'nun oğlu Abdal 'Alî dahı anda varur. "Fikr etdüm ağaç + Ağaç dibinde bir bınar" Aydur: "Eyü şiir ayıtdum." deyüp söylediği sözi gelür, anasına deyüverür. 'Avrat dahı Hoca'ya der. Hoca dahı aydur: "Mahalle halkın cem' edelüm; yedürelüm, içürelüm, oğlumuz 'akıllu olduğu şükrânesi." deyüp andan halkı cem' ederler; yedürürler, içürürler. Andan ol sözi halk katında okur. Halk gülüşürler. Andan oğlanun anası aydur: "A kurban olayım bülbül dilüne!" der. Hoca bu sözi işidicek aydur: "Bok yeme, hey emcüğünü sikdüğüm! Oğlana göz değirürsin." demiş.

178.

Bir gün Hoca'nun 'avratı çaya espab yumağa gider. Hoca da bile gider. 'Avratı giysi yurken, ayağında donı yoğımış; meğer dilağına yengeç yapışmış. "Meded Hoca! Dilağıma yengeç yapışdı." der. Hoca da "Katlan karı! Göreyim." der. Açar. Hoca eğilür, bakar. Görse, kısacıyla pek yapışmış. "Katlan, karı! Üfleyeyim." der. Eğilüp de üflediği gibi, hemân bir kısacıyla dahı dudağına yapışur. Karı ise acısından osurmağa başlar. Hoca feryâd edüp: "Meded, cânım karı! Sen üfleme. Senün nefesün pek kokar ancak." der.

178 bis.

Bir gün Nasraddîn Hoca düşinde uyurken bir küp mal bulur. Se-vindüğinden döşeğe sıçar. Uyanur; görür, döşek tamâm olmuş. "Hay meded! Veresim (?) mukarrer, ammâ altun mâfiş ancak." demiş.

179.

Bir gün Hoca Sivri-Hisâr'da baltasın sanduğa koyup kilitlemiş. 'Avratı aydur: "Niçün baltayı sanduğa korsın?" demiş. Hoca: "Kedi al-masun." der. 'Avratı: "Kedi baltayı alır mı?" demiş. "Be hey 'avrat! Bu-çukluk ciğeri [alan], on akçelik baltayı almaz mı?" demiş.

180.

Bir gün Nasraddîn Hoca düğüne varur. Düğüne gelen kibârı serîre teklîf ederler. Nasraddîn Hoca'ya kimse teklîf eylemez. Karnı da aç. Hele ne hâl ise yiyüp kalkar gider. Bir gün yine Nasraddîn Hoca'yı düğüne çağırurlar. Bu kez varur, kiminden kürk, kiminden kavuk, kiminden kaftan, kiminden kuşak, kiminden at, pusat, eğerli, sîm raht ile ve atının yanında bir sarrâç (?) hele kalkup süvâr olur. Ba'dehu düğüne vardukda halk ayağ üzere dururlar ve Hoca'yı serîre teklif ederler ve istikbâl ederler, ve "Buyurun!" deyüp ta'âma sunmaz tâ Hoca ta'âma sunmayınca. Hoca da bu ta'zîm ve tekrîmi görüp kürkinün yenlerine: "Ta'âmı ye!" deyü hitâb eder. Halk aydur: "Behey Efendi. Hiç esbâb ta'âm yer mi?" derler. Hoca aydur: "Şimdiki zamânda rağbet ağniyâyadur, fukarâya değüldür." deyü cevâb verür.

181.

Bir gün Temürlenk hammâma girer. H^wâce'yi da'vet eder. H^wâce dahı hammâma varup buluşur. Temür Şâh H^wâce'ye vâfir ta'zîm eder. "Hay H^wâce! Beni satsalar ne kadar akça ederüm?" der. H^wâce dahı: "Kalk, karşımda yürü bakayım." der. Temür kalkup ilerü gidüp gelür. "Ay Hoca! Söyle." der. Hoca dahı: "Altmış akça edersin." der. Temür Şâh: "Be Hoca! Benüm peştimâlüm dahı ziyâde eder." der. Hoca: "Ben dahı anı derim." demiş.

182.

Nasraddîn Hâce görse bir davulcu davul çalar. Varur, aydur: "Götür, göreyim, ben de çala bilürmiyem?" deyü elinden alır. Biraz çalar. Hemân bir değirmen var idi, ol değirmen içine girüp bir zamândan sonra bir kaç ayular geldiler; ol değirmen unın yemeğe başladılar. Hâce bunları görüp davulı çalmağa başladı. Ayular oynamaya başladılar. Meğer bir koca, eşeğine çölmek yükletmiş giderken davul sesin işidüp: "Belki düğün vardır?" deyüp "Varayım, aş yeyeyim." deyüp geldi. Gördi bu davul değirmende çalınur. Kapuyu açdı. Hemân ayular çıkup gitdi. Hemân Hâce çölmekcinün yakasın alup: "Bu ayular oynarken sen neye kaçurdun? Tez bul!" dedi. Herif söz bulamayup /Hâce eşek ile çölmeği elinden alup/çölmeği/hep/kırdı. Eşeğe odun yükletdi. "Sen bu yoldan git; ben bu yoldan gideyim." deyüp salıverdi. Seğirderek evine geldi. Görse, eşek gelmemiş. Karısına ayıtdı: "Hiç eşek geldi mi?" Karısı: "Gelmedi." dedi. "Hele şükür ben andan evvel

geldim." deyüp eşiği karşı gitdi. Bulamayup bir kişiye sordı. Ol kişi: "Gördüm. Senin eşiğin felân yerde kâdî olmuş." Hemân eteğine bir mîkdâr arpa alup kâdî/önine/girdi. Öninde: "Arpa! arpa!" demeğe başladı. Kâdî: "Görün! Şu delü midür?" dedi. Hâce ayıtdı: "Söylemeyi ko da, semerün n'etdün?" dedi.

183.

Nasraddîn Hâce bir gün kasâvet ile gelü-ken bir karıya rast gelir. "Hay Hoca! Nerden gelürsin?" der. Hâce aydu: "Nerden gelsem gerek? Cehennemün dibinden gelürüm." der. Karı (ay, dır, hemân ağla- mağa başlar: "Hiç benüm oğlumu anda gördün mi?" der. Hâce ayıtdı: "Gördüm. Borçlu olmuş; Cennet kapusunda bakla satar." dedi. Karı ayıtdı: " 'Aceb borcu çok mı ola?" Hâce: "Bin akça." dedi. Karı bir devletlü kişinin karısı idi; ve kocası evde yok idi. Varup bin akça götürüp hemân önine koydı. Karı ayıtdı: "Ne zamân gidersin?" Hâce ayıtdı: "Şimdi giderim." Karı ayıtdı: "İşte bin akça, ve bir kat çamaşır. Götürü- ver!" dedi. Eve gelüp görse, kocası gelmiş. Karı ayıtdı: "Oğlumdan ha- ber aldım. Cehennemde borçlu olmuş. Bin akça gönderdim." der. Hemân herif: "Kimünle?" Karı ayıtdı: "Hâce ile." "Karı? Ne yana git- di?" deyüp hemân ardına düşdi. Hemân Hâce gördi herif geliyor, bir değirmen içine girüp ol değirmenciye ayıtdı: "Şu gelen çavuşı gördün mi? Seni asmağa gelür." Hemân değirmenci: "Hay! N'edeyim?" Hemân Hoca: "Getür esbâbını ben giyeyim. Sen de be- nüim/esbâbımı/giy. Şu ağaca çıkup otur." deyüp, değirmenci bunun esbâbın giyüp ol ağaca çıkup oturur. Herif geldi, gördi, Hoca değir- mencilik eder; gayrı kimse yok. Hemân Hoca göziyle ağaca işâret eder. Hoca gördi; değirmenciye Hoca kıyâs edüp atın, donın Hoca'ya teslim eyledi ve yukarıya çıkıdı. Hemân Hoca herifün esbâbın giyüp atına binüp karşı durup: "Hay Ağa! Sana benzer miyim?" deyüp revâ- ne oldu. Hemân değirmenci: "Bu beni öldürür!" deyü kendin ağaçdan birağup öldi./Çavuş da/hemân ağaçdan inüp baş açuk, yalın ayak, es- bâbı yok eve geldi. Karısı: "N'eyledün?" dedi. "Vardım, Hoca'ya buluş- dum. Haber aldım. Gerçek imiş. Atı, donı ben de gönderdim." dedi.

184.

Bir gün Hoca satmak için bir sığır boğazladı. Ahşama değin bir akçalık satamadı. Âhir köpekleri cemî'an bir yere derüp her birine bir pâre et verüp deftere yazar; bunlara bir ay va'de verir. Va'de tamâm

olduğı gibi köpekleri yine bir yere derer; bir boş damun içine kapar; bunlardan akça ister. Hoca'nun yüzine bakar, n'eylesünler, hayvândur. Hoca aydur: "Bakmak ile olmaz. Eti yedinüz, şimdi bakarsınız." deyüp köpekleri ol kadar döğer kim bunlar kalkışmağa başlar. Meğer bu damun dıvanı üstinde bir taş var idi. İttifâk ol taşun altında bir kese filori var idi. Köpeğün birisi kalkurken ol taşı düşürdi. Kese yarılup filori saçıldı. Hoca filoriyi alup köpekleri saliverdi, dahı ayıtdı: "Hay söyle! Behey zavallular! Evvelden inkâr etmeyüp versenüz olmaz mıydı?" dedi.

185.

Nasraddîn'e sordılar: "Kıyâmet kaçan kopar?" Hoca aydur: "Kaçan benim karım ölür, ol zamân küçük Kıyâmet kopar. Ben öldükde büyük Kıyâmet." dedi.

186.

Nasraddîn Hâce bir gün bir kuyudan su çekerken görse /ayun/ sûreti su içinde. Hemân gelüp: "Karı! Ay kuyuya düşmiş. Bir çengel ver bana çıkarayım." der. Karı çengeli verir.. Hoca kuyuya salar. Hemân çengel bir taşa ilişür. Çeke görür, olmaz. Bir kerre yine ikdâm edüp pek çeker. Çengel taşdan çıkup Hâce arkası üzere gelür. Görse, ay yerinde, karşı durur. "İşte gördün mi? Ay yerine geldi." dedi.

187.

Meğer Nasraddîn Hâce'nün karısı bir ulu suda çamaşır yurken ırmağa düşdi. Hâce ol ırmağın yukarı başın arar. Bir kişi ayıtdı: "Ne ararsın?" Hâce ayıtdı: "Karıyı suya aldurdum, anı ararım." Ol âdem ayıtdı: "Suyun yukarusın arama, aşağısın ara." der. /Hâce/ "Benüm karım inadcıdur, yukaru gider." der.

187 bis.

Bir gün Hoca bir su kenârında uyumağa yatur. Kendüni ölmüş tasavvur eder. Bir herif dahı gelür: "Hay kişi! Bu suyun geçidi neredendir, bilür misin?" dedikde Hoca aydur: "Ben sağ iken yukarıdan idi, ammâ şimdi bilmezim, kandadır?" demiş.

188.

Nasraddîn Hâce'ye ayıtdılar: "Senün gelinün gezegendür." dediler." Eğer gezegen olsa bize de gelürdi." demiş.

189.

Meğer Nasraddîn Hâce'nün dört karısı /kardaşı/ var idi. Bir gün Hâce hasta olur. Kardaşlarına haber verürler: "Hâce öldi." derler. "Felân yerde." derler. Meğer kardaşlarına vasiyyet etmiş kim: "Her kaçan ben ölürsem siz götürün." demiş. Vasiyyetin tutup Hâceyi götürüp gittiler. Meğer bir su geçidi var idi. Meğer ol yere geldükde kimi öte gider, ve kimi beri arar; geçidi bulamazlar. Hâce hemân başın kaldurup: "Biz sağlığımızda şu yoldan geçerdük." der.

190.

Bir gün Nasraddîn Hâce barada giderken: "Kendi kendim yavukılmayım." deyü götine bir kabak bağlar. Biri dahı gelüp usulla bu kabığı çalup kendi götine bağlar, ve önine geçer. Hâce görse kendi kabığı bu herifin götinde; hemân: "Şu önümde giden Nasraddîn Hâce'dür, 'aceb ben kimim?" der.

191.

Nasraddîn Hâce bir gün sabâh namâzın kılmağa mescide varur. Tekbîr getürüp kılar. Hiç durmayup tekbîr getürür. Biri aydur: "Hâce! Sabâh namâzı dört rek'atdur. Sen ne çok kıldun!" dedi. Hâce: "Anun çün çok kıldum ki Tanrı'yı borçlu eyleyem." der. – Estağfirullâh!

192.

Bir gün Nasraddîn Hâce değirmenden eve geç gelür. Görse od, mum yok. Hemân balta aradı. Bulımayup eline bir kepçe girdi. Balta sanup oduna vurdı. Hemân sapı elinde kaldı. Hemân aramağa başladı. Aydur: "Ey benüm Tanrı'm! Bana baltamı buliver, sana bir şinik buğday vereyim." dedi. Hemân kepçenün başı eline girdi. "Hoş Tanrı'sın! Buğday adadukları gibi şiniği eline iletidin." der.

193.

Bir gün Nasraddîn Hâce'den birkaç sùhteler gelüp yoğurt isterler. Hâce "Yokdur" deyü cevâb eder. Bunlar gittükden sonra evden bir

boş tas alup bunların ardından seğırdüp: "Durun!" deyü çağırur. Bunlar dururlar: "Bize yoğurt getürür" deyü. Hâce gelüp aydur: "Şu tası doldurup size vereceğidüm." dedi.

194.

Nasraddîn Hâce, şehrin kâdîsi bir gün vâkı'a görüp buni çağırur, "Ta'bîr eyle" deyü. "Hinzîr yavruları gördüm." der. Hâce aydur: "Kendi sıfatundur." Kâdî incinüp... Hâce gelür. Birazdan Hâce küpde sûretin görüp: "Hay karı! Küpe uğrı girmiş. Var, kâdîden bir murassala getür." der. Karı varup getürür. Hemân eline alup, görse elinde anunda bir murassala var. Hemân: "Gördün mi? Kâdî iki yüzli imiş. Bir de buna vermiş." deyü kâdîyi getürüp gösterür. Kâdî aydur: "Kendi sûretündür." der. "Ya çün öyledür, ol vâkı'a tâbirinde niçün incindün?"/der/.

195.

Nasraddîn Hoca'yı bir gün evlendürürler. Düğünde halk pilav ve zerde yerler. Zavallı Hoca'ya kimesne: "İlerü gel, zerde ye!" demezler. Ahşam: "Hoca'yı gerdeğe koyalum." derler. Hoca aydur: "Sabahdan sarı aşı kim yedi ise o girsün; ben girmem." demiş.

196.

Nasraddîn Hâce bâzâra bir çanak yoğurt götürür. Vâfir sinek üşer. Hemân kâdîye sinekden şikâyete gider. Kâdî aydur: "Her nerde bulursan, vur öldür." der. İttifâk kâdînin başına bir kaç sinek durur. Hemân kâdînin başına bir odun vurur.

197.

Bir gün Hâce'nün peynirin uğrularlar. Hemân varup çeşme yanında oturur. Aydur/lar/: "Ne oturursın?" der/ler. "Zâhir peyniri yeyen suya gelür." der.

198.

Bir gün Nasraddîn Hâce ekin ekerken iki kişi gelür. Aydur: "Hâce! Ne ekersin?" Aydur: "Deve tohumı." der. Bir gün Hâce görse tarlaya katar deve girmiş; hemân bunları eve götürür. Bir zamândan sonra sâhibi bunları arayarak gelüp Hâce'nün evinde bulur. Almak istedi. "Bire! Ne söylersin? Ol develer kendi elimle ekdiğim tohum-

dan hâsıl oldu." Bunlardur, kâdîye geldiler. Herif: "Deve benümdür." der. Hâce: "Benüm tarlamda hâsıl oldu." der. "Var, şâhit getir." der. Hâce varup şâhidleri getirüp bunlara su'âl eyledi. Bunlar ayıtdı: "Biz deve tohumı ektiğin gördük." derler. Develer Hâce'nün olur.

199.

Nasraddîn Hâce'nün bir ineği var idi. Hiç süti olmazdı. İttifâk bunu dellâla verür. Dellâl satarken: "Hoş, sütlü inekdür; ve kaymağı üstinde kedi yürüse batmaz." der. Hemân dellâlin elinden alup eve doğru revâne olur.

200.

Nasraddîn Hâce bir gün bir 'Arab alup hammâma iledür. Bunu dokuz kalıb sabun ile yur; aslâ ağarmaz. Hemân: "Çok boyacıya râst geldüm; aşk olsun seni boyayana!" der.

201.

Berlin III

Bir gün Hoca köyden, pazardan gelürken Hoca'yı yolda harâmîler râst gelüp soyarlar. Gâyet gazaba gelüp: "Ey Rabb ül'âlemîn olan Allah! Ben ihtiyâr âdem olup hem üşürüm, hem setr-i 'avret edecek şey'im yokdur. Hânem uzakdur." deyüp seğirderek hânesine gelürken bir serd havâ çıkup ve hem yumurta gibi dolu yağmağa başladı. "Bu soyulma yetişmedi." derken aşının orta/yerine/bir dolu râst gelüp başını yara kodı. Hânesi de yakın kalmış idi. Hemân kanı akarak 'uryân seğirdüp hânesine düşdi. Hemân karısından: "Tez, karı! Havanelini bana getir." deyü taleb edüp, karı havanelini getirüp eline verdi. Hemân alup kapunun aralığından elini havaneliyle çıkarup doluya hitâb ederek dedi ki: "Benim başımı yarmak hüner değildir. Götün var ise bunun başını yar." deyüp çağırınca hânesinin karşusunda bir siyâh 'Arab dilenir idi. Hemân işidüp Hoca'ya dedi ki: "Yâ Hoca! Sen 'ulemâdan olup kiminle gavgâ edersin? Bu sana münâsib değildir." deyince hemân gazaba gelüp: "Sen sus!/Ben/senin sâhib olduğın Rabb ül- 'âlemîn senin yüzini neye döndermişdür? Bir aynaya bak." dedi.

201 bis.

Nasraddîn Hâce bir gün Ka'beye varur. Kapusunun halkasına ya-
pışur, çalar. Aydur ki: "Tanrım! Aç. Evünde misin?" der. Bir hâdim
'Arab gelüp buna: "Bire küfürgâh!" der. Hâce aydur: "Eğer küfürgâh
olaydım benüm de senin gibi yüzüm kara olurdu." der.

202.

Nasraddîn Hâce sarımsağı gündüz diker, gece çıkarup başı a't'n-
da saklardı. Bir gün Hâceye aydur/lar/: "Neçün böyle edersin?" derler.
Hâce aydur: "Her kişinin rızkı başı altında gerek." der.

203.

Nasraddîn Hâceye aydurlar: "Neçün bu dünyânun halkı o yana,
bu yana giderlerdür? Cümlesi bir cânibe gitmezler?" derler. Hâce ay-
dur: "Eğer bir cânibe gidelerdi, dünyâ ol tarafa devrilürdi." demiş.

204.

Nasraddîn Hâce bir yere konuk olur. Ta'âm getirüp yendükden
sonra ayıtdılar: "Hâce! Bize bir tebâreke sûresin oku!" derler. "Hemân
bizi tebârekeye sıkman, ilâhî söyleyelüm." der.

205.

Nasraddîn Hâce bir gün kuyudan su çekerken kuyu içinde, me-
ğer ramazân on beşi idi, ayı gördi. "Bolay ki gözüme giresin!" dedi.

206.

Bir gün Hoca konşuluğında bir eşek alup dağa oduna giderken
yolda bir taşkın çaya uğrayup üzerinden geçerken akındı eşeği topar-
layup alup gider. Hoca çâre edüp eşeği kurtaramaz. Ol kasâvet ile eve
gelüp otururken eşek sâhibi gelüp Hoca'dan eşeğin ister. Hoca aydur:
"Fülân çaydan geçerken eşeği akındı alup gitdi." /...../

Kâdî Hoca'dan şahid ister. Hoca aydur: "A Efendi! Ol zamânda
hâzır âdemler olaydı, kimi eşeği başından, kimi kuyruğundan, kimi
ayağından tutup kurtarurlardı." der.

207.

Ms. Brit. Mus. No. 105

Bir gün Hoca hânesine birkaç dânişmend müsâfir getirür. Eve

geldikde bunları kapuda koyup içerü girer. Hatunına haber verüp: "Ta'âm var mı?" dedikde hatun dahı: "Behey Efendi'. Evde od yok, ocak yok, bişürecek bir dâne yok." deyü cevâb verür. Pes Hoca dahı der ki: "Ey hatun'. Var, dânişmendlere: 'Hoca evde yok' deyüver, gitsinler." 'Avrat dahı çıkup: "Ey Efendiler! Hoca evde yokdur." dedikde anlar dahı: "Be cânım! Hoca şimdi bizimle geldi, içerü girdi." derler. 'Avrat 'âciz olup sükût eder. Hemân Hoca içerüden: "Bire câhiller'. Câ'izdir ki bir evin iki kapısı olup birinden girüp birinden çıkup gide." deyü cevâb verür.

207 bis.

Bir gün Hoca taşradan gelüp görür: hatunı bir büyük tancara âteş üzerine koyup kaynadur. Hoca sandı ki karı ölmüşleri cânıçün aş pişürür. Evden taşra çıkup imâm ve mü'ezzin ve cemâ'ta haber eder: "Evde ta'âm pişürmüşler. Gelün, varalum yeyelüm." Cemâ'at: "Hoş!" deyüp Hoca ile eve gelürler. Hoca aydur: "Siz kapuda durun. Ben içerüye gireyim; ta'âm olduysa haber vereyim." deyüp Hoca içerüye girüp görür meğer karı iplik kaynadur imiş. Açmaz, kor. Bir zamândan sonra kapu kakarlar: "Hoca nice oldu?" deyü sorarlar. Hoca cevâb vermez. Yine bir dahı çağırurlar: "Nece oldu? Hoca bunda mıdur?" derler. Hoca içerüden cevâb eder ki: "Bunda değildir." Cemâ'at aydurlar: "Hoca sen değil misin? Neçün yalan söylersin?" Hoca aydur: "Ta'âm vardur dedüğimde inandunuz, ye şimdi, bunda değildir dedüğimde neçün inanmazsınız?" der.

208.

Meğer bir gün Nasraddîn Hoca pazarda giderken bir 'avrat gördi. Hemân bu 'avratun önine geçüp dedi kim: "Hay! Bola am satar mısın?" Ol 'avrat dedi kim: "Vay! Şol er delürmiş!" Nasraddîn Hoca ayıtdı: "Ya sik alur mısın?" dedi. 'Avrat dedi kim: "Vay! Şol er gerçekten delü olmuş ancak." dedi. Nasraddîn Hoca ayıtdı: "Behey emcüğün sikdüğüm! Ya am satmazsın, sik almazsın, pazarda ne maslahatun var?" demiş.

209.

Bir gün Nasraddîn Hoca/nun/ mahallesinde bir meyit olur. Hoca'yı da'vet ederler. Hoca dahı "N'ola" deyüp bunlar ile varup meyyiti yuyup kefenleyüp taput içine koyup namâzın kılup götürürler; kabrine getirürler. Hoca aydur: "Varın, siz bana hakkım verünüz, ben defn

ederim." deyüp bunlar dahi "Ma'kûl" deyüp Hoca'yı tesellî edüp giderler. Hoca hemân bunlar gitdüğü /gibi/ tabuta bir ip bağlayup sürüyerek, bir akar su varmış, anda dereye saluverüp gelür gider. Gelüp mahalleye aydur: "Ol âdem 'aceb ne sevâb işlemişdür? Yâsin okurken taput ile ölüsin göğe çekdiler." der. Bunlar dahi gerçek sanup inanurlar. Bir gün biri köyden gelürken görse, derede bir çalıya bir taput ilişmiş. Varup açup görseler, düñki gün Hoca'ya teslim etdükleri meyitdür. Hele, ne kıssayı dırâz edelüm? Köyde defn ederler. Gelüp ahvâli cümleten Hoca'ya nakl ederler. Nasraddîn, tez-yed, cevâb bunı bulur kim: "Göğe çıkarken, Allâh bilür, ne boh yemişdür? Yine incinüp aşağı bırakmışlardır." der.

210.

Bir gün beş on 'avrat bir suyun kenârında durmuşlar; öteye geçmeğe yol bulamazlar. Hemân Nasraddîn Hoca bunlara râst gelür: "Ne durursınız?" deyüp su'âl eder. 'Avratlar aydur: "Sana birer akça verelüm; bizi bu sudan geçür." derler. Hoca hemân ediğın ve tomanın çıkarur, baldırın açup bunları bir bir geçürür. Sonraya bir koca karı kalur. Bunu alup, karının göñline şübhe gelür: "Şu zagal koca öte geçe bana bir adı (?) yavuzluğı ede; bârim ben kendözüm bildireyim." deyüp aydur: "Bak a Hoca! Beni bilür misin, kimim?" der. Hoca: "Kimisin?" der. Karı aydur: "Ben senün konşun Edhem anasıyım." Hoca aydur: "Gerek imâm anası ol. Ben seni kıyıda sikerüm deyüp kıyıdan çıkarup karunun ayakların kaldurup bir muhkem sıkı çalar. Hoca hazından osurur. Karı: "N'eyledün?" der. Hoca aydur: "Aminun lezzetinden götümün damağı çatlayı yazdı." der.

211.

Bir gün Hoca'ya mescid içinde: "Hay Hoca! Kerem eyle, bize bir 'aşir Kur'ân okuyuver." dediler. Hoca bunlara: "Yeri değıldür." dedi.

212.

Bir gün Hoca bir ağaca çıkar. Babucın dahi bile alur. Hoca'ya ayıtdılar. "Hay Hoca! Yukaruda babuci n'eylersin?" dediler. Hoca aydur: "Belkim andan öte yol düşe, gitmeğe lâzım gele."

213.

Bir gün Nasraddîn Hoca'nun kuli kaçır. Hoca vâfir arar. Bundan

aslâ nâm nişân bulamayup me'yûs olup dönüp evine gelüp karısı ayıtdı: "Ey Hoca! Köle nice oldu?" deyü su'âl eder. Hoca cevâb edüp: "Nice olsa gerek? Her kanda gitse köledür. Eğer kaçmasa idi ben anı âzâd etsem gerek idi. Kendüye gadr etdi." demiş.

214.

Hoca Nasraddîn satranç oynamak bilürmiş. Ammâ ana buna oyun geldükçe ta'lîm edermiş. Ammâ bir gün 'avrat talâğına yemîn eder ki: "Bir dahı oyun gelürse deyüvermeyeyim." Ammâ bir gün bir yerde varup görür kim satranç oynarlar. Durup seyr ederken bir eyü oyun düşer. Ammâ görür ki anı oynamayup gayrı oyun oynasa gerek. Hemân duramayup aydur: "Bire! Ferzi şu cânibe gel kim mat edersin." dedükde ol âdemler ayıtdı: "Hay Hoca! Kanı sen 'avrata yemîn eyledün idi?" derler. Hoca aydur: "Hemân siz benüm ta'lîmüm üzere oynan. İşte ben 'avrata nikâh kıymağa giderüm." demiş.

215.

Bir gün Hoca leylek kuşını tutup evine getirüp yükün üzerine kodı; ve gerü çekilüp bakup görür kim bunun ayakları ve burnı uzun. Hemân bıçak getirüp fakîrün ayakların ve burnın kesüp andan yük üstine koyup önine darı döküp: "Ye imdi! İşte henüz kuşa döndün." demiş.

216.

Bir gün Hoca'ya su'âl eylediler kim: "Hoca! Sazlarda kangı sazi seversin?" demişler. Hoca ayıtmış: "Ben sazlarda sahan ve tancara sazin severüm." demiş.

217.

Hikâyet ederler kim Nasraddîn Efendi'nün bir güzel kuzusu var idi. Biraz yârânlar Hoca'ya zarâfet edüp kuzuyu alup yemek murâd eylediler. Ittifâk ile biri varup aydur: "Efendi! Bu kuzuyu n'eylersin? Yarın kıyâmet koparmış. Getür, boğazlayup yiyelim." dedi. Hoca buna aslâ inanmayup mukayyed olmaz. Biri dahı gelüp söyler. Ba'dehu biri dahı gelüp söyler. Tamâm on mertebe olur kim Hoca artuk inanur. Ammâ ol dem aydur: "Çünkü öyledür, imdi, ey yârân-ı safâ! Bir gün sahrâya varalum, ve kuzuyu boğazlayup bâri âhir demde sizünle bir 'iş ü 'işret edelim." der. Yârân dahı "ma'kûl" deyüp bir gün kuzuyu alup

bir sahrâya giderler. Ammâ Hoca bunlara aydur: "İmdi, ey yârân-ı safâ! Siz dahi safâda olun. Ben kuzuyu pişüreyim." dedi. Ammâ bunlar dahi kendi 'âlemlerinde olup soyunup esvâbların ve başlarında kavukların çıkarup Hoca'nun yanına birağup girdiler sahrâda oynaşup gülüşmeğe. Ammâ Hoca dahi bir büyük ateş yakup evvelâ bunların cümle esvâbların yakup sonra kuzuyu dahi çevirmeğe başladı. Ammâ birazdan, bunlardur, birbirine ayıtdılar: "Hoca'ya reng edüp kuzuyu boğazlatduk. Varup yeyelüm, zîrâ pişmişdür." deyüp gelürler. Ammâ kaçan kim gelüp görseler ki Hoca cümle esvâbların ateşe yakmış, ol dem ayıtdılar ki: "Hoca Efendi! Senün cünûnun mı var? Niçün bizüm esvâblarımızı ateşe yakdun?" dediler. Hoca aydur: "Bire adamlar! Siz kendi sözünüz ile ilzâm olmazsınız." Bunlar: "Niçün olmazsınız?" dediler. Hoca ayıtdı ki: "N'eylersiniz esvâbı? Yarın kıyâmet kopar." demiş.

218.

Hikâyet ederler kim: Meğer bir zamân Hoca diline tesbîh edüp: "Yâ Rabbî bana bin altun ver. Ammâ bir altun eksik olursa almam." der idi. Ammâ Yahudinin biri işidüp aydur: "Ben Hoca'yı tecrîbe edeyim." deyüp bir kese içine dokuz yüz doksan dokuz altını sayup andan varup Hoca'nun yolu üzerine kor. Hoca dahi bu altını bulup hemân ol arada oturup sayup, ammâ görür kim altun dokuz yüz doksan dokuz, binden bir eksik. Ol dem ayıtdı: "Bunları veren Allâh ol biri dahi vermeğe kâdirdür." deyüp koynuna koyup kalkup gider. Meğer Yahudi gözedir imiş. Hemân ol dem ardından yetişüp aydur: "Hoca! Ver altunları. Ol altun benümdür." dedi. "Var işine git! Ben senden bir nesne almadım. Ben Allâh'dan istedüm; bana Allâh verdi." dedükde Cahûd bunu kendi hâline komayup kâdiya da'vet eder. Ammâ Hoca ol vakıtda ayıtdı: "Benüm arkamda ferrâcem yok. Bâri evden ferrâcemî alup geleyim." dedi. Cahûd bunu eve gitmeğe komayup: "Bende ferrâce vardır." deyüp çıkarup bir ferrâce verüp andan kâdiya giderler. Cahûd da'vâ eder ki: "Sultânım! Bu adam benüm şu kadar altunumı aldı." dedi. Kâdi Hoca'ya su'âl eyledi: "Ne dersin, adam? Bu Yahudinün bu kadar altunun aldun mı?" dedi. Hoca ayıtdı: "Hayır Efendüm! Ben Allâh'dan her bâr isterdüm; bana Allâh verdi." dedi. Ve yine dedi kim: "Sultânım! Bu Yahudiye bakarsanız, zîrâ bu bir şirretdür, zîrâ şimdi benüm arkamda olan ferrâceye bile sâhib çıkabilür." deyince hemân Yahudi: "Ayyû yâ! Ol ferrâce vallâhi benümdür." dedi,

ve feryâd eyledi. Bu kerre Kâdı Efendi gazaba gelüp Yahudiye taşra kodı. Hoca altını ve ferrâceyi alup evine geldi, deyü nakl ederler.

219.

Bu Nasreddîn Efendi Hazretleri, maşhûrdur ki, her fende mahâreti var imiş. Ve kendüden ders okurlar imiş. Ve lâkin 'âdetleri bu imiş ki bir tâlib-i 'ilm varup kendüden ders istese, eğer Kudûrî kitâbından ister ise okudur imiş; eğer gayrı kitâbdan ister ise okutmaz imiş. Ammâ tâlibler de bunun ahvâlin bilüp "Kudûrî okuyalum!" deyüp her kangı kitâbı isterler ise okurlar imiş. Kemâ hüve hakkahu okudur imiş.

220.

Rivâyet ederler ki: Meğer Hoca'nun bir âdemde alacağı var imiş. Ammâ bir gün yolda giderken borçluya râst gelüp pek yapışup: "Ver benüm hakkımı!" derken âhirden bir herif borçluyu kurtarmak için aydur: "Gel adam! Senin hakkın anda değıldür, bendedür." dedükde Hoca aydur: "Benüm sende olan hakkımdan mâ'adâ bunda dahı alacağum vardur." dedi.

221.

Latîfe ederler kim Hoca dâ'imâ ciğer yer idi. Buna dediler kim: "Hay Hoca! Bu ciğer cümle ta'âmların alçağıdır. Sen buni yemekden gayrısın yesen olmaz mı?" dediler. Ol dem Hoca ayıtdı: "Ben ciğeri ciğerdâr olayım deyü yerim." demiş.

222.

Bir gün Hoca sarık sarup ucu gelmedi. Bir dahı bozup sardı, yine gelmedi. Canı sıkılup sarığı dellâla verdi. Dellâl dahı mezâd ederken bir âdem müşterî olup almak ister. Hoca buni görüp hemân dellâldan gizlüce müşterîye aydur: "Adam! Sen bu sarığı alma, ucu gelmez." dedi.

223.

Bir gece Hoca evinde otururken, ayın aydınlığı idi, Hoca görür ki bir hırsuz eve girmek ister. Hoca karısına aydur: "Karı! Kaçan ben bir eve girmek murâd eylesen filân du'âyı okuyup ayın şu'lesine sarılup iner idim." der. Meğer hırsuz Hoca'nın sözünü dinler imiş. Birazdan

Hoca'nın dediği du'âyı okuyup ayın şu'lesine sarılıp kendini evin içine bırakır; evin ortasına düşer. Ol demde Hoca ayıtdı: "Ey karı! Kalk, mum yak. Eve hırsız girdi. Hırsızı turalım." dedi. Ammâ hırsız aydur: "Acele etmen, ev sâhibi! Netekim ol du'â sendedür, ve bu 'akıl ben dedür, ben bugün de bundayım, yarın da bundayım." demiş.

224.

Bir gün Hoca bunara vardı. Meğer bunarda biraz ördek var imiş. Hoca'yı görünce uçdılar. Hemân Hoca tez evine gelüp bir mıkdar etmek ve bir kaşık alup bunarun başına varup etmeği suya doğrayup kaşık ile yemeğe başladı. Nâgâh bir kaç âdemler Hoca'ya ayıtdılar: "Hoca! Ne yersin?" dediler. Hoca: "Ördek suyu ile etmek yerim." demiş.

225.

Bir gün Hoca yine şehre gidecek olur. Ammâ çocuklar Hoca'nın başına üşüp her biri bir düdük ısmarlarlar. O der: "Bana bir düdük!", o der: "Bana bir düdük getir!" der. Hoca da: "Olsun!" der. Ammâ çocuğun biri bir akça getirüp ayıtdı: "Hoca bana bir düdük getir!" deyüp akçayı verdi. Hoca aydur: "İşte sen çalarsın düdüğü." demiş.

226.

Bir gün Hoca merkebe binmek ister. Kalkup sıçrayup bineyim derken öte tarafa düşer. Dört yanında olan oğlancıklar gülerler. Hoca göz açıp etrafına bakup: "Ne gülersiniz, uşacıklar? Evvel de yerde idim, yine yere düşdüm." demiş.

227.

Bir gün Hoca ahabbına der kim: "Yaz gününün öyleden sonrası kış gününün üç günü kadardur." demiş. Ahabbı su'âl edüp: "Neden bildün?" dedükde Hoca ayıtdı: "Ben öyle tecrübe eyledim. Zîrâ ben kış günü kaftanımı yıkardım, üç günde kururdu; ve ammâ yaz günü öyleden sonra yıkadım, ahşama değin kurudu." demiş.

228.

Bir gün Hoca bir âşinâsına râst gelüp: "Hoca! Kanda gidersin?" Hoca aydur: "Beğ'e çokdan varmadım; ana giderim." "Ya bunda nedir?" dedi. Hoca ayıtdı: "Hedâyâdır." Herif ayıtdı: "Bu 'ayvadır. Şimdi 'ayvanın hiç münâsebeti yokdur. Ammâ şimdi tâze incir vaktidir; tâze

incir götür." dedi. Hoca ayıtdı: "Kem demedin." deyüp andan gelüp 'ayvayı bırağup varup incir aldı. Ammâ incir dahı bayat olup ekşimiş idi. Beğ'e varup buluşur; ve tabla ile inciri önine kodı. Kaçan Beğ incirin birin alup yemek murâd eyledi, hemân ağzına aldıkda gazaba gelüp emr edüp Hoca'nın başını açup ol getürdiği incirleri birer birer başına ururlar. Ammâ her urdukça Hoca: "Yâ Rabbî şükür!" der idi. Incir tamâm oldukda Beğ su'âl edüp ayıtdı: "Hoca niçün ben incirleri başına urdukça şükr edersin? Bu hakârete hiç şükr olur mı?" dedi. Hoca ayıtdı ki: "Ben ana şükr ederim ki ben evvel 'ayva getürür idim. Ammâ Allâh râzı olsun ol âdeme ki bana nasîhat edüp incir götür dedi. Ammâ eğer 'ayva olaydı, 'acebâ benim hâlim nice olurdu?" demiş.

229.

Hikâyet ederler kim: "Temürlenk bir gün Hoca'nın olduğu şehre yakın geldikde şehirlü cem' olup Hoca'ya vardılar. Niyâz eylediler ki: "Hoca! Kerem eyle! Temürlenk'i bizim şehrimize uğratma." dediler. Hoca hemân yerinden durup bir 'araba tekerleği kadar bir sarık sarup ve eşeğine binüp Temürlenk'e karşı vardı; ve Temürlenk'e buluşdı. Temürlenk Hoca'yı görüp ayıtdı: "Ey Hoca! Bu sarık ne büyük sarıktır?" dedi. Ol dem Hoca ayıtdı: "Ma'zûr olsun! Geceliğimdir. Efendimin geldüğinden 'acele edüp gecelik ile gelmişim. Gündüzlüğüm gerüden 'araba ile gelmek gerek." demiş.

230.

Bir gün Beğ ciride binmek murâd edüp Hoca'yı dahı da'vet eder. Ammâ Hoca dahı bir koca öküze binüp cirid meydânına varır. Hoca'yı öküze binmiş görince halk gülüşüp derler ki: "Hey Hoca! Hiç öküz seğirdir mi?" dediler. Hoca ayıtdı: "Behey âdemler! Niçün gülersiniz? Bunun dahı buzağı iken seğırtdüğün gördüm." demiş.

231.

Nakl ederler kim: Bir gün Hoca'yı Beğ ava götürmek murâd eder. Ismarladı kim bir harın ata bindüreler. Öyle edüp bunlar ava giderken hikmet-i Hudâî yağmur yağmağa başladı. Herkes atların seğırdüp kaçdılar, ve saraya geldiler; aslâ ıslanmadılar. Ammâ Hoca dahı kaçayım deyüp at ise aslâ deprenmedi. Gördi olmaz, hemân atdan inüp cümle esvâbın soyunup ve esvâbın toplayup altına alup oturdu. Ve tamâm yağmur dindi, kalkup giyinüp ata binüp Beğ'in yanına vardı. Beğ dahı

bakup gördi kim Hoca'nın esvâbı kendü esvâblarından kırı, Beğ Hoca'ya ayıtda: "Ey Hoca! Yağmurda niçe etdin?" dedi. Ol dem Hoca ayıtdı: "Beğ'im! Benim bindüğüm at gâyet bahâdır at imiş. Siz kaçıkdan sonra ben de bir köye varup yağmur dinince durdum. İşte şimdi geldim." dedi. Beğ gönlinden ayıtdı: "Gerçek ol at eyü atdır; ammâ oğlanlar kendüleri binmek içün bahâne ederler." deyüp; arası birkaç gün geçdikden sonra bir gün Beğ ava gidüp ol ata bindi. Ammâ hikmet-i Hudâ yine yağmur yağup yine herkes kaçup Beğ dahı atı sürmek istedi. At yürümez; ammâ cümle etbâ'ı kaçımlar. Bizzarûrî islanup sonra saraya gelüp Hoca'yı isterdi kim bir az 'itâb ede. Hoca aydur: "Niçün gazaba gelürsin? Sen de bencileyin esvâbın çıkarup yağmur geçince altına koyup ve sonra giyinmek gerek idin." demiş.

232.

Bir gün Hoca'ya Beğ ibrâm edüp: "Elbet de tanbura çal; biz de dinleyelim." deyüp getürüp eline verdiler. Ammâ Hoca dahı ibrâmına dayanamayup eline alup bir telin bir kerre çalup bıraktı. Ayıtdılar: "Hoca! Niçün çalmazsın?" dediler. Hoca ayıtdı: "Alan bir kıldan alır." demiş.

233.

Hoca seyyâhata çıkup gezerken bir şehre varur. Ammâ gâyet karını aç imiş. Ol şehirde Hoca'ya su'âl etdiler: "Sen ne san'atdasın?" Hoca ayıtdı: "Ben hekîmim." Buna derler kim: "Bu vilâyet beğinin oğlu hastadır. Gel seni götürelim." derler. Hoca da: "Pek eyü." deyüp bunu alup Beğ'e getürdiler. Beğ'dir, buna ta'zîm edüp: "Oğluma mu'âlece eyle." dedi. Hoca ayıtdı: "Bunda bal ve yağ ve etmek bulunur mı?" dedi. Bunlar da: "Bulunur." dediler, varup getürdiler. Hoca aydur: "İmdi ben hekîmliği efsûn ile işlerim. Bana bir beyâz çarşaf getirün." deyüp, her ne lâzım oldu ise getürdiler. Hoca balı yağa katup ve ol çarşafı üzerine örtüp hemân yemeğe başladı. Bir zamândan sonra Hoca tamâm yedi; ve içerü haremnden bir haber geldi kim: "Ne yaparsın? Oğlan âhirete gitdi." dediler. Ol dem Hoca aydur: "Eğer ben de bu yemeği böylece yemesem, mukarrer idi benim de ölmem." demiş.

234.

Hikâyet ederler kim bir gün Hoca gezerek bir şehre vardı. Ol şehrin halkı bunu görüp ayıtdılar: "Senin san'atın nedir?" dediler. Hoca ayıtdı: "Bi-iznillâh ölmüş adamı diri ederim." dedi. Bunu gerçek sanup

Hoca'yı evlendirdiler. Buna bir kız verüp herkes ri'âyet eylediler. Bir sene kadar anda eğlenüp yeyüp içüp zevk, safâ eyledi. Ammâ hikmet-i Hudâ bir gün bir çulha öldi; gâyet zengin idi. Hoca'ya geldiler kim: "Bunu diri eyle." dediler. Hoca bunun başı ucına varup oturup ayıtdı: "Adamlar! Bunun san'atı ne idi?" dedi. Yanında olanlar ayıtdı: "Çulha idi." Hoca ayıtdı: "Eyvâh! Ne yaman, fenâ kârda bulunmuş!" "Niçün?" dediler. "Ya! Çulha olinca bir dahı dirilmez!" "Niçün? Sebebi nedir?" dediler. Hoca ayıtdı: "Ya! Bu dahı diriliğinde birden beter, iki ayağı çukurda idi." demiş.

235.

Bir gün Hoca bir meclisde bir hâfızın üst yanına oturdu. Ammâ hâfızın gücüne gelüp: "Ey Hoca! Şimdi Mushaf ile kitâb bir yere cem' oldukda kangısını üstine korlar? Mushaf-ı şerîf mi üstine konur, yohsa kitâb mı?" dedikde, ammâ Hoca dahı hâfızın murâdı ne idüğün bildi; hemân cevâb edüp ayıtdı: "Belî, mukarrerdir kim Mushafı üstine korlar, ammâ Mushafın kesesini üstine komazlar." deyüp ilzâm eylemiş.

236.

Bir gün Hoca'nın üğey anası irili ufaklı balık pişürürmüş. Ammâ meğer Hoca kapunun yarığından gözedüp dinler idi. Üğey anası babasına aydur: "Şimdi Hoca çıka gelür. Bu iri balıkları kerevet altına gizleyelim. Ufakları meydâna getürüp Hoca ile yeyelim. Hoca gitdikden sonra onları çıkarup yeyelim." dedi. Hem öyle eylediler. Ammâ ol mahalde Hoca dahı içerü girdi. "Gel oğul! Balık yeyelim." deyüp ufak balıkları ortaya getürdiler. Hoca hemân bir balık alup kulağına götürüp tutdu. Babası ayıtdı: "Oğul! Niçün öyle eyledin?" dedikde Hoca ayıtdı: "Balığa bir şey su'âl eyledim." dedi. Babası: "Ne su'âl eyledin?" dedikde Hoca ayıtdı: "Yûnus Peygamber aleyh is-selâmı yudan nasıl balık idi? dedim. Ol dedi kim: Ben bilmem, ve lâkin kirevet altında benden büyük balık vardır, anlara su'âl eyle." demiş.

237.

Bir gün Hoca ile yârânları saklanbac oynarlar. Ammâ her birisi bir yere gizlenür. Ammâ Hoca Ak-Şehir'den bir baş Konya/ya/ varur. Bir minâreye saklanur. Yârânları birkaç gün Hoca'yı görmezler. Hoca'nın ehli, 'ayâli feryâd edüp: "Hoca'yı n'eylediniz?" dediler. Birkaç gün etrafı aradılar; hiç bulamadılar. Ammâ ittifâk bir gün Konya'dan bir

kârbân gelüp Hoca'yı su'âl eyledikde kârbân haber verdi kim: "Biz Hoca'yı Konya şehrinde gördük." dediler. Çünkü Hoca'dan haber aldılar Konya'ya mahsûs âdemler gönderüp varup Hoca'yı Konya'da buldılar. Ammâ bir minârenin tâ yukarısına çıkup: "Azacık sıçan yolu verin!" /deyü/ feryâd edüp çağırur. Ve gücile inanup aşağı inmiş.

238.

Bir gün Hoca tarlaya ekin yolmağa gider. Ahşam olunca anda kalup yolmadan evine geldi. Hatunı ayıtdı: "Ey Hoca! Bugün vâfir ekin yoldun mı?" dedi. Hoca ayıtdı: "Yarın öyleye dek kurtarırım." dedi. 'Avratı ayıtdı: "Koca! İnşâ'- Allâh de." Hoca ayıtdı: "Eğer demez isem de kurtarırım." dedi. Hele sabâh oldu. Orağın alup tarlaya giderken biraz atluya râst geldi. Hoca'yı kulağuz sürüyüp tâh ahşam oluncaya dek götürüp ahşam salıverüp Hoca ol atluların ellerinden kurtulup sür'at ile gece yarısı evine gelüp kapuyı kakup 'avrat kapuya gelüp ayıtdı: "Bu vakıt kapuyı kakan kimdir?" dedikde Hoca ayıtdı: "İnşâ'-Allâh, karı, benimdir! Gel, kapuyı aç!" dedi.

239.

Lathife ederler kim: Hoca'nın bir kara dânişmendi var idi. Ammâ bir gün ol dânişmend üzerine mürekkeb dökmüş ve derse geldikde ol birleri su'âl edüp: "N'oldı üzerine?" dediler. Hemân Hoca ol mahalde ayıtdı: "Bu fakîr, derse geç kaldım deyü pekce yürüyüp derlemiş. Ol üzerinde görinen ol deridir." demiş.

240.

Bir gün Hoca bir herîf ile yolda giderken karşularına ittifâk bir atlu gelmiş. Bunların yanına gelince evvel ol herîfe ayıtdı: "Düş önüme, bana kulağuz ol!" dedi. Ol herîf ayıtdı: "Ben fîlân kimsenin kuluyum." dedi. Andan dönüp Hoca'ya ayıtdı: "Sen düş benim önüme, kulağuz ol!" dedi. Hoca ayıtdı: "Ben dahi Allâh-ta'âlanın kuluyum." dedi. Ol atlu dinlemeyüp zor eyledikde fakîr Hoca dahi aslâ muhalefet etmeyüp hemân etek der-miyân edüp ol atlunun önüne düşüp giderken gönlinden ayıtdı: "Ey Hâlık-ı bîçûn! Bu benim refîkım, bir 'abd-i 'âciz kimesnenin kuluyum deyü haber vermek ile kurtuldu. Ben fakîr, Allâh-ta'âlâ'nın kuluyum demek ile kurtulmadım. Bu ne hikmetdir?" deyüp kaçan kim ardına bakup gördi kim ol kendüyi kulağuz eden atlu atdan düşüp boynı altında kalup ölmüş. – İmdi, işte bu ahvâl Ho-

ca'nın sahîh menâkıblerindendir. Bu kıssadan murâd olan hissedir. İmdi fehm olunmak gerekdir.

241.

Bir gün Hoca'nın arkasında bir çıban çıktı. Hoca evvel kızına: "Bak!" deyüp gösterdi. Kızı aydur: "Baba! Çıban kızarmış." dedi. Ertesi, 'avratına gösterdi. 'Avrat bakup: "Koca! Çıban ağarmış." dedi. Hoca ayıtdı: "Bu ne 'aceb hâldir kim başdan, kıçdan bir doğru haber yok!" dedi. – İşte ol günden berü beyn en-nâs meşhûr mesel olup kalmıştır.

242.

Bir gün Sultân 'Alâ'addîn fuzalâya ziyâfet edüp Hoca'yı dahı da'vet eyldi. Çün Hoca dahı gidecek oldu, 'İmâdı dahı bile götürdi. Sultân katına vardılar. Sultân Hoca'ya ta'zîm ve tekrîm edüp, elinde bir elma var idi, Hoca'nın eline verdi. Hoca elmayı alıcak filhâl ısırup yedi. 'İmâd Hoca'yı tenhâye çeküp ayıtdı: "Ey Hoca! Ne 'aceb küstâhlık edüp Sultân elmayı vericek yedin?" dedi. Hoca ayıtdı: "Ya nice etmek gerek?" dedikde 'İmâd ayıtdı: "Koynuna komak gerek idi." dedi. Ba'dehu ta'âm geldi. Sultân Hoca'yı yanına alup yemek yer iken, ortaya tavşan getürmüşler ve üzerine yoğurt dökmişler idi. Ammâ Sultân, Hoca'ya ri'âyeten, üzerine yoğurt dökülmüş tavşan budın çıkarp Hoca'nın önüne kodı. Hoca hemân filhâl alup koynuna kodı. Sultân görüp ayıtdı: "Ey Hoca! N'eyledin? Üstüni rüsvây eyledin!" dedikde Hoca ayıtdı: "Sultânım! İmâdın sözine uyan bundan eyü olmaz." demiş.

243.

Bir gün Hoca'ya bir hüccet iktizâ eder. Hemân bir destinin içine toprak doldurup üzerine bir mıkdar bal koyup götürüp mahkemede kâdıya verüp hücceti alır. Ammâ ahşam olup kâdı eve varup destinin üzerinden birkaç kaşık bal aldıkdın sonra altı toprak çıkar. Hemân sabâh erken kâdı muhzire ayıtdı: "Var, Hoca'ya söyle: Düunki hüccet yanlış gönderilmiş. Göndersin, veyâ getürsin; gayrısın yazalım." deyüp gönderdi. Muhzir dahı Hoca'nın kapusına varup Kâdı Efendi'nin cevâbını söyledi. Hoca aydur: "Var, Efendi'ye benden selâm eyle. Hüccet sahîh olmuş, aslâ hüccetde yanlış yok. Ancak yanlışlık var ise yine baldadır." demiş.

244.

Bir gün Hoca'nun bir da'vâsı var imiş. Kâdiya verurlar. Hoca kâdiya işâret edüp eliyile koynın urur. Kâdi dahi Hoca'ya hükm edüp ol herifi kovdı. Ve Hoca'ya ayıtdı: "İmdi, getür, vereceğin ver'." dedi. Hoca ayıtdı: "Benim sana işâret etdiğim, bir şey vermem, ve belki benim koynumda olan şol taşları kim, imdi eğer bana hükm etmezsen, başına ururum, demiş idim." demiş.

245.

Bir gün Hoca bir yel değirmeni görüp, dahi mukaddemi hiç gördüğü yok idi, hamân bir herife sordı: "Buna ne derler?" dedi. Ol herif ayıtdı: "Buna yel değirmeni derler." dedi. Hoca ayıtdı: "Bu değirmenin suyu nereden gelür?" dedi. Herif ayıtdı: "Bu yel değirmanıdır." Hoca ayıtdı: "Hoş, bildim, bu yel değirmanı; amma bunun suyu nereden gelür?" demiş. – Bu söz dahi işte ol günden berü beynen-nâs meşhûr olup darb-ı mesel kalmışdur.

246.

Meğer Hoca'nın bir koca öküzü var idi. Her zamân, 'avratına der idi kim: "Ah, karı! Şu öküzün iki boynuzları arasına otursam, 'aceb zevk eder mi idim!" der idi. İttifâk bir gün Hoca'nın karısı inek sağar iken öküz dahi gelüp yatmış idi. Hemân Hoca yap yap varup öküzün iki boynuzları arasına oturdu. Öküz dap durı gelüp hemân Hoca'yı sallayup öyle yere urdı kim Hoca'nın akli başından gitdi. Karısı feryâd ederek gelüp, Hoca dahi bir zamândan sonra 'akli başına gelüp gözün açdı. Bakup gördi kim karısı yanında durup ağlar, Hoca ayıtdı: "Ağlama, a karı! Gayrı şübhemiz def' oldu." demiş.

247.

Hoca bir çeşmeye su içmeğe varup, meğer ol çeşmenin lülesi yerine bir ağaç sokmuşlar. Hoca ol ağacı çıkarınca, meğer su zarblı akardı, hemân Hoca'nın üstini başını ıslatdı. Hoca'dur, darılır, aydur: "İşte senin böyle deli olduğun içündür kim götüne böyle bura bura ağaç sokmuşlar." demiş.

248.

Ammâ bir gün Hoca giderken bir Türkmana râst gelüp Hoca'ya ayıtdı: "Kişi sen fakîh misin?" dedi. Hoca da: "Belî." dedi /Türkman

ayıtdı: "İmdi bizim obanın fakısı yokdur. Gel seni götürüp anda fakîh edeyim." dedi. Hoca dahı aslâ muhâlefet etmeyüp berâber gıtdiler. Yolda giderken bir Türkmana dahı râst gelüp su'âl eyledi: "Bu kişi nedir?" dedi. Ol bir herif dedi kim: "Fakîhdur. Obaya götürsem gerekdür." dedi. Hemân ol Türkman ayıtdı: "Gel bu fakihı bana ver. Zîrâ bizim obada dahı fakih yokdur." dedi. Hemân birbirine düşdiler. Hâsılı Hoca'nın biri bir elinden tutup ve biri dahı bir elinden tutup çekdiler. Ve sonra gelen hemân belinden bir ser-deste çıkarup ayıtdı: "Şimdi bu fakihın başına urup öldürürüm. Ne sana olsun, ne bana olsun'." dedi. Hoca dahı havfa düşüp, evvel gelen ayıtdı: "Ey fakih! Ko seni bu adam öldürüp, ben de senin yerine, anın bir kara köpeği vardır, varup anı öldürüp senin hakkın anda komam." demiş. – Âdem kadrin bilmeyen kimesnelere darb-ı mesel olup meşhûr meseldür.

249.

Bir gün Hoca çift sürerken, bir tor öküzü var idi, çifti kırıp kaçdı. Ana mukayyed olmayup ol bir öküzü döğmeğe başladı. Bu kerre Hoca'ya dediler ki: "Hoca! Niçün küçük öküzü döğmeyüp büyük öküzü döğersin?" demişler. Hoca ayıtdı: "Suç büyük öküzündür ki küçük öküze göz kıpar." demiş. – Bu dahı beynen-nâs darb-ı mesel olmuşdur; bu dahı îrâd olunur.

250.

Bir gün Hoca damdan düşüp ayağın ağrıtdı. Ammâ yârânları gelüp Hoca'nın hâl-hâtırın sordılar. Hoca ayıtdı: "İçinizde hiç damdan düşmüşiniz var mıdır?" Anlar ayıtdılar: "Hayır, yokdur." dediler. Hoca ayıtdı: "İmdi, siz benim hâlimden bilmezsiniz." demiş.

251.

Bir gün Hoca bir kaplubğa bulup ayıtdı: "Şu hayvan ne güzel alaca yancuk olur!" deyüp hemân tutup yanına asa kodı. Ammâ yanında durmayup capalayup, ol dem Hoca ayıtdı: "Cabalaya cabalaya öğrenürsin ya, yancuğum!" demiş. – Bu dahı darb-ı mesel olup beynen-nâs meşhûr olmuşdur.

252.

Bir gün hasta olmuş. Ammâ bir devletlü kimesne Hoca'nın hâtırını sormağa gelmiş. O ayıtmış: "Ey Hoca! Gönlün ne ister?" de-

miş. Hoca ayıtmış: "Pilav ister." Ol devletlü fi 'l-hâl pişirtüp getürdi. Hoca dahı ol pilavı būs-bütün yemiş. Hoca'ya demişler ki: "Sana bu kadar pilav yemek zarar değil midür?" dediler. Hoca ayıtdı: "Lâ-yazar-ru ve lâ-yenfa'

253.

Bir gün Hoca'nın oğlu kuyuya düşer. Hoca'ya haber verdiler kim: "Oğlun kuyuya düştü." Hoca hemân kuyunun başına varup ayıtmış, yukarudan, demiş kim: "Oğul! Bunda mısın?" demiş. Oğlu dahı, kuyunun aşağısından: "Babacığım! Bundayım. Kerem eyle, meded! Beni bundan çıkar!" demiş. Hoca ayıtmış: "Meded, oğul! Sakın yabana gitme, Ben varup evden ip getüreyim, ve seni çıkarayım." demiş.

254.

Bir gün Hoca Malatya şehrine varup gezerken sokakda gördi kim bir oğlancık bir flori bulup onunla oynamaya başladı. Ammâ Hoca dedi kim: "Gel oğul! Ben sana bir akçe vereyim; bu kızıl mangırı bana ver." dedi. Ol oğlan ayıtdı: "Ben akçe istemem; ammâ sen bir kerre eşek gibi anır da bu mangırı sana vereyim." dedikde Hoca dahı tama'a düşüp anırmağa başladı. Dönüp oğlan ayıtdı: "Yâ adam! Sencileyin ahmak bunun flori olduğın bildikde bencileyin vakıt evlâdı hiç bunun altun olduğın bilmez mi?" demiş.

255.

Bir gün Hoca taşra çıkup bir şey aramağa başladı. Ammâ Hoca'nın 'avratı görüp ayıtmış: "Hoca! Ne ararsın?" demiş. Hoca aydur: "Yüzüğüm gâ'ib oldu, anı ararım." demiş. 'Avratı der kim: "Yüzüğünü nerede gâ'ib etdin?" Hoca ayıtdı: "Evde gâ'ib etdim." Karı: "Yâ niçün taşrada ararsın?" Hoca ayıtmış: "Evin içi karanlık, ve taşra aydınlık. Bolay ki bulam." demiş.

256.

Bir gün Hoca görür ki vâfir köylüler gelürler. Hemân Hoca bunları görünce uzanup yatur. Bu kerre köylülerden birisi aydur: "Şu fakîr ölmüş. Buna kefen akçası devşürelim." deyüp mâbeynlerinde beş yüz akça devşürüp ve gelüp yanında cem' olup ayıtdılar: "Bunun techîz ve tekfinine yüz akça yeter. Ancak bir inan adam olsa da dört yüz akçayı bunun evine göndersek." dedikde hemân Hoca başın kaldırup ayıtdı:

"Getürün, adamlar! Ol dört yüz akçayı bana verin, eve götüreyim. Ben dört yüz akçayı götürmeyecek kadar ölmedim." demiş.

257.

Birkaç dâne şehirli dağda gezerken bir kirpi bulmuşlar. Bunu, ne olduğın hiçbirisi bilmeyüp Hoca'ya gelüp su'âl ederler ki: "Dağda şöyle bir şey bulduk. Buna ne derler?" dediler. Hoca ayıtdı: "Bana bu gece mühlet verin. Kitâblara mürâca'at edeyim. Yarın gelin, size cevâb vereyim." demiş. Ol gece geçüp sabâh oldukda, gelmişler. Ol demde Hoca bunlara ayıtmış ki: "Tahkîk eğer var ise bu bir kocamış bülbüldür." demiş.

258.

Bir herif Hoca Nasraddîn evine müsâfir olur. Ammâ haberi yok ki Hoca'nın evinde fâreler, açlıktan, değnek ile gezer. Gece yarısı oldukda konuk: "Ev sâhibi! Biz yemeği yedikden sonra nerede yaturuz?" dedi. Hoca ayıtdı: "Biz yemeği, siz gelmezden evvel yedik. Ammâ sen, kanda istersen anda yat." dedi. Bir az dahı durup: "Ev ıssı! Bana örtünecek ver kim gâyet üşüdüm." demiş. Hoca ayıtmış: "Benim örtüm var mı kim sana vereyim. 'Acamı değilsin ki ditreyesin." demiş. Konuk ayıtmış: "Hele bir fıkır eyle." demiş. Hoca ayıtdı: "Fıkır /eyledim/, konuk! Bir nerdübân var, ne dersin?" demiş. Ol da: "Hemân getir, her ne olursa olsun." demiş. Hoca nerdübânı getirüp üzerine kodı. Sovuk dahı ziyâde oldu. Yine konuk ayıtdı: "Ev sâhibi! Bir nesne dahı fıkır eyle." demiş. Hoca fıkır edüp ayıtmış: "Bir tekne var. Ne dersin?" demiş. Ol dahı: "Getür." demiş. Hoca tekneyi getirüp nerdübânın üzerine komış. Meğer teknenin içinde su var imiş. Ağır tekne, konuk altında döneyin derken dökülüp su koynına gider. Bu kerre konuk: "Ev ıssı!" deyüp çağırır. Hoca: "N'oldun?" dedikde, konuk aydur: "Hay ev ıssı! Al üzerimdeki örtüyü. Ben gâyet derlemişim." demiş.

259.

Bir gece Hoca eve gelüp karısına ayıtdı: "Karı! Bu gece bir pilâv pişür. Seninle kasâvetsiz yeyüp yatalım. Zîrâ bu gece hiç kasâvetim yokdur." demiş. Bu kerre 'avrat dahı pilâvı pişürüp yerler. Ammâ döşeğe girüp yatacak zamânda kapı kakılır. Hoca dedi kim: "Karı! Var bak kapuya." dedi. Karı dahı kapuya gelüp: "Kimdir?" dedikde, ayıtdı: "Konşuyum." Ayıtdı: "Bizim eşek doğurdu, ammâ ne kuyruğı var, ne

de kulağı var." dedi. Karı geldikde Hoca su'âl edüp, karı der kim: "Nesne yok. Konşunun eşiği doğurmuş; ammâ ne kuyruğı var, ne kulağı var." demiş. Ol demde Hoca ayıtdı: "Yine olmadı. Kasâvetsiz yatamadık." dedi. Karı: "Niçün kasâvet edersin?" dedi. Hoca ayıtdı: "Ol eşek üç yaşına girdikde dağa oduna götürürler. Yolda çamura batar ise, kuyruğı, kulağı yok, ya nereden yapışup çamurdan çıkaralım." demiş.

260.

Latîfe ederler kim: Bir gün Hoca ırmağın kenârına varup su döker. Ammâ kendinden çıkan necâset suyun üstinde yüzüp gider. Hoca bakup dedi ki: "Âhir zamândır, işte bundan bellü kim, bak! Benim sıçdığım poh bize yüzgeçlik öğredir." demiş.

261.

Öyle nakl ederler kim: Nasraddîn Efendi'nin bir karındaşı var idi. Ammâ ikisi de evlenmemiş idi. Evlenmek murâd edüp ikisine dahi birer kız bulup nikâh ederler. Ammâ Hoca'nın karındaşı zengin idi. Çünkü bunlar gerdeğe girerler... Ammâ bir kaç zamândan sonra Hoca'nın karındaşı Hoca'ya müsâfir gelüp görür kim Hoca'nın karısı şâd u handân, Hoca ile gülüp oynar; ammâ kendi karısı aslâ yüzi gülmez. Hoca'ya dedi kim: "Birâder! Sen ehline ne yaptın kim böyle güler. Kerem eyle, söyle, ben de edeyim." dedi. Hoca aydur: "Bâd-ı havâ olmaz. Eğer bir kat esvâb verirsen ben ana ilâc edeyim, gülsün." dedi. Karındaşı dahi verecek oldu. Hoca der kim: "Sen beni eve da'vet eyle. Ahşamdan sonra bir mîkdâr otur. Sonra seni taşra çağırsunlar. Beni karına ismarla: Benim karındaşıım yatmayınca yatma. Ve her ne der ise öyle eyle, aslâ muhâlefet etme deyü tenbîh eyle de git." dedi. Ol dahi Hoca'yı da'vet edüp yatsudan sonra otururken taşradan dolap çalınup, 'Ağayı isterler' deyüp bu da taşra gidecek oldu. Vech-i meşrûh üzerine tenbîh edüp gider. Ammâ Hoca oturup aslâ akdan ve karadan bir söz söylemez. Karındaşının karısı ayak üzere durup usanup uyhusı geldi. Dönüp Hoca'ya dedi kim: "Efendi'. Döşek bıraksunlar yatasız, dedi. Zîrâ uyhu insâna râhatdır." dedikde Hoca ayıtdı kim: "Ben yatmam." "Niçün yatmazsın?" dedikde Hoca dedi ki: "Ben korkarım, yatarsam benim başımı sıçan yer." Karı aydur: "ya evde niçün yatarsın da yemez?" dedikde Hoca ayıtdı: "Evde ben yaturum, benim başımı ehlim eline alup, mum yanar, bir mîkdâr bekler; ol yoruldukda câriye bekler." dedi. Bu kerre karı ayıtdı: "Biz de öyle edelim." deyüp, câriyeler

döşegi birağup ibtidâ kendi Hoca'nın başını iki eliyile tutup oturdu. Ammâ usanup câriyeyi çağırup eline verdi. Ammâ bunlar uykusuz olmağıla kadın ve câriye uyudılar. Bu kerre Hoca usul ile kalkup mumı söndürdi, ve câriyenin eline çıkarup zekerini verüp yatdı. Ol mahalde yeri patırdadiverüp ve sıçan gibi çağırup bu kerre karı uyanup: "Bire halayık! Uyudun mu? Mum sönmiş." dedikde: "Sakın, Hoca'nın başını sıçan yemesün!" dedi. Halayık: "Bilmem. Katı pek küçük kalmış." dedikde: "Hay bire kahbe'. Yedi desen e!" deyüp mum yakup kaçan ki gelüp gördi kim câriye hocanın zekerin tutup durur... Hemân ol mahalde Hoca kapudan taşra oldu. Bu kerre karı ve câriye başladılar gülüşmeğe.. Hoca taşra çıkup karındaşına ayıtdı: "İçerü var!" Karındaşı içerü varup gördi kim karı gülmekden söz söylemeğe kâdir değil, hemân güler. Olmadı; bir haber alamayup taşra çıkup Hoca'ya: "Buna ne yaptın?" dedikde Hoca ayıtdı: "Eğer anın gördüğünü sen göreydin ölinceye kadar güler idin." demiş.

262.

Bir gece Hoca hatunına aydur: "Ey karı! Gel, beni, lutf eyle, her zamân rencîde eyleme. Seninle bir kavl edelim: Her cum'a gecesi oldukça seninle 'âlem edelim. Ammâ benim eşgâlim vardır; sen benim hâtırıma getir." Karı ayıtdı: "Ya nice getüreyim?" dedi. Hoca: "Her cum'a gecesi oldukda sen benim sarıgım yük üstine ko; ben de cum'a gecesi olduğın bilürüm." demiş. 'Avrat dahi: "N'ola?" deyüp bu kavle râzî olup bir zamân bunun üzerine zevk eylediler. Ammâ bir zamândan sonra 'avrat buna râzî olmayup bayağı gece dahi sarıgın yük üstine kodı. Hoca aydur: "Karı! Bu gece ne gecesidir?" dedi. Karı ayıtdı: "Ey koca'. Bilmez misin?" dedi. Hoca ah edüp ayıtdı: "Bu evde ya cum'a gecesi dursun, ya ben durayım." demiş.

263.

Bir gün Hoca oğlu ile giderken bir dâne cenâzeye râst gelürler. Ammâ bir karıcık ardına düşüp ağlayup aydur: "Hay oğul! Günde bu kadar yemekler ve içmekler, ve yorgan ve döşek içinde yaturken şimdi seni bir eve götürürler ki ne yemek ve ne içmek, ve ne yorgan ve ne hasır bile yok!" demiş. Ammâ Hoca'nın oğlu ayıtmış: "Ay baba! Bu ölüyi bizim eve mi götürürler?" demiş.

264.

Günlerde bir gün Hoca bir şehre varurken ol şehrin taşrasında bir ceviz ağacı görür. Meğer Hoca dahi ceviz ağacı bilmez imiş.. Durup bir mıkdar fikr edüp ayıtmış: /..../. Ve birkaç kabuklu ceviz indirüp birini ısırılmış. Görse ki acılık kemâlinde, ve ağzın kabardup bî-huzûr olup aydur: "Endâmın ve üslûbun erik, ammâ seni ağular mı çalası?" demiş.

265.

Bir gün Hoca karısına ayıtdı: "Karı! Bir pâkça çanağa yoğurt yap. Yarın Temürleng'e götürüyim." dedi. Karı dahi bir çanağa yoğurt yapup, çünkü sabâh oldu, Hoca ol çanağı bir yeni işleme âbdest makramasına koyup götürüp gitdi. Ba'dehu Temürleng'in katına vardı. Ol makrama ile yoğurdu Temürleng'in önüne kodı. Temürleng ayıtdı: "Ey Hoca! Nedir bu?" dedi. Hoca ayıtdı: "Size tâzece yoğurt getürdüm, yiyesiz." dedi. "Ve bu maramayı getürdüm ki âbdest aldıkça yüzünüzü silesiz." dedi. Temürleng ibtidâ makramayı çözüp içinde olan yoğurdu çıkarup makramayı eline alup nakşına bakup ayıtdı: "Bu makramayı işleyen eline yestehlemek gerek." dedi. Hemân ol mahalde Hoca ayıtdı: "Şimdi anı işleyen uzaktır. Ammâ gel şunun başına yestehle." demiş.

266.

Hikâye-i 'acîbe:

Bir gün Hoca'nın terekesi dükenür, aslâ buğdaydan ve arpadan nesnesi kalmaz. Hemân eşeğine bir büyük heğbe yükledüp ve oğlunun boğazına bir davul takup her bir kapuya varup davulu çaldıkda er ve 'avrat Hoca'yı görüp kimi bir çanak buğday ve kimi iki çanak buğday ve arpa verirler; ol dahi alup heğbesine koyup bir kapuya dahi giderdi. İşte bu üslûb üzere giderken, ammâ, bir büyük kapuya geldi; gördi kapunun kanadları açık. Hoca'nın oğlu davulu çala gördi; kimesne çıkmadı, hiç sayt u sadâ yok. Ammâ Hoca eşeğin içerü sürüp gördi, yine sadâ yok. Hemân eşeği ahura bağlayup oğlu ile nerdübândan yukarı çıkup gördi, yine kimse yok. Bir dehlîz görüp, andan girüp bir dîvânhaneye çıkdi. Ammâ ol dem Hoca'nın kulağına bir sadâ geldi kim: "Tez olun! Efendi'nin gelmesi yakındır." deyü bir 'avrat sesi işitdi. Meğer hâne sâhibi 'avrat şehrin kâdîsiyle kavlı edüp ol gün gelecek idi. Kadıncık dahi hammâma girmiş idi; ol idi kim câriyelerine:

"Tez, taşra çıkalım!" der idi. Hemân Hoca kadıncığın bu cevâbını işi-
dicek kendü kendine ayıtdı: "İşte bunda bir seyrân ederiz." deyüp bir
gizlenecek yer ararken gördi: Karşusunda bir şâhâne oda, zer ü zîver ile
döşenüp, ol odanın yüklüğü boş idi. Oğlu ile yüklüğe girüp yine kapak-
ların kapayup oturdılar. Ammâ bir zamândan sonra kadıncık
hammâmdan çıkup ve câriyeler koltuğına girüp ve gelüp ol odanın
sadrına oturup Kâdî Efendi'nin gelmesine muntazır oldılar. Biraz va-
kıtdan sonra dahi Kâdî Efendi dahi gelüp câriyeler varup Efendi'yi
karşulayup koltuğına girdiler, ve karının olduğu odaya getürdiler. Ve
kadın hazretleri dahi kapudan karşulayup koltuğına girüp getirüp
sadra geçürdi. Ammâ yaz günü olmağıla havâlar germ olup Efendi dahi
derlemiş idi. Cârîyeler esvâbın soyup ve devşürüp dolaba kodılar.
Efendi 'antâricek, toman-paça 'arak-çîn ile meclis başına oturup ka-
dıncık dahi sâde 'antâri ile Efendi'nin yanında diz-be-diz oturup an-
dan bir mîkdâr yeyüp ve bir kaç kadeh bâde-i gülfâm nûş edüp
tamâmıdır, keyifleri germâ-germ oldukda kadıncık işâret edüp meclisi
tarh eyleyüp ve câriyeler dahi bilcümle taşra çıkup Efendi ile kadın
tenhâ kaldı. Ammâ Hoca'dan haberleri yok. Ol vakıtda 'avratın şehveti
galebe edüp Efendi ile alt-üst bir az pûse kenâr eyledi. Hemân Efen-
di dahi kadıncığı altına alup ve uçkurun çözüp fora-çeltiyân eyledi.
Andan işe mübâşeret eyledikde kadın hazretleri nutka gelüp ayıtdı:
"Efendi! Benim gönlüm bir dürlü cimâ' ister." dedi. Efendi ayıtdı:
"N'ola, kadının? Câna minnet. Ammâ bana da ifâde eyle, ben dahi
ana göre hareket edeyim." dedikde kadın ayıtdı: "Efendi! Benim gön-
lüm kal'a cimâ'ı ister." dedi. Efendi ayıtdı: "Bana ta'lim eyle "Efendi!
Benimkinin adı Akça-Kal'a olsun. Seninkinin adı Kızıl-Beg olsun. Ben
Akça-Kal'amı açup karşı durayım. Sen dahi hâzır-baş olup Kızıl-Beg
ile Akça-Kal'anın üzerine yürümiş edersin, ve a'lâ yolundan Kızıl-Beg
kal'anın kapusından girüp kal'ayı feth edersin" dedi. Hemân ol mahal-
de Hoca içerüden kendi kendine ayıtdı: "A'lâ bir kal'a cengi seyr ede-
riz; ammâ bu cenge çeng-i harbî lâzımdır. Hele yürümiş olsun da ol
zamânda çalmak olur." deyüp oturdu. Ammâ ol mahalde kadıncık kal-
kup varup arkasın dîvâra verüp Akça-Kal'a budı arasında Kâdî Efen-
di'ye nümâyân oldu. Ol mahalde Kâdî Efendi'nin dahi sabra mecâli
kalmayup hemân Kızıl-Beg'i eline alup Akça-Kal'aya yürümiş eyledi.
Ve kadıncığa doğru seğirdince Hoca oğluna işâret edüp: "Davula ur ço-
mağı!" dedikde oğlu dahi davula ansuzdan çomağı urup birden bire
yüklük içinden bir davul sadâsı edince kadıncık ile Efendi: "Bire bire!

Bu davul sadâsı eyü'alâmet değildir." deyüp hemân ol aradan taşra çıkup ve dîvânhanede dahı karâr edemeyüp soluğı aşağıda aldılar. Efendi ayıtdı: "Kadın! Bu cinnî 'alâmetidir. Eyü kim bizi çarpmadı." deyüp birbirine bakışup durdılar; ve 'akılları serâsime olup bir zamân mest ü hayrân kaldılar. Ammâ Hoca dahı fırsatı ganîmet bilüp yükden çıkup dolabdan Kâdî'nin cümle esvâbın boğçasıyla çıkarup ve sarığın alup hemân sür'at ile ol dehlîzden aşağı ahura inüp bakup gördi kim ahurda Kâdî'nin katırı eşeği yanında bağılu durur. Hemân esvâbı heğbeye koyup eşeği oğlının eline verüp ve kendi dahı katırı çözüp taşra taşra olup evine geldi. Katırı bağlayup ve Kâdî'nin esvâbını ve sarığını odaya koyup oturdu. Ammâ Hoca'nın karısı ayıtdı: "Ey Hoca! Bu katırı ve esvâbları kanda buldun?" dedi. Hoca ayıtdı: "Karı! Bu ganîmet mahlûs. Cengde elime girdi." deyüp fâriğ ül-bâl olup evinde karâr eyledi.

Ammâ bu taraftan kadıncık ve Efendi odaya gitmeğe havf edüp "Ecinni olmak gerek" deyüp yukarı çıkamayup kadıncık ol dem bir câriye çağırup: "Bire, var! yukarı bak, ne var ne yok?" dedi. Câriyenin biri bin havf-ı belâ ile yapça yapça yukarı çıkup pencereden oda içine bakdı, kimesne yok; ve içerü girüp yüki, dolabı arayup kimesne görmedi. İnüp kadına ve Efendi'ye ayıtdı: "Hayır, cinden ve şeytândan eser yok." dedi. Anlar dahı bin havf ile yukarı çıkup oturdılar. Ammâ kâdîyi vesvese alup: "Hayır, bu 'alâmet eyü değildir. Bu zevkı bir gayrı güne koyalım. Hemân bana esvâbımı getirün; giyinüp gideyim." dedikde kadıncık dahı câriyelere emr edüp: "Efendi'nin esvâbını getirün." dedikde câriyeler dahı dolaba varup açup gördiler, Efendi'nin boğçasıyla esvâbı yok, ve sarığı dahı yok. Câriyeler dahı kadına söyleyüp ve kadın dahı Efendi'ye söyleyüp, Efendi bu husûsda çok fikr edüp nice edeceğin bilmedi. Zîra mahkemeye çıplak gidilmez. Efendi ayıtdı: "Ey benim cânım! Olan oldu, giden gitdi. Necâtî eşek öldi. Hudâ saklasun seni" felhvâsı üzere hemân kethudâsına bir tezkere yazup: "Hâmil-i varaka ile bütün başdan ayağa varınca bir kat uruba gönderesin." deyüp, büküp mühürleyüp kadının dâyasıyla gönderdi. Dâya dahı tezkereyi alup doğru mahkemeye varup Nâ'ib Efendi'ye verüp, Nâ'ib Efendi dahı Efendi'nin tezkersini okuyup gördi kim Efendi bir kat esvâb istemiş, kavuğa varınca, kethudâsını çağırup tezkereyi eline verüp, ve mehfûmını ifâde eyledi. Ol dahı tezkereyi alup mehfûmı üzere haremden bir kat esvâb çıkarup dâyanın eline verdi. Ve dâya dahı esvâbı alup gelüp boğçasıyla Efendi'nin önüne kodı. Efendi dahı giyinüp kuşandı, ve sarığın sarup gitmek murâd edince

Efendi'nin hâtırına katır gele düşdi. Dönüp ayıtdı: "Bire! Bakın bizim katır ahurda durur mı?" dedikde hemân câriyeler seğirdişüp varup ahura bakup gördi kim katırın yerinde yeller eser. Gelüp Efendi'ye: "Katır dahi gâ'ibe kadem basmış; yerinde yokdur." deyince Efendi ta'accüb edüp hemân yerinden durup kadıncığa vedâ' edüp kapudan taşra oldu. Aslâ ardına ve önüne bakmayup fi'l-hâl mahkemeye gelüp yerine geçüp karâr eyledi. Ammâ bu başına gelen ahvâli ta'accüb edüp ve gayrı taşrada durmayup kalkup hareme girdi. Ol gece anda yatup ertesi sabâh oldukda hareminden taşra çıkup mahfel-i kazâda karâr eyledi. Ve yalnız olduğu vakıtda dahi bu ahvâl hâtırına gelüp ta'accüb edüp düşünüp kaldı.

Ammâ bu taraftan Hoca Nasraddîn Efendi dahi Kâdî'nin cümle esvâbın giyüp ve üzerine dahi sof ferâcesin giyinüp ve başına sarığın sarınup ve ba'dehu katırına binüp doğru mahkemeye varup içerü girdikde Kâdî Efendi'nin huddâmları bakup gördiler kim Hoca'nın cümle giydüğü libâslar ve bindüğü katır dahi Efendi'nindir. Hemân ol dem seğirdişüp Efendi'ye varup ayıtdılar: "Sultanım! Hoca Nasraddîn Efendi geldi. Ammâ sizin ol çaldırdığınız libâslar cümle arkasında ve katır dahi altındadır." dediler. Efendi ayıtdı: "Sakının, hiç bir söz söylemen! Elbet de bunun bir vechi vardır." dedi. Bu kez Hoca dahi katırdan inüp nerdübân başına katırı bağlayup yukarı Kâdî Efendi'nin yanına çıkup selâm verdi. Kâdî dahi aleyk alup ayak üzere kalkup Hoca'ya ikrâm edüp ve karşısına sadra geçirüp tatlı ve kahve verüp ta'zîm ve ikrâm eyledi. Ba'dehu Kâdî Efendi ortalığı tenhâlayup Hoca'ya bir münâsebet ile ayıtdı: "Hoca Efendi! Bu libâsları kanda buldunuz? Ve katırı nereden aldınız?" dedikde ol dem Hoca dahi nutka gelüp ayıtdı: "Vallâhi, Efendi! Dünki gün bir ceng vâki' olup kaçan Kızıl-Beg Akça-Kal'aya yürüyiş edüp ceng olup bozgunluk vâki' oldu, ol hezîmetde kalan ganîmet malından aldım." deyince hemâm kâdî Efendi duydu, kissa-i ahvâl ne yüzden olmuşdır bildi. Ol mahalde Kâdî Efendi dönüp Hoca'ya ayıtdı: "Çünkü ganimet malıdır, size mahal ve mustahakdır ve belki dahi ziyade lâzımdır. İmdi, Efendi! Deveyi gördün mi?" dedi. Hoca ayıtdı: "Yeden ölsün! Köşegin bile görmedim." deyüp ayıtdı: "Çünkü böyle oldu, devenin bahâsın verseniz ağzımız bir hoş kapanup gayrı taşra söz çıkmaz." dedikde Kâdî Efendi Hoca'nın murâdın anlayup hakk-ı sukût çıkarup Hoca'ya yigirmi altun verdi kim: "Taşra bizim ahvâlimizi kimesneye ifşâ etme." dedi. Ve bu kerre Hoca ayıtdı: "Ne mümkün? Hemân bu ahvâl sizin ile bizim

mâbeynimizde kalsun. Lâkin devenin köşegi yerine katırı ihsân buyursanız gayrı maslahat tamâm murâd üzere olurdu." dedikde Kâdî Efendi dahi: "Pek ma'kûl." deyüp ol demde hizmetkârlarına emr eyledi; katırı yine Hoca'ya çekiverdiler. Hoca dahi katıra binüp Kâdî Efendiye vedâ' edüp doğru hânesine gidüp bu kadar zamân Kâdî'nin esvâbını ve sof ferrâcesini ve 'amâmesini bşına sarınup ve katırına binüp bu sırrı kimesneye ifşâ etmedi deyü nakl ederler.

267.

Hoca'nın bir danası var idi. Bir gün otın ve suyun karısı ve bir gün Hoca verürdi. Böyle nevbet ile verürlerdi. Ammâ bir gün nevbet Hoca'nın idi; ammâ ol gün Hoca'nın konşusunda bir düğün var idi. Hoca'nın hatum ol düğüne da'vet olunmuş idi. Hoca ayıtdı: "Gel, seninle hab turalım. Her kim söylerse bugün danaya otın ve suyun ol versün." dedi. Karısı dahi kâ'il olup "hab!" dediler. Hoca evin içine girüp oturdu; ve karısı düğüne gitdi.

Ammâ meğer şehrin taşrasında bir bölük gurbet çingânları konup ve karıları şehrin içine yayılıp buldukları yerde kelepür ederler idi. İttifâk biri Hoca'nın evine girüp bakup görür kim aslâ ses ve sadâ yok. Evin taşrasında bir şey bulamayup içerü Hoca'nın yanına girüp Hoca'yı gördükde biraz durup bakup görür kim Hoca'da aslâ nutuk yok, hemân evin içinde arayup her ne buldı ise devirüp devşirüp torbasına doldurdu. Bakup görür kim Hoca'da yine nutuk yok, hemân gelüp başından sarığın ve kavuğın alup, yine hiç söylemez... Ammâ Hoca ayıtdı: "Eğer söylersem danaya su vermek lâzım gelür." Aslâ mukayyed olmaz. Çingâne karısı dahi kapudan taşra olup gider. Ammâ düğünde ta'âm çıkup bir sahan içine bir mıkdar ta'âm koyup: "Hoca'ya götürüyüm." deyüp eve gelür. Görse kim evin içinde bir şey kalmamış. Hemân karı nutka gelüp ayıtdı: "Bire koca! Kanı bu evin içinde olan eşyâ, nice oldu?" dedikde hemân Hoca ayıtmış: Ey karı'. İşte sen evvel söyledin. Var imdi bugün danaya suyu ve otı sen ver." demiş.

268.

Bir gün Hoca Nasraddîn seyyâhat edüp gezerken Kızıl-Irmak'ın kenârına gelüp su içmek murâd eder. Ammâ kaçan ağzına alup bakup görür, kıp-kızıl, bulanık bir çamurlu sudur. Hemân ağzından bırağup arayarak bir pâk su bulup ve bir kab içine doldurup götürür, Kızıl-Irmak'ın üzerine döker; der kim: "İşte, filânım! Su böyle olur." demiş.

269.

Bir gün Hoca aydur: "Aslâ gençlik ile kocalığın bir farkı yok." dedi. "Neden bildin?" dedikde Hoca ayıtdı: "Bizim kapı öninde bir taş vardır. Ba'zı âdem anı kaldırır. Ammâ ben gençlikde çalışdım, kaldıramadım; geçende de hâtırıma geldi, yine çalışdım, olmadı; yine kaldıramadım. İşte öylece tecrübe etdim, aslâ farkı yoğımış." demiş.

270.

Hoca Nasraddîn, Rahmetullâh-i 'Aleyh Hazretleri dünyâ sarâyından dâr-ı bakâyâ rihlat etdikleri 'asırda, aradan bir kaç eyyâm mürûr edüp ammâ türbe-i şerîfleri kurbında bir câmi'-i şerîf var idi. Bir cum'a günü halk cum'a namâzına câmi'e gelüp namâz kılarken bir sadâ zuhûr eyledi kim: "Ey ümmet-i Muhammed! Hoca Nasraddîn Efendi mezârdan çıkup mezârı üzerinde olan sandûkaya at gibi binmiş oturur." deyü sadâ gelince halk câmi'den taşra olup: "Varalım, bakalım!" deyüp cümlesi taşra çıkınca hemân ol mahalde câmi'-i şerîfin kubbesi yıkıldı. Aslâ bir kimseye ziyân olmadı.

İmdi, yârân-ı safâ! Bu Hoca Nasraddîn Efendi ne büyük mertebede devletlü ve evliyâ' ul-lâhdan imiş kim merhûm olduktan sonra dahı kerâmâtı zuhûr etmiştir.

271.

İttifâk bir öküz bir evde küpden su içerken başın küpe sokup çıkaramaz. Halk cem' olup: "Nice eylesek?" derken Hoca gelüp ahvâli görür. "Tez nacak getirün. Ben bunun başın çıkarayım." Hoca'ya nacak getirürler. Hoca nacakı alup evvelâ sığırın başın keser. Andan sonra küpi kırup sığırın başın küpden çıkarup aydur: "Bu kadar maslahatı beceremedünüz" Andan sığırın boynuzların kırup aydur: "Sığırınızın boynuzların kırın; bir dahı küpe ilişmesün." der.

272.

Nasraddîn Hoca her vakıt fikr eder ki: "İktizâ-i hikmet karpuz ceviz ağacında bitüp ceviz bostanda bitmek gerekdir." Kaziyye-i ittifâk bir gün ceviz ağacı altından geçerken, başı açık idi, bir ceviz düşüp başına dokunup bir mîkdâr acıdı. Fi-l hâl mukaddemde olan fikri hâtırıma gelüp: "Ey Hakîm-i lâ yüs'elü 'an mâ yef'al! Hikmetine mukırr ü mu'terifim. Hiç şübhem kalmadı. Eğer başıma düşen karpuz olaydı başım pârelenürdi." demiş.

273.

Bir gün Hoca bir bağa üzüm yemeğe girer. Üzüm bulamadıkda: "Ben üzümsüz olurum, ammâ bağ üzümsüz olmaz." demiş.

274.

Bir gün Hoca 'avratına gazablanup bir kerre urmağıla 'avrat düşüp vefât etdi. Hoca dahı beter darılup: "Yine döğülmedi bu 'avrat." der.

275.

Meğer Hoca'nın hatunı hâmile imiş. Vakti gelüp ebe kadın gelür. Geceye müsâdif etmekle kimse bulunmayup ebe kadın Hoca'ya: "Bir mum getir. Hizmet sana düşdi." dedi. Hoca dahı, nâçâr, bir mum yakup hâtununun önünde durur. Hele hatunı vaz'ı-ı haml eder. Hoca dahı mumı alup giderken ebe kadın ayıtdı: "Dur, Hoca! Bir çocuk dahı vardır." Hoca ayıtdı: "Zâhir ikiz imiş." deyüp mumı yine getirür. Bir ma'sûm dahı doğurur. Yine Hoca mumı alup taşra gidecek vakıtda, yine ebe kadın: "Dur, Efendi! Gitme; bir çocuk dahı vardır." dedükde Hoca hemâm mumı üfleyüp söyündürdi. Ebe ayıtdı: "Efendi! Mumı neye söyündürdün?" dedi. Hoca ayıtdı: "Aydınlığı gördiler de veledler birbiri ardınca yürümiş cylediler." demiş.

276.

Bir gece dahı 'avratı Hoca'ya ardın döner. Hoca dahı: "Ne asıl olursa deliğin biri benim tarafımdadır." der.

277.

Bir gün Hoca bir vilâyetden geçüp giderken, meğer dişi ağrımış. Giderken bir dostının kapısı öninden geçer iken Hoca'yı da'vet etdi. Hâtırın su'âl etdi. Hoca ayıtdı: "Pazara giderim, şırlağan yağı almağa." Bu herif dahı Hoca'ya reng için bir bardağın içine işeyüp: "Al, Hoca! Sana yağ." der. Hoca dahı yağı alup evine gelür. 'Avratına ayıtdı: "İşte yağ." deyüp verdi. Ammâ sidük olduğu bilindi. Ammâ Hoca 'ârifdir... Mukaddem görüp yağ deyü sidüğü veren adamın dişi ağrıdı. Hemân bir necâset kurusından hablar yapup bir kâğada koyup ve ol yağ veren adamın hâtırın su'âl etdikde ol adam dahı dişinden feryâd eder. Hemân Hoca habları çıkarup: "Sultanım! Şu habları dişine ko; hemân geçer." dedi. Herif dahı habı dişine kodı. Biraz durduğu gibi râyihâ-i kerîhesi ağzına yayıldı. Hemân herif tükürüp Hoca'ya su'âl eyledi:

"Bu hab ne şekil habdır?" Hoca ayıtdı: "Sizin verdüğünüz yağın tortusıdır." demiş.

278.

Bir gün Nasraddîn Hoca'nın eşeği eşeklikden çıkma için zamânesi kâdîsından mürâsele alup Hoca'ya götürür. Hoca dahi elinden alup döge döge ol mürâseleyi eşeğe yutdurur.

Şimdi eşek tersledikde dönüp kokladığı ol sebebdendir, derler.

279.

Bir gün Hoca'ya derler ki: "Zekeri büyük olan kimsnin cimâ' vakında safâsı var mıdır?" deyü. Hoca aydur: "Hammâliyyesin kendü çeker, zevkını iller sürer." demiş.

280.

Bir gün yine eşeğe yük yükledüp giderken eşek yüki tahammül edemeyüp ağır yürümeğe başladı. Hoca yükün bir azın kendi alup eşeğin üzerine binüp gitmek diler. Eşek dahi beter oldu. Pes Hoca: "Ey hayvân! Yükün yarusın ben aldım; sen yine yürümezsin." demiş.

281.

Bir gün yine Hoca eşeğe çıplak, semersiz bindikde ayakları yere değüp: "Evvel de yerde idim, şimdi dahi yerdeyim." demiş.

282.

Bir gün Hoca 'Antâb'a varur. Bî-teklîf bakkâl dükkânında bardak bardak pekmezi içmeğe başladı. Bakkâl men' etmek istedi. "Behey kişi! Bahîl misin? Eski 'âdet ve atalar-kelâmını bozmak istersin. Öteden berü, bilmez misin ki: 'Vardüğün 'Antâb, yedğün pekmez' demişler."

283.

Ve 'Antâb'da ayağın bir kelb ısırdı. Ba'd ez-zamân Sofya'da bir kelb bulup döğmeğe başlar. Biri aydur: "Hoca'. Bu kelbi niçün döğersin?" "Beni 'Antâb'da ısırdı." der. "Ya bu, ol kelb değildir." dedi. "Belî, ol kelb değildir, ammâ anun soyındandır." demiş.

284.

Bir gün Hoca'ya su'âl ederler ki: "Tahâret vaktında zekerin evvel,

ya da dübürin evvel mi yıkamalıdır?" deyü. Hoca bunu işitdikde: "El-hıyâru bi-yedek; ya'nî: Hıyâr elindedir." demiş.

285.

Bir gün Hoca dağda odun keserken, eşeğinin huyı imiş, etmek yer imiş. Yine Hoca'nın zahîresi olan etmeği yer. Hoca gördükde: "Ey eşek! Ben tahammül ederim, inşâ' Allâh, etmek bulıncaya dek; ve lâkin sen ölineceye dek bu hûy ile kalursın." demiş.

286.

Bir gün Hoca meyve ve yemiş pazarına varup elma ve armud ve erik ve kaysı alup avuç avuç yemeğe başlar. Görenler: "Hoca! Birer birer yesen e!" derler. "Siz bilmezsiniz. Birer birer yedikleri kavun, karpuzdur." demiş.

287.

Hoca bir gün bir su içine iğne düşürüp varup bir çuvalduz ucına bir ip takup suya salup: "Gel ananın yanına! Gel ananın yanına!" deyü çağırur imiş.

288.

Bir gün Hoca bir çobana sorar ki: "Siz niçün böyle semiz olursunuz? Turb gib kavî olursunuz?" deyü. Çoban dahı cevâb eder ki: "Biz dağ başlarında semiz etin kebâbını yeyüp tenhâ yerlerde zarta geldikçe zartalayup içerümüzde maraz durmayup taşra çıkar." dedikde Hoca dahı: "Fî'l-vâkî' böyledir; ammâ biz tenhâ yer bulamazız." der. Çoban der ki: "Zarta geldikçe dibinin bir kanadın açup zarta eylesen kimse bilmez." der. – Hoca dahı bir ziyâfetde bulunup nefîs ta'âmlardan yeyüp bir zamândan zarta geldikde çobanın kelâmı hâtırına gelüp hemân dibinin bir kıynağın açup: "Sıhhat-i beden, nasîhat-i çoban." deyüp kaz ağzı edeyim derken bardak boğazı olup cemâ'ata mashara olur, demişler.

289.

Hoca'nın bir kızı var idi. Merhûm ba'zı hizmetlere komşulara gönderürdi. 'Avratı ayıtdı: "Efendi! Şu kızı her yere gönderme; zîrâ kesilmedik kavundur." İttifâk kızın gönleği açılup kızın ma'hûdesini görür. Hoca aydur: "Ey hatun! Sen buna kesilmedik kavun der idin;

işte kesilmiş, iki dilim olmuş." der. 'Avrat dahi kıza: "Kızım! Ört poçasını!" dedikde Hoca: " 'Avrat! Ol poça değil, eyü isti'mâl edecek nesne olmuş." demiş.

290.

Bir gün Hoca Hind velâyetine gidecek olup kuşluk zamânına dek gidicek: "Ne çok vilâyetler geçdik! Sakın Hind vilâyeti gerüde kalmasun!" demiş.

291.

Hoca bir gün görür ki bir kelb mescid içine yestehler. Hoca urmak isteyücek kelb dahi hırlayup üstine atılmak ister. Hoca dahi korkusundan: "İt beğim, it!" demiş.

292.

Yine bir gün Sultân ile avda iken bir mahaldeistirâhat için oturduklarında latîfe için Hoca'nın atının dudağını keserler. Hoca dahi âgâh olup Sultân'ın atının kuyruğunu keser. Fî'l-hâl atlanup giderken Hoca Sultân'ın ardınca gider. Sultân bakup: "Ey Hoca! Atunuz neye güler?" der. Hoca dahi: "Sultân'umun bindiği atın kuyruğu kesilüp dibini açıldığına güler." demiş.

293.

Hoca'nın hatunı bir kız doğurdu, ve ayıtdı: "N'ola idi, erkecik olaydı, ve iki budı arasında yumurtacığı olaydı!" Hoca işidüp: "Ey hatun! Hak-ta'âlâdan ömür iste. Sağ kalursa budı arasında ol kadar yumurta göresin ki hesâbsızdır." demiş.

294.

Bir kimse Hoca'dan urgan istedi. Hoca: "Urgana un serdim." der. Herif: "Hiç urgana un serilir mi?" der. Hoca dahi: "Sen 'illeti 'illet bil. Urganın işi vardır, verilmez." demiş.

295.

Bir kimse Nasraddîn Hoca'ya bey' etmek için kovan getirür. Su'âl eder ki: "Bu nedir?" Cevâb verür ki: "Buna aru kovani derler. Bundan katı vâfir bal ve mum hâsıl olur, ve 'azîm intifâ' edersiz." deyü haber verdikde Hoca kulağın kovana yakın edüp diğner. Sad hezâr

âvâz-ı zenbûrî istimâ' etdükde: "Akçamla alup bu vızırdıyı çekemem." deyü cevâb vermişdir.

296.

Bir gün bir hatun bükâ ederek Hoca'ya geldi: "Kurret ül-'aynım bir evlâdım var; hasta ve sâhib-ferâşdır." Şifâyâbıyçün du'â-yı hayrını niyâz etdi. Mûmâ-ileyh dahı: "Hak-ta'âlâ şifâ vermesün! Başını hastalık yadığından kaldırmasun!" deyü du'â etdi. Hatun feryâd edüp: "Bu asıl şom du'âyı evlâdım hakkında niçün etdin? Benim ve evlâdımın ne zararını gördün?" dedikde: "Var, hatun'. Elem çekme. Şimdiki zamânda du'âlar 'aksiyile kabûl oluyor. Ben sabâh namâzından bu vakte dek bu su başını beklerim. Hak ta'âlâyâ ricâ ediyorum ki bir kimse göndere, ve arkasına beni ala da suyu öte geçüre. Bir az vakıtdan sonra bir adam geliyor gördüm. Elhamdü lillâh! Du'âm kabûl oldu; beni karşuya geçirür mulâhazasındaım. Yanıma geldi: 'Beni arkana al da suyu geçir'. Tereddüd edeyim sandım. Darb, sille ve şütûm birle, bizzarûr arkama aldım, suyu öteye geçürdüm. Etdiğim du'â aksiyile kabûl oldu." deyüp... Hatun hânesine geldi. Evlâdını sıhhat ve 'afiyetde bulduğu menkûldur.

297.

Nasraddîn Hoca'nun evi iki mahalle arasında olur imiş. Câmî'e gelmediği için ahâli-i mahalle cem' olup Hoca'ya giderler ki: "Niçün câmî'e gelmezsin?" dedüklerinde: " 'Özrüm vardur, adamlar!" deyüp cevâb edicek " 'Özrün nedür?" dediklerinde "O bir mahallenün imâmını ben sikdüm; beriki mahallenün imâmı dahı beni sikdi. Onunçün hicâbımdan varmayorum." deyü cevâb eyler.

298.

Bir gün Nasradîn Hoca bir kalıça satarken bir hanım su'âl eder: "Kaç akçaya?" Hoca der ki: "Am mukâbelesinde." Hanım dahı bir halayık Hoca'ya verir. Tamâm iş olduktan sonra kalıça/yı/ talep eder. Hoca der ki: "Kalıça vermem. Ben seninle barışdım." Hanım der ki: "Ey, imdi gel. Ammâ ben kibâr kıziyım. Ben senin üstünde, sen altımda olasın." "Pekey!" der. Tamâm iş bitdikden sonra: "Kalıça ver, hey sefih!" Hoca der: "Vermem. Zîrâ gerek idi ben seni vaty edeyim; sen de ise beni vaty cyledin." Hanım der ki: "Ey, imdi gel! Ne şekil istersen..." Tamâm vaty etdikden sonra: "Kalıça ver!" Hoca der ki: "Vermem. Zîrâ

sen beni bir kerre, ben dahi seni bir kerre, vaty eyledik. Kalıca vermem." Hanım der ki: "Çık git, behey sefîh! Senden kalıça alınmaz."

299.

Var., Sarajevo, No. 42

Nasraddîn Hoca'ya meğer günlerde bir gün bir kimesne gelüp: "Hoca! lutf edüp var, fülân kimesnenün kızını bana dileyüver." demiş. Hoca dahi varup kızı kendüye dilemiş. Ba'dehu ol kimesne gelüp Hoca'ya demiş ki: "Niçe oldu? Kız bize verürler mi?" Hoca dahi demiş ki: "Vallahi'l-'azîm! Bürâzer! Bana dahi gücile verdiler." demiş.

299 bis.

Nasradîn bir kibârın kızını isteyü gitmiş. Vermemişler. Su'âl olunmuş: "Verdiler mi? Yâhud verecekler mi?" Nasradîn demiş ki: "Hele yarı iş husûla geldi. Dahi yarısı oldukda tamâm murâd olur." "Nice oldu?" su'âl ederler. Nasradîn der ki: "Ben istedim. Dahi kız istesün, tamâm olur."

300.

Hoca'nun kendü vilâyeti pâdişâhı avdan gelürken yolu bir orman kenârından uğrar. Hele gelüp geçerken, meğer Hoca ormandan çıkar-ken yolu pâdişâh üzerine uğrar. Hatâ'en hemân önine râsr gelür. Pâdişâhun merkebi Hoca'yı göricek hemân ürker, pâdişâhı yere çalar. Hele pâdişâha zarar erişmez. Yetişüp tutarlar; yine atına bindürürler. Pâdişâh aydur: "Varun, şol herifi tutun; helâk edün kim uğursuz imiş." der. Hoca'yı tutarlar. Hoca aydur: "Bir sehl amân verünüz. Pâdişâha bir sözüm vardur, söyleyem. Andan sonra 'neylersenüz eylenüz." der. Hoca'yı pâdişâhları önine getürürler. Hoca aydur: "Benüm suçum nedir kim beni helâk etdürürsün?" Pâdişâh aydur: "Bana zararun dokundu; uğursuzsın. Andan ötüri helâk etdürürem." der. Hoca aydur: "Uğursuz sensin kim benüm başum gideyor." dedi.

301.

Bir gün Hoca âhir diyârdan bir kimse oturup musâhabet ederken herif genirür. Hoca aydur: " 'Ayıb değil mi? niçün şöyle etdün?" Herif aydur: "Bu genirmek bizüm diyârda 'ayıb değildir." der. Birazdan Hoca dahi osurur. Herif aydur: "Hay hoca! N'eyledün ya? Bu 'ayıb değil mi?" der. Hoca aydur: "Bu dahi bizüm diyârda 'ayıb değildir." dedi.

302.

Hoca'nun 'âdeti imiş kim pâre pâre tuzlar yerdı. Bir kişı buna aydur: "Hoca! Tuz yemek 'aklı eksildür. Niçün tuz yersin?" Hoca aydur " 'Aklum iller ile berâber olsun deyü yerin." der.

303.

Bir gün Hoca giderken yolda bir batağa düşer. Bir herif yolda geçerken Hoca'yı bu hâlde görüp aydur ki: "Nice /verürsin/, ben seni bu balçıkdan çıkarayın?" dedi. Hoca aydur: "Hiç." Herif hemândem Hoca'yı balçıkdan çıkarur. Hoca dahı doğrulup evine gitmek ister. Herif aydur: "Kanda gidersin? Benüm hakkımı ver, andan sonra git." der. Hoca aydur: "Senün hakkun nedür?" Herif aydur: "Bana hiç vereyin dedün; anı isterem." dedi. Hoca aydur: "Hiç demek yok demekdür. Hiç yok verilür mi?" der. "Elbette, her ne ise ver." der. Hoca âhir 'âciz olur; aydur: "Gel eve, hiçi sana vereyin." Eve gelürler. Hoca varup bir boş çölmeği getürüp herifün önine kor. Herife aydur: "Elüni şol çölmeğe sok." Herif sokar. Hoca aydur: "İmdi elüni muhkem yum, dahı çıkar." der. Herif elini muhkem yumar, dahı çıkarur. Hoca aydur: "İmdi aç." Açar. Hoca aydur: "Elünde ne var?" Herif aydur: "Hiç." Hoca aydur: "İmdi, aldun hakkunı, var git." der. Herif dahı 'neylesin? Nâçâr alup gider.

304.

Bir gün Hoca'yı bir 'avratla basup Kâdı'ya götürürler. Kâdı Hoca'yı görür, aydur: "Kişı, gerçek şol işi sen işledün mi?" der. Hoca siki-ne yapışup aydur: "Anda girişüne, çıkışuna gözler ermezdi. Gel bunda Kâdı Efendi'ye cevâbın ver." dedi.

305.

Bir gün ikindü namâzı geçmek üzere iken Hoca'ya: "İkindü namâzını kıldun mı?" derler. Hoca aydur: "Biz ahşâmdan dahı hürmet umaruz." dedi.

306.

Bir gün Hoca ba'zı dânişmendler ile oturup musâhabet-i 'ilmiyye ederken eline devât, kalem ve bir mıkdar kâğıd alır; eğri büğri şekilde bir satır yazar. Dânişmendlere aydur: "Görün, bu ne mes'eledür?" Dânişmendler te'emmül ede görürler; hiç bundan nesne çıkmaz.

'Âciz, fermânde kalurlar, aydurlar: "Hoca! Bundan nesne çıkmaz." Hoca aydur: "Hey güidenler'. Sığır böyle işemez mi?"

307.

Oxford II. 54

Bir gün bir herif ağaca çıkar; inmez. Bir alay âdemler cem' olurlar: "Nice endirsek?" deyü müşâvere ederken Hoca çıka gelir. Görse hâl böyle, bunlara aydur: "Tez, bana bir ip getirün; size buni endüreyin." der. Bir ip getirürler; Hoca'ya verürler. Herife aydur: "Şol ipi tut, belüne muhkem bağla." deyü ipün bir cânibin yukarı atar. Herif tutar; beline muhkem bağlar. Hoca ipün bir cânibin muhkem tutar, çeker. Derdmend herif ağaca sarmaşı görür, kâbiliyyet olmaz; yere düşer; helâk olur. Hâzır olanlar aydurlar: "Hay Hoca! N'eyledün? Hatâ kıldun." Hoca aydur: "N'eyleyeyin? Geçende bizüm evde kuyuya bir âdem düşdi; iple çekdik, çıkarduk; hiç nesne olmadı." der.

308.

Bir gün... Meğer Hoca ramazânda oruc tutmaz imiş. Lâkin sahurda kalkup ta'âm eder imiş.. Ahbâbları ayıtdı: "Hoca Efendi'. Siz oruc tutmuyorsuz; niçün sahûrda kalkup ta'âm edersiniz?" dediler. Hoca ayıtdı: "Farzı terk etdiğime göre sünneti dahi terk mi edeyim?" demiş.

309.

Bir gün bir Kürd, Hoca'ya müsâfir gelüp ayıtdı: "Ev sâhibi! Tez ol, ta'âm getir; karnım açdır." dedi. Hoca dahi varup güç ile bir az yoğurt, bir etmek tedârük edüp getirüp gördi ki herif yatup uyumuş. Hoca fikr edüp ayıtdı: "Ne üzerime lâzımdır ki ben buni uyandırıp ta'âm vermek?" Hemân bir mıkdar yoğurt alup herifin bıyıklarına sürer. Bir mıkdar geçdikden sonra Kürd uykudan uyanup: "Ev sâhibi'. Getür ta'âmı." deyüp haykırdı. Hoca ayıtdı: "Yediniz de yatdınız. İ'timâd etmezseniz dahi bıyıklarınızda bulaşığı durur." dedi. Kürd bıyıklarına el urup gördi, yoğurt bulaşığı var, ayıtdı: "Hoş imdi, ev sâhibi! Yiyüp içdiğimiz var ise Hak berekât versün'." dedi.

310.

Meğer Hoca'yı ramazânda iftâra da'vet etmişler. Meğer çorba gâyetle sıcak imiş. Hoca bir kaşık alup ağzına kodı, ve çıkarmağa hicâb edüp yutdı. Ve başında kavuğı çıkarup 'acele ile altına koyup

üstüne oturdu. Su'âl etmişler ki: "Niçün kavuğı altına koyup üstüne oturdun?" dediler. Hoca ayıtdı: "Minder yanmasun. Kavuk yanar ise mâni' değil, benimdir." demiş.

311.

Bir gün... Hoca her kaçan çamaşur yumak murâd eylese, hikmet-i ilâhî, yağmur yağar imiş. Gene bir çarşûya sabun almağa gider. Yine yağmur yağmağa başlar. Hoca görür ki yağmur yağar, sabun aldığı adama ayıtdı: "Şol peynirden bana bir okka ver." dedi. Herif ayıtdı: "Hoca! Bu sabundur, peynir değildir." dedi. Hoca ayıtdı: "Ben de bildüm, sabundur. Lâkin yağmur yağmasun deyü peynir derim." demiş.

312.

Bir gün Hoca oduna gidüp bir karbuz bile getürmüş. Dağa çıkar-ken karbuz elinden düşüp dere içine yuvarlandı. Meğer taş altında bir tavşan var imiş; karbuzı görüp kaçar. Hoca tavşanı görüp ayıtdı: "Eyvâh! Karbuz tavşan olup kaçdı." deyüp eve gelüp ahvâli ehline söyler. Ehli dahi ayıtdı: "Eyvâh, koca! Tutup getürmek gerek idin." dedi. Hoca dahi: "Varup tutayım." deyüp ehli ile berâber gidüp eline bir değnek alup tavşan yuvasına varup, tavşan bunları görüp kaçar. Hoca ayıtdı: "Eğer ard ayağı uzun olmaya idi tutardım." demiş.

313.

Oxford III

Hikâyet ederler ki Hoca kendi kâdı iken bir 'avrat bir herifi kâdıya getürüp aydur: "Efendi! Şu bir ecnebî herif beni tutdı, öpdü. Elbet de benim hakkımı hakk eyle." dedi. Hoca aydur: "İmdi, ne olmak gerek? Sen dahi herifi öp." demiş.

314.

Bir gün Hoca'ya demişler ki: "Âyâtlardan kangı âyet seversin?" Hoca ayıtmış ki: "Eklehümâ dâ'im." demiş.

315.

Oxford IV

Bir gün Hoca'ya derler ki: "Niçün namâz kılmazsın?" Demiş ki: "Herkesin bir hesâbı var."

316.

Oxford VII

Bir gün Hoca karısına aydur: "A karı! Gel, sen de, ben de bugün hammâma varalum. Andan, gelüp sen gelin ve ben güyegü olalum; ve birbirimizden tatlu tatlu murâd alalum." der. Karı da aydur: "Kaygana pişirüp hâzırlayalum ki geldüğümüzde yiyelüm." deyüp bir tavada kaygana pişirüp bir yerde saklayu kor. Giderler. Meğer Hoca'nun bir 'âkıl oğlu var idi. Babasının ve anasının bu musâhebetlerin işidir. Bunlar gitduktan sonra oğlu kayganayı bulup yer; ve bunları gelsün deyü bekler. Der-' akab bunlar dahi gelüp otururlar. Hoca aydur: " A karı! Ben şimdi neye benzerem?" Karı aydur: "Otuz yaşında bir yiğite benzersin." Karı dahi aydur: "A koca!. Ben şimdi neye benzerem?" Hoca aydur: "On beş yaşında geline benzersin." Hoca'nun oğlu dahi yidü-ği kaygananun tavasın başına gecürüp aydur: "A baba! Ya ben şimdi neye benzerem?" Hoca eleminden: "Şu orosbı anan amına benzersin." der.

317.

Cambridge

Bir gün Hoca'yı bir 'acemî berber tıraş ederken her ustura çaldık-da Hoca'nın başın keser idi. Meğer her kesdiği yere penbe yapışdırur imiş. Hoca ayıtdı: "Yeter, hey adam! Başımın yarusına sen penbe ek-din, ben de yarusına ketan ekeyim." demiş.

318.

Oxford VII

Hoca'nun köyinde bir ağır taş var idi. Bin kantar gelürdi. Bir gün Hoca şehir halkını cem' edüp aydur: "Ben şu taşı kaldurup götürürem." Bunlar aydur: "Hey Hoca! İşbu taşı âdem oğlanı hiç götürebilir mi?" Hoca aydur: "Ben du'â edeyim, siz âmîn deyin, ben götürürem. Hemân söylen: Götürecek olursam bana ne verürsüz?" Bunlar aydur: "Her kişi hâllü hâlince akça versün." dediler. Hoca aydur: "Hemân devşürün." Bunlar dahi hâllü hâlince akça cem' edüp Hoca'ya verürler. Hoca akçayı alup saklar. Ba'dehu du'â edüp taşun yanına varup durup sükûta varur. Halk bakışup dururlar ki Hoca taşı kaldura. Görseler ki Hoca'da ol hareket yokdur, aydurlar: "Hoca!. Taşı kaldurup götürsen a'." Hoca aydur: "Siz taşı arkama kaldurunuz, ben götüreyim." der.

Hoca eŖeğin zâyî' edüp ararken ittifâk bir herifde bulur. Aydur: "KiŖi! Bu eŖek benümdür." Herif aydur: "Senün idüğü neden ma'lûmdur? Vermezsin." Muhassal-ı kelâm çekişerek kâdıya gelüp mürâfa'a olurlar. Evvelâ Hoca eŖeğin ister. Herif aydur: "EŖek benümdür. Vermezsin." Kâdı aydur: "EŖek kimün elindedür?" Herif aydur: "Benüm elümdedür." Kâdı, Hoca'ya aydur: "EŖeğin niŖânı var mıdur? Ve senün idüğü neden ma'lûmdur?" Hoca aydur: "Benüm eŖeğim okumak bilür. Önine kitâb konuz; okumazsa benüm değıldür." Kâdı ve cümle halk bunu ma'kûl görüp ve eŖeğin önine bir kitâb koyup ırakdan durup temâŖâ ederler. Andan eŖek kitâbı diliyle açar ve maklabın kaldurup kâğıdların diliyle bir bir tamâmet dönderür. Andan sonra anırmağa başlar. Meğer Hoca'nun 'âdeti imiş ki kitâbınun kâğıdları arasında arpa kor idi. EŖek de ol kitâbun kâğıdların diliyle açup arpaları yerdi. Yine eyle sandı. Bu kerre gördi ki arpa yokdur, anırmağa başladı. Hoca aydur: "Müslimânlar! Kitâbı tamâm okuyup Ŗimdi du'â etmeğe başladı." Kâdı ve halk eŖeğin bu işini görüp dahi eŖeği Hoca'ya teslîm edüp verdiler.

Ittifâk Hoca'yı Temürlenk'e elçiliğe gönderürler. Hoca gider.. Temürlenk'e haber ederler: Elçi gelür. Hoca'ya karŖu çıkup getirüp saraya kondururlar. Ziyâfet oldukdan sonra Temürlenk Ŗâha buluŖur. Temürlenk aydur: "PâdiŖâhunuzun senden gayrı söz bilür âdemîsi yok mıydı ki seni elçiliğe gönderdi?" Hoca aydur: "Niçün olmaya? Ammâ herkese münâsibin gönderürler." dedi. – Temürlenk demeğe bâ'is bu idi ki bir ayağı ağısak idi. Kaçan otursa bir ayağın uzadup otururdu. Yine eski 'âdeti üzre oturup ayağın uzadup 'ayb olmasun deyü ayağın minderün bir tarafıyla örter. Hoca dahi: "Bu yerde 'âdet böyledür" deyü sanup ol dahi ayağın uzadup minderün bir tarafıyla örter. Temürlenk buna gâyetle bî-huzûr olup kendü kendüye aydur: "Ben etdümse hem pâdiŖâhem, hem ma'zûrem. Ya bu etmek münâsib midür?" deyüp Hoca'ya aydur: "Senün ile eŖek mâbeyninde ne fark vardır?" Hoca aydur: "Bir minderdür, PâdiŖâhum."

Bir gün Hoca tabîb iken bir hastayı görmeye Hoca'yı alup gider-

ler. Hoca dahı varup hastayı görüp nabzın tutar. "Kaç gündür hasta ola?" deyü sorar. "On gündür." derler. Andan hastanın marazın sorarlar ve "Nesne olur mı?" derler. Hoca aydur: "Ölmezse hiç nesne olmaz." der.

322.

Berlin II

Bir gün bir âdem gelüp Hoca'dan eşeği ister. Hoca der ki: "Dur! Varup eşeğe danışayım." deyüp içeri girdi. Ve taşra çıkup der ki: "Karındaşım! Bizim eşek râzı olmadı. Ve bana söyledi ki: Beni verme. Eğer verir isen kulağıma ururlar ve hem senin 'avratına sögerler, dedi." demiş.

323.

Berlin IV

Bir gün bir kimse vâ'zden işitmiş kim: "Bir kimse ehli ile ahşamdan cimâ' cylese bir koyun kurbân etmiş kadar sevâb bulur; nisf ul-leylde ederse bir deve kurbân etmişce sevâb bulur; sabâha yakın ederse bir kul âzâd etmişce sevâb bulur." deyüp gelüp bunu ehline söyler. Bu kerre ahşam olunca ilk ahşamdan döşeğe girüp ehliyle yatturlar. Ammâ 'avrata gâyet şehvet galebe edüp aydur: "Koca! İmdi ilk ahşamdan bir koyun kurbân etmişce sevâb kazanalım." Kocası dahı: "Pek makbûl." deyüp kalkup mübâşeret edüp cem' olur. Nisf ul-leyl olacak 'avratın yine iştiâsı galebe edüp aydur: "Kalk koca! Bir deve kurbân etmişce sevâb bulalım." demiş. Herif kalkup yine cem' olmuş. Çün sabâh karîb olmuş. Yine karının şehveti galebe edüp: "Kalk koca! Bir kul âzâd etmişce sevâb bulalım." demiş. Bu kerre kocası ayıtmış: "Karı! İşte ben senin kulunum. Lutf cyle beni âzâd et." demiş.

324.

Berlin III

(.....) Temür'dür gelüp cevâb eder ki: "Ya sen kimsin? Sana kim derler?" Hoca cevâb eder ki: "Sultânım'. Ben Yer-Tanrısı'yım." Temür gazabından kendü kendüye aydur: "Ben bunu katl eylerim. Bir su'âl ve bir olmaz şey' teklîf edeyim de sonra katl edeyim." deyüp... Ammâ bu Temürlenk aslı Tatar olmağıla öninde Tatar dilberleri ve tâzeleri çok, gözleri ufak... Hemân Temür cevâb eder ki: "Efendi! Sen çünki Yer-Tanrısı'yım diyorsan, şu karşımda duran tâzeleri gördün

mi?" Hoca der ki: "Gördüm Lâkin gözleri ufak olmağıla latâfet yoktur. Lâkin kerem edüp şunların gözlerini büyük eyle." deyince hemân Nasraddîn Hoca merhûm cevâb eder ki: "Pâdişâhım! Ben Yer-Tanrısı'yım. Belinden aşağıda büyüdecek delik varsa büyüdeyim. Ve ammâ belinden yukarudaki büyüdecek deliğe Gök-Tanrısı karışur, ben karışmam." deyince Temür bu cevâbdan gâyet haz ve safâa edüp Hoca Nasraddîn ne kıbâlde âdem olduğın bilüp yemîn eder ki: "Ben seni koyuvermem; benimle bile git." Pâdişâhdur, ne desün? "Emir pâdişâhindur." deyü cevâb eder.

325.

Berlin III

Bir gün Hoca merhûm eşeğini gâ'ib eder. Arar, bulamayup: "Varayım, köyden taşra, kırdan arayım." deyüp arar, arar... Bulamayup, gayri-ihtiyâr adam- yorulup: "Bir büyük, yüksek çınar ağacına çıkup yüksekten eşeğe bakarım, görünür mi? Ve hem gölgede bir parça istirâhat eylerim." deyüp ağaca çıkar. Bakup otururken bakdı gördi ki bir adam bir 'avratı almış, ağacın altına getürdi. Bakdı, gördi hem tenhâ ve hem gölge, hemân 'avratı alt edüp işe meşgûl oldu. Hoca kendü kendüye dedi ki: "Mes'ele çatallandı; bakalım neye müncer olur?" der iken hemân 'avrat ol adama dedi ki: "Benim vaslımdan hazz eyledin mi?" dedi. Hemân cevâb eyledi kim: "Ol kadar hazz eyledim ki iğne delüğinden Hindistân'ı seyr edeyorum." deyince hemân Hoca bunu işidüp yukarudan cevâb edüp: "Cânım adam! Bak, Hind taraflarında benim eşeğimi görebilür misin? Zîrâ gâ'ibdür." deyince hemân herifdür bakdı, ağaçda adam var, hicâbından kaçdı.

326.

Temürlenk bir çirkin âdem idi. Bir gözi kör ve bir ayağı demürden idi. Bir gün Hoca ile oturup musâhabet ederken Temür başını yokladı; tıraşı gelmiş. Berberi emr edüp çağırtdı ve tıraş oldu. Berber Temür'ün eline ayna verdi. Temür aynaya bakdı, gördi ki sûreti gâyet çirkindür, hemân başladı ağlamağa. Hemân Hoca dahi başladı ağlamağa. Bunlar bir iki sâ'at kadar ağladılar. Ba'dehu Temür'ün ba'zı nedîmleri ve musâhibleri Temür'e tesellî edüp ve hikâyât-ı garîbe ile eğlendürüp unutturdılar. Temür ağlamağı ferâgat eyledi. Hoca dahi ferâgat etmeyüp dahi ziyâde ağlamağa başladı. Ba'dehu Temür, Hoca'ya su'âl eyledi, dedi ki: "Hele ben aynaya bakdım, gâyet çirkin gör-

düm kendimi, ana gam eyledim ki, hem pâdişâhım, ve hem malım, câriyelerim çok, kendim çirkin olduğuma ağladım. Ammâ sen neye ağladın? Ve hâlâ durmaz ağlarsın?" deyince hemân Hoca'dur, cevâb eyledi ki: "Sen bir kerre aynaya bakup çehreni görüp bir vech ile kendini görmeğe sabr edemeyüp ağladın. Ya bizler gece ve gündüz senin çehrene bakup duruyoruz. Bizler ağlamayup kimler ağlasın? Ben de ana ağlarım." deyince Temür gayrı güle güle bir oldu.

327.

Bir gün Hoca'ya bir âdem ikrâmen bir sahan içinde kapalı bir iri dolmuş ve kızarmış mumbar getirür. Hoca'dur, ta'âm geldi deyü hazından kapağı açup görür ve su'âl eder ki: "Bu nedür?" deyü. Getüren âdem der ki: "Buna mumbar derler. Bunu ekâbir ve ağniyâ yapdururlar ve isti'mâl ederler." Ba'dehu Hoca der ki: "Bunun içinde ne vardır?" Ol âdem cevâb eder ki: "Bunun içinde pirinç ve lahm doldururlar." Ba'dehu Hoca der ki: "Pirinç ve lahm vardır ya, bunu etli bir pilav yapsalar olmaz mıydı?" Hele hâsıl-ı kelâm: "Yâ âdem! Al bunu, nereden getürdin ise yine götür. Zîrâ ben böyle başı örtülü şey yemeden korkarım, ve yemem." deyü gerüye verdi.

328.

Bir gün Hoca evlenecek olur. Birine ismarlar ki: "Tâze ve güzel olsun, birini bana bul." deyince ol âdem kasden doksan yaşında bir çirkin 'acûzeyi altmış para nikâh ile aliverir; ve Hoca'ya der ki: "Ulemâdandur deyü ucuz oldu." Hoca hazz edüp ol gece girdeğe girüp bakdı gördi; ahvâli anlayup: "Ucuz etin çorbası tatsız olur." deyüp ol gece: "Ne hâl ise; altmış para telef olmasun." deyü bir biniş eyledi. Sabâh erken kaçup taşra gidecek vakıt 'acûze Hoca'yı tutup der ki: "Bana bildir ki senin yakınlarından kime görüneyim?" deyince Hoca gazaba gelüp der ki: "Bana görünme de kime görünürsen görünesin." deyüp talâk eyledi. (Rahmet üllah-ı 'aleyh!)

329.

Bir gün Hoca dama çıkup kiremit örtecek oldu. Bin belâ ile dama çıkdı. Henüz örtmeğe başladı; kapısı çalındı. Hoca'nın ehli kapuya vardı; gördi ki bir âdem durur. "Nedür?" dedi. Ol âdem dedi ki: "Tez var, Hoca'yı çağır. Gelsün; lâzımdur." dedi. Karı dedi ki: "İşi var; damdadur." dedi. "Yok, olmaz. Var, söyle; 'acâleten gelsün." deyince, karı-

dur aşağıdan Hoca'yı çağırıp: "Seni kapıda bir âdem taleb eder. Pek 'acele edeyor." dedi. Hoca dedi ki: "Karı! Ben bu dama bin belâ ile, gücile çıkdım; ne şekil ineyim? Var söyle, her ne sözi var ise sana söylesün; gel bana söyle." dedi. Sonra karı kapuya varup ol âdeme dedi ki: "Ya adam! Hoca damdan inemez. Tehlike yerdir; belki inerken düşer. Bana murâdın ne ise söyle; ben varayım, sana haberini getireyim." dedi. Hemân ol âdem cevâb eyledi ki: "Elbette kendüsine söylerim. Var söyle, kendüsi gelsün. Elbet lâzımdur; mühimli işdür." deyince tekrâr karı vardı; Hoca'ya söyledi. Hoca da: "Belki paralı işdür." deyince, bin belâ ile inerken merdübân, bir ayağı kırılıp, Hoca düşdi. Kolunu ağrıdup gâyet gazaba gelüp geldi, kapuyu açdı. Gördi ki bir dilenci: "Allah rızâsı için bir akça sadaka ver." dedi. Ol sâ'at: "Pek güzel." deyüp herifi içerüye alup ol kırk ayak nürdebân ile herifi dama çıkarup ba'dehu herife dedi ki: "Var, yâ adam'. Allah vere'." deyince herif dedi ki: "Aşağıda söylesen olmaz mı idi?" deyince Hoca dedi ki: "A kodoş! Sen de bir akça istesen gerek, karıya söylesen olmaz mı? Beni damdan indirmeğe ne hâcet? Ve benim düşmeme sebep oldun." deyü herifi kovdu.

330.

Bir gün Hoca bazârdan lahm alup hânesine götürürken hemân lahmı elinden bir çaylak kapup uçdı. Ardından baka kaldı. Ve dedi ki: "Hoş imdi! Ben seni nişânladım." dedi. Ba'dehu, beş on günden sonra bir gün pazarda Hoca gezerken bakdı gördi ki vilâyet müselliminin adamlarından biri müsellimin doğanlarından birini /eline/ alup başında üsküf ile ve ayağı çukalı gezdirirken hemân Hoca bunu gördüğü gibi derûnından: "Benim etimi kapan çaylak budur; ta kendidir." deyüp gezdiren adamın ardından usul ile varup hemân doğanı tutup başını koparup atdı. Hemân müsellimin adamları şaşdılar; bunu dövecek oldılar. Köyliler komadılar. Hemân Hoca'yı tutup müsellimin önine getirüp: "Ağaya gel, cevâbını ver." deyince, aldılar götürürken, ağadır, pencereden görüp: "Bu gelen kalabalık nedir?" deyü su'âl edince ağaya Hoca'dan ötüri bir mıkdar anlatdılar: "Bu bir 'acâyib zattır. Bakalım neye götürürler?" deyince bunlar içerü girüp ağaya dediler ki: "Sizin filân doğanı bu adam, ardımızdan geldi, birden kapup başını kopardı." deyince, ağanın pek sevdiği doğanı imiş, pek gazaba geldi; ammâ: "Bakalım, su'âl edelim." deyüp Hoca'ya su'âl eyledi. "Bu benim elimden iki okka etimi kapdı. Ben ardından nişânladım idi. Bakdım, bu pazar,

başına kavuk ve ayağına çakşır giyüp gözlerini kapayup benim havfımdan tebdîl olup bir adamın eline binmiş gördüm. Ammâ ben aslından nişanladım, gördüğim hemân vardım, başını kopardım; halkı anın şerrinden kurtardım." deyince ağa ne desün? Güldi. Yine Hoca'ya ikrâm eyleyüp lahm parası dahi verüp Hoca'nın du'âsını aldı.

331.

Berlin III

Bir gün Hoca ile ehl-i beyti yaturken ehlinin cânı cimâ' isteyüp Hoca'ya cevâb eyledi ki: "Fercime bir pire kaçdı; gâyet bana zahmet veriyor." dedi. Hemân Hoca kalkup bir cimâ' edüp yatdı; uykuya vardı. Karının gine cânı isteyüp Hoca'yı uyarup: "Gine kaçdı; pek zahmet veriyor." dedi. Hoca gine lâhevle okuyarak bir cimâ' dahi edüp yatdı, yorgun uyudu. Karı gine durmayup gine uyardı: "Hoca! Bu pire bana pek şerke (?) oldu; gine kaçdı." deyince Hoca derûnından gazaba gelüp gine lâhavla okuyarak: "Bu sefer gayrı..." deyerek hemân ma'hûdı ısladup aşağı yola varur. Karıdur, çağırup: "Ne yaptın, ayâ adam?" dedi. Hoca'dur, cevâb eyledi ki: "Bu pire pek veled-i zinâdur tutulmaz. Anın içün o bir yoldan önini alup ve tutdum, seni kurtardım." deyüp karının elinden bu hîle ile kurtuldu.

332.

Berlin III

Bir gün Hoca hânesinde oturup züğürtlük her tarafını aldı. Düşünüp dururken ehli buna dedi ki: "A Hoca! Böyle evde boş oturmada ne gelir? Bir kâre, kisbe bak, olmaz mı?" deyince: "A karı! Benim gibi âdem ne gûne kâr edeyim? Bakkal olamam, 'ulemâ gürûhundan bulundum." Karısı dedi ki: "Ben sana bir kâr buldum, dedi. Hem sana münâsibdür." dedi. Hoca dedi ki: "Bakayım, söyle." dedi. Dedi ki: "Bir dükkân aç. Bir peş-tahta ve bir kalem ve bir hokka ve bir mîkdâr kitâb ve bir mîkdâr varak ko. Hem mektûb yaz ve hem hastalara nusha yaz ve hem mu'abbir ol, düş ta'bîr eyle." dedi. Hoca dedi ki: "Mektûb, nusha güzel, lâkin mu'abbirlik bilmem, ne söyleyim." dedi. Karı dedi ki: "Bir ayağ üzerinde bin kelâm bulursun. Mu'abbirlik bilmez misin? İşkenbeden ağzına ne gelirse söyle." deyince Hoca: "Karı! Kem demedin. Bu kâr olur." deyüp bir dükkân açdı. Seccâde, peş-tahta, kitâb, kâğıdlar koyup oturdu. İbtidâ gün veled-i zinâlar gelüp türlü türlü hîleler ile buna, min-cümle birisi dedi ki: "Evim yağmurdan aka-

yor. Bir nusha yaz, zîrâ evin damı hastadur." deyü latîfe etdi. Ol gün bir yerden bir para gelmedi. İkinci gün bir veled-i zinâ dahı erken gelüp: "Yâ Hoca! Bu gece bir düş gördüm." dedi. Hoca dedi ki: "Hayr ola!" Ol âdem dedi ki: "Düşümde boğazıma bir değirmen taşı takup bir derin kuyuya atdılar. İne ine ine ine ine öyle oldu; dahı ine ine ikindi oldu; dahı ine..." Hemân Hoca gazaba gelüp başladı dükkânı kapamağa. Düş sâhibi cevâb etdi ki: "Hoca! Nereye gideyorsın? Dahı tamâm olmadı." "A veled-i zinâ! Koca değirmen taşı boğazında; sabâhdan berü dahı inmedin. Ahşama dek, meselâ, inme tamâm oldu. Ba'dehu yukara çıkacaksın o ağır taşla. Allâhu-a'lem, bir sene bu dükkâna gelüp çıka çıka dükenmez. Ben bu mu'abbirlikden ferâgat geldim; bana el vermez." deyüp dükkânı sâhibine teslîm eyledi.

333.

Berlin IV

Hoca'ya derler ki: "Hoca! Keçi kurbân olur mı?" Hoca aydur: "Ben etdim, oldu." demiş.

334.

Berlin IV

Bir zamân bir kimse bir maraza mübtelâ olup gitdikçe marazı müştedd olup kendini bir hekîme gösterir. Ol hekîm bunun nabzına bakup ayıtdı: "Bu senin marazına yedi yıllık sirke lâzımdır." dedi. Ol herif varup bir dostına su'âl eyledi. Ol kimse ayıtdı: "Bir yerde vardır." dedikde herif ayıtdı: "Birâder! Kerem eyle azacık bana ver." dedi. Ol herif ayıtdı: "Eğer ben anı her lâzım olana vermiş olayıdım yedi yıl kalmaz idi." demiş.

335.

BN VIII

Bir gün Hoca bağçasına sarımsak diküp dibine tükürür. Ve dedi ki: "Görüp göreceğin su budur." demiş.

336.

BN XI

Bir gün Hoca'ya bir müsâfir gelüp kapuyı çalup Hoca kapuyı açup herife demiş ki: "Sen kimsin?" Herif: "Tanrı müsâfiriyim." dedi.

Hoca herifi alup mescide getürüp: "Bu Tanrı'nın evidür. Tanrı müsâfiri bunda olur." demiş.

337.

Hoca'nun bir mulahham karındaşı var idi ki aslâ evinden taşra çıkmaz idi. Hoca'nun dostları gelüp su'âl eylediler ki: "Efendi'. Karındaşın niçün ezersin (? üzersin), taşra çıkup dostlar ile konuşmaz?" dediler. Hoca ayıtdı: "Benüm bilâder eşek gibi mulahham olmuşdur. Ko karışma. Korkarım, taşra çıktığı ziyânlık işler başına erişüp /...../ deyü."

338.

Bir gün Hoca'ya namâz sorucu ayıtdı: "Sen namâz kılar mısın?" dedi. Hoca ayıtdı: "Ne heves etdüm, ve ne ol da ban nasîb oldu." demiş.

339.

Bir gün: "Hoca! Ta'âmlardan kangıyı seversin?" dediler. Hoca: "Baklava ile börek." demiş.

340.

Hoca gündüz gezer iken gözlük ile gezüp gece yatduğı zamân dahı gözlükle yaturmuş. Demişler ki: "Hoca Efendi! Niçün gözlükle yatarsın?" dediler. Hoca ayıtdı: "Oğullar! Rü'yâ görürsem eyüce göreyim." demiş.

341.

BN IX

Hoca bir gün seyirderek eve gelmiş. "Karı, karı!" deye çağırmış. "Ne o, Hoca?" "Bugün kâdıya mürâfa'la olmaya gitdim. Kâdının çüki kalkmış, benim de götüm kalkdı. Kâdından bir çocuk, on iki günlük. Karı bana bir (?) iletin; doğuracağım. Bizim eçek. (?) Geçen gün komşunun kızı doğurdu idi. Beni de doğurdsun." demiş. – Karagöz derler nâmina + Anasının amına.

342.

BN X

Bir gün Hoca yer altında bir ahur yapmak murâd eyledi. Kazar-ken komşularından birinün ahuruna geçer. Görür kim vâfir öküzler

var, Hoca sevinerek evine gelüp ayıtdı: "Karı! Kâfir zamânından kalma bir ahur dolusu öküz buldum. Bana ne verürsin müjde?" demiş.

343.

Ms. Cambridge

Bir gün Hoca birkaç karpuz getirüp dağa odun kırmağa gider. Susayup karpuzun birin keser. "Tatsızdur." deyüp birin dahı keser. Hâsılı cümlesin birer birer keser. Bir azın yeyüp bâkîsinin üzerine işer. Ba'dehu odun kesmeğe meşgûl olup ba'dehu zamân Hoca susayup /su/ bulamayup gelüp karpuzun başına oturup: "Buna değmiş; buna değmemiş." deyerek cümlesin yemiş.

344.

Bir gün 'İmâd'a: "Sûreti hastalığa ur. Görelim Hoca ne söyler?" demişler. 'İmâd dahı öyle etmiş. Hoca bunu görmeğe gelmiş. Ayıtdı: "Beni bilür misin?" 'İmâd ayıtdı: "Eskici Kara-Koca değil misin?" Hoca: "Sağlık yerine taşığım ele alasin meğer." deyüp çıkup gitdi. Ardınca adam gelmiş. "Öldi. Gelin, namâzın kıldırın." demiş.

345.

Bir gün yine Hoca aşın yerdı. Ağzın yakdı. Feryâd edüp der ki: "Savulun! Karımda yıldırım var." demiş.

346.

Bir molla 'Arab'ı ve 'Acem'i ve Hindistân'ı, yedi İklîmi gezer. Bir kimse bunun mes'elesine cevâb veremez. Bir âdem buna râst gelüp ayıtdı: "Rûm'da bir Nasraddîn Hoca derler bir Efendi vardur; cevâb verürse ol verür." dedükde molla kalkup doğru Sivrihisâr'a gelüp bir akçalık nâr alup Hoca'nun evine gelüp sordukda karısı ayıtdı: "Efendi çifte gitdi." dedi. Molla dahı: "Varayım, şunu bulayım." deyüp vardı; Hoca'yı gördi ki ayağına bir çarık giymiş, arkasına bir kebe, çift sürer. Molla yanına varup selâm verdi. Hoca 'aleyk alup ayıtdı: "Molla Efendi! Neye geldün?" Molla ayıtdı: "Bir mes'ele su'âl edeceğüm, bilür misin?" Hoca aydur: "(...)" dedükde, "Felân nedür?" dedi. Hoca aydur: "Anan babana bile söylemez. Ne verürsin?" dedi. Molla elinde olan narı çıkarup verdi. Hoca dahı mes'elesine cevâb verdi; ve hem narları birer birer yedi; hiçbir dâne kalmadı. Molla ayıtdı: "Bir mes'ele dahı var." dedi. Hoca ayıtdı: "Yöri! Halt etme. Nar dükendi."

dedi. Molla ayıtdı: "Rûm'un delisi böyledür; ya uslusu nice olur?" dedi.

347.

Nasraddîn Efendi'nün iki kızı var idi. Bir gün ikisi de babalarına hâtır sormağa gelürler. Hoca bunlara ayıtdı: "Nicedür geçinmeniz, ey kızlar?" deyü su'âl etdi. Meğer birinün kocası ikinci imiş, birinün dahi çömlekçi imiş. Birisi ayıtdı: "Kocam vâfir ekin ekdi. Eğer yağmur olursa zahîremiz çok olur." dedi. Biri de ayıtdı: "Benüm kocam çömlekçidir. Çok çölmek yaptı. Eğer yağmur olmazsa çok akçamız olur." dedi. Hoca: "İkinizden biriniz siküme sıçar, ammâ kangınız, bilmem." demiş.

348.

Nasraddîn Efendi bir gün bir şehre varur. Görür ki halk-ı 'âlem yiyüp içmekde. Hoca'yı görürler. İkrâm edüp ta'âm getirürler. Meğer ol sene kıtlık imiş. Hoca yer, içer. Kendi kendine aydur: "Şol şehir ne pek ucuzluk şehirdür!" deyüp birinden su'âl eder. Ol âdem aydur: "Behey adam! Mecnûn mısın? Bugün bayramdur. Herkes ta'âm bişürür, kuvveti olduğına göre; herkes hâline göre evlerinde bişürürler, getirürler; anun için ta'âm ganîdür." dedi. Hoca ayıtdı: "Ah! Keşki her gün bayram olaydı!" demiş.

349.

Bir gün Hoca'ya bir herif gelüp ayıtdı: "Müjde, Hoca Efendi! Bu gece bir oğlun oldu." dedi. Hoca ayıtdı: "Oğlum oldu ise minnet Hudâya! Ya sana ne oldu?" demiş.

350.

Bir gün Nasraddîn Efendi yine eşeğine binüp yolda giderken su dökeceği gelür. Ferâcesin çıkarup eşeğin üstine koydukda, bir herif bunu gözedür idi, fîl-hâl ferâceyi alup yürüyiverdi. Eşek şimdi bağırmağa başladı. Hoca ayıtdı: "İster bağır, isterse çağır. Fâ'idesi yok." Ammâ herif bunların bağırıp çağırduğunu işitdükde ferâceyi getirüp yerine kodı ve kaçdı, demiş.

351.

Bir gün Hoca bir uzak yoldan gelürken eşeği gâyet ile susamış

idi. Nâgâh bir gölün kenârına geldi. Meğer bu gölün etrâfı gâyet yüce idi. Hoca'nun eşeği suyu görünce karârı kalmayup göle seğırtti. Hemân düşmek mahallinde gölden kurbağalar ötmeğe başladılar. Eşekdür ür-küp gerüye kaçar. Hoca varup eşeği tutar."Âferîn ey göl kuşları." de-yüp bir avuç akça göle atup: "Varın, helvâya verin de yeyin!" demiş.

352.

Cambridge

Bir gün Sivri-Hisâr'a bir araba gider imiş. Hoca dahı yalınca ev-den çıkup seyr ederken seğırdi, üzerine çıkar, bile gider. Arabacılar dahı Sivri-Hisâr'a yakın gelicek şehre haber gönderirler: "Hoca geli-yor." deyü. Anlar dahı Hoca'ya karşı çıkarlar. Hoca 'uryân, görürler: "Hay Hoca'. Nedir bu hâl?" demişler. Hoca aydur: "Sizi pek sevdiğim-den giyeceğim unutmuşum." demiş.

353.

BN X

Bir gün Hoca bir berber dükkânına girer. Tıraş olur.Çıkarur ayna-ya bir akça bırağur. Gelecek hafta gine dükkâna varur. Tıraş ederler, aynayı önine korlar. Hoca aydur: "Benüm başum yarumdur, yarusı keldür. İki tıraş bir akçaya." demiş.

354.

Bir gün Hoca evinden taşra çıkar. Yol azup evin arayup bulamaz. Yolda bir herife uğrar; aydur: "Be karındaş! Hiç evimi gördün mi?" de-di. Herif: "Evet, belî, gördüm. Yola düşüp gider.' Kanda gidersin?" de-dim. 'Geyikli-Baba'ya şeyh oldum; anda giderim. dedi." Hoca, rahmet-ullâhu 'aleyh, gerçek sanup sürüp Baba-Sultân'a vardı. Baba da zarîflerden idi; bunu görüp, karşı gelüp tekyeye kondurdılar. Hoca ayıtdı: "Evimi gördünüz mi?" dedi. Bunlar: "Beli; geldi, gördük ve sana gönderdik." Hoca gitmek ister. Komayup: "Bu gece bunda yat; sabâh gidersin." derler. Hele ol gece anda kalur. Hoca'nın, sabâh, sakalın tı-raş ederler. Sabâh durur; yola girer. Bir pınarda elin, yüzün yurken sa-kalı yok, görür. Ayıtdı: "Eyvâh! Gördün mi? Beni değışmişler; yerime bir kalenderi vermişler." deyüp evine gelüp: "Karı! Haberin var mı? Beni değışmişler; yerime bir kalender vermişler." demiş.

355.

Bir gün Hoca sefere giderken bir kârbân-sarâya konup atını bağlayup otururlar. Ertesi biraz dahı atlular gelüp oturak ederler. Hoca sabâh atını bunların atlarının arasında bulamaz. Hemân eline ok, yay alup: "Adamlar! Atımı gayb eyledüm." dedükde herkes gülüşüp atlarını ayırdılar. Hoca şimdi atını bulur. Hemân bilür ki kendinün atıdur. Tez yola revân oldu, demişler.

356.

Ms. Cambridge

Bir gün Hoca sağ ayağın özengüye basup ata bindi. Yüzi atın sağ rısına geldi. Ayıtdılar: "Ey Hoca! Niçün ters bindin?" Hoca aydur: "Ben ters binmedim; meğer at solakdur." demiş.

357.

Bir gün Hoca minbere çıkup: "Müslimânlar! Size bir nasîhatım vardır. Zinhâr oğlunuz olursa doğunca adın Eyyûb koman." Ayıtmışlar: "Niçün?" Ayıtmış: "Anın için ki halk isti'mâl ederek ip olur." demiş.

358.

Bir gün Hoca âb-dest alırken sol ayağına /su/ yetişmeyüp namâza başladığı vakıt sol ayağın ardına sürer. "Hay Hoca! N'eylersin?" derler. "Âb-destde buna su yetişmedi. Namâzda bile olmasun." demiş.

359.

Bir gece Hoca müsâfir olur. Korkar (?). Mum söyünür. "Hoca! Sağ yanında mum vardır; aliver." derler. Hoca aydur: "Ben karanlıkda sağ yanım ne bileyim?" demiş.

360.

Bir gün Hoca'ya: "Senin tâli'in nedür?" dediler. Hoca ayıtdı: "Benim tâli'im tekedür." Ayıtdılar: "Ey Hoca! Hiç tâli'lerde teke yokdur." Hoca ayıtdı: "Ben oğlan iken atam remmâla tâli'im tutdurdı. Ol remmâl ayıtdı: 'Bunun tâli'i cedîdür' dedi." Ayıtdılar: "Ey Hoca! Güzel ammâ cedî oğlakdur, teke değildir." Hoca aydur: "Ey ahmaklar! Ol zamândan berü kırk, elli yıl oldu. Ol oğlak teke olmadı mı?" demiş.

361.

Bir gün Hoca Sivri-Hisâr'da hatîb iken su-başı ile çekişür. İttifâk ol mahalde su-başı ölmüş. Çün defn etdiler: "Hoca! Gel, buna telkîn eyle." dediler. Hoca: "Yok! Bir gayrı kişi bulun. Zîrâ benim ile çekişmişdür. Benim sözümü garaz anlar." demiş.

362.

Bir gün Hoca'nın karısı Hoca'ya cefâ kasd edüp çorbayı ziyâde kaynadup, şöyle ki yiyenin boğazı derisin soyar, ortaya getürmüş. İttifâk karı ıssılığın unutmuş; evvel kaşık ile sömürmüş. Acısından gözlerinden yaş gelmiş. Hoca: "N'oldun karı? Yohsa çorba ısıcak mı?" demiş. Karı: "Hayır, Anam merhûm çorbayı pek severdi. Ol hâtırıma geldi, ağlarım." demiş. Hoca da gerçek sanup çorbadan içdikde boğazın yakup ağlayup oğunmuş. Bu kerre 'avrat: "Efendi". Ne oldun?" dedikde Hoca ayıtdı: "Ol anan orospu ölüp de sencileyin evlâdı kaldığına ağlayorum." demiş.

363.

Bir gün Hoca'nın karısı va'z meclisine varır. Dinleyüp eve gelüp Hoca ayıtdı: "Karı! Vâ'iz ne söyledi?" dedikde karısı: "Efendi! Vâ'iz bugün buyurdu ki: Bir kimse helâliyle bir gece cimâ' eylese andan ötüri Hak-ta'âlâ Cennetde bir köşk yapar." dedi. Çün gece oldu, yadılar. Karı ayıtdı: "Hay Hoca! Dur, eğer Cennetde ev yapmak safan varsa." dedi. Hoca bir kerre bindi. Karı yine ayıtdı: "Ey Hoca! Kendüne ev yaptın. Tez ol, bana da yap." dedi. Hoca: "Gayrı bakalım." demiş.

364.

Cambridge

Bir gün Hoca bir bölük suhtelere râst gelüp bunlara ayıtdı: "Buyurun! Baba çorbası hâzırdır evde; yiyelim." deyüp önlerine düşüp evin kapusına getürdi. Bunlara: "Siz bir az durun. Bunda ben göreyim bir yol." deyüp karısına gelüp ayıtdı: "Karı! Hiç çorba tedârük etmeğe kâdir misin?" dedi. Karı ayıtdı: "Be cânım! Sen evde yağ, pirinc aldığın var mı ebedâ, şimdi çorba istersin?" dedi." Hoca: "Ya nice edelim?" dedi. Karı ayıtdı: "N'eylesen gerek? Git, ayıt ki: Bugün çorba pişmemiş, de; sav, gitsünler." dedi. Hoca ayıtdı: "Cânım karı! Sen çık, söyle. Belki bana inanmayalar." dedi. Karı da taşra çıkayım derken sùhtalar dahu kapuyı kakdılar. Karı çıkup ayıtdı: "Hoca eve gelmedi." dedi. Bunlar

ayıtdılar: "Bu nasıl sözdür? Hoca bizimle berâber geldi." dediler. Karı: "Gelmedi." sùhtalar: "Geldi." deyüp vâfir münâkaşa etdiler; ve cebren içerü girmek istediler. Meğer Hoca kapu ardında dinler imiş. Başın kapudan taşra çıkarup aydur: "Behey adamlar! Ne mücâdele edersiniz? Belki kapısı ikidir; birinden girüp birinden çıkup gitdi ola." demiş.

365.

BN X

Bir gün Hoca'nun bir oğlu doğar. "Göbeğin sen kes. Elün mübârekdür." dediler. Hoca: "Hoş!" deyüp göbeğini eliyile çeküp koparır. Bir delik açıldukda: "Hay Hoca! N'eyledin?" dediler. Hoca aydur: "Eğer olmaz ise götünün delüğü bu olsun."

366.

Bir gün Hoca'nun oğlu ayıtdı: "Baba! Ben senün doğduğun bilürüm." Anası darılup: "Ne yabana söyler şu veled-i zinâ?" dedükde Hoca aydur: "Karı! Sen halt etme. Ne var? Oğlan akıllucadur, bilse de olur." demiş.

367.

Bir gün, Sivri-Hisâr'un bir bekrî kâdısı var imiş. Bir gün bâğda mest olup yatmış. Hoca dahı 'İmâdı ile ol gün seyrâna çıkmışlar. Ol araya geldiler, gördiler ki kâdı mest ü medhûş yatur. Hemân Hoca ferâcesin alup arkasına giyüp... Ol taraftan Kâdı kalkup bakar ki ferâcesi yok, gelüp muhziirlere ısmarlar ki: "Benüm ferâcemi kimde bulursanız alup bana getirün." dedükde anlar da Hoca'nun arkasında görüp alup kâdıya gelürler. Kâdı aydur: "Ey Hoca! Kanda buldun şol ferâceyi?" dedi. Hoca ayıtdı: " 'İmâd ile seyrâna çıkduk idi. Bir de anı gördük, bir sùhte mest olup yatur; dübüri açık. 'İmâd iki kerre yaptı. Ben de ferâceyi aldum, arkama giydüm. Eğer ferâce senün ise al." demiş. Kâdı ayıtdı: "Hay bok! Benüm değildir." demiş.

368.

Bir gün Hoca'yı şâhid uğurından şâhidüğe götürürler. Bunlar kâdıya vardılar. Meğer Hoca'nun müdde'îsi: "Buğday." dedi. Hoca: "Arpa." deyü şahâdet eyledi. "Hay! Buğdaydur." dedi. Hoca ayıtdı:

"Behey câhiller! Yalan oldukdan sonra, /gerek/buğday olsun, gerek arpa olsun." demiş.

369.

Bir gün Hoca bir kimsenin bağçasında bir zerdâli ağacına çıkar. Zerdâli yerken sâhibi çıka gelür. "N'eylersin bunda?" dedikde Hoca aydur: "Görmez misin? Bülbülüm. Zerdâli ağacında öterim." dedi. Bâğçevân: "Öt bakayım." dedi. Hoca başladı terennüm etmeğe. Herif güldi. "Böyle terennüm mi olur?" dedi. Hoca: " 'Acemî bülbül bundan ziyâde öte mi bilür?" demiş.

370.

Cambridge

Bir gün Hoca çiftten gelür. Meğer karısının bir oynaşı var imiş. Hoca karısına ayıtdı: "Filân dağın ardında Hızır gelmiş. Cümle halk du'âsın alurlar. Ben de varup hayır-du'â aldım. Var, sen de al; murâdın iste." dedi. 'Avrat Hızıra gider. Hoca fil-hâl tebdîl-i câme edüp 'avratından evvel ol depenin ardına varup oturur. 'Avrat varur, buni selâmlar, ve aydur: "Yâ Hızır! Senden ricâ ederim ki du'â edesin, Hoca'nın gözleri kör ola. Ben herifim ile Hoca'nın öküzün boğazlayup yeyelim." dedi. Hoca dahı başıyla işâret edüp: "N'ola." dedi. Ba'dehu 'avrat gitdikde Hoca yine ondan evvel evine gelüp oturur. Karı geldikde: "Hâcet istedin mi?" dedi. Karı: "Belî. Hoca mu'ammer olsun, dedim." dedi. Bir kaç günden sonra Hoca ayıtdı: "A karı! Benim gözlerim görmez oldu." dedi. Ve'l-hâsıl Hoca günden güne kendüye körlük izhâr edüp: "Kör oldum." deyüp oturdu. Başladı 'avratın herifi "Hoca a'mâdır" deyü âşikâre gelüp gitmeğe. Bir gün 'avrat herife ayıtdı: "Du'âmız kabûl olup Hoca kör oldu. Gel imdi öküzü boğazlayalım." deyüp boğazladılar. Herif geldi; Hoca'nın karşusunda bî-pervâ oturup et doğrar idi. Hoca karısına ayıtdı: "Karı! Getür benim ok-yayım." dedi. Karı ayıtdı: "A koca! Gözlerin görmez; n'eylersin?" dedi. Hoca ayıtdı: "Yiğitliğim hâtırıma geldi." dedi. Herif işâret eder; karı da verir. Hoca dahı aşağı yukarı yay çekerken, herif meğer bir kile üzerine oturmuş idi, herifin husyesine bir ok urur, kileye mıhlar. Herifdür, kaçır; kile bile gider. Ardınca: "Unlu bir kiledür, bırak." deyü çağırır.

371.

Cambridge

Bir gün Hoca'nın buzağusun bügelek tutmuş. Hoca hemân bir değnek kapup öküze girişmiş. "Hey Hoca! N'eylersin? Bunu neye döğersin? Bunun suçu nedir?" Hoca aydur: "Hep suç bunundur. Yoksa düinki buzağı, bu öğretmese, ne bilür?" demiş.

372.

Bir gün Hoca bir halvet yerde taşığın kazırken karısı üstine çıka gelmiş. Görür ki Hoca ustura ile taşığın kazır, ayıtmış: "Hoca! Ver şu usturayı, deyüp; benim de hâcetim var." deyüp alup içerü girmiş kazımağa. Görse (?) tutmağa kâbil değil. Meğer Hoca badıncan getürmüş idi. Birin fercine sokup sapma yapışup gerü çeker, kazımağa başlar. Hoca: "Sol karı bir yerin kesmesün; varayım bakayım." deyüp içerü /...../. Karısı Hoca'nın geldiğin görünce eli şaşar, badıncanın sapın keser. Badıncan içerüde kalur. Hoca gelince işe mübâşeret eder. Bakar, içerü girmez, badıncan sokmuş. Hoca hemân götine yürür. Karı aydur: "N'eylersin?" Hoca aydur: "Sen birine badıncan ekmişsin; tarla iki; ben de birine hıyar ekeyorum." demiş.

373.

Hoca kaçan minbere va'z etmeğe çıksa ahşama dek minberden inmez imiş, kendüni unudur imiş. Bir gün bunu 'İmâd'a demişler. 'İmâd dahı Hoca'ya demiş. Hoca ayıtdı: "Ya nice edelim?" 'İmâd ayıtdı: "Va'z etmeğe çıkduğun vakıt sikine (?) bir ip bağla; ipin ucın ben tutayım. Kaçan inecek vakıt oldu ipi ben çekiveririm. Siz dahı du'â edüp inersiniz." demiş. Hoca da bu kavle râzî olup bir gün va'za çıkarırken ipin bir ucu 'İmâd'ın elinde. Hoca çıkarken ip boynına dolaşup çekildi. Hoca dahı 'İmâd çekiyor sanup du'â eyleyüp gerüye döndi. Halk cem' olup: "Hoca'. Niçün böyle eyledin?" dediler. Hoca: "Ya n'eyleyim? 'İmâd ipi çekdi." demiş.

374.

Bir gün Hoca bir meyyite varur. Meyyiti götürüp Hakkına korlar; evine gelürler. Dâne-pirinç getürürler, yerler. Artanın, Hoca'ya: "Sen götür." derler. Hoca destmalın açup doldurur. Sürüp eve gelür; yerler. Yarındası evinde dâne bişürürler. Ortaya geldikde Hoca destmâlin açar, dâneyi akdarur. Karısı aydur: "Hay Hoca! N'eylersin?" Hoca ay-

dur: "Hay! Hoca'nın 'avratı mısın? Evvelden söylesen e! Ben kendümi yabanda sandım. Hay! Meğer evde imişim." demiş.

375.

Hoca öldükde şöyle olmuş ki: 'Ulemâdan her kimse ki bir şey'in istihrâcına kâdir olmasa varup bir gece Hoca'nın makberesinde yatsa hâtırına gelüp âsân olurmuş. İttifâk bir suhtanın bir müşkili olup Hoca'nın makberesine gelmiş. O gece anda yatmış. " 'Aceb şol kaziyye vâki' mi, değil mi ola?" der, gönline dürlü dürlü hayâller ile... Anca kim gözine /uyku/ gâlib olur. Hemân vâki'asında Hoca'yı görür. Hoca buna aydur: "Bu i'tikâd ile sen de benim taşağım alasın." demiş.

376.

Bir gün Hoca'ya ayıtmışlar: "Ey Hoca! Kişinin sakalı uzun olmak olsa ahmak olur." demişler. Meğer Hoca'nın sakalı uzun olmak ile sakalın tutamlayup muma tutar. Parradak bütün yanar; yüzi; gözi yülünmüş tavuğa döner. Pazara varup ol kişiye ayıtdı: "Gerçek imiş, sakalı uzun olan akli az olurmuş. Hele ben ahmaklıktan kurtuldum." demiş.

377.

Nasraddîn Hoca bir gün bir dellâke uğrar. Buçuk verür; aydur kim: "Benüm maslahatum var. Sen benüm başımı, gelürsem de, gelmezsem /de/ tıraş eyle." demiş.

378.

Bahâ'î, s. 81

Hoca'nın eşeği ölmüş. Karısı: "Bir eşeğe muhtâcız. Haydi! Pazardan bir eşek al." diye eline altı gurus vermiş. Hoca, pazardan aldığı eşeğin yularını çeküp ardına bakmadan yoluna devâm ederken iki külhanbeyi sözleşüp yavaşça eşeğin yularını sıyıırırlar. Biri eşeği pazara götürür. Parasını paylaşmak üzere satar. Diğer yuları başına geçirüp Hoca ile berâber hânenin kapısı önüne gelirler. Hoca ardına dönüp de eşek yerine bir adam görünce fevkal'âde şaşalar: "Baksan a, ayol! Sen necisin?" deyince, hinoğlu sümüğünü çekerek, gözlerini büzerek, sesine de hazin bir tavır verüp: "Ah, Efendim! Cahillik... Nasılsa anamın huzurunda bir eşeklik ettim; aşırı derecede canını yaktım. Vâlide: " de: 'Dilerim oğlan! Eşek olasın!' diye inkisâr eylemekle derhâl eşek oldum. Beni pazara götürüp sattılar. Siz aldınız. Sizin yümn ü bereke-

tinizle şimdi âdem oldum." diye Hoca'ya bir çok teşekkürler eylemiş. Hoca da: "Haydi! Bir daha öyle külhânîlik eyleme!" yolunda nasihat eyleyüp salıvermiş.

Ertesi günü, tekrar eşek almak için pazara varmış. Bakmış ki dünki aldığı eşek yine canbaz elinde dolaşıyor. Hoca hemân merkebin kulağına eğilüp, gülerек: "Gidi köftehor! Galibâ sözümü dinlemeyüp vâlideni yine danıltmışsın." demiş.

379.

Bahâ'î, s. 83

Nasreddin Hoca memlekette kadı imiş. Birisi feryâd ederek: "Tanburumu çaldırdım idi. Çarşıda filân adamın elinde buldum. Bana aliveriniz." dedi. Hoca dahi muhzir ile herifi getirdüp su'âl eyledikde: "Bu tanburu ben diyâr-ı âhirde satın aldım." dedi. Hoca şâhid isteyüp herif getirdiği şahidleri huzûra çıkardı. Hoca: "Agalar! Siz neye şahidsiniz?" deyince: "Bu tanbur bu adamındır. Üst perdesi kırıktır. Burmaları gayet gevşektir ve altı tellidir." diye şahadet edüp, filvâki' aynı zuhûr etmekle tanburu müdde'ye hükm edeceği vakıta, zil-yed: "Bu şahidler tezkiye olunsun. Zira biri oğlan pezevengidir, biri 'avrat pezevengidir." diye cerh ve red etmek istemekle Hoca: "Behey adam! Tezkiyeye ne hâcet? Tanbur da'vâsında bu şâhidlerden a'lâsı olmaz." demiş.

380.

Bahâ'î, s. 83

Hoca'ya Temürlenk demiş ki: "Hoca! Bilirsin ki Hulefây-ı 'Abba-siyyeden her birinin unvânı: kimi Muvaffak -Billâh, kimi Mütevekkil-Alellâh, kimi Mu'tesim-Billâh, hep bu yolda idi. Ben de onların meyânında gelseydim, benim 'unvânım ne olurdu?" Hoca derhâl demiş ki: "Ey sâhib-kırân! Hiç şüphe etmeyiniz ki sizinki muhakkak sûrette Ne'uzi-billâh olurdu."

381.

Bahâ'î, s. 85

Hoca, karısını boşamak için mahkemeye varmış. Kadı: "Karısının, babasının isimleri zabt olunsun." demekle, Hoca'ya sorduklarında: "Bilmem." demiş. Kadı: "Kaç senelik zevcendir?" diye su'âl edüp Hoca'dan: "Bir kaç sene oldu." cevâbını almağıla: "Be adam! Seneler-

den beri insan karısının adını öğrenmez mi?" deyince, Hoca da: "Murâdım geçinmek değil idi ki adını sorayım." demiştir.

382.

Bahâ'î, s. 85

Hoca'ya zevcesi iplik pişirmek için külhan külü ısmarlamış. Eline de bir torba vermiş. Bir haftadır külhan yanmadığından kül bulamamış. Yolda gelirken yangın yerinde bir az enser bulup torbaya koymuş. Eve gelüp, kadın: "Hani? Getirdin mi?" deyince Hoca torbayı eline tutuşturmuş. Kadın alup demir şıkırtısını işiderek silkmış. Enserler dökülmüş. Kadın, kemâl-i hayretle: "Bu ne, Efendi?" diyince Hoca demiş ki: "Be cahil karı! Senin ona aklın ermez. Okur yazarlar arasında 'enser için hüküm-i kül vardır' diye bir kaa'ide vardır. Demek ki enser de külün yerini tutar."

383.

Bahâ'î, s. 86

Hoca, gece yarısı karısıyla konuşurken bir ayak patırtısı işitmiş. Susup dinlemeğe başlamış. O esnada Hoca'nın oğlağı melemiş. Hırsızlar demişler ki: "Bu gece elimize bir kelepir geçmedi. Bâri şu Hoca'nın evine girelim. Uykuda iken bastırıp Hoca'yı öldürelim. Oğlağını da kesüp yiyelim. Karısını da kaçıralım. Malını uğrulayalım." O esnâda Hoca hızlı hızlı öksürüp gürültü patırdı yapmış. Hırsızlar kaçmış. Karısı: "Galibâ korkundan öksürdün, patırdı yaptın." deyince Hoca demiş ki: "Öyle ya! Sana göre ne var? Onun orasını oğlakla bana sor."

384.

Bahâ'î, s. 86

Hoca, hâne yaptırmak için bir mi'mâr getirüp herif: "Şuraya bir oda, şuraya bir sofa, buraya bir kılar yapmalı." diye aşağı yukarı gezerken nasılsa yellenmiş. Hoca: "Buracığa da bir abdesthâne yapmalı." demiş.

385.

Bahâ'î, s. 87

Hoca'ya: "Yüz yaşındaki adamın çocuğu olur mu?" demişler. "Yirmi, otuz yaşında tâze komşuları olursa, olur." demiş.

386.

Bahâ'î, s. 87

Hoca'nın komşusu bir kazan çaldırmış. Birinin elinde bulunup Hoca'yı şahâdete götürmüş. Kadı: "Bu kazan bu müslümânın olduğunu sen biliyor musun?" diye Hoca'ya sordukda: "Evet, kil kutuluğu zamanından beri bilirim. Bunun elinde büyümüştür." demiştir.

387.

Bahâ'î, s. 87

Hoca'ya: "Cenâzeyi götürürken tabutun önünde mi bulunmalı, ardında mı?" diye sormuşlar. "İçinde bulunmayın da neresinde bulursanız bulunun." demiş.

388.

Bahâ'î, s. 88

Hoca mehûm bir iş için Bursa'ya gider. Hükûmet dâ'irelerinde o kadar uğraşır; işi olmaz. Birisi: "Eğer sabah namazını kırk gün Ulu-Câmi'de mihrâb yanında kılar da kırk birinci gün münâcât edersen işin olur." der. Hoca böyle yapar. Yine maksûduna muvaffak olamaz. Bir sabah, Ulu-Câmi' civârında Küçük-Mescid'e gider. 'Akîb-i salâтта sıdk ile münâcât eder. Bi-hikmet illâh-i te'âlâ işi olur. Hemân Ulu-Câmi'e gidüp büyük kapudan içeriye bağırarak: "Yazık sana! Oğlun kadar olamadın." demiş.

389.

Bahâ'î, s. 88

Hoca bir gün: "Kar ile ekmek yemesini ben icâd eyledim, amma ben de beğenmedim." demiş.

390.

Bahâ'î, s. 89

Hoca, ev yaptırırken dülgere: Döşeme tahtalarını tavana, tavan tahtalarını döşemeye mıhlamasını söylemiş. Dülger sebebini su'âl

edince: "Yakında te'ehhül edeceğim. İnsan evlenince evin altı üstüne gelir, derler. İki masrafı bir edeyim." demiştir.

391.

Bahâ'î, s. 89

Hoca te'ehhül etmiş. Beşinci günü bir çocuğu olmuş. Ertesi günü hemân elif cüz'ü, cüz' kesesi, yazı takımı gibi şeyler getirüp kundağın başı ucuna koymuş. "Efendi! Şimdiden bu ne olacak?" diyenlere: "Dokuz aylık yolu beş günde kat' eden hande ise bir kaç güne kadar mektebe başlar. Hazır param varken mekteb levâzımım düzdüm." diye cevâb vermiş.

392.

Bahâ'î, s. 97/"Türkçe kaba-lisân" (= TKL).

Dostundan biri merhûmdan bir az müddet va'de ile bir kaç akça istemiş. "Vallâhi, birâder! Vaktim yok, para veremem. Fakat, dostum-sun. Va'de, ne kadar istersen vereyim." demiş.

393.

Bahâ'î, s. 97-98/TKL.

Hoca, gece yarısı sokağa çıkmış, geziniyormuş. Memleketin su-başısı kolda Hoca'ya rast gelüp: "Efendi! Gece yarısı sokakta ne arayorsun?" demekle, Hoca merhûm: "Uykum çaktı da onu arıyorum." demiş.

394.

Bahâ'î, s. 98/TKL.

Hoca bir köye müsâfir olup heğbesini gayb eder. Hoca: "Köylüler! Ya heğbemi bulursunuz, ya ben yapacağım bilirim." diye i'lân eder. Hoca merhûm, ma'rûf zât ve hâtırı sayılır adam olmağıla köylüler telâş edüp heğbeyi arar, bulur, eline teslîm edüp 'özür dilerler. Hoca köyden giderken teşyî' edenlerden birisi merak edüp: "Kuzum Hoca Efendi! Heğbeyi bulmasaydık ne yapacaktın?" demekle Hoca gayet kayıdsızca der ki: "Ne yapayım, ay oğul? Evde bir eski kilim var, onu bozup heğbe yapacaktım."

395.

Bahâ'î, s. 99/TKL.

Hoca merkebinin pazara getirip dellâla verir. Gelen müşteri, yaşını anlamak için dişine bakacak olur; çşek elini ısırır. Herif söğüp sayarak çekilip gider. Diğer bir müşteri zuhûr ederek kuyruğunu kaldıracak olur; kaba yerine demirden bir tekme yer; topallayarak, la'net ederek gider. Dellâl gelir: "Efendi! Bu merkebi kimse almaz. Önüne geleni kapıyor, ardına geleni tepiyor." demesiyle Hoca: "Zâten ben de onu satmak için getirmedim. Müslimânlar görsünler de benim neler çektiğimi anlasınlar, diye getirdim." demiştir.

396.

Bahâ'î, s. 100/Çaylak Tecvîk, I. (ÇT, I)

Hoca'ya: "Kudret-i bâliga -'i samadâniyye hakkında ne dersin?" demişler. "Ben kendimi bildim bileli hep Cenâb-ı Hak'kın dediği oluyor. Bütün mecûdât kudret-i Rabbânî'nin tasarrufunda olmasa idi, bir kerre de benim dediğim olurdu." cevâbını vermiştir.

397.

Bahâ'î, s. 100/ÇT, I.

Hoca merkebinin gayb etmiş. Hem arar, hem şükr edermiş. Teşekkürünün sebebini sormuşlar. "Üstünde bulunmadığıma şükr ediyorum. Eğer bulunaydım ben de berâber gayb olcaktım." demiş.

398.

Bahâ'î, s. 101/ÇT, I.

Hoca bir gün ciğer almış. Giderken ahıbbâsından biri tesâdüf edüp: "Bunu nasıl pişireceksin?" diye su'âl eder. Hoca: "Âdetâ." diyince: "Hayır! Bunun güzel pişmesi var. Size ta'rîf edeyim de öyle yapınız." demiş. Hoca: "Bu ta'rîf ettiği, şeyler hâtırimda kalmaz. Bir kâğıda yaz da ona bakarak pişirdeyim." demekle o adam da ta'rifeyi yazar, verir. Hoca, ballandıra ballandıra ta'rîf etmenin verdiği hülyâ-yı istihâ ile dalgın dalgın eve giderken bir çaylak elinden ciğeri kapar, kaçır; yıldırım sür'atiyle havaya uçar. Hoca, hiç eser-i telâş göstermeyerek elindeki ta'rifeyi çaylağa gösterüp: "Nâfile! Ağz tadıyla yiyemezsin. Pusla bende." demiştir.

399.

Bahâ'î, s. 103/ÇT, I.

Merhûm, merkebinî zâyî' edüp hem arar hem türki çağırır imiş. "Merkebinî zâyî' eden türki çağırmaz, feryâd eder." demişler. "Bir şu dağın ardında ümidim kaldı; orada da bulamazsam seyr et bendeki feryâdı." demiş.

400.

Bahâ'î, s. 103/ÇT, I.

Merhûm bir def'a daha merkebinî zâyî' edüp çarşıda pazarda: "Kim bulursa yularıyla, semeriyle müjde olarak vereceğim." diye nidâ edermiş. "Hoca Efendi! Takımıyla bağışladıktan sonra ha tekrar eline geçmiş, ha bûs bütün gayb etmişin. Bundan sen ne kazanmış olacaksın?" demişler. "Afv edersiniz. Bulmak zevkını o kadar ehemmiyyetsiz mi tutuyorsunuz?" demiş.

401.

Bahâ'î, s. 103/ÇT, I.

Hoca, cer için bir memlekete gidüp bir kibâr hânesine müsâfir olmuş. Sabahleyin hâne sâhibi Hoca'yı yanına çağırıp bir şey okutmuş; kendisi de aynıyla okumuş. Bir yazı yazdırmış; kendisi de aynıını yazmış, ve demiş ki: "İşte, sen okudun; ben de tıpkısı gibi okudum. Sen yazdın; ben de 'aynını yazdım. Demek ki senden farkım kalmadı. Bu surette sana da ihtiyâc yoktur." Hoca demiş ki: "Arada büyük bir fark var: Ben buraya üç günlük yolu yayan yürüyerek geldim; bunca meşakkata katlandım. Ne vakit ki sen de benim ihtiyâcıma düçâr olarak bizim memleketimize gelir de böyle bir cevâb-ı red ile nevmîd olarak hâ'ib ü hâsir dönersen o vakit müsâvî oluruz."

402.

Bahâ'î, s. 104/ÇT, I.

Bir zâlim, zevcesinin gayet şenî' bir gadrine düçâr olup bütün kadınlara 'adâvet ederek o zamandan beri 'ulemâdan, 'urefâdan her kimi işidirse çağırır, kulağına bir şey söyler, tab'ına muvâfık, derdine çâre olacak bir cevâb alamayınca boynunu urur imiş. Bu belânın bir çâresine bakar diye, bilmeyerek, bîçâre Hoca'yı öne sürmüşler. Hoca'yı ta yanına oturtup kulağına: "Evli misin, bekâr mısın?" diyüp, Hoca: "Bu yaşta adam bekâr olur mu?" diyince "Tamâm! Sen de onlar-

dansın. Urun bunun da boynunu." diyince Hoca mes'elenin dehşetini anlayup derhâl der ki: "Acele etme; bir kerre sor bakalım: Bıraktım da tekrâr mı aldım? Öldü de bir daha mı evlendim? Yoksa biri başımda iken birden ziyâde mi te'ehhül ettim? Her nasılsa bir hatâ ettim. Bu bir vartadır ki düşmeden bilinmez. Meşhûr meseldir ki: Bir sürçen atın başı kesilmez." Hoca'nın bu hâzır cevâblığı o zâlimi haksız cellâdlıktan vaz geçirmiştir.

403.

Bahâ'î, s. 104/ÇT, I.

Bir gün haremi Hoca'ya: "Efendi! Âbdest ıbrıkının dibi delindi; içinde su eğlenmiyor. Ne yapalım?" demiş. Hoca: "A karı! Ne var bunun çâresini bulamayacak? Eskiden âbdest bozar, sonra taharetlenirdik; bundan sonra, taharetleniriz." demiş.

404.

Bahâ'î, s. 104/ÇT, I.

Zevzeğin biri Hoca merhûma: "Hoca Efendi! Demin bir lengerde bir hindi dolması gidiyordu." demiş. Hoca: "Bana ne?" demiş. "Gâlibâ size götürdüler." demiş. "Sana ne?" demiş.

405.

Bahâ'î, s. 105/ÇT, I.

Hoca bir gün hamama gider. Hamamcılar Hoca'ya bir eski peştemâl, bir de kirli havlu verüp o kadar ri'âyet etmezler. Hoca bir şey demeyüp çıkarken aynaya on akça bırakır. Hamamcılar hem sevinirler, hem de biraz sıkılırlar. Bir hafta sonra Hoca yine bu hamama gelir. Bu def'a hamamcılar fevkal'âde ri'âyet ederler: Sırmalı havlular, ipekli peştemâllar verirler. Hoca yine bir şey demeyüp çıkarken aynaya bir akça bırakır. Hamamcılar bu sefer ta'accüble berâber bahşışın azlığından nâşî hiddet edüp: "Efendi! Bu ne biçim mu'âmele?" dediklerinde Hoca: "Bunda fevkal'âde bir hâl yok. Bugün verdiğim bir akça geçenki hamam hakkıdır. Geçenki de bugünün ücretidir." demiş.

406.

Bahâ'î, s. 105/ÇT, I.

Ahibbâsından biri merhûma gelüp: "Bana bir mektûb yaz;

Bağdâd'a bir dostuma göndereceğim." dedikte Hoca: "Bırak Allah 'aşkına! Benim şimdi Bağdâd'a gitmeğe vaktim yok." diye almış yürüyüvermiş. Herif merak edüp koşmuş; Hoca'yı yakalamış; ve: "Kuzum Hoca Efendi! Bir mektûb yazmakla neden Bağdâd'a gitmekliğin lâzım gelsin?" dedikte Hoca demiş ki: "Bunu bilemeyecek ne var? Benim yazım gayet fenâ; ancak ben okuyabilirim. Bu sûretde yazdığım mektûbu yine ben okumalıyım ki münderecâtı anlaşılsın."

407.

Bahâ'î, s. 108/ÇT, I.

Hoca merhûm, bağına muttasıl, yeniden yeniye ağaç tohumları eker, körpe fidanlar dikermiş. Ahıbbâsından biri görüp: "Efendi! Bunlar ne vakit büyüyecek, ne vakit yemiş verecek de siz de yiyeceksiniz?" demekle Hoca cevâbında: "Bizden evvel gelenlerin diktiklerinin meyvesini yiyoruz. Bunun meyvesini bizden sonra gelenler yesin." demiştir.

408.

Bahâ'î, s. 109/ÇT, I.

Hoca bir gün müsâfırlığe gitmiş. O gün gayet sıcak olmakla koca bir kâse buzlu hoşaf getirmişler. Hâne sâhibi, hoşaf taksim edilen büyük ma'den kaşığı alup Hoca'ya zergerdân, küçük, yayvan bir kaşık vermiş. Hâne sâhibi koca kepçe ile buzlu hoşafı atıştırır, bir de: "Oh! Öldüm!" dermiş. Hoca ise, kaşığı daldırır, fakat içi bir şey almadığından yalnız yalarmış. Hâne sâhibi yine: "Oh!... Öldüm!" demesinde ber-devâm. Hoca bakmış ki olacak şey değil, hâne sâhibine demiş ki: "Efendim! Rica ederim. Şu elinizdeki kaşığı bana da veriniz de bir kerre de ben öleyim."

409.

Bahâ'î, s. 110/ÇT, I.

Hoca odun kesmeğe gittiği esnâda dağda bir tavşan yakalamış. O âna kadar tavşan görmediği cihetle: "Bu 'acîb bir hayvandır. Bakalım memleketliye göstereyim; belki içlerinde bilen vardır." diye torbasına koyup ağzını sımsıkı bağlamış; hânesine getirmiş. Haremine hikâye edüp: "Sakin ola ki torbanın ağzını açma. Gideyim, memleketiliyi çağırayım da göstereyim." diye tenbîh eylemişse de, insân men' olunduğu şey'e harîs olmağıla kadın yalnız kalınca: "Yine bu herifin bir

münâsebetsizliği var. Bakayım şu nedir?" diyüp torbanın ağzını açtığı gibi tavşan fırlamış; bacadan kaçmış, gitmiş. Kadın şaşalayup başka bir câre de bilemeyüp eline geçen arpa kutusunu torbaya koyarak yine ağzını bağlamış; neticeye muntazır olmuş. Kadının fikrince Hoca ya iki herze-vekil getirecek, ya sözüne uymayup onlar da gelmeyecekler; mes'ele hafifçe kapanacak. Hâlbü ki, aksi bu ya, Hoca sokağa çıktığı vakit memleketin a'yânı, eşrâfı, me'mîrini bir da'vetten 'avdet ve Hoca'nın hânesi önünden 'azimet ediyorlar imiş. Hoca'ya tesâdüflerinde mes'eleyi kendileri hoş-beş esnâsında meydâna çıkartmışlar. "Nasıl şeydir? Bakalım bir kerre." diye hepsi Hoca'nın hânesine dolmuşlar. Hoca, en büyük odasına bunları halka-vârî oturtup mahlûk-ı 'acîbi kaçırmamak üzere hepsi ellerini kaldırarak aleste bir hâlde durmalarını tenbîh eyledikten sonra hemân yüke mürâca'at ederek hezâr ihtimâmıla torbayı ortaya getirir. Herkes mübhem bir merâkla gözlerini torbaya dikerler. Hoca hemân torbanın ağzını çevirüp boşalttığı gibi: "Pat!" demiş, arpa kutusu ortaya düşmüş. Hoca fevkal'âde şaşırıp ne diyeceğini bilemeyüp ağzından şu sözler dökülmüştür: "Efendiler! İşte bu kutunun on kerre dolmuşu bir kile eder."

410.

Bahâ'î, s. 113/ÇT, II.

Hoca merhûma: "Güneş mi daha fâ'idelidir, ay mı?" diye sormuşlar. "Ay..." demiş. "Niçün?" diye sebebini sorduklarında: "Çünkü, demiş, güneş zâten gündüziin aydınlığında doğar; onunçün ha olmuş, ha olmamış... Ammâ ay gecenin karanlığında doğar; ortalığı gündüze çevirir. Bakınız, gece yolcuları dört gözle mehtâbı beklerler."

411.

Bahâ'î, s. 113/ÇT, II.

Nasreddîn merhûm bir husûsun tesviyyesi için bir sabah erken civâr köylerden birine gitmek üzere hânesinden çıkar. Meğer o gece mahallece bir eğlence ve ziyâfet tertîb edilmiş olmağıla meclisin tuzu büberi olan Hoca'yı 'azîmetten vaz geçirmek için gençler bir oyun tertîb ederler. Şöyle ki, Hoca giyinüp kuşanup merkebe levâzımı yükleterek yola revân olduğu esnâda bir kaç kişi Hoca'nın yoluna çıkup nereye gideceğini sorarlar. Hoca: "Bir iş için bir kaç günlüğüne filân köye gideceğim." cevâbını verir. Bunlar: "A zavallı! Bundan sonra sen bir yere gidemezsin; çünkü vefât etmişin. Şimdi seni güzelce techîz ve

tefkîn etmek biz mahallelinin borcudur; çünkü kimimizin bizzât hocası, kimimizin akrabâsı, kimimizin baba yâdigârı dostu, kimimizin ahhâbısın..." gibi gıra boğarak, zâten ölü lakırdısından ödü kopup sınırları gevşeyen zavallı Hoca'yı çal-yaka ederek mahalle mescidine sürüklerler. Her ne kadar Hoca merhûmun hafakanları kalkup: "Amanın çocuklar! Bırakın şu fenâ şakayı. Bir az daha üzerime varırsanız latîfeniz hakîkat olacak. Benim gerçekten pek mühim işim var. Bırakın da vaktiyle yoculara yetişeyim; sonra yalnız gidilmez, bilirsiniz..." gibi ricâlar eylemişse de dinlemezler; muttasıl gürültüye boğarlar. Zavallı Hoca artık lakırdı söyleyemez bir hâle gelir. Onlar da Hoca'yı, yaka paça, tabutluğa tıkarlar. Tam bu esnâda ahhâblarından birinin daha bir tarafa gitmek üzere olduğunu görüp: "Ayol! Baksan a! Hocamız vefât etti. 'Tabi'î techîz ve tekfîninde bulunmalısın." diye ibrâm ederler. Herif, pek acele işi olduğundan bahisle yakasını kurtarmak için her ne söylemişse kabul ettiremez. Bunlar bu cenkte iken yarı baygın teneşir üstüne kôsülmüş olan Hoca başını kaldırıp herife der ki: "Nâfile çabalama. Teklife itâ'at et. Benim işim senden 'acele idi; ne çare ki ecel gelmiş, cemâ'at toplanmış; gitmekten başka çâre yok."

412.

Bahâ'î, s. 115/ÇT, II.

Bir köylünün keçisi uyuz olmuş. Katran sürmesini tavsiye etmişler. Köylü keçiyi alup Hoca'ya götürerek: "Efendi! Senin nefesin uyuz illetine bire bir imiş. Şu keçiye bir nefes et." demekle, merhûm: "Nefes ederim; lâkin illetin bir ân evvel hayvandan def' olmasını istersen benim nefese senin tarafından da bir mîkdâr katran ilâve edilmelidir." demiş.

413.

Bahâ'î, s. 116/ÇT, II.

Hoca merhûm vefâtına yakın, dostlarını da'vetle bir takım vasiyetler ettiği sırada, yine tabî'atı muktezâsını bırakmayarak: "Ölürsem, beni mezâra tepesi üzerime gömünüz." demiş. Sebebini sorduklarında: "yarın Kıyâmet kopup da dünya alt üst olunca dos-doğru kalkayım." demiş.

414.

Bahâ'î, s. 116/ÇT, II.

Hoca merhûmun haremi sancılanır: "Aman Efendi! Bana bir hekim getir." der. Merhûm hekimi getirmek üzere evi kapısından çıkarken haremi pencerede başını çıkarup: "Efendi! Çok şükür sancı def' oldu. Hekim istemez." der. Hoca merhûm hemân hekimin dükkânına koşarak, hekime: "Bizim karı sancılanmış idi; ben de seni getirecektim. Fakat evin kapısından çıkarken kadın pencereden başını çıkarup çok şükür hekime ihtiyâc kalmadığını söyledi. Onun için zahmet edüp de gelmeyesin diye koşa koşa haber vermeğe geldim. Nâfile zahmet çeküp de tâ bizim eve kadar gelmeğe kalkışma." demiş.

415.

Bahâ'î, s. 116/ÇT, II.

Hoca Nasreddîn Efendi bir gün eline bir kazma alup bahçesinde bir çukur kazmakla uğraşmış. Komşularından biri gelüp Hoca'ya meşguliyyetini sorunca: "Mahalleli söyleniyor: Sokak ortasında ta'mîrden yığılup kalan molozu gömeceğim." demiş. "Ya buradan çıkan toprağı ne yapacaksın?" deyince Hoca hiddetlenüp: "Yook!... Bak ben o kadar ince eleyüp sık dokumağa gelemem." demiş.

416.

Bahâ'î, s. 116/ÇT, II.

Hoca'ya kaç yaşında olduğunu sormuşlar. "Kırk yaşındayım." demiş. Arada on sene geçtikten sonra bit-tesâdüf yine sormuşlar. Hoca yine: "Kırk..." deyine: "Efendi! Sen bundan on sene evvel kırk yaşındayım, demiştin; şimdi yine kırk diyorsun." demelerine Hoca merhûm: "Er olan sözünden dönmez. Söz bir, Allah bir. Yirmi sene sonra sorsanız yine söyleyeceğim budur." demiş.

417.

Bahâ'î, s. 117/ÇT, II.

Hoca bir gün bedestanda gezerken dellâlin üç bin guruşa bir kılıç gezdirdiğini görüp şöyle bir, kılıcı gözden geçirir; üç bin guruş edecek bir şey göremez. Orada oturanlara sorar: "Düşmana havâle edildiği esnâda beş arşın uzar." derler. Hoca merhûm, ertesi gün evden ocak maşasın kaptığı ibi doğru bedestana gelir: "Maşam üç bin guruşa..." diye başlar gezdirmeye başlar. Ba'zıları merak edüp ellerine alırlar; evirir

çevirirler; bakarlar ki, 'âdî bir iki gurusluk ocak maşası. "Hoca Efendi! Bunun ne gibi bir kıymeti ve meziyyeti var ki yekden üç bin guruşa diye feryâd ediyorsun?" dediklerinde çarşılılara der ki: "Siz daha dün bayağı bir kılıca: A'dâya havâle edince beş arşın uzar diye üç bin gurus istiyordunuz. Halbuki karı bana kızup da maşayı fırlattığı gibi on arşın, belki daha ziyâde uzar."

418.

Bahâ'î, s. 117/ÇT, II.

Temürlenk bir gün Hoca'ya: "İnsanlar böyle ne vakta kadar doğar, ölür?" diye sormuş. Hoca: "Cennet ile Cehennem doluncaya kadar." diye cevâb vermiş.

419.

Bahâ'î, s. 117/ÇT, II.

Nasreddîn Hoca merhûm haremîni alup dört günlük mahalde bulunan bir ahabâba gitmek üzere şehirden çıkarlar. Daha birkaç dakika ayrılup da henüz şehir görünmekte iken Hoca haremîne ne kadar yol aldıklarını su'âl eder. Haremî: "Bugün, yarın gidersek iki günlük yol almış oluruz." deyince Hoca merhûm: "Desen'e, yolu yarıladık." demiş.

420.

Bahâ'î, s. 117/ÇT, II.

Hoca merhûm gençliğinde bir köye cerre gidüp hastalanır. Marazı şiddetlenüp köylü başına toplanarak: "Şâyed sana bir emr-i Hak vâkı' olursa memlekette vârisin var mı?" dediklerinde Hoca merhûm: "Vâkı'a bir vâlidem varsa da pederim hâl-i hahâtta kendisini tatlîk eylediği cihetle bu sûrette hiç vârisim yok demektir." demiş.

421.

Bahâ'î, s. 118/ÇT, II.

Hoca Nasreddîn merhûm bir hammala yük yükletüp yolda giderken hammalı gayb eder. Arar arar, bulamaz. Aradan on gün geçer. Birkaç ahabâbıyla giderken birisi: "İşte senin aradığın hammal." diyince Hoca sıvışır. Tekrar buluştuklarında: "Hammalı ele geçirdiğin hâlde neye herifi yakalamadın da kaçtın?" demeleriyle cevâben: "Nasıl kaçmayayım? Ben hammalı gayb edeli tamâm on gün oldu. Hammal beni

tutar da: On gündür yükünü taşıyorum; yevmiyemi isterim, diyerek on günlük ücret talep ederse ne yaparım?" demiştir.

422.

Bahâ'î, s. 118/ÇT, II.

Merhûmdan kim ne isterse o gün vermeyüp ertesi günü vermek 'âdeti imiş. Sebebini su'âl etmişler: "Vereceğim şey'in kadri bilinsün için böyle yaparım." demiş.

423.

Bahâ'î, s. 119/ÇT, II.

Hoca merhûm körük ile ateş yaktıktan sonra ağzını tıkar, öyle asar. Sebebini su'âl edenlere: "İçinde o kadar hava var; tıkamayım da zâyî' mi olsun? Ben isrâftan hoşlanmam." demiştir.

424.

Bahâ'î, s. 118/ÇT, II.

Hoca merhûmun haremi vefât etmiş. Hoca'da hiç te'essüf 'alâmeti görülmemiş. Aradan bir zaman geçüp merkebi ölmüş. Hoca pek ziyâde kederli görülünce ba'zı dostları: "Haremin vefât etti; böyle günlerce mahzûn gezmedin. Hâlbuki eşek mürd olalı on gün oldu; hâlâ kaşının çatkınlığı, somurtkanlığın geçmedi" demeleriyle Hoca merhûm: "Haremim vefât ettiği zaman komşularım başıma toplanup: Hoca Efendi! Esef etme. Biz sana ondan a'lâsını buluruz, diye söz verdiler. Fakat merkeb öldüğünden beri hiç kimse gelüp de böyle tesellîde bulunmadı. Te'essüf etmeğe hakkım yok mu?" demiştir.

425.

Bahâ'î, s. 119/ÇT, II.

Herifin biri soğuktan şikâyet edermiş. Başka birisi de işidüp: "Canım! Bu insanlar da ne acâ'ibdir. Soğuk olsa, soğuktur diye şikâyet ederler; sıcak olsa sıcaktır diye söylenirler," yolunda herkesin söyleye geldiği lafı ortaya atar. Bu sözleri bir köşeden lâkaydâne dinleyen Hoca Efendi başını kaldırıp o adama der ki: "Efendi! Sen öyle söylüyorsun, ama, bahâr havâsına kimin ne dediği var?"

426.

Bahâ'î, s. 120/ÇT, II.

Hoca merhûm bir gün mahalle mescidinde halka va'z u nasîhat etmek üzere kürsiye çıkar. Halk toplanup: "Hoca Efendi ne diyecek?" diye beklerler. Hoca merhûm kürside bir zamanlar oturur; hâtırına söyleyecek bir şey gelmez Cemâ'atın intizârını gördükçe de bütün sıkılmağa başlar. Sıkıldıkça nutku tutulur. Elhâsıl bir şey söyleyemeyeceğini aklı kesince cemâ'ata: "Ey ahâlî! Siz benim söz söylemekten 'âciz olmadığımı bilirsiniz. Hâl böyle iken, bugün kürsiye çıktığım gibi hâtırına hiçbir şey gelmese beğenir misiniz?" dediği sırada, meğer merhûmun oğlu kürsi dibinde oturmuş. Pederinden bu sözü işittiği gibi başını kaldırıp: "Baba! Hiçbir şey hâtırına gelmiyorsa kürsiden inmek de mi gelmiyor?" diyerek bu kelâmıyla hem sahîhen babasının oğlu olduğunu isbât eylemiş, hem de Hoca'yı büyük bir sıkıntıdan kurtarmıştır.

427.

Bahâ'î, s. 121/ÇT, II.

Hasîsin biri Hoca merhûma: "Parayı sen de mi seviyorsun?" di-yince: "İnsanı birtakım vicdânsız, hasis adamlara muhtâc etmediği için sevsem de yeri var." demiştir.

428.

Bahâ'î, s. 121/ÇT, II.

Hoca merhûmun bulunduğu bir mecliste Arabistan'dan henüz gelmiş bir kaç seyyâh oraların ahvâlinden bahs edüp: "Arabistan'ın bazı mahalleri gayet sıcaktır. Ekser-i bilâdın ahâlisi çırılçıplak gezerler." dediklerinde Hoca: "Acebâ orada kadın, erkek nasıl belli olur?" demiştir.

429.

Bahâ'î, s. 121/ÇT, II.

Hoca merhûm bir şehre gider. Çarşuda gezerken herifin biri yanına sokulup: "Efendi! Bugün ne?" diye sormakla merhûm: "Ay oğul! Ben bu memlekete daha bugün geldim. Henüz buranın günlerini öğrenemedim. Sen onu bir yerliden sor." demiş.

430.

Bahâ'î, s. 121/ÇT, II.

Hoca merhûma: "Şehrimizde mahrem-i esrâr olabilecek kimi tanırsın?" dediklerinde: "Halkın sînesi benim anbarım olmadığını bildiğim için şimdiye kadar kimseye sırrımı açmadım." demiş.

431.

Bahâ'î, s. 182/İzzet Paşa (= İz. P.).

Hoca, gem almaz bir katıra binmiş. Başı pek sert olduğundan mümkün değil gideceği cihete çevirememiş. Bu sırada ahabbından biri rast gelüp: "Hoca! Nereye gidiyorsun?" dedikte: "Katırın istediği yere." demiş.

432.

Bahâ'î, s. 182/İz. P.

Hoca değirmene buğday götürmüş. Orada bulunan diğer buğday çuvallarından avucunu doldurur kendi çuvalına koyarmış. Değirmenci: "Ne yapıyorsun?" diyince: "Ben budala bir adamım; aklıma geleni işlerim." demiş. Değirmenci: "Budala isen neye kendi çuvalındaki buğdayları halkın çuvalına doldurmuyorsun?" diyince Hoca: "Şimdi alel'âde bir ahmak iken o surette katmerli ahmak olmam lâzım gelir." demiş.

433.

Bahâ'î, s. 183/İz. P.

Hoca'nın gençliğinde vâlidesi bir sabah: "Oğlum Nasreddin! Ben komşularla göl kenarına gezmeğe gideceğim. Göreyim seni! Sokak kapusına sâhib ol. Sakın ayrılma." diye şiddetle tenbîh eylemiş. Molla Nasreddin kapu eşiğinde oturarak vâlidesinin verdiği kaysı kurusunu yiyüp dururken eniştesi köyünden gelüp vâlidesini içeridedir zannıyla: "Oğlum molla! Akşama teyzen, ben size geleceğiz. Git, annene haber ver." demiş; gitmiş. Molla Nasreddin kapuyı söküp sırtına alarak göl kenârına koşar. Vâlidesi görüp: "Bire oğlan! Nedir bu hâl?" diyince: "Sen bana: Kapudan ayrılma, dedin. Hâlbuki eniştem akşam bize gelecekmiş. Git annene haber ver, dedi. Ben, her ikinizin emrinizi icrâ etmek için başka ne yapabilirdim?" demiş.

434.

Bahâ'î, s. 184/İz. P.

Akşehir'in subaşı haremine gayet tutgun imiş. Kadın, umûr-ı hükûmete de karışarak 'azl u nasb işlerine başlamış. Ba'zı ekâbir Hoca'ya mürâca'atla: "Aman! Şuna bir çâre bul." demeleriyle Hoca birkaç sohbet esnâsında birtakım deliller getirüp misâller göstererek subaşıyı kadına o kadar yüz vermekten vaz geçirmiş. Şımarık kadın kocasına karşı alıştığı tahakkümden mahrûm olunca tekmeyle nereden yediğini araştırıp Hoca tarafından olduğunu tahkîk eylemekle yolunu bulup Hoca'nın haremini elde eder. Hoca her yaz, çıktığı köyden gelüp, mu'tâdı vechile subaşının hânesine müsâfir olmağıla subaşının haremi münâsebet hazırlayup Hoca'nın haremini de getirir. Hoca bir gün haremiyle kendi odasında şakalaşırken kadın nâz u 'işveye başlayup Hoca'yı sermest ederek: "Canım Efendi! Git, dışarıda, divar dibinde bir palan gördüm; getir. Bir oyun çıkaracağım." der. Artık Hoca'da karşı durmak kertesi geçmiş olmağıla, hemân gider, getirir. Kadın boynunu büküp yalvarınca palanı sırtına urur. Bir de gem uydururlar. Kadın binner. Hoca kişneyerek sevgili râkibini koşturduğu esnâda subaşıya haremi bu manzarayı anahtar deliğinden seyr ettirir. Hoca na'ra atup iki tarafa çifteler savurarak koştukça subaşı gülmekten katılır. Nihâyet sabr edemeyüp kapuyu açar: "Hoca Efendi! Vah vah! Nedir bu hâl?" diyince Hoca hiç bozmayup: "Hah! Tamâm! Şu benim hâlimi re'y el-'ayn gördün a. İşte ben seni bu derekeye düşmekten vikaaye için o nasîhatı icrâ eyledim. Ammâ bize gelince: Biz âhâddan adamlarız. Nizâm-ı 'âlemin zemâmı bizim elimizde değil; bizim hükmümüz ancak kendi harîmimiz dâhilindedir. Biz her boyaya boyanabiliriz; kimseye zararımız olmaz. Fakat siz, böyle benim gibi, yuları karının eline verirseniz bütün memleket herc ü herc olur." demekle subaşı bu nasîhattan bir kat daha 'ibret almış. Kadın ise bir kenârda hâ'ib ü hâsir baka kalmış.

435.

Bahâ'î, s. 185/İz. P.

Hoca'nın hanesine obur bir adam müsâfir olmuş. Sofrayı döşeyüp, ekmekleri dizüp yemek getirmeğe gitmiş. Gelmiş bakmış ki sofrada bir dâne ekmek kalmamış. Hiç sesini çıkarmayup ekmek almağa gitmiş. Bu kerre de görmüş ki yemekler bitmiş. Boş sahanları alup yemek getirmeğe koşmuş. 'Avdetinde ekmekten eser kalmamış. Vel-

hâsıl, tencerede yemek, çömlekte ekmek kalmayıncaya kadar gitmiş, gelmiş. İkisini bir araya getirmek müyesser olmamış. Müsâfire nereye gidiyor olduğunu ve sebep-i 'azîmetini sormuş: "İştihâsızlık marazına mübtelâyım. Bursa'ya gidiyorum. Hekîme baktırıp 'ilâc alup hemân 'avdet edeceğim. İnşâ'llâh nihâyet bir ay sonra görüşürüz. Sizi pek sevdim. Niyyetim 'avdette bir ay sizde mihmân olup memleketinizin âb u havâsından istifâde etmek isterim." diyince Hoca merhûm: "Vah vah! Te'essüf ederim. Ben yarın, o bir gün köye 'azimet etmek niyyetindeyim. Zann ederim ki 'avdette mülâkaat müyesser olmayacak. Hele peşîn Allah sana hayırlı selâmetler versin!" diyerek herifi aşırmıştır.

436.

Bahâ'î, s. 186/İz. P.

Zevcesi her gece Hoca'yı hânede bekçi bırakup komşu komşu gezermiş. Birtakım münâsebetsiz kadınlarla düşüp kalktığını Hoca'ya ihtâra başlamışlar. Yine bir gece haremi bin türlü bahâne ile çıkup gitti. Geç vakıt gelüp kapuyı çalmışsa da Hoca kızarak açmamakta ısrâr etti. Kadın ne kadar yalvardıysa fâ'idesi olmadı. Kadın: "Öyle ise ben de kendimi şu kuyuya atayım da elinden kurtulayım." diyerek koşup o ânda gitti; kuyuya kocaman bir taş attı. Kendisi divar dibine gizlendi. Hoca pek nâdim olup: "Eyvâh! Gideyim, şu deliyi kurtarayım." diye kapuyı açup dışarıya çıkınca kadın hemân içeri girüp kapuyı arkasından kapadı. Yukarı çıkup, Hoca'nın evvelce oturduğu pencereden bakmağa başladı. Şimdi de Hoca kapuyı açmasına ısrâr etmişse de fâ'ide vermemekle yalvarmağa mecbûr oldu. Kadın ise, avâzı çıktığı kadar bağırarak: "Bıktım artık, illâllah! Nedir bu ettiğin? Her gece komşuya diye gidersin... Kim bilir hangi orospu ile sohbet edersin? Bîçâre helâline gençliğini harâm ettin. Seni gidi ak sakalından utanmaz, rezâletten usanmaz herif! Ben de seni 'âleme rüsvây edeyim de gör hâlini. Bir daha her gece bırakup bırakup gitmeği sana göstereyim!" demekle Hoca kadının kendi habâsetini başkasına yükletmek husûsundaki mahâretine hayrân kalup ve etrâfına toplanan konu komşudan sıkılup nutku tutularak, ancak: "Bilenler Allah için söylesin!" diyebilmiştir.

437.

Bahâ'î, s. 187/İz. P.

Hoca bir aralık zeytun satarmış. Bir kadın gelmiş. Zeytunu beğenüp fakat fi'âtını biraz ziyâdece bulduğundan i'tirâz etmekle Hoca: "Hanım! Bu öyle ham, çürük zeytunlardan değildir. Kemâlinde toplanup husûsî olarak i'tinâ ile yapılmıştır. İnanmazsan bir dâne ye de bak. Bundaki halâveti hiç ömründe başka zeytun dânelerinde gördün mü? Bunda öyle acılık, kekrelilik arama. Yağı da en birinci yağlardan dır. İnsanın ağzında bir müddet en nefîs bir lezzet hâsıl olur. Çeşnisi helâldir; çekinme; para vereceksin." dedikte kadın: "Sen beni bilirsin. Arka sokakta, bağçesi size bitişik merhûm Bektemir oğlu Hacı Satı'nın haremiyim. Bizim Efendi ile çok iyi görüşürdünüz. Onun içün, eğer i'timâd edersen, veresi almak isterim." demekle Hoca: "Ay, a canım! Onun çâresine bakarız. Hele sen bir kerre maldan hoşnud ol." diye elindeki zeytun dânesini kadına uzatmakla kadın: "Afv edersiniz! Üç sene evvel ramazanda hastalanup yedi gün orucu yediğim cihetle şimdi hazır kışın kısa gülerinde onu kazâ ediyorum." diyince Hoca der ki: "Yavrum! Sen veresi zeytun almak istiyorsun. Halbuki bir kul böyle Hâlıkının farzını edâ etmeyüp de senelerce sallarsa halka olan karzına ne ehemmiyet verir?"

438.

Bahâ'î, s. 188/İz. P.

Hoca, tavuk kızartması yerken birisi gelüp: "Efendi! İmrendim. Biraz da bana ver." demekle: "Vallâhi, birâder! Benim değil, zevcemindir." dedi. Herif: "Ay, işte sen yiyorsun ya!" diyince: "Ne yapayım, arkadaş! Bana zevcem ye diye verdi." demiştir.

439.

Bahâ'î, s. 189/İz. P.

Bir gün Hoca'yı hâkim Efendi da'vet edüp yanında aşçıya kaymaklı incir tatlısı emr etmiş. Yemek bitmiş. İncir tatlısı gelmemiş. Hoca mahzûn olmuş, fakat sesini çıkarmamış. Yatsı namâzından sonra hâkim Efendi: "Hoca'm! Teberrûken bir hizb okuyunuz da safâ-yı rûhânî hâsıl edelim." demiş. Hoca, ba'del-besmele: "... Vez-zeytûn-i..." diye başlamakla hâkim serîrden: "Efendi! 'Vettîni'yi unuttun mu?" diyince Hoca: "Onu ben değil, siz unuttunuz." demekle meclisin inbisâtını mûcib olmuş; Hoca bir da'vet daha kazanmıştır.

440.

Bahâ'î, s. 189/İz. P.

"Öyle bir şehîlâ gözlere mâlik ki insânı Cin çarpar gibi musahhar ediyor." diye Hoca'yı kulaktan âşık edüp bir şaşı kadın almışlar. Hoca akşama bir tabak kaymak alup getirmiş; sofraya koymuş. Kadın: "Bizim kimimiz var? Bir tabak kaymak alsaydınız el verirdi. Bu iki tabak isrâftır." diyince: "Bizim evde ta'âmın birini iki görmek fenâ bir şey değil. Benim işime gelir." diye lâtifeleşerek ta'âma başlayacakları sırada kadın: "Efendi! Afv edersiniz! Beni siz nâmussuz zannederseniz yanılırsınız. O yanınızdaki Hoca kimdir?" diye Hoca'yı da iki görünce, Hoca: "Yooo! Bak kadın! Bizim evde her şeyi iki ve daha ziyâde görebilirsin. Fakat kocanı bir." demiştir.

441.

Bahâ'î, s. 189/İz. P.

Hoca ahlâbından birinin hânesine gitti. Bal ve kaymak ikrâm ettiler. Kaymağı, ekmeği bitirdikten sora bâkî kalan balı parmak parmak yemeğe başladı. Hâne sâhibi, bir tas balın göçürülmesinden müte'essir olarak, gûyâ kinâye ile vaz geçirmek ümidiyle: "Ekmeksiz bal içini yakar." diyince Hoca, hem kâseyi sünnetlemeğe gayret edip, hem de: "Kimin içi yandığını Allah bilir." demiştir.

442.

Bahâ'î, s. 190/İz. P.

Hoca, komşusunun düğün evinde yemek yenilmekte olduğunu tahmin ettiği bir zamanda bir kâğıdı dürüp büküp bir zarfa koyarak kapuyu çaldı. "Ne istersin?" dediklerinde: "Hâne sâhibine mektûb getirdim." demekle uşak içeri bıraktı. Hoca hemân selâm verüp hâne sâhibine kâğıdı tutuşturmakla berâber sofraya da çöktü; yemeği atıştırmaya başladı. Hâne sâhibi: "Bunun üzeri yazılı değildir." diyince Hoca: "Efendim! Kusura bakmayınız. Aceleye geldiğinden onun içi de yazılı değildir." demiştir.

443.

Bahâ'î, s. 190/İz. P.

Hoca, merkeb ile giderken hayvanın eğilüp kokladığı merkeb tezleklerini yem torbasına doldurup akşam boynuna astı. Hayvan huy-

suzluk edüp başını silkerek torbayı çıkarmağa çalıştığını görünce: "Bana kahrın ne? Sen beğendin, ben doldurdum." dedi.

444.

Bahâ'î, s. 191/İz. P.

Hoca bir aralık turşuculuğa başladı. Bir turşucunun merkebinin ve eşyâsını turşularıyla berâber satın almıştı. Hayvan, alışık olduğu vec-hile, turşu alan hânelerin önüne geldikçe ve galabalık sokak aralarına vâsıl oldukça Hoca'ya: "Turşu!" diye haykırmaya meydan vermeyerek anırmağı başlarmış. Bîçârenin hevesi karnında kalmış.. Yine bir gün, galabalık bir mahalde Hoca hazırlanup savt-ı bülend ile: "Turşu!" diye bağıracağı ânda eşek daha evvel zırlamağa başlayınca Hoca artık kı-zup: "Baksan a, arkadaş! Turşuyu sen mi satacaksın, yoksa ben mi?" demiştir.

445.

Bahâ'î, s. 192/İz. P.

Eşegine given yükletüp kendi kendine: "Acebâ yaş given, kuru-su gibi, birden bire harlayup yanar mı ki?" diye bir taraftan ateşi göste-riverince gaayet sert esmekte olan rüzgâr i'ânesiyle birden bire her ta-rafını ateş sarıverdi. Dehşetli bir çatırdı kopup şu'lesi gök yüzüne di-rek gibi uzadı. Zavallı merkeb çıldırıp koşar, hem anırır hem de mut-tasıl zarta çeker, çifte atardı. Hoca merkebe yetişemeyeceğini, yetişse bile yaşanamayacağını anlayınca avazı çıktığı kadar haykırarak: "Aklın var ise doğru göle koş." demiştir.

446.

Bahâ'î, s. 193/İz. P.

Subaşının merkebi gaa'ib olmuş. Adamları Hoca'yı bağına gider-ken görüp: "Efendi! Biz hepimiz bir semte dağılup arayacağız. Hazır gidiyorsun, sen de bağlar arasına bakıver." demişler. Hoca türki söyle-yek bağlar arasında gezermiş. Biri rast gelüp işi anladıktan sonra: "Bu ne biçim eşek arayış?" diyince Hoca: "İl ilin eşegini türki çağıra çağıra arar." demiştir.

447.

Bahâ'î, s. 194/İz. P.

Vâlidesi Hoca'yı bir kazzâz yanına çırak vermişti. İki sene

'aleddevâm gidüp geldikten sonra bir gün vâlidesi: "Ey oğlum! Neler öğrendin bakalım?" demekle cevâben: "Vâlide! Du'ânız berekâtıyla san'atın yarısını öğrendim; ya'ni bükülmüş şey'leri çözebiliyorum. Şimdi öbür yarısı kaldı ki bükmekten ibâret. Himmetinizle birkaç senede çabucak onu da elde ederim; oldu bitti." demiş.

448.

Bahâ'î, s. 194/İz. P.

Kilimden kocaman bir minder yüzünü pazara satmağa götürüp mu'âyene eden müşteriler: "Bu delik deşik bir şeydir: nâfile, para etmez." dediklerinde: "Sübhânallâh! Almağa merâmınız yok, bâri bir Müslümânın malını halka karşı lekelemeyin. Bunun içindeki pamuğu vâlidem daha şimdi boşalttı; bir dânesi bile dökülmemiştî." dedi.

449.

Bahâ'î, s. 194/İz. P.

Hoca'nın canı çorba istedi: "Şimdi üstü nâneli, nazlı bir çorba olsa da yesem!" diye tahayyül edüp dururken kapu çalınarak komşu çocuğu bir tas ile içeri girüp: "Anam hastadır. Bir parça çorba vereceksiniz." diyince Hoca: "Bizim komşular da mâlîhulyâlardan koku alıyorlar." demiştir.

450.

Bahâ'î, s. 194/İz. P.

Hoca kılarda bir şey ararken raftan soğan dolu kalbur başına düştü. Beyni sarsılıp gözü karararak hemân bir tekme urayım derken kazârâ kenârına rast gelmekle kasnağı diz kapağını fena halde acıttı. Hemân hiddetle kaldırıp yere çaldı. Kalbur sıçrayup alnını yaraladı. Hoca hemân içeri koşup kocaman yatağan bıçağını getirerek: "Şimdi ne kadar kalbur varsa çıksın karşıma!" demiştir.

451.

Bahâ'î, s. 195/İz. P.

Hoca bir arkadaşıyla göl kenârından giderken arkadaşı suyun üzerine sıçrayan balıkları görüp: "Hoca! Bak şu balıkların keyfine!" demekle Hoca ilerideki sokağa doğru baktı. Arkadaşı: "Ben sana balıkları gösteriyorum. Sen göle bakmayup karaya bakıyorsun." demekle

Hoca: "Sen bana: 'Bak şu gölün içindeki balıklara!' dedin mi ki böyle serzeniş ediyorsun. Benim kerâmetim mi var?" demiştir.

452.

Bahâ'î, s. 196/İz. P.

Babası ne söylerse Hoca, çocukluğunda, aksini yapardı. Babası artık maksûdu ne ise onun aksini söylemekle yolunu bulmuştu. Bir gün değirmenden avdetlerinde bir çaydan geçecek oldular. Köprü varsa da hayvan geçemez bir hâlde idi. Babası: "Oğlum molla! Ben köprüden dolaşacağım. Sen çayın geçit yerinden hayvanı geçirme." dedi. Molla Nasreddîn hayvanı geçit yerine sürmüşse de un çuvalı bir taraftan meyl ettiğini babası görmekle haykırarak: "Molla! Çuval bana doğru eğrilmemiş; çaya düşmeyecek. Sakın doğrultma; daha itiver!" diyince Hoca: "Vallâhî baba! Şu yaşa geldim, ne dedinse aksini yaptım. Bu sefer de emrinizi 'aynen icrâ edeceğim." diye bağırması akabinde çuvala dokunur dokunmaz hemân çaya yuvarlandı, gitti.

453.

Bahâ'î, s. 197/İz. P.

Akşehir'e mâhir bir hattât geldi. Hoca mühür kazdırmak istedi ise de her harfîni üç akçaya kazdığından Hoca düşündü: İsmi olan Hasan kelimesini, mahlası Nasreddîn'i ve memleketi ismini hesâb etti, hayli çoğa kaçacak. Yalnız nâmını hakkettirmeğe karar verdi. Hem ucuz kazdırmak için şöyle bir yol düşündü: Hakkâke gidüp "Bana bir mühür kaz." dedi. Hakkâk ismini su'âl eylemekle Hoca: "Has." dedi. Hakkâk: "Bu ne biçim isim?" demekle Hoca: "Nene lâzım? İşte öyle bir isim. Sen kaz." diyerek bir de mazmûn sarf eyledi. Hakkâk Has harflerini yazup da tam noktayı koyacağı sırada Hoca: "Ricâ ederim; noktayı başa koyma da sin'in kâsesine koy!" demekle hakkâk Hoca'nın zarâfetini takdir edüp mühürü hediye olarak takdîm eylemiştir.

454.

Bahâ'î, s. 197/İz. P.

Hoca başkasıyla müşterek olduğu yarım hâne hissesini satılığa çıkardı. Dellâl: "Şimdi sırası değil. Neye böyle acele satmak istiyorsun?" dedikte Hoca: "Müşterek mâlî ömrümde sevmem. On seneden beri bu hânenin diğer nisf hissesine müşterek olan adamın gönlünü nasılsa

şimdi yapabildim. Hâzır olmuşken onun hissesini satın alacağım. Aradan ağıyânı kaldıracığım." demiş.

455.

Bahâ'î, s. 197/İz. P.

Ahbâbı: "Efendi! Sen ara sıra şiir de söyledin. Şu günlerde yeni mahsûl yok mu?" dediklerinde şöyle cevâb verdi: "Gerçek... İyi ki sordunuz. Size dumanı üstünde bir beyt okuyayım. Bu sabah anam, yoğurt çalmak için süt kaynatıyordu. Meğerse bit-tesâdüf, dünki gibi, bugün de süt kesilmiş. Bu sırada nişanlım geldi. Ateş üstündeki tencereye baktı. 'Bu süt kesiktir' dedi. O esnâda derhâl hâtırıma şu beyt tulû' etti. Ammâ yüzüne karşı okumağa sıkıldım. Okusam da mezâyâsına varamayacak, yazık olacaktı ya! Hele siz dikkatle dinleyiniz:

"Dilber bana cevr eyleme lâne, elem verir

Yoğurdunâ hâzel-lezî lâ-yekûn dünden beri."

456.

Bahâ'î, s. 198/İz. P.

Hoca sohbet esnâsında evliyâlıktan dem urmağa başladı. "Senin evliyâlığını neden bilelim?" dediler. "Hangi taşı, hangi ağacı çağırırsam gelir." dedi. "Öyle ise şu karşiki pelid ağacını çağır, bakalım." dediler. Hoca, tavr-ı mahsûs ile üç kerre: "Gel, yâ mübârek!" demişse de ağaç yaprağını bile kimildatmayınca Hoca, kös kös ağacın yanına gitti. "Hani? Ayağına getirecektin." dediler. "Bizim tâ'ifemizde gönül, kibir olmaz. Dağ yürümüzse abdal yürür." dedi.

457.

Bahâ'î, s. 198/İz. P.

Hoca arkadaşıyla kurd avına gitmişti. Gayet uzun tüylü, kocaman bir kurd görüp, kürküne tama'an, kovaladılar. Bir ine sokuldu. Arkadaşının gözü kararıp o da hemân sokuldu. Hoca, bir sâ'at dışarıda beklediği hâlde herifin kimildamadığını görünce çeküp çıkardı. Hâlbuki bedeninde başını göremedi. Bir müddet tefekküre varup sonra koşarak şehre gitti. Arkadaşının hânesine giderek haremine şu yolda bir su'âlde bulundu: "Sizin ağa sabahleyin evden çıktığında bedeninde başı da berâber mi idi, değil miydi?"

458.

Bahâ'î, s. 199/1z. P.

Üç arkadaş süt yiyorlardı. Hoca ile birisi süte ekmek doğramakla meşgul iken diğeri, ihtârlarına rağmen, muttasıl bunların doğradığı ekmeği kaşık kaşık atıstırıyordu. Nihâyet Hoca kızup süte ekmek bastığı kepçeyi: "Yâ Settâr!" diye herifin beynine indirdiği gibi herif derhâl mosmor olup oraya yığılıverdi. Hoca herifin böyle bir çehre-i 'abûs ile hâmûş olduğunu görünce kemâl-i ta'accüble: "Ne doğrar, ne basar; ne elini çanaktan keser. Bir kepçe urursan işte böyle küser." demiştir.

459.

Bahâ'î, s. 200/1z. P.

Bir kaadî ile tüccârdan bir kimse, ortalarında Hoca, yoldaş olmuşlar. Lakırdı olsun diye kaadî Hoca'ya: "Çok söyleyen çok yanılır, derler. Hiç va'z esnâsında yanıldığın vâkı' midir?" dedi. Hoca: "Evet. Bir kerre: *Gaazibânu fin-nâr*, diyecek yerde ağzımdan: *Kaadiyânu fin-nâr* çıkıverdi. Bir kerre de daha ziyâde hatâ ettim: *Innet-füccâri lefî cahîm* diyecek iken, *innet-tüccâri...* demişim." diyerek ikisini de hacîl eyledi. Kaadî: "Sana lakırdı yetişmez ki... İstersen öyle kurnaz kesilirsin ki en yaman müzevvirleri habt edersin. Dilersen yabanın öküzünden daha şaşkın görünürsün." diyince Hoca: "Yok a canım! Mübâlagaya ediyorsun." Eliyle kâadiya işâret edüp: "Ne o kadar müzevvir", diğeri eliyle tâcîre işâretle: "Ne de bu kadar öküzüm. İkisinin arasında sayılırım." demiştir.

460.

Bahâ'î, s. 201/1z. P.

Temürlenk Akşehir'de iken bir Dehrî gelüp tercümân vâsıtasıyla "Bir kaç su'âlim var. Eğer hâzık ve mâhir 'âlimleriniz var ise imtihân olalım." dedi. Temür eşrâf-ı beldeyi toplayup: "Memleketinize ecnebi bir 'âlim geldi. 'Ulûm-ı tabî'iyyeden ve fûnûn-ı maddiyyeden imtihân olmak istiyor. Bunlar seyyâh adamlardır. Eğer karşısına fûnûn-ı şitâyiş ihâta eylemiş bir 'âlim çıkarmazsanız Anadolu'da 'ilmin inkırâza uğramış olduğunu gezdiği yerlerde işâ'a ederler. Bu da sizin, devletler milletler arasında haysiyyetinizi izâle eder." demekle eşrâf bir odada istişâre edüp evvelâ memleketlerinde 'ulemânın gerçekten ma'dûmî

yetine bir müddet te'essüf ettikten sonra: "Böylelikle olmaz. Bir çâre düşünelim de şu âfeti başımızdan savalım." diyüp bir çok müzâkere ve Konya'dan, Kayseri'den, 'ulemâ celbi husûsunu müşâvere eylediler. Nihâyet içlerinden biri: "Hâricden 'ulemâ celbi uzun vakta muhtâc olmağıla berâber Emîr Temür'e karşı hakaaretimizi mûcib, ahâli-i belde yanında da küçük düşmekliğimizi dâ'idir. Deliden uslu haber, derler; hele bu bâbda bizim Hâce-i dâ'nânın re'yini alalım. Belki onun bir tedbîr-i garîbiyle dil bilmez ecnebîyi atlatırız." demekle pek musîb bulup Hoca'yı celb ederek mes'eleyi anlattılar. Hoca: "Siz onu bana bırakınız. Eğer muvâfık bir cevâb ile susturabilirsem ne a'lâ! Eğer muvaffak olmazsam: 'O dîvâne meşreb bir adamdır. Kendi kendine dâhil-i meclis oldu; o sayılmaz' dersiniz. Başka, okumuş bir adamı karşısına çıkarırsınız. Eğer muvaffak olursam hepinizden ayrı ayrı mükâfâtımı isterim. Emîrin ihsânı da caba!" demekle: "Aman, Hoca! Sen bizim yüzümüzü ecnebîye karşı ağart da her ne dilersen Allah kerîm!" dediler.

Nihâyet bir yevm-i mahsûsta şehrin meydanlığında çadırlar kurulup Emîr Temür ve etbâ'ı sırmalara gark olmuş ve âlât-ı harb ve esbâb-ı cenk ile ortalığa heybet salmıştı. Ba'dehu, kıvrıcık saçlarıyla 'acîb üş-şekl olan Dehrî dahi gelüp kurb-ı sultânîde bir mevki'a kuruldu, oturdu. Herkes Hoca'nın vürûduna intizâr eylediler. En-nihâye Hoca da başına kocaman bir sarık, sırtına geniş kollu bir biniş giyüp arkasına şâkirdi Hammâd ile diğer bir iki talebe daha takup meclise dâhil oldu. Pâdişâhın sağ tarafında bir mevki' ihrâz eyledi. Şerbetler içilüp istirâhat hâsıl olduktan sonra Dehrî ortaya gelüp kemâl-i i'tinâ ile bir dâ'ire çizdi. Cevâbını taleb eylemek üzere Hoca'nın yüzüne baktı. Hemân Hoca kalkup 'asâsı ile dâ'irenin tam ortasından bir çizgi çeküp ikiye taksîm eyledikten sonra Dehrî'nin yüzüne baktı. Ba'dehu mukaabilinde bir çizgi dahi çeküp dörde taksîm etti, ve eliyle işâret ederek üç bölüğünü kendine doğru çeker gibi yapup bir bölüğünü Dehrî'ye doğru ve elinin arkasıyla iter gibi yaptı; ve tekrâr Dehrî'nin yüzüne baktı. Dehrî eliyle işâret edüp tahsîn ve aferîn eyledi; ke-enne bildiğini söyledi. Ba'dehu Dehrî, açılmış lâle gibi elinin üstünü yere doğru, parmaklarını açık ve toplu olarak havâya doğru bir vaz'iiyyette tutup birkaç kerre yukarıya doğru salladı. Hoca da onun aksi olarak, elinin üstü havâda, parmakları aşağıda olmak üzere bir işâret yaptı. Dehrî bunu kabûl etti. Ba'dehu Dehrî kendisini eliyle gösterüp parmaklarıyla bir de hayvan yürümesini taklîd edüp sonra karnını işâret

edüp bir şey' çıkar gibi işâret yaptı. Hoca da cebinden çıkardığı yumurtayı gösterdikten sonra iki kollarını sallayarak uçar gibi yaptı. Dehrî bunu tahsin eyledi. Kalktı; kemâl-i ta'zîm ile Hoca'nın karşısında eğilüp ellerini öptü, ve böyle nâdire-i rûzigâra mâlik olduklarından dolayı Pâdişâh'ı ve eşrâf-ı beldeyi tebrîk eyledi. Huzzâr-ı meclis pek ziyâde mahzûz olup memleketin yüzünü ağarttığı için Hoca'yı ayrı ayrı tebrîk eylediler; ve herkes, ihtiyâten hâzırladığı hedâyâyı, nukuu-du Hoca'nın başına serptiler. Kezâlik Emîr Temür dahi kıymetdâr hediyelerle Hoca'yı servete müstağrak eyledi. Herkes dağıldıktan sonra Pâdişâh ve mukarribleri ve ba'zı a'yân-ı belde Dehrî'yi bir tarafa çeküp tercümân vâsıtasıyla: "Biz sizin işâretlerinizden bir şey' anlayamadık. Siz ne dediniz? Hoca ne yolda cevâb verdi ki tab'inıza muvâfık bulup teslîm eylediniz?" dediklerinde Dehrî şu yolda bast-ı merâm eyledi: "Hilkat-ı 'âlem hakkında hükemây-ı Yunâniyye, 'ulemây-ı Benî İsrâ'îl muhteliftir. Bu bâbda 'ulemây-ı İslâmiyyenin re'yi bence ma'lûm olmadığından bunu öğrenmekliği pek isterdim. Binâ'en-'aleyh arzın kürreviyyetini ve müdevveriyyetini işâret ettim. Efendi hazretleri bunu teslîm ettikten başka çektiği hutût ile evvelâ hatt-ı üstüvâyı fasl edüp nisf-ı kürre-i şimâlî ve nisf-ı kürre-i cenûbîyi tefrîk eyledi. Ba'dehu mukaabilinden bir hat daha çekerek üçünü kendine ve birini bana doğru işâret eylemekle dünyânın üçü deniz, biri kara olduğunu, yedi iklîm dört köşeyi beyân buyurdu. Sonra envâ'-ı mevâlîdi ve esrâr-ı hilkatî tahkîk eylemek üzere parmaklarımı havâyâ doğru sallayarak yerden nebâtât, eşcâr, menâbi', ma'âdin husûlunu söyledim. Buna mukaabil Hoca Efendi Hazretleri ellerini yukarıdan aşağıya doğru sallayarak bunların husûlü gökten yağmurun nüzûlü, envâr-ı şemsin nüfûzu ve sâ'ir âsâr-ı 'ulviyye-i semâviyyenin te'sîrâtı yerdeki mevâlîdi ve müvelledâtı perverde eylediğini hükemânın en son tahkîkına mutâbık surette îzâh eyledi. Ba'dehu kendimi gösterüp, ve elimle rûy-ı zemînde tekevvün eden mahlûkaatın yekdiğerinden tecezzî eylemekle tekessür eylediğini işâret ettim. Hâl bu ki zîrûhlardan büyük bir kısmını mübhem bırakmışım. Cebinden yumurta çıkarup gösterek ve eliyle uçar gibi işâret ederek esnâf-ı tuyûru îzâh eyledi. Bu sûrette hilkat-ı 'âlem ve tekessür-i esnâf-ı ümem hakkında mücmel ve ihâtalı bir cevâb verdi. Bundan anladım ki 'âliminiz hakîkaten 'ulûm-ı semâviyye ve ardiyyeyi, ta'bîr-i diğerk bilcümle 'ulûm-ı mahsûsa ve ma'kuuleyi zâtında cem'ü ihâta eylemiş bir dâhî-i züfünûndur. Binâ'en-'aleyh, hassaten hemşehrîleri, 'âmmeten vatandaş-

ları böyle bir 'âlim-i hikmet-nihâd ile ne kadar iftihâr etseler lâyıktır."

Dehrî'yi 'izzet-i ikrâm ile teşyi' ettikten sonra Hoca'nın başına toplanup bir kerre de mes'eleyi ondan istîzâh eylediler. Hoca şöyle cevâb verdi: "A canım! Bu adam hapazan, aç gözlü, cû'ul-kelbe uğramış bir hastadır. Bana " 'âlimdir" diye söylediniz; beyhûde telâşa düşürdünüz. Vaktâ ki geldim, gördüğünüz vechile eliyle bir dâ'ire çizdi: "Ah! Bir tepsi börek olsa!" dedi. Evvelâ ikiye böldüm; kardeş payı yaptım. Baktım ki aldırdığı yok; dörde böldüm. Üçünü kendime aldım, birini ona verdim. Zavallı râzı oldu. Başını salladı, ke-enne: 'Bana o kadarı da kâfidir" dedi. Meğerse daha matlûbu varmış. Sonra işâretle: 'Bir tencere pilâv kaynatılsa, kotarılsa da yesek' dedi. Ben de işâretle: 'Üstüne tuz, büber de ekilmek, fıstık, üzüm de konmak lâzımdır' dedim. O mesele de halloldu. Sonra eliyle kendisini ve karnını işâret edüp ve eliyle yürümek işâretini yapup uzak yoldan geldiğini, nice zamândır mükemmel ta'âm etmeğe hasret olduğunu söyledi. Ben de işâretle bildirdim ki: 'Ben senden daha acım. Karnımın boşluğundan o kadar hafîm ki kuş gibi uçacak bir hâldeyim. Sabahleyin kalktım. Kadın katık olmak üzere topu bir yumurta verdi. Siz haber gönderdiniz; onu da yemeğe vaktim olmadı. İhtiyâten cebime koydum, geldim' dedim. – Mes'ele bundan 'ibârettir." demekle huzzâr: "Ben ne sordum? Senne fehm ettim? 'Aceb efsânedir?" mantukınca bu tefâvüt-i hissiyâtla berâber bu su'âl ve cevâbın her iki tarafı da hoşnud eylemesine hayrân olmuşlardır.

461.

Bahâ'î, s. 204/İz. P.

/Hoca/ bir yıl Kürd 'aşîretine ramazan imâmlığına gitmişti. Bittabi' öne geçüp namaz kıldırmakta ise de Kürd Beyi'nin oğulları bir gün gelüp: "Hoca! Vâkı'â ağzının orucuyla gönlünü kırmak istemeyiz, ammâ sen de pek aşırdın, taşırdın. Bir değil, beş değil... Her vakıt sellemehüsselâm namazda Bey babamızın önüne geçiyorsun. Bizi saymıyorsun, diyelim; fakat Bey bugün: "Haydi!" dediği gibi emrine hâzır, pürsilâh beş bin atlıya hükm ediyor. Böyle bir kahramânın paldır küldür önüne geçilir mi? Sen onun öyle seslenmediğine bakma. Aksi zamanda gazab ederse seni elinden kimse kurtaramaz." diye mükemmel paylaşırlar. Hoca, her ne kadar namâzın iktizâsı olduğunu anlatmak istediye de mürekkebi yalamamış yâdigârlar gittikçe şiddeti artırdıklarından

Hoca: "Hele îcâbına bakınız." diye başından güçle savup mes'eleyi Bey'e anlatmağa, bu sûretle beyzâdelerin ta'arruzundan kurtulmağa karâr verir.

Akşam iftâr edilüp keyfler çatıldıktan sonra Hoca zemîn, zamân hazırlayarak: "Efendim! Genç beyzâdeler, mahzâ sizin şânınızı gözetmek kasdıyla, 'ayıblanmaz, îcâb-ı şer'îyi daha bilmediklerinden..." diye söze başlarken Bey'in kaşları çatılıp: "Nedir, Hoca? Şu cemâ'at mes'elesi mi?" diyüp zavallı Hoca sözü açtığına bin kat peşimân olarak, ezilüp büzülerek: "Evet, Efendim! Hâşâ maksadım şikâyet değil, sohbet vesîle..." demekle Bey: "Hoca! Onlar halt etmişler, ammâ, senden cânım hoşlandığı için söylüyorum, sen de pek ileri gidiyorsun." diyince, olanca kuvvet-i kalbiyle Bey'e güvenen bîçâre Hoca bu tarzda mu'âmeleye ma'rûz olmağıla, her hâlde ramazanı bitirtüp 'avâ'idî alarak gitmek için geçinmeğe karâr verdiğiinden şu yolda cevâb verdi: "Efendim! Haklısınız. Ancak, her şey'in önüne değil, sonuna bakılır. En sonunda yüzümü sana doğru çevirmiyor muyum? O vakıt benim önümde ve karşımda siz bulunmuyor musunuz? En arkada tek ben kalmıyor muyum?" diyince Kürd Beyi bir hayli düşündü. Fakat kaşları da açıldı. Güler yüzle Hoca'ya dedi ki: "A Hocam! Görüyorsun memleketlerden uzakta yaşar adamlarız. Böyle ince'ilim mes'elelerine nasıl 'aklımız erer?"

462.

Bahâ'î, s. 205/1z. P.

Hoca bir çok bildiricin avlayup temizlemiş, kızartmış, tencerenin ağzını kapamış, ahabâblarına bir ziyâfet çekmek, avcılığına mu'teriz olanları bir tatlı delîl ile iskât etmek üzere onları da'vete gitmişti. Bir diğeri gelüp kızarmış bildiricinleri alarak yerine canlı bildiricin koymuş, gitmiş. Ahabâblar hâzır olup tencere ortaya gelüp Hoca kemâl-i fahr ile kapağını açtığı gibi bildiricinlar çırpınarak uçtular, gittiler. Hoca kemâl-i hayretle baka kalup neden sonra ağzından şu sözler döküldü: "Yâ Rabbî! Turalım ki bildiricinların yeniden hayâtlarını i'âde eyledin; o sevimli mahlûkları sevindirdin. Ya benim yağım, tuzum, büberim, otum, ocağım, paralarım, bunca emeklerim ne olacak? Bunları nereden arayacağız?"

463.

Bahâ'î, s. 206/İz. P.

Haşîş serhoş eder, diye işidüp merak ederek 'attârdan bir mıkdar aldı. İsti'mâl edüp 'akabında hamama girmişti. Yıkanırken 'aklına geldi; kendi kendine: "Adam sen de! Ne sekr verdiği var, ne de 'akla dokunduğu var. Laf! Onu bahâne ederek masharalık ediyorlar. Yahud 'attâr beni aldattı. Gideyim şunu 'attârdan tahkîk edeyim." diyerek çı-
rıl çıplak sokağa uğradı. Râst gelenler: "Hoca nedir bu hâl?" dedikçe mâcerâyı ber-tafsîl anlatırdı. İşidenler gülmekten katılırlardı.

464.

Bahâ'î, s. 207/İz. P.

Hoca sabahleyin üç okka et alup hânesine bıraktı. Tekrâr işine gitti. Kadın dostlarını toplayup etle mükemmel bir ziyâfet çekti. Hoca akşam gelince önüne sâde suya bulgur pilâvını sürdü. Hoca: "Etten bir yemek yapmağa vaktin olmasa bile şu pilâva bir kaç yağlı parçasını atup da biraz lezzetlendirmesini düşünemedin mi?" dedikte kadın: "Bir parça mâni'im oldu. Ben onunla meşgul iken senin pek sevdiğin tekir kâmilten yemiş. Bir de geldim, ne bakayım? Yalanıyordu." demekle Hoca hemân koşup kantarı getirdi. Mangalın altından kediyi çıkarup tarttı. Tam üç okka geldi. Karısına dedi ki: "Be îmânı yok! Eğer bu tarttığım et ise, kedi nereye gitti? Eğer kedi ise, hani et?"

465.

Bahâ'î, s. 207/İz. P.

Hoca hem ezân okur, hem alabildiğine koşardı. Sebebini sorduklarında "Bakalım sesim nerelere kadar erişebiliyor, ve nerelerden işidilebiliyor? Anlamak istiyorum." dedi.

466.

Bahâ'î, s. 207/İz. P.

Hoca'yı aldatarak bir çirkin kadın almışlardı. Sabahleyin Hoca giyinüp sokağa fırlayacağı esnâda nâzenîn kırıtarak: "Efendi! Akrabânızın erkeklerinden hangilerine görünüp hangilerine görünmeyeceğim?" diyince Hoca: "Bana görünme de hangisine istersen görün." demiştir.

467.

Bahâ'î, s. 207/İz. P.

Hoca dağda odun keserken olduğu yere doğru kocaman bir ayı geldiğini görünce korkusundan hemân büyük bir ağaca çıkmış. Meğer o ağaç ahlut imiş. Ayı da gelmiş, altına yatmış. Hoca beklemiş, beklemiş; hayvan gitmemiş. Akşam olmuş. O gece mehtâba tesâdüf eylediğinden ayının her vaz'iiyetini ağaçtan seyr edermiş. Nihâyet ayı ağaca çıkarak armut yemeğe başlamış. Olmuş armud aramak için hayvan tepeye doğru çıktıkça Hoca da yukarıya çıkarmış. Nihâyet en tepeye çıkmış. Ayı da altındaki dala çıkmış. Hoca'nın büsbütün akli başından gitmiş. Ölüm felâketini düşünerek hazân yaprağı gibi titirmiş. Ayı kendi işiyle meşgul olarak armudu koparır, mehtâba doğru tutar, olmuş ise yermiş. Yine bir def'asında üstünde kendinden geçmiş bir hâlde kalmış olan Hoca'nın ta ağzı hizâsına kadar kaldırıncâ Hoca kendisine armut ikrâm ediyor zannederek can korkusuyla: "Ben yemem!" diye dehşetli bir sayha urunca kendi işiyle meşgul olan ayı neye uğradığını bilmeyüp ödü koparak kendini ağaçtan aşağı bırakıvermekle o koca gövde dalları kırarak, sivri mahallerden parçalanarak "paf!.." diye yere düştü. Cansız olarak serildi. Hoca sabahleyin, neden sonra ayının geberdiğine hükm edüp ağaçtan, dürtüştürerek yakîn hâsıl eyledikten sonra, inmiş. Geçirdiği en müdhiş korkulu gecenin mükâfâtı olmak üzere iri ve tüylü postunu yüzüp memleketinin en galabalıklı mahallerinden kemâl-i gurûla geçerek dostlarının bol bol aferînini kazandıkça içinden kis kis gülermiş.

468.

Bahâ'î, s. 210/İz. P.

Gaayet hasîs olan subaşı bir aralık Hoca'ya: 'Efendi! Senin ava merâkın var. Avcılarla görüşürsün. Bana, tavşan kulaklı, geyik bacaklı, karınca belli bir tazi ismarla." demiş. Hoca bir müddet sonra merkeb gibi bir koyun köpeğinin boğazına bir kendir takup getirmiş. Subaşı: "Bu nedir?" diye sorunca Hoca: "Av köpeği ismarlamadın mı idi?" diyüp, Subaşı: "Ben senden dağ keçisi gibi ince, hafîf tazi istedimdi." demekle Hoca: "Merak etmeyin Efendim! Sizin dâ'irenizde az zamânda bu da dediğiniz hâle gelir." dedi.

469.

Bahâ'î, s. 211/İz. P.

Hoca'nın kadılığı esnâsında birisi gelüp: "Efendi! Kırdâ sığır yayı-
lırken bir alaca inek, gaalibâ sizin olmalı, bizim ineği karnından kakup
öldürmüş. Buna ne lâzım gelir?" diyince Hoca: "Bunda sâhibinin ne
kabâhatı var? Hayvandan kan da'vâsı edilmez a!.." demiş. Bu sefer he-
rif: "Ben yanlış söyledim. Bizim inek sizinkini öldürmüş." diyince Ho-
ca: "Ha!... O vakıt mes'ele çatallaştı. Bana, şu raftaki kara kaplı kitâbı
indiriverin, bakayım!" demiştir.

470.

Bahâ'î, s. 211/İz. P.

Hoca bir akşam yorgun, zihni durgun bir hâlde hânesine gelüp
neş'elenmeğe muhtâc olduğu bir sırada zevcesini ber-mu'tâd kaşı ça-
tık görünce: "Gülmezsın sen... Yine ne var bakalım? Mahzâ sizin
ma'îşetiniz için akşama kadar çalıştığımızın mükâfâtı olmak üzere ba-
kınız ne biçim bir vaz'iiyyetle karşılıyorsunuz." dedi. Kadın: "Allah, Al-
lah!.. Elbette bir sebebi var. Ahbâbımdan birinin tâzesi çocuk üzerine
gidivermiş. Ona, başın sağ olsuna gittim. Daha yeni geldim. Anladın
mı şimdi sebebini?" diyince Hoca: "Ben senin düğün evinden geldiği-
ni de bilirim a!.." demiş.

471.

Bahâ'î, s. 211/İz. P.

Hoca'ya ahbâbından biri müsâfır gelmiş. Yedirmiş, içirmiş; sâ'at
dörde kadar sohbet etmişler. Tam yatılacağı esnâda müsâfır:

"Bizim iller, bizim iller

Yatar iken üzüüm yerler."

diye bir de kahvaltı çıkarılmasını anlatmak isteyince Hoca bil-bedâhe:

"Bizde öyle 'âdet yoktur

Saklarlar da güziün yerler."

diye latîfe ile herifi yatacığına yatırmış. "Allah rahatlık versin"i çeküp
savuşmuştur.

472.

Bahâ'î, s. 211/İz. P.

Esnây-ı seyyâhatta bir köyün imâmına müsâfır olup hâne sâhibi:
"Efendi! Uykusuz musun, susuz musun?" diye yemekten hiç bahs et-

meyince Hoca: "Buraya gelmezden evvel pınar başında uyumuştum." demiştir.

473.

Bahâ'î, s. 212/İz. P.

Birisi Hoca'yı kemâl-i iştihâ ile yemek yerken görüp: "Niçün beş parmağınla yiyorsun?" diye sormağıla: "Altı parmağım olmadığı için." demiş.

474.

Bahâ'î, s. 212/İz. P.

Hoca bir hâne yaptıracak olmuş. Komşuları, ahabâbı gelüp her biri bir şekil ta'rîf etmiş. Hem hepsi de ta'rîfinin icrâsında, ber-mu'tâd, ısrâr eylemiş. "Sen yaptırmazsan ben yine zorla yaptıracam." diye Hoca'yı mecbûr eylemişler. Artık Hoca bıkup kim ne dediyse öyle yapmış. Hânedan başka her şeye benzeyen tuhaf bir binâ vücûda gelmiş. İnşâ'ât bittikten sonra resm-i küşâda dostlarını çağırmış: "Nasıl? Beğendiniz mi?" demiş. Hiç beğenmediklerini söylemişler. Hoca demiş ki: "Hah!... İşte bu sizin ta'rîf ettiğiniz vech ile yapıldı. Şimdi beni kendi hâlime bırakın; bu sefer de kendi bidiğim gibi yaptırayım."

475.

Bahâ'î, s. 213/İz. P.

Su testisini doldurmak üzere çaya daldırıp dolduğu esnâda elinden kurtulunca dibine inmiş. Hoca beklermiş. Birisi: "A Hoca! Suyu ne bakıyorsun?" dedikte: "Desti suya girdi çıkınca boğazından yakalayacağım." demiş.

476.

Bahâ'î, s. 213/İz. P.

Yolda arkadaşıyla müşterek yoğurt almışlar. Yiyecekleri esnâda arkadaşı ortadan çizüp: "Ben hisseme şeker tozu dökeceğim." demekle Hoca der ki: "Canım! Bu mâyi' bir şey'dir. Elbette benim tarafıma da tadı bir parça gelir; acâ'ib bir şey olur. Dökeceksen bâri her tarafına dök de ağız tadıyla yiyelim." Herif: "Şekerim azdır. Sana vermeğe mecbûr değilim." demekle Hoca kızup elini dağarcığına uzadarak zeytün yağı şişesini çıkarup hemân dökmeğe şurû' etti. Herif: "Bire

aman! Hiç yoğurda zeytün yağı konur mu?" dedikte Hoca: "Sen ne karışırırsın? Ben kendi hisseme dökeceğim. Keyfimin kâhyası değilsin ya! Sen kendi bölüğüne karış." dedi. Herif: "A canım! Hiçbir mâyi'in bir tarafına bir şey dökülür de öbür tarafına bulaşmaz olur mu?" diyince Hoca: "Halt etme öyleyse! Dök şekerini ortaya." demiştir.

477.

Bahâ'î, s. 213/İz. P.

Hoca'ya, çocuk iken: "Sen mi büyüksün, kardeşin mi?" demişler. "Vâlidem geçen sene: 'Birâderin senden bir yaş büyük' demişti. Bu hesapça bu sene ikimiz bir yaş olmamız lâzım gelir." demiştir.

478.

Bahâ'î, s. 214/İz. P.

Hoca bir memlekete gidüp oranın ahâlisinden bir kimse: "Efendi hazretleri! Sizi pek sevdim. Buyurun bizde tuz, ekmek yiyelim; hem de sohbet edelim." demekle Hoca ma'al-memnû niyye kabûl eyledi. Bir müddet sonra hakîkaten ortaya tuz ile ekmek koymakla Hoca ac olduğundan nâçâr yemeğe başladı. O esnâda kapuya bir dilenci gelüp birçok du'âlarla yiyecek istedi. Dehşetli hasîs olduğu nümâyân olan hâne sâhibi pencereden başını uzatup: "Haydi! Def ol oradan! Şimdi gelirsem belini kırarım." dediği hâlde dilenci yine tazarru'âtında devâm eylediğini Hoca görünce, o da başını uzatup, dilenciye: "Bak-san a, ayol! Sen Efendi'yi başkalarına kıyâs etme. Öyle yalanı, şakası yok. Sözünün eridir; yapar." demiştir.

479.

Bahâ'î, s. 214/İz. P.

Ahbâbından biri yeni bir hâne yaptırmıştı. Hoca'yı da'vet etti. Sabah'tan akşama kadar uzun uzadıya gezdirüp hâneye muta'allık dedi-kodularını dinlettiği hâlde yemek husûsuna aslâ yanaşmadı. Hoca'nın açlıktan safrası kabarup gözleri kararmağa başladı. O esnâda hâne sâhibi be-tekrâr söze başlayup: "Yemek odasını tez geçtiniz. Nazâretine, köşesine, bucağına dikkat etmediniz. Bunu pek i'tinâlı yaptırdım." diye be-tekrâr gezdirmeye götürdü. Hoca her tarafına kemâl-i i'tinâ ile baktıktan sonra enini, boyunu ölçmeğe, cebindeki deftere ba'zı çizgiler çizmeğe başladı. Hâne sâhibi ne yaptığını sormakla odanın resmini aldığını söyledi. Hâne sâhibi: "Gördünüz mü

Efendim? Nasıl hoşunuza gitti! Umarım ki kendi yemek odanızı da bu yolda ta'dîl ettireceksiniz." demekle Hoca: "Ne şübhe! Pek hoşuma gitti. Gaayet idâreli... İnsânın yıkımı boğaz mes'elesidir. Hâlbuki sizin yemek odasının sûret-i teşkîlinden olmalıdır ki yemeğe muta'alik hiçbir şey'in vücudu burada îcâb etmiyor." demiştir.

480.

Bahâ'î, s. 215/İz. P.

Bir mes'eleden dolayı köylüsü Hoca'yı kadiya şikâyet eylemeleriyle kadı Hoca'yı celb edüp: "Köylü seni istemiyor. Başının çâresine bak!" diyince Hoca: "Asıl ben köylüyü istemem. Varsın onlar, hangi Cehenneme isterlerse gitsinler. O kadar halk nereye gitse bir köy teşkîl edebilirler. Fakat ben, bir başıma şu yaşımdan sonra çiftimi, çubuğumu dağıtayım da kendime hangi dağ başında mesken tedârük edeyim?" demiştir.

481.

Bahâ'î, s. 215/İz. P.

Hoca merhûm uzun bir yoldan gelirken pek ziyâde yorulur. Kendi kendine: "Yâ Rabbî! Ne olurdu? Za'îf bir merkebin olaydı da hiç olmazsa ayağımı yerden kaldırırdı!" derken öteden bir sipâhî atını koşturarak gelüp arkasından altı aylık kulonu göstererek Hoca'ya hitâben: "Ey dayı! Böyle tenbel tenbel ağacın gölgesine çekilmekle olmaz. Çalışmalı! Haydi bakalım! Şu tay yoruldu; bir az sırtına al da şu karşıki köye kadar götürüver." diyüp Hoca: "Aman Efendim! Ben kımldayamadığımdan dolayı..." derken, lakırdısını bitirmek bile müyes-ser olmayup şimşek gibi bir kamçı sırtına inmekle berâber: "Kalk, kerata! Öyle, şu çam altı senin, bu pınar başı benim diye ağır ezgi, fıstıkî makaam konarak, göçerek, sümüklüböcek gibi bir konaklık mesâfeyi bir haftada kat' ederek dağlarda, kırlarda sefâ etmeğe insânı her vakıt bırakmazlar." diye bağınca bîçâre, çâresiz tayı salla-sırt edüp ağanın önünde koşmağa başladı. Ara sıra inciklerini kamçı okşadıkça hop hop hoplardı. Zavallı, köy karşıdan görününceye kadar on dakikalık mesâfeyi kat' edüp nihâyet tayla berâber yüzü koyun kapandı. Mermer yürekli herif artık ziyâde isrâr etmeyüp: "Ayrancı herif, sen de!" diyüp geçti, gitti. Zavallı Hoca, kan ter içinde yarım sâ'at kadar kımıldanamayacak hâlde bî-hûş yattıktan sonra 'aklı başına gelüp sürünerek bir ağaç dibine geldi. Başını gök yüzüne kaldırarak dedi ki: "Yâ

Rabbî! besbelli dişlerim döküldüğü cihetle ben lakırdı anlatamaz oldum: Ben istedim bir eşek, sen gönderdin binecek!"

482.

Bahâ'î, s. 216/İz. P.

Hoca kızını bir köye gelin etmiş. Köylüler hayli uzaklaştıktan sonra Hoca koşarak bir buçuk saatlik yoldan kan ter içinde bunlara yetişti. Hemân kadınları ber-taraf ederek kızının yanına sokuldu: Herkes kemâl-i hayretle bakıyordu. Hoca kızına dedi ki: "Kızım! Dikiş dikerken iğneye sapladığın ipliğin ucunu düğümlemesini unutma. Çünkü eğer düğümü olmazsa 'acele ile iplik çıkıverir; iğne elinde dikile kalır."

483.

Bahâ'î, s. 90/Adsız sözlü kaynak (= ASK).

Nasreddîn Hoca Temür huzûrunda iken bir sipâhîyi serhoştur diye getirmişler. "Üç yüz değnek urun!" demiş. Hoca tebessüm etmiş. Temür gazab edüp: "Beş yüz değnek urun!" demiş. Hoca kahkaha ile gülmeğe başlamış. Temür, henüz ocaktan çıkmış gibi yekpâre ateş kesilüp: "Şimdi sekiz yüz urulsun!" diyince Hoca, sinirleri gevşeyüp kasıklarını tutarak sallana sallana makaraları koyuvermiştir. Temür ise öfkesinden zıp zıp sıçrayarak: "Bire şerî'at hâ'ini! Değirmen kadar sarıgınla hem benim icrâ eylediğim hadd-i şer'îyi istihfâf eylesin, hem de benim gibi cihânı zangır zangır titretmiş bir cihângîr-i cebbârın huzûrunda bulunuyorsun; sonra da ne dehşetli fütûrsuz bir yüreğe mâliksin ki hâlâ gülüyorsun!" diyince Hoca der ki: "Doğrusun; işin ehemmiyyetini bilirim. Senin de ne yaman bir hûn-hâr olduğunu tamâmiyle tasdîk ederim. Fakat, ne fâ'ide! Şuna şaşıyorum ki, ya sen rakam bilmiyorsun; ya bizim gibi, etten kemikten mahlûk olmayup adın gibi cismin de demir oğlu demirdir. Hele himâyet etmek istediğin şerî'at-ı garrâdan hiç haberin yok. Seksen değnek nerede? Sekiz yüz değnek nerede? Emir etmek pek kolay... Fakat bu yenir mi? Ne olur, zahmet alsan da vereceğin emir kaabil-i icrâ mıdır, değil midir? Bir parçacık düşünsen!"

484.

Bahâ'î, s. 93/ASK.

Mervîdir ki: Bir sabâh, Hoca kapısından çıkarken bitişik komşusu tesâdüf ederek: "Aman, Hoca Efendi! Meraak ettim. Bu sabâh sizde telâşlı telâşlı, hızlı hızlı lakırdılar işittim. Sonra da bir gürültü oldu; o ne idi?" demekle Hoca merhûm, ekşi bir suratla: "Bizimki ile biraz atıştık. Sonra da, kadın hiddetlenüp cübbeme bir tekme atınca cübbem nerdübândan aşağı paldır-kültür düştü de gürültü o idi." diyüp komşusu: "Canım Hoca Efendi! Hiç cübbe gürültü yapar mı?" diye ısrâr edince Hoca: "Sus, a canım! Ne zorlarsın? İşte içinde ben de var idim."

485.

Bahâ'î, s. 125/ASK.

Bir kış Hoca gaayet züğürt kalmış. Kendi kendine: "Acebâ eşeğin arpa tayınıni biraz indirsem olur mu?" diyüp her zamanki kutudan biraz eksik vermiş. Bakmış, eşek yine eski neş'esinde. Biraz zaman sonra bir avuç daha eksiltmiş. Eşek yine aldırmamış. Böyle böyle yarıya indirmiş. Eşeğe bir sükûnet gelmişse de yine zararsız görmüş. Bir iki ay sonra kutu yarıdan aşağıya inince eşeğin sükûnetine bir da mahzunluk ilâve olmuş. Ve en-nihâye çok yatar ve samanı dahi az yer olmuş; çünkü arpa da topu bir avuca kalmış. Bir sabâh Hoca ahıra girmiş, bakmış ki eşek mürd olmuş. Demiş ki: "Eşeği tam rıyâzete alıştırıyorduk, ammâ ecel müsâ'ade etmedi."

486.

Bahâ'î, s. 126/ASK.

Hoca merhûm ikindi âbdesti almak için hânesine gelir. Hoca hemân cemâ'ata yetişmeğe çalışmışsa da haremi çok meşgul ettikten sonra üstü başı pek kirlendiğinden bahisle hamama yollar. "Efendi! Sakın geç kalma. Bilirsin ya, hemşîremi 'akdı var. Sen orada babalık vazîfesini göreceksin. Bulunmazsan geri kalır. Da'vetlilere karşı 'ayb olur." diyerek sıkı sıkı tenbîh eyler. Hoca, bu vakıtsız istihmâmı 'âcilen icrâ eyleyüp hemân hânesine koşmak istemişse de dışarıda pek sıkı yağmur yağmakta olduğunu söylerler. Pencereden bakar ki bütün etrâfı kapalı; yağmurun durmak ihtimâli yok. Elbisesini giyse yegâne kaftanı, binişi su - k kesilecek. Hemân elbisesini derleyüp toplayup cırıl çıplak yola düzülür. Yağmurdan mükemmel ıslanır. Meğer kapu-

su önünde dahi da'vetliler toplanup Hoca'yı bekliyorlarmış. Hoca'yı bu hâlde görünce: "Efendi! Nedir bu hâl?" demeleriyle Hoca merhûm: "Şeytâna uyup da vakıtsız hamama giden böyle hem sıcak banyo, hem soğuk banyo, ikisini birden eder." demiştir.

487.

Bahâ'î, s. 127/ASK.

Hoca merhûm bağından eşeğine iki küfe üzüm yükletüp gelirken şehir içinde mahalle gençleri: "Hoca Efendi! Bize üzüm ver!" diye takılırlar. Hoca merhûm cemâ'atı bir kerre gözden geçirir. Hepsine hürmetlice verse çoğa kaçacak. İsteyene birer çentik verir. Çocuklar: "Efendi! Bu ne kadcılık şey?" diye azınsamaları üzerine: "Evlâdlarım! Hepsinin tadı bir. Şu küfelerdeki üzümün lezzeti bir dânenin lezzetinin aynıdır. Binâ'en-aleyh az yemekle çok yemek beyninde hiçbir fark yok." demiştir.

488.

Bahâ'î, s. 128/ASK.

Hoca merhûm bir rüzgârlı havâda deve üstünde kavut yermiş. Fakat ağzına attıkça yel alır götürür, hiç boğazına gitmek kısmet olmamış. Arkadaşlarından biri: "Hoca Efendi! Nedir o yediğin?" dedikte Hoca merhûm: "Böyle giderse hiç." demiştir.

Hoca merhûmun: "Deve üstünde kavut yemeyi ben icâd ettim, ammâ ben de beğenmedim." dediği vardır.

489.

Bahâ'î, s. 216/ASK.

Hoca merhûmun cümle-i kerâmâtından biri de köylülere poyraz satmasıdır. Şöyle ki: Bir sene bir köye imâm olur. Ramazan ayı hitâm bulunca köylüler mahsûlun kıtlığını bahâne ederek Hoca için her sene mukannen olan buğdayı vermemeye kalkışırlar. Hoca da bunlara kızup tam harman zamanı olmağıla: "Öyle ise ben de size rüzgâr vermem. Bulun rüzgârınızı, savurun harmanınızı." diyerek harman yerine nâzır bir tepeye kocaman bir hasır gerer. Hâkîkaten günlerce poyraz harman yerine uğramaz. Bir taraftan da kalın kalın bulutlar havâda görünmeye başlayınca köylüleri telâş alır. Bir mu'tekid köylü: "Efendi! Ben geçen seneki Hoca hakkının iki mislini vereceğim." demekle Hoca, gözünün önünde, onun harmanına doğru hasıra parmağını sokup

bir delik açar. Bir de herif harman yerine gidince mükemmel rüzgâr bulur. Başlar savurmağa. Az zamanda, muntazam rüzgârla hep çeçlerini, yığınlarını bitirir. Sevine sevine buğdayı, samanı çuvallara doldurur; kağnya yükletir; hânesine der-anbar eder. Bunu gören komşuları da 'acele harman yerine gelirler. Yanı başında oldukları hâlde rüzgârdan eser bulamazlar. Diğer harmancı der ki: "Nâfile yorulma. Git, Hoca'ya hakkını va'd et; rüzgâr satın al." Çâresiz o da gider. Hoca onun harmanı tarafına da bir delik açar. O köylü de derhâl işini görür. Bunu gören köylüler tepeye hücum edüp hepsi Hoca'dan rüzgâr satın alarak hakkını bol bol vereceklerini va'd ederler. Hoca: "Köylüler! Sakın, Hoca'yı kandırınız da işimiz bittiği vakit sözümüzden döneriz, gibi hâtırınıza fenâ bir i'tikaad gelmesin! Sonra Cenâb-ı Hak harmanınızı savurur; avucunuzda bir havâ kalır." demekle köylü korkup hulûs-ı vicdânla 'ahdlerinde dururlar. Güzel güzel Hoca'nın hakkını va'd eylerler. Hoca da herkesin harmanına birer delik açar. Hep savururlar. Bereketli mahsûl alırlar. Hoca'nın hakkını iki misli olarak öderler. Köylü dahi malının bereketini bulur. Hoca da bir sene ferîh fahûr geçinecek zahîresini der-anbar eder. Hoca zahîresini kağnılara yükletüp köy hâricinde, Ayrılık-Çeşmesi'nde vedâ' ta'âmını ederek du'â eyledikten sonra ayrılacağı sırada köylüye müteveccihen: "Tanrı ta'âlâ hak sâhibinin hakkını el ile alamazsa işte böyle yel ile alır." demiştir.

Mervîdir ki o köyde hâlâ rüzgâr mukaata'ası cârî imiş.

Rahmet etsün rûh-ı Nasreddîn'e Hak

Oldu bizden bu du'âya müstahak

Her sözü şâyeste-i takdîrdir

Her rûmûzu kaabil-i tefsîrdir

Sanma kim ebleh idi ol hurde-dân

Her sözü bir nûkte eylerdi beyân

Hem gülüp hem yazma düştü İzzet'e

Erdi 318'de gaayete.

490.

Bahâ'î, s. 128/ASK.

Hoca –rahmet-ullahu 'aleyh– yağmurlu bir havâda hânesinde oturup sokağı seyr ederken yağmurdan ıslanmamak için sür'atle giden bir komşusuna neden koştuğunu sorar. O adam da rahmetten ıslanmamak için kaçtığını söyler. Hoca: "Vah vah! Te'essüf ederim! Âhir zamân zâhir, bak, ne günlere kaldık! Ayol! Hiç Tanrı ta'âlânın rahme-

tinden kaçılır mı?" demekle bîçâre adamcağız utanup ağır ağır yoluna devâm eder. Hoca da yaptığı mu'zibliğin eserini kayıdsızca seyr eder-miş. Adamcağız sırsıklam kesilerek hânesine can atar.

Tesâdüf bu ya... Bir yağmurlu gün de ma'hûd adam penceresin-den bakarken görür ki daha henüz yağmur birer dâne dökülmeğe baş-ladığı hâlde Hoca merhûm ileriden sökmüş; mu'tâdı vechile cübbesi-nin eteğini arkaya çemremiş, yıldırım gibi hânesine doğru koşarmış. Komşu haykırup: "Efendi! Bana ihtârını unuttun mu? Allah'ın rahme-tinden kaçılır mı?" dedikte Hoca bir dakika bile durmayarak: "Oğlum! Ben Allâh ta'âlânın yere dökülen rahmetini ayağımla çiğnemeyim di-ye koşuyorum." der ve hânesine kapağı atar.

491.

Bahâ'î, s. 129/Sözlü kaynak, Necîb 'Âsım

Hoca merhûm ocak yakacak olmuş. Üfler üfler, yanmazmış. Hemân yukarı çıkup karısının hotozunu almış, başına giymiş; o hâl ile ocağa "püf!" diyince harlamış. Hoca: "Meğer ocak da benim gibi karı-dan yılamış." demiş.

492.

Bahâ'î, s. 130/ASK.

İdgâha varalım, dolaba dilber seyrine; görelim âyîne-i devrân ne sûret gösterir" mantûkınca bir bayram günü şehir hâricindeki meydânlığa gidüp çocukların oyununu dalgın dalgın seyr ederken bir genç Hoca'nın kavuğunu başından kaptığı gibi halkaya atar. Kavuk el-den ele atlayup koşmağa başlar. Hoca her ne kadar kavuğunu ellerin-den kapmak isterse de muvaffak olamaz. Gençler hayli hırpalarlar. Çocuklara: "Etmeyin evlâdlar! Şu kavuğumu verin de gideyim." diye her ne kadar niyâz etmişse de alaydan, kahkahadan, şevk u şatâretten, gulguleden kimsenin kulağına girmez. Bakar ki sâ'atlarca beklese boş, Hoca: "Lâhavle!..." diyerek eşeğine binüp hânesine giderken çeşm-âşinâlarından biri: Efendi! Hani kavuğ-ı şerîf? Böyle başı açık nereden teşrîf?" demekle Hoca cevâben: "Küçüklüğü hâtırına gelmiş de seyrângâhta çocukların içine karıştı; oyun oynuyor." demiş.

493.

Bahâ'î, s. 131/ASK.

Bir güne Hoca'ya: "Yâhû! Sen oldukça 'âlimsin. Şu bizim müşkili-

mizi hall ediver: 'Acebâ dünyâ kaç arşındır?' derler. O esnâda bir cenâze götürüyorlarmış. Hoca merhûm tabutu göstererek demiş ki: "Bu su'âlin erbâbı şu gidendir. Ona sorunuz. Bakınız, daha o şimdi ölçmüş, gidiyor."

494.

Bahâ'î, s. 131/ASK.

Hoca merhûm bir gün pazarda göğercin kadar bir kuşun on iki altuna satıldığını görüp kendi kendine: "Demek ki piyasada tuyûr envâ'ının revâcı var. Tam sırası... Ben de şu bizim baba-hindiyi yarın satılığa çıkarayım." diye tasavvur eyledi. Ertesi gün kocaman baba-hindiyi koltuğuna aldı. Hayvan, gerdanındaki kallâde-i mercân ile bil-iftihâr burnunu şişirüp kendisinin koltuğa gelir takımından olduğunu pek izhâr ediyordu. Hoca merhûm bu vaz' ile pazar yerine geldi. Haylice bir para elde etmek sevdasıyla netîceye muntazır iken bir de, harâc-mezâd baba-hindi, o da Hoca'nın husûsî beslemesi i'tibârıyla, gaayet-ül gaaye on iki akçada dayandı, kaldı. Fazla bir para daha diyen olmadı. Hoca merhûm hiddetlenüp dellâllara, çarşıdakilerine hitâben: "Bu nasıl iş, Allah'ı severseniz? Daha dün, gözümün önünde, göğercin kadar boyalı bir kuşu tam on iki altuna sattınız. Hem hepiniz de yüksek yüksek peyler sürdünüz. O boyanmışsa, bakınız, bunun da bo-yunda la'l ü mercân renginde kudretten ziynetler var; sırtının tüyü bukalamûn, yanar döner, renginde olup güneşe karşı durduğu vakıt parıl parıl yanar. 'Alel husûs ıslık çalınup da kabardığı zaman hortumunu şişirir; kanadını, kuyruğunu çadır gibi açar; bir kuzu kadar cüsse peydâ eder. O hâlde havlıda nâzân nâzân, tavûs-ı Hindistân gibi hırâmân olunca temâşâsına doyulmaz. İhtiyâc sevkiyla satmağa mecbûr oluyorum. Yoksa, evden ayrılırken karı, ben, hindi öyle bir ye's etmemiz vardı ki o hâl-i hazînimize dağlar taşlar dayanmaz. Biz 'öhü, öhö!...' diye giryân oldukça o da bizi: 'kul kul, kul!' diye teşvîk ederdi. Ah!... İhtiyâcın gözü kör olsun!..." diye Hoca'nın kemâl-i harâretle çıkışması çarşılıları bir müddet eğlendirdikten sonra içlerinden biri: "Hoca Efendi! Biraz müsterîh ol! Sen hakîkattan gaafilisin. Bir kerre o kuş 'âdî, boyalı bir mahlûk değil; nakkaaş-ı kudretin rengâ-renk donattığı meşhûr tûtî kuşudur." demişse de para cihetinden ümîdi münkesir olmaktan neş'et eden bir hiddetle göklere uçurulsa dahi o ânda Hoca'nın gözüne görünmediğinden: "Ey, a canım! Anladık. Tûtî kuşu... Ne olacak? Gaayesi yine kuş değil mi? Bunun hüneri

ne?" demekle, muhâtabı hasmini ilzâm etmek hissinin verdiği bir şatâretle: "Hah! İşte bunun hüneri var da ondan: Çünkü bu gaayet iyi lakırdı söyler." diyince Hoca da, koltuğu altında bir hamûşi-i feylesofâne ile nazar-ı teveccühünü kapamış olan baba-yı Hindistân'ı işâret eyleyerek: "O iyi lakırdı söylerse bu da gaayet iyi düşünür." demiş.

495.

Bahâ'î, s. 133/ASK.

Hoca, mehtâblı gecede damda yatarken aşağıya doğru âbdest bozmağa başlamış. Sokaktan, hâlinden şübhelendiği biri geçiyormuş. Hoca kesmiş. "Neye kestini?" demiş. "Kesmeyeydim de ip gibi tutup çıkamıydın?" demiş.

496.

Bahâ'î, s. 133/ASK.

Bir vakıt Anadolu'yu şiddet-i siyâsetiyle dehşete ilkaa eden 'Temürlenk Anadolu'da her uğradığı şehrin 'ulemâ ve 'urefâsını çağırıp "Ben 'âdil miyim, zâlim miyim?" diye sorarmış. " 'Âdilsin." diyeni de kesermiş, "Zâlimsin." diyeni de kesermiş. 'Âciz kalmışlar. Hoca merhûmun sıytı o taraflara şâyi' olmağıla halk mürâca'at edüp: "Aman, Hoca Efendi! Bu işe senden başka kimse bir çâre bulamaz. Her ne yaparsan yap; şu zâlimin kılıcını bî-günâh 'ibâdullahın üzerinden kaldır." diye yalvarırlar. Hoca merhûm: "Çocuklar! Bu iş benim için dahi zannettiğiniz kadar kolay bir şey değilse de mazlûmînin Hak yardımcısı olduğundan du'ânız berekâtıyla belki muvaffak olurum." diyerek hezâr-ı ihtiyâtla Temür'ün ikaametgâhına gelir. "Su'âlinize cevâb verecek Hoca geldi." diye haber verirler. Temür huzûruna celb edüp Hoca'ya dahi mezkûr su'âli îrâd edince Hoca der ki: "Siz mücerred bir melik-i 'âdil de değilsiniz, bir bâğî-i zâlim de değilsiniz. Zâlim biziz. Siz seyf-i 'adâletsiniz. Cenâb-ı Kakhâr-ı zül-celâl müstahak-ı cezâ olan biz zâlimlere seni havâle eylemiştir:

Lutf-ı Hak bâ tu müdârâhâ küned

Çünkü ez had bi güzered rüsvâ küned.

(Mesnevî'den alınmış olan bu beytin ma'nâsı: "Hakkın lutfu sana karşı idâreli bir sûrette mu'âmele eyler. Fakat kabâhatın haddini geçerse seni rezîl ve rüsvây eder.)

Mervîdir ki Temür'ün beklediği cevâb-ı savâb da bu imiş. Binâ-

en'aleyh bundan dolayı Hoca'dan gaayetle hoşlanmış; nedîm-i hâssı kılmış. O diyârda bulundukça yanından ayırmamış. Hoca merhûmun hürmetine Akşehir ve havâlîsi ve belki bilâd-ı Karaman Temür'ün tîğ-i kahrından ve 'asker-i cerrârının yağmasından masûn kalmıştır.

Cümle dânâyân hemîn güfte hemîn

Hest dânâ raheten lil- 'âlemin

(Mesnevîden: Hep 'âlimler hemân ancak şunu söylemişlerdir ki: 'Âlimin vücûdu 'âleme rahmettir.)

497.

Bahâ'î, s. 134/ASK.

Hoca'nın iki haremi varmış. Bir gün ikisi birden yanına gelüp: "Beni mi çok seversin?" "Beni mi çok seversin?" diye Hoca'ya taklaşmışlar. Bîçâre Hoca muztar kalup her ne kadar: "İkinizi de..." gibi sözlerle bahsi geçiştirmek isterse de kaani' olmayarak Hoca'yı hayli sıkartmışlar. Hattâ küçük haremi o esnâda der ki: "Efendi! Meselâ ikimiz de Akşehir gölünde kayıkta gelirken kayık devrilse, ikimiz de düşsek, sen karada olsan, hangimizi evvel kurtarırdın?" Hoca merhûm bî-ihtiyâr eski haremine dönmüş de demiş ki: "Yâhû! Sen azıcık yüzme bilirsin, değil mi?"

498.

Bahâ'î, s. 135/ASK.

Hoca merhûm oğlu ile bir köye gidiyormuş. Oğlunu eşeğe bindirmiş. Ba'zı kimseler görüp: "Hey gidi zamâne gençleri! Ağzının 'ilmiyle şu ihtiyâr babasını yayan yürütüyor da kendisi râhat râhat eşeğe binüp gidiyor." demişler. Çocuk: "Bak, baba! Ben sana isrâr etmedim mi? Haydi! Artık daha ziyâde 'inâd etme; şu eşeğe bin!" demiş. Hoca eşeğe binmiş... Biraz gitmişler. Birkaç kişi tesâdüf edüp: "Ayol! Senin kemiğin kartlaşmış. Hem işte, geldin gidiyorsun. Bu tâze fidanı bu kadar zahmete koşup da kavurmak lâayık mı?" derler. Hoca tutar, çocuğu da arkasına bindirir. Birkaç adım gider gitmez bir bölük herze-vekîle daha tesâdüf ederler. Bunlar da bakup: "Ammâ insâfsızlık hâ! ... Bir eşekciğe iki kişi birden biner de uzun yola gider mi? Bakın şu herife! Hoca da olacak..." derler. Hoca artık kızup eşekten kendi de, oğlu da inerler. Önlerine katarlar. Çok geçmez, bittesâdüf birkaç adam daha rast gelirler: "Allah, Allah! Bu ne budalalık? Eşek önlerinde bomboş, hopluya sığraya koşsun da kendileri bu sıcakta toza toprağa bulanarak,

kan ter içinde yayan yürüsünler. Dünyâda ne şaşkın adamlar var?" dediklerini işidince Hoca demiş ki: "Lâkin, yâhû. Bu halkın dilinden kurtulabilen varsa ona 'aşk olsun."

499.

Bahâ'î, s. 135/ASK.

Bir mecliste herkes kendi biniciliğine dâ'ir hikâyeler söylüyor-muş. Hoca'ya da heves gelmiş; demiş ki: "Filân çiftlikte idim. Kâhyâ bir at getirdi; kış başına kadar harınlaşmış; ele avuca sığmıyordu. Kö-yün babayığitlerinden biri binmek istedi; yanına yanaştırmadı. Birisi üzerine atladı; onu da kaldırdı yere vurdu. Bir diğeri daha geldi; o da binemedi. Baktım ki hepsi nâfile; bana bir gayret geldi... Daha o vakıt gencim... Hemân eteklerimi belime çemredim; kollarımı sıvadım; el çabukluğu ile hayvanın yelesinden tutup bir pertâv ettim..." derken çiftlikte hâzır bulunanlardan biri o esnâda içeri giriverince Hoca merhûm: "Ben de binemedim." demiştir.

500.

Bahâ'î, s. 136/ASK.

Hoca'nın iki zevcesi varmış. Her ikisine de diğlerinden gizli birer mavi boncuk verüp: "Sakın bunu ortağına gösterme! Bu benim nişâne-i muhabbetimdir." demiş. Bir gün ikisi birden Hoca'ya hücûm edüp: "Hangimizi daha çok seversin? Gönlün asıl kimdedir?" diye sor-duklarında: "Mavi boncuk kimde ise benim gönlüm ondadır." dermiş. Kadınlar, her ikisi de kalben: "Beni çok seviyor." diye mütesellî olur-larmış.

501.

Bahâ'î, s. 136/ASK.

Komşularından biri, pür-telâş: "Aman Hoca Efendi! Bizim evde karımla baldızım fenâ hâlde gavga ediyorlar. Birbirini boğuyorlar. Ricâ ederim; gel, şunlara nasîhat mı edeceksin, ne yapacaksın? Çârelerine bak. Ben 'âciz kaldım." der. Hoca sorar: "Gavganın esâsı yaş üzerine mi?" O adam: "Hayır Efendi! Yaştan bahs ettikleri yok." diyince Hoca: "Haydi oğlum, haydi! Telâшта ma'nâ yok. Git evine; şimdiye kadar on-lar barışmışlardır bile!" demiş.

502.

Bahâ'î, s. 136/ASK.

Hoca Sivrihisâr kadısı iken iki âşüfte hanım Hoca'nın huzûruna çıkup biri: "Efendim! Ben bu hanıma bayağı ip ismarladım. O şu saçım gibi ince ince şeyler bükmeğe başlamış. Nümûnesini gösterdi. Böyle yapacaksa ben sözümünden döndüm. Versin paralarımı..." diye nice 'işve-i nâz ile yüzünü nîm açup sırma saçlarını Hoca'ya 'arz eyledi. Hoca: "Subhânellah!..." diyüp diğer hanıma teveccühle: "Sen ne buyursun?" demekle diğeri sesine bir ihtizâz, bir harâret vererek, sanki pek hiddetlenmiş gibi: "Efendim! Bizim mukaavelemiz şu parmağım kalınlığında bayağı çamaşır ipi idi. Yoksa –kolunu sıvayup– bileğim kalınlığında kendir bükmek değildi." diyince mütebessimâne her ikisini de baştan ayağa kadar süzüp: "Haydin, kızlarım! Uzlaşın!" dedikten sonra müdde'â-aleyhâya hitâben: "Sen de bir az kalınca tut. O kadar inceltme ki Hoca'nızın gönlü gibi çabucak üzülmesin." demekle fettâneler gülüşerek çekilip gitmişlerdir.

503.

Bahâ'î, s. 137/ASK.

Hoca'nın mu'tâdı, iftârdan sonra muhtasaran akşam namâzını kı-lup ta'âm edermiş. Bir akşam iftâra çağırılmışlar. Müretteb olarak imâma tenbihât-ı lâzımayı vermişler. İmâm tecvîde son derece ri'âyetle kelimeleri uzatarak sûre-i fâtihayı okumuş. Hoca iyice öfkelenmiş. Tam fâtiha bitüp de imâm "Yâsîn" diyince Hoca: "Âlîm Allah tahammül edemem; her şey'in bir sırası var." diye cemâ'attan ferâgat ederek münferiden kılmak üzere saftan geri çekilmiş. İmâm: "Vel-Kur'ân il hakîm... Allâhu Ekber!" diye rükû'a eğilince: "Bak! Buna diyecek yok." diyerek çabucak tekrâr iktidâ etmiştir.

504.

Bahâ'î, s. 137/ASK.

Hoca merhûm bir iş için Akşehir'den memleketi olan Sivrihisâr'a gitmiş. Fenâ hâlde acıkmış. Parası da yokmuş. Çarşıdan geçerken bakmış ki bir furundan tâze tâze ekmek çıkıyor; mis gibi kokusu etrâfa yayılıyor. Köşede oturan ekmekçiye: "Ekmekçi baba! Bu ekmekler senin mi?" demiş. Ekmekçinin gaayet tabî'î sûrette: "Evet, benimdir." demesine Hoca heyecânla, tekrâr be-tekrâr: "Kuzum ekmekçi baba! Gerçek bunların hepsi senin mi? Ayağını öpeyim! Şurada ne kadar sı-

cak, pamuk gibi somunlar varsa hepsi senin mi? Hepsi?.." diye zorlayınca ekmekçi: "Ne kadar zorlasan hepsi de benimdir." demekle Hoca kemâl-i ihtimâmla: "Ne bakup duruyorsun öyleyse? Yesen e..." demiştir.

505.

Bahâ'î, s. 138/ASK.

Velî Efendizâde gibi o zamânın kibârlarından biri Hoca'yı iftâra çağırmış. Gündüzden celb edüp câmi' câmi' dolaştırarak haddinden ziyâde acıktırmış. İftâr zamânı yemek odasına girilüp de mevzi' -i mahsûsunda hindi dolması, baklava, börek gibi şeyleri Hoca göz ucuyla temâşâ edince sabr u karârı elden gitmiş. Ağzının suyu akmağa başlamış. Sofraya oturmuşlar. A'lâ bir işkenbe çorbası gelmiş. Hâne sâhibi hezârân vakaarla bir kaşık alup: "A!... Hay Allah müstahakını versin, Kâhyâ Efendi! Sana kaç kerre tenbîh ettim ki şu aşçıya söyle, çorbaya sarımsak koymasın, diye. Kaldırın, kaldırın!" der. Çorbayı kâsedden, bir karış köpüğü taşmış olduğu hâlde kırta kırta kaldırırlar. Hoca göz ucuyla teşyî' edüp hafîfçe içini çeker. Hâne sâhibini "Efendim!..." diye tasdîk ederler. Derken hindi dolması gelir; nar gibi kızarmış; etrâfa mis gibi râyihalar salmış; haşviyyâtı olan koyu renk, pirinç, fıstık gibi şey'ler hârice taşmış... Efendi, kemâl-i nezâketle bir lokma alır. Pür-âteş kesilerek: "Be, Ağa! Geçen gün sana söylemedim mi, bu herif bahârat kullanmasın, diye. Bana kasdiniz mi var? Sen olsun dokunduğunu bilmez misin? Otuz senedir kapumdasın. Allah hepinizin lâyığını versin! Kaldırın, kaldırın!" der. Kemâl-i 'azametle hindi dolması lengeri de gider. Bîçâre Hoca gerçekten hazîn bir sûrette derûnî bir ah çeküp arkasından baka kalır. Bir harem ağası sıraya ri'âyeten baklavayı getirir. Efendi hışımla bir kerre yüzüne bakup: "Be sersem 'Arab! Aç karnına tatlıdan başlanır mı? Yıkıl oradan!..." diyince bîçâre 'Arab yediği kamçıların vâhimesiyle daha elini çekmediği baklava tabağını kaptığı gibi bir nefeste kapuyu bulur. Kendini dışarıya dar atar. Hoca bakar ki en nefîs yemekler hep birer bahâne ile geri gidiyor. Hemân kaşığı yakaladığı gibi mevzi'-i mahsûsunda duran tablanın başına çöker. Dumaniyla misler, anberler nisâr etmekte olan molozlu pilâva kaşık atmağa başlar. Hâne sâhibi sofradan: "Efendi! Gel! Neye savuştun?" diye haykırınca: "Aman Beyim! Bana biraz mühlet verin! Öbür yemeklerin birer birer cürm ü günâhtı ta'dâd edilüp cezâsı ta'yîn edilinceye kadar bendeniz şu bizim eski dost ile bir mîkdâr görüşe-

yim; hâl ü hâtır sorayım; derûnunu yoklayayım. Siz işinize devâm edin." demekle huzzârdan kahkahalar başlayup gülüşe oynaşa kemâl-i inbisâtla ta'âma ibtidâr eylemişlerdir.

506.

Bahâ'î, s. 140/ASK.

Hoca merhûm bir yere müsâfirlige gitmiş.. Biraz geç kalmış. Hâne sâhibleri yemeklerini yemiş olmakla berâber Hoca'yı da ta'âm etmiş zann eylemişler. Hoca'ya şerbet ikrâm eyleyüp tatlı tatlı bir müddet konuştuktan sonra: "Allah rahatlık versin!" diyerek çekilüp gitmişler. Hizmetçi gaayet mükellef bir yatak yapup o da bırakmış gitmiş. Hoca tenhâ kalınca açlığın te'sîrini daha ziyâde hissedüp uyku ile geçirmek istemiş ise de kaabil değil, muvaffak olamamış. Artık büsbütün sinirine dokunarak oda ortasında dönmeğe başlamış. Bakmış ki olacak şey değil, çıldıracak; hemân gitmiş mâbeyn kapusını vurmuş. İçeriden telâşla koşuşup: "Nedir o?" dediklerinde Hoca, bir tavr-ı istirhâmkârâne ile: "Efendim! Benim için tekellüf etmişsiniz; gaayet mükemmel bir yatak yapmışsınız. Hâl bu ki biz fukarâlıktan yetişme bir adamız. Bu gibi mükellef yataklar bizim uykumuzu kaçırır. Siz bana, lutf etseniz de bir kül pidesi ihsân buyurursanız daha memnûn kalırım. Bir mûkdârını başımın altına yasdık, bâkîsini de üstüme yorgan yapar, altında mışıl mışıl uyurum." demiştir.

507.

Bahâ'î, s. 140/ASK.

Hoca'nın kadılığı hengâmında bir herif hasmını yakasından tutarak huzûruna getirüp: "Efendi! Bu adam benden rü'yâda şıkır şıkır yirmi akça aldı. Şimdi istiyorum; paralarımı vermiyor." der. Hoca merhûm ibrâm edüp müdde'-i 'layhden yigirmi akçayı tahsîl eder. Önündeki çekmeceye şıkır şıkır paraları saydıktan sonra müdde'îye: "Al şu şıkırtıları!"; müdde'î-i 'layhe: "Al sen de paralarını! Haydi! Birbirinizin hakkına tecâvuz etmeyin." diyüp herifleri savmış ve bu hükmiyle huzzârı hayrân eylemiştir.

508.

Bahâ'î, s. 140/ASK.

Temürlenk, rü'yâsında kendisini bî-huzûr edeni öldürürmüş. Hoca bunu işittiği gibi pıltıyı pırtıyı toplayınca doğru köyüne firâr etmiş. Öteki beriki: "Canım Hoca Efendi! Bu herifin yıldızı yalnız seninle

barışabildi. Ne yapsan, ne desen sana kızmıyor. Memlekete de fâ'idenden dokunuyor. Neye bıraktın, geldin?" dediklerinde Hoca merhûm demiş ki: "Allahın 'inâyetiyle uyanık iken her nevi' mu'âmelesine icâbına göre mukaabele ederek idâre edebilirim. Hiç omazsa mümkün mertebe ictinâb ve ihtirâz ve ihtiyât ederim. Fakat rü'yâsına girmek, rüyâsında arzûsu vechile hareket etmek elimde değil ki..."

509.

Bahâ'î, s. 141/ASK.

Bir müsâfirlikte yatağı üzerine kocaman bir pamuklu gecelik kavuğu koymuşlar. Hoca şöyle bir başına geçirecek olmuş; tâ gırtlığına kadar inmiş. Geceliksiz yatmağa da alışkın olmadığından çevresini çıkarıp ortasından bağlayarak kendi kendine: "Yarın çözüp yine hâliyle bırakırım." demiş, yatmış. Hâne sâhibi Hoca kalkmadan odaya dalup: "Ammâ uyku ha!... Hoca Efendi! Gündüzü geceye mi ulaştırdın? Eshâb-ı Kehfe mi karıştın?" diyerek lâübâliyâne içeri girmiş. Hoca'nın başında 'acîb üş şekil nesneyi görüp biraz dikkat ile anlayabildikten sonra: "A Hoca Efendi! Kavuğu boğmuşsun!" diyince Hoca: "Ne yapayım, evlâd! Ben onu boğmasaydım o beni boğacaktı." demiş.

510.

Bahâ'î, s. 142/ASK.

Birisi Hoca'nın yanında otururken kazârâ seslice yellenmiş. Sonra belli etmemek için ayağıyla tahtayı gıcırdatırmış. Hoca merhûm demiş ki: "Haydi, sesini sesine benzettin diyelim; ya kokusunu ne yapacaksın?"

511.

Bahâ'î, s. 142/ASK.

Hoca merhûmun bakkala elli üç akça borcu birikmiş. Uzun zaman verememiş. Bir gün Hoca ahabîbiyle berâber çarşıda bir mahalde otururken bakkal karşısına geçmiş; iki eliyle işâret yaparak: "Paraları vermezsen seni ahabîbın yanında rezîl ederim." ma'nâsını anlatmak istemiş. Hoca başını öbür tarafa çevirince karşısına geçerek yine işâret yapup hâliyle, tavrıyla Hoca'yı tehdîd eylemiş. Hoca merhûm, bir iki defa başını sallayup derûnundan lâhavle çekmişse de karşısındaki lâhavle ile def' olur şeytanlardan olmadığından bir türlü def' olup gitmez. Hoca artık seslice: "Yâ Rabbî! Sen sabır ver. Beni şu çirkefe mu-

sallat etme." gibi söylenmeğe başlayınca ahbâbı mes'eleyi hiss ederler. Bakkal yine asılır. Artık Hoca'nın sabrı tükenir; pür-hiddet bakkalı çağırır: "Bakkal! Benim sana kaç akça borcum var?" "Elli üç." "Pek a'lâ! Yarın gel; yigirmi sekiz akçasını al. Öbürüsü gün gel; yigirmisini daha al. Etti mi kırk sekiz? Geriye ne kalır? Topu beş akçacağız... Be terbiyesiz, hayâsız herif! Beş akçacağız için utanmaz mısın çarşıda, pazarda yâr u ağyâra karşı beni rüsvây etmeğe? Yazık sana!..." diye üst perdeden çıkışınca bakkal anlayamadığı bu girift hesâbın, cehâletinden neş'et ettiğine zâhib olarak mahcûbâne çekilmiş gitmiştir.

512.

Bahâ'î, s. 143/ASK.

Meşhûr Temürlenk'in ordusunda filler olduğu ve hattâ Engüri muhârebesinde bir çok filler kullandığı ma'lûmdur. Bu fillerden birisi de Hoca'nın köyüne beslemek için gönderilmiş. Fil, köyde ne kadar ekilmiş şey varsa silmiş süpürmüş; bir şey bırakmamış. Bütün köylü ayaklanup Hoca'yı önlerine katarak huzûr-ı Temür'e şikâyete gitmişler. Zâlimin korkusundan yolda birer ikişer sivişüp Hoca huzûra dâhil olurken bir de bakmış ki kimse kalmamış. Hoca kendi kendine: "Sizi tabansızlar, sizi! Beni kündeden atmaklığı size göstereyim." diyüp hemân sele serpe huzûra dâhil olur. Temür, sebep-i teşrîfini sorunca: "Efendim! Köylü kullarınız köyümüze kendi hâs fillerinizden birini mihmân buyurduğunuzdan dolayı bendenizi gönderdiler. Bu vesîle ile mazhar-ı iltifât olduklarına 'arz-ı şükrân eyliyorlar. Ancak, bîçâre, diyâr-ı gurbette eşi, kendine enîs olacak bir dişi bulunmadığı cihetle âh u enîni bizi dilhûn ediyor. Köylü kullarınız bendenizle berâber gelmişlerse de huzûra dâhil olmağa cesâret edemiyorlar; tebşîr-i dâ'i-yâneme intizâr etmektedirler. Bu vesîle ile bizi hemân husûsî ve teklîfsiz teb'anızdan 'ad buyurursanız Haşre kadar minnetdârlığımız devâm eder." demekle Pâdişâh pek ziyâde mahzûz olup Hoca'yı hil'at ve hedâyâ ve ihsânla taltîfâta müstağrak eylemiş. Köylüye de bol bol kuru selâmlar göndermiş. İrâde etmiş; derhâl Hoca'nın köyüne bir dişi fil gönderilmesi takarrür eylemiş.

Hoca bu haberi alup ustalıkla tehlikeyi anlattığından ve ihsâna konduğundan dolayı kemâl-i neş'e ve nişâtla köye varınca köylüler başına biriküp: "Aman, Hoca Efendi! Ne yaptın? Bize bir hayırlı haber ver." demeleriyle Hoca mühim bir vartayı kemâl-i muvaffakiyetle atlatanlara mahsûs bir gurûrla: "Müjde! Dişisi de geliyor." demiştir.

513.

Bahâ'î, s. 147/Sözlü kaynak (= SK), Felek 'Alî.

Bayram gecesi zevcesi Hoca'nın sevdiği bir tatlıyı pişirmiş. Karı, koca gülüşe, oynaşa tatlı tatlı yemişler. Bir mîkdârı artmış; sabaha saklamışlar. Biraz konuşup keyif çattıktan sonra, sabahleyin erkence uyanmak üzere, tatlı uykuya dalmışlar. O esnâda hemân Hoca telâşla zevcesini dürtüp: "Aman, karı! Kalk! Hâtırma gaayet mühim bir şey geldi. Unutmağa, geciktirmeğe gelmez. Zahmet olacak ammâ artık mes'elenin chemmiyyetine bağışla. Ayağını öpeyim, şu tatlı bakıyyesini çabuk getiriver." demekle kadın: "Nedir telâşın? Böyle sıkı sıkı ne oluyoruz?" demeğe bile meydân bulamayup hemân koşarak tatlı tabağını getirir. Hoca tatlının başına çöküp kadının da eteğinden çeküp yanına çökerterek iki tarafına bakmadan atıştırmaya başlar. Tatlıyı bitirüp: "Oh!..." diye geniş bir nefes alır. Haremi: "Efendi! Nedir bu, gece yarısı alel-'acele tatlı yemekliğin?" diye sormuş. Hoca demiş ki: "Akşamdan tatlı bakaayâsı kaldı. Hayâli dâ'imâ zihnimi tırmaladığı cihetle râhat ve huzurla uyku tutmadı. Düşündüm, taşındım: "Ta'âmin hayırlısı boğazdan aşağı gidenidir. Yemeyenin malını yerler, karârını verdim; derhâl mevki'-i icrâyâ koydum. Haydi! Şimdi âfiyetle uyuyalım." demiştir.

514.

Bahâ'î, s. 149/SK, Muhlis.

Ahbâbından biri bir da'vâsının 'âkıbetini anlamak için Hoca Efendi'ye gelir. Mes'eleyi uzun uzadı anlatır. Nihâyetinde: "Nasıl, Efendi? Hakkım yok mu?" der. Hoca da: "Haklısın, birâder! Haklısın." der. Hasım da, haberi olmayarak, ertesi günü Hoca'nın hânesine gelir. O da işin neticesini anlamak üzere, mes'eleyi bit-tabî', kendinden tarafa çeke çeke anlattıktan sonra: "Hoca Efendi! Ne dersin? Ben haklı değil miyim?" der. Hoca ona da: "Hay hay! Elbette haklısın." der. Tesâdüfen karısı her iki hasımın lakırdısını da işidüp Hoca'nın her ikisini de haklı çıkardığını duymağıla: "Efendi! Dün komşu Kurdoğlu geldi; işini anlattı. "Haklısın" dedin. Hasım olan Sencer Beşe geldi; o da merâmını anlattı. Ona da: "Haklısın" dedin. Bu nasıl iş? Sen kadı isen ben de bunca senelik kadı karısıyım. 'Aynı mes'eledede hem da'vâcı, hem hasım ikisi birden haklı olur mu?" diyince Hoca merhûm, gaayet fütûrsuzca: "Sahîh, karıcığım! Sen de haklısın." demiş.

515.

Bahâ'î, s. 150/SK, Muhlis.

Birisi Akşehir gölünde gusl edecek olur. Orada bulunan Hoca Efendi'ye: "Gusül esnâsında ne tarafa döneyim?" dedikte Hoca merhûm: "Elbisen ne tarafta ise o tarafa dön." demiştir.

516.

Bahâ'î, s. 151/ASK.

Hoca merhûmun yemek dolabına karıncalar üşmüş. Karı, koca ayıklamaktan 'âciz kalmışlar. O esnâda Hoca âbdest alup öğle namâzını kılmış. Aradan bir sâ'at geçüp ikindiye kılmak üzere tekrâr âbdeste kıyâm etmiş. Haremi: "Efendi! Beş vakit için beş âbdest mi alınır?" diyince Hoca merhûm: "Sen o dolabın bir çâresine bakmazsan bir vakit için beş âbdest de aldığımız olacak." demiş.

/Sonra bu muhâvere şu yolda ta'kîb edilmiştir/: Haremi: "İyi ammâ on kulaç kuyudan su çıkarıncaya kadar ben ne çekiyorum? Senin ondan haberin var mı?" demesine dahi Hoca merhûm: "Evet Efendim! Derûnumdaki şey'i indirmek üzere tenhâ yerler aramak husûsunda ben de neler çekiyorum." demiş.

517.

Bahâ'î, s. 151/ASK.

Bir akşam haremi: "Efendi! Oğlana ne oldu bilmem. Durmaz ağlar. Ne yapsam susmuyor. Ben 'âciz kaldım. Bak! Sen bir uyku nushası mı vereceksin? Yoksa Eshâb-ı Kehf du'âsını mı okuyacaksın? Ne yapacaksan yap. Hoplatup sıçratmadan kollarım koptu. Hande ise, şark! düşüp bayılacağım." diye heyecânla hücûm eder. Hoca: "Dur bakalım, ayol! O kadar telâş etme. Bir çâresine bakarız. Haydi! Sen şu kitâbı al da önüne açiver. Ara sıra yapraklarını çevir." diye eline bir kitâb tutuşturur. Kadın, 'ifrît kesilüp: "Efendi! Ben ölsem gaalibâ sana alay gelecek. Öyle ya! Sizin için daha a'lâ! Yeni bir hanım alır, bir müddet de onun zevkını çıkarırsın. Üstte, başta yok. Otuz senedir saçımı süpürge ettim; bu eve hayâtımı sarf eyledim. Benim evlâdım ise senin de yabancın değil a! Her vakit alay sökmez." diye ateşler saçınca Hoca: "Karı! Eğer benim de bir bildiğim varsa dediğimi yap. Yoksa, neye üstüne gelerek nâfile gönlümü kırıp huzûrumu bozuyorsun?" diyince kadın: "Peki, bu kitâb nedir? Ne olacak?" demekle Hoca: "Hah, şöyle! Peşîn sebebini anla, sonra fikrini söyle. Bu Kudûrî

kitâbıdır. Her ne zamân câmî'de derse başlarsam bizim mollalar başlarlar uyuklamağa; hattâ ba'zıları da horlayup sayıklamağa. Bit-tabî', akli başında, hayrını, menfa'atını bilir, saçlı sakallı, kocaman kocaman adamlara sihir gibi te'sîr eden bir kitâb mini mini çocuğu afyon gibi sızdırarak." der. Kadın nâçâr kalmakla dediği gibi yapar. Hakîkaten Hoca'nın berekât-ı enfâsiyle çocuk da derhâl uyur.

518.

Bahâ'î, s. 152/SK, Nâzım.

Hoca pencereden sokağı seyr ederken uzun müddettir borcunu ödeyemediği alacaklısının karşidan söktüğünü görüp haremine: "Kuzum Hanım! Haydi, şu herife, sana söylediğim vechile kapı arkasından cevâb ver de belki bir uzun müddet ta'cîzinden kurtuluruz." demişse de yine duramayup ne konuştuklarını dinlemek üzere arkasından kendisi de gider. Alacaklı kapıyı çalar. Kadın kapıyı aralık edüp arkasından ne istediğini sorar. Alacaklı: "Hanım! Zann ederim ki artık şimdiye kadar sesimden benim kim olduğum anlaşılmıştır. Bu yüzüncü gelişime sebep de yine şu alacak mes'elesidir. Artık iş 'aybı da geçti. Sen onu bana çağır; bir iki çift sözüm var." diye katı katı söylemesine mukaabil kadın, kemâl-i rıfkla: "Efendim! Efendi burada değil. Ma'mâfih her ne söyleyecekseniz bana söyleyebilirsiniz. Şikâyetiniz de de tamâmiyle haklısınız. Hattâ bugüne söz veren de bendenizim. Fakat ma'atte'essüf hazırlayamadık, ammâ yavaş yavaş tedârük etmeğe çalışacağız. Efendi, kapunun önüne bir sıra çalı dikecek. Köyün sürüleri dâ'imâ kapumuzun önünden geçer. Onlar süründükçe bir hayli yün hâsıl olur. Onları alup eğireceğiz, bükeceğiz, iplik yapup satacağız. Parasıyla da borcumuzu ödeyeceğiz. Biz kimseciklerin hakkını yemeyiz." diyince herif, parasının tahsîli kaabil olamayacağını anlamakla berâber şu sûret-i tesviyye hoşuna gitmiş olmalı ki ihtiyârsız gülmeğe başlamış. Hoca, suratsız alacaklısının güler yüzünü görünce dayanamayup kadının arkasından başını uzatarak alacaklıya hitâben: "Gidi köftehor! İşini sağlam kazığa bağladın da şimdi keyfinden kis kis gülersin ha!..." demiştir.

519.

Bahâ'î, s. 157/SK, 'Azîz.

Kazârâ Hoca merhûmun hânesinde ateş zuhûr etmiş. Komşularından biri koşup Hoca'yı bulmuş: "Aman Efendi! Koş! Evin yanıyor.

Kapuyu çaldım, çaldım; hiç ses, sadâ yok. Yetiş!" dedikte Hoca hiç telâş eseri göstermeyerek: "Vallahî birâder! Bizim hanımla ümûr-ı beytiyyeyi taksîm eyledik. Şimdi pek râhatım. Ben hâricden kazanup getirmeyi der-uhde eyledim; umûr-ı dâhiliyyeye o bakar. Ne kadar zahmet ise, git, haremime haber ver. Ben o husûsa karışmam." demiştir.

520.

Bahâ'î, s. 157/SK, 'Azîz.

Mutasallıflardan biri bir mecliste bilâ fâsıla dır dır söylenirmiş; ve huzzâr-ı meclisin mechûlü olmayan birçok dedi-koduyu birbiri ardına dizermiş. Bîçâre Hoca da bir köşeye çekilüp muttasıl esnermiş. Hitâm-ı meclise karîb o herif, alay eder gibi: "Efendi hazretleri! Siz hiç ağzınızı açmıyorsunuz." diyince Hoca: "Amân birâder! Ne söylüyorsunuz? Muttasıl ağzımı açıyordum; görmedin mi?" demiştir.

521.

Bahâ'î, s. 157/SK, 'Azîz.

Bir gün bir kadın yanına gelinini alup Hoca'nın ziyâretine gelerek yana yakıla çocukları olmadığından bahs edermiş. Gelin de hazîn bir tavırla önüne bakarmış. Kayın-ana: "Ah, Efendi hazretleri! Sabâh oldu mu kocası bir tarafa, karısı bir tarafa çekilerek öyle mahzûn mahzûn oturuşları var ki yürekler parça parça olur. Ortada, civil civil, muttasıl söylenir, koşar, tepinir bir eğlence, bir canlı bebek olmayınca evin neş'esi gelmiyor; evin içi suyu çekilmiş değirmen gibidir. Siz çok şey bilirsiniz. Allah 'aşkına olsun! Bir 'azîmet mi okuyacaksınız? Bir tütsü mü vereceksiniz? Bir 'ilâc mı ta'rîf edeceksiniz? Hâsılı bizim bir çâremizi gör." tarzında sözlerle Hoca'yı hakîkaten müte'essir etmişler. Hoca merhûm aşağı yukarı beyân-ı mülâhazadan sonra yüzünü gelin hanıma dönerek: "Kızım! 'Acebâ bu hâl size mûris midir? Vâlidenizin de hiç çocuğu olmadı mıydı 'acebâ?" demiştir.

522.

Bahâ'î, s. 158/SK, Mehmet Ziyâ.

Hoca merhûm memleketi olan Sivrihisâr'dan Akşehir'e ilk geldiğinde o kocaman gölü görünce: "Bakınız! Şurası köyün davarlarını otlatmak için ne a'lâ mer'â imiş. Ne fâ'ide ki bütün su basmış." demiş.

523.

Bahâ'î, s. 158/SK, Mehmet Ziyâ.

Hoca bir yelken sefinesiyle seyyâhat ediyormuş. Yolda şiddetli bir fırtına çıkmış. Yelkenler paralanmış. Tâ'ifeler direğe tırmanup yelkenleri bağlamağa uğraştıklarını Hoca görünce: "Ayol! Bu gemi dibinden zıplıyor; siz tepesiyle uğraşıyorsunuz. Geminin sallanmamasını istiyorsanız dibinden bağlayınız." demiştir.

524.

Bahâ'î, s. 159/SK, Mehmet Ziyâ.

Hoca merhûmun birisinde alacağı varmış. Bir sabâh, hayli uzak olan hânesine gidüp matlûbunu isterse de herif, on parası dahi olmadığını beyân eder. Hoca hâ'ib ü hâsir döner. Yolda fenâ hâlde acıktır. Bir ekmekçi dükkânına tesâdüf eder ki nar gibi kızarmış sıcak sıcak ekmekler yayılmış. Açlıktan gözü dönmüş olmağıla kenârda bulunan bir ekmeği alup ileride bir söğüd ağacının gölgesine oturarak, gözünü sûy-ı semâya diküp: "İlâhî! Bilirsin ki acım ve bir paraya muhtâcım. Yine bilirsin ki filân şahısta şu kadar gurus alacağım var. Sen 'âlim ülgaybsın ve her şey'e kaadirsın. Artık o herifteki alacağıma mahsûben iki para al da şu ekmekçiye ver." diye niyâz cyledikten sonra kemâl-i tehâlûkle koca koca lokmaları mi'deye indirmeğe başlamıştır.

Ekmekçi mes'eleyi öğrenince Hoca'ya bir mîkdâr yardım ederek memnûn cylemiştir.

525.

Bahâ'î, s. 160/SK, Mehmet Ziyâ.

Hoca'nın softalığı zamânında bir aralık silâh taşımaları şedîden men' edilmiş imiş. Nasılsa o aralık Hoca medreseye giderken cübbesinin altında kocaman kulaklı bir yatağan bıçağı zuhûr eder. Hoca'yı çal-yaka subaşının huzûruna götürürler. Subaşı gazûbâne: "Efendi! Sen hükûmetin yasağını işitmedin mi de böyle güpe gündüz bu koca 'alâmeti taşıyorsun?" demekle Hoca merhûm: "Efendim! Ben bununla ders bakarken kitâbın yanlışlarını düzeltiyorum." demiş. Subaşı daha ziyâde gazaba gelerek: "Benimle eğleniyor musun? Hiç bu kadar 'alâmetle yanlış düzeltilir mi?" diyince Hoca demiş ki: "Ah, Ağa hazretleri! Ba'zen öyle yanlışlar oluyor ki bu bile az geliyor."

526.

Bahâ'î, s. 160/SK, Mehmet Ziyâ.

Birkaç papas gelüp bir müşkileri olduğundan bahs eylediklerinde Hoca merhûm: "Söyleyiniz. Allah kerîmdir." demekle papaslar: "Sizin Peygamberiniz mi'râc için gök yüzüne nasıl çıktı?" demeleriyle merhûm hiç tereddüd etmeksizin: "Sizin Peygamberiniz dördüncü kat göğe çıkarken kurulan nerdübândan." diyerek hasmı ilzâm eylemiştir.

527.

Bahâ'î, s. 161/SK, Hüseyin Hâmid.

Hoca merhûm bir mecliste konuşurken söz helvâ sohbetine müncer olmuş. Hoca: "Birkaç seneden beri canım bir lûzîne helvâsı ister. Bir türlü pişirüp de yiyemedim." demiş. "Bu o kadar müşkil bir şey değildi. Neye pişirmedin?" dediklerinde zavallı Hoca: "Un bulunduydu yağ bulunmadı; yağ bulunduydu un bulunmadı." demiş. "Ey canım! Bunca zamândır bunları bir araya getirmedin mi?" diye sormalarına cevâben dahi: "Vâkı'â hepsi bir araya geldiği de oldu ammâ, kader bu ya, o vakit da ben bulunmadım." demiş.

528.

Bahâ'î, s. 169/SK, Ahmet Niyâzî.

Tüccârlardan biri diğer bir memlekete giderken yol uğrağı olan bir kârvânsarâyâ iner. O akşam hancı buna bir tavuk, iki yumurta, yarım ekmek verir. Atına da bir tutam ot döker. Sabahleyin erkenden yola gideceğinden hancıya: "Hesâbımızı 'avdetle görürüz." der; kalkar, gider. Üç ay sonra 'avdetle hana uğrayup yine tâcire tavuk, yumurta, atına ot verdikten sonra, ertesi gün, giderken: "Ey, gel bakalım, hancı baba! Borcumuz kaç para?" diyince hancı: "Vallahi! Hesâbımız biraz uzunca olacak, ammâ siz bire, beşe bakmazsanız kolayca uyuşuruz. Haydı, helâlinden iki yüz akça ver de yüzünün aklıyla çık, git. Şu şartla ki her gidiş gelişte bize uğramalı ha!" diyince paranın ne demek olduğunu ve para nasıl kazanıldığını pek iyi bilen tâcir hayrette kalarak: "Aman, hancı baba! 'Aklını mı bozdun? Yoksa bir sû-i niyyetin mi var? İki tavukla dört yumurta iki yüz akça... Bu ne demek?" demesine cevâben hancı da: "Hesâbın biraz uzunca olacağını söylemiştim a, şimdi 'arz edeyim; mes'ele âyîne gibi meydana çıksın da o vakit bana darılmağa hakkınız olmadığı anlaşılır. Sizin bundan üç ay evvel yediğiniz tavuk her gün bir yumurta yumurtlasa ayda şu kadar yumurta

eder. Onlar kuluçka yatırılmakla bu kadar piliç olur ki bittabi' onlar da tavuk olarak yine yumurta yumurtlardı. 'Avdette yedikleriniz de bunlara 'ilâve edilip aradan üç sene geçmesi farz edilince 'azîm bir tavuk mandırası olur ki bundan yüzlerce akça kazanılacağını da siz pek a'lâ hesâb edebilirsiniz. Ben işi kısa kesüp iki yüz akçaya râzî oldum ki bu hesâbca sermâyesi bile değildir. Siz tavukları, yumurtaları yiyüp telef eylemekle bu tenâsülü katl eylemiş oldunuz. İşte onun en azdan ücreti bittabi' bu kadar olsun tutacağı derkârdır." diyince bahs uzayup mahkemeye dayandı. Hancı, şehre yabancı, fakat gaayet semiz, şaşkın bir kaz geldiği cihetle müşterek istifâde eylemelerini hâkime lisân-ı münâsible anlatmış olmakla esnâ-yı mürâfa'ada hâkim tâcire: "Sen yediğin tavukları, yumurtaları hancı ile pazarlık ettin mi?" dedi. Tâcir: "Pek değersiz bir şey olduğundan, 'avdette yine oraya uğrayacağımdan pazarlığa lüzûm görmedim." dedi. Hâkim: " 'Avdette yediğin vakit pazarlık ettin mi?" demekle tâcir yine "Hayır" cevâbını verdi. Hâkim: "Avdet için müddet ta'yîn eyledin mi?" diyüp: "Hayır" cevâbını aldı. Hâkim: "Mu'ayyen olmayan bir müddette iki tavuk altı yumurtadan binlerce tavuk, binlerce yumurta almak kaabil mi, değil mi?" dedi. Tâcir: "Şübhesiz." dedi. Ma'zâlik tâcir ba'zı i'tirâzlar serd eylemişse de sağlam olmadığından hâkim tarafından çürütüldü. Bîçâre iki yüz akçaya mahkûm olunca etekleri tutuştu. Hâline merhamet edenlerden biri tâcire Hoca Nasreddîn Efendi'yi sağlık verdi. Hemân koşarak Hoca Efendi'ye mes'eleyi ber-tafsîl anlattı. Hoca merhûm usûlü vechile dâ'vâyı i'âdeye muvaffak olup üç gün sonraya ta'lik ettirdi. O gün, vakt-ı mu'ayyende Hoca isbât-ı vücûd eylemedi. Bir sâ'at geçti; yine görünmedi. Nihâyet muhzir gidüp hânesinden celb eyledi. Hoca'ya bittabi' kızmış olan hâkim hiddet ve şiddetle: "Niçün vaktiyle gelmedin de meclisi intizârda bıraktın? Bu kadar zevât-ı kirâmı mu'attal bir halde beklettin?" dedi. Hoca bir fütûr etmeden: "Telâş etme, Efendi hazretleri! Tâ'm geleceğim esnâda ortak geldi. Tarlaya 'âdî buğday ekeceğini işittiğim cihetle çağırtmıştım. Kalktım, anbardan bulgur yaptırmak için kaydattığım deve dişi gibi buğdaydan mîkdâr-ı kâfî çuvallara doldurdum. Ne yapayım? Ehemmiyyet vermesem herif en 'âdî, deliceli, ot tohumlu, katkısı buğdayından çok nesneyi serpiverecek; bittabi' iyi mahsûl vermeyecek. Onun da yarısını ortaklığına, bir haylisini de güyâ en a'lâ tohum ücretine mukaabil alacak. Bâkî kalanı da öşüre gidecek. Ümîdimiz ber-havâ olacak. İyisi mi, kışın bulgur pilâvını az yerim de gelecek sene de adam akıllı mahsûl alırım. Onun

içün elceğizimle kaydattığım, her biri nohut gibi bulgurluğundan tahmînen iki çuval kadar tohumluk verdim. İşte, geç kaldığıma sebep budur." demekle hasmının za'îf taraflarını bulanlara mahsûs bir çehre ile hâkim meclise müteveccih olup: "Efendiler! Duydunuz ya! Bu adam kaynamış buğdayı tarlaya ektiriyor. Hiç kaynamış buğday çıkar mı? Bu 'akılda adamların sözü böyle bir makaamda mesmû' olur mu?" diyince Hoca der ki: "Yâ, kızartılmış tavuktan, pişmiş yumurtadan kocaman bir tavuk mandırası husûle gelir mi ki? İki tavuk, dört yumurtadan dolayı bir müslimânı iki yüz akçaya mahkûm ettiniz." diyerek hâkimi habt etmiş; da'vâyı da çürütmüştür. Bütün mahkemeyi dolduran halk Hoca'nın bu 'irfân ve kemâlini alkışlamışlardır.

529.

Bahâ'î, s. 172/ASK.

Kışın, erba'înin en şedîd ayazına tesâdüf eden bir gecede komşular kavl ü karâr ederek: "Bir bahâne ile Hoca'ya bir ziyâfet yaptıralım." diyüp esnâ -yı sohbette: "Hoca Efendi! Komşucak seninle bir bahse girişeceğiz. Eğer kazanırsan biz mükkemel bir ziyâfet çekeceğiz. Gayb edersen sen bize a'lâ bir softa pilâvı ile gaaziler helvası pişirirsin. Alt tarafı mürüvvetine havale." derler. Hoca: "Nedir o, bakalım? Benim elimden gelir bir şey mi?" diyüp birisi: "Elbette elinden gelmez. Gelecek olsa bahse ne hâcet?" diyüp sıkıntılı Hoca: "Ay a canım! Söyle görelim. Elimizden gelemeyecek ne biçim ma'rifet imiş?" demekle muhâtabı: "Bu gece tâ be-sabâh şehir meydanında duracaksın. Sabahleyin Büyük Câmi'de birleşeceğiz. Bunu yapabilirsen ziyâfeti haklar-sın. Fakat düşün ki mermeri çatlatan bu ayazda, açıklık bir mahalde, bir noktada ateşe delâlet eder hiçbir şey olmaksızın dim dik durmak her yiğidin kârı değildir. Bir tarafa büzülüp sonra meydâna çıkmak imkânı da yoktur. Çünkü filân filân efendilerin hâneleri meydâna nâzırdır. Tâ be-sabâh â'ilecek seni bekleyeceğiz." diye uzattıkça Hoca kızıyordu: "A canım! Anladık. İsterse bir tabur 'asker beklesin; ben yaparım. Dediğimi yaparım, vesselâm!" demekle içlerinden birisi müstehziyâne bir tebessümle: "Ey! Nasıl, kahraman? Bu işe girişebilecek misin? Olduğun noktanın bir tarafı da 'ummân mezarlık. Onu da düşün; sonra, şöyle böyle deme. Çoluk çocuğunla helâllaş. Birisinde alacağın, bir tarafa gömülmüş paran varsa bana söyle. Borcunu, derdini de şu efendiye havâle et. Onun sırtı kalındır, o kaldırır." dedikte Hoca: "Böyle budalaca işe girişmem ammâ sana 'inâd olarak çoktan kabul

ettim, gitti. Bak, sana Hoca'nın ne çelikten bir vücuda mâlik, ne mermerden yüreğe sâhib olduğunu göstereyim. Ben zarûretten yetişmiş bir kimse olduğumdan kerrâtla böyle catı ayazlarda yollarda, bellerde yattığım oldu. Memleketimizde ne var? Çok şükür kurt yok, haydud yok. O Söylemezler mahallesi ahâlisine gelince onlarla herkesten ziyâde bağdaşırım. Belki bin kerre mezarlıkta yattım. Vedâ', vasiyyetle de alış verişim yok. Ne arkamda firâkına katlanamayacağım kimsem var, ne de yarına bırakılmış bir işim var. Hele para mes'elesine gelince hepiniz bilirsiniz ki ben onun bayatını sevmem; tâzededen tâze gelmeli, gitmeli." diyüp Hoca'nın o geceyi bir noktada ayakta geçirmesine karâr verdiler. Sabahleyin Hoca dipdiri, kemâl-i nişâtla gülererek bunların yanına geldi. Ne yolda vakıt geçirdiğini sordular. Beyânât esnâsında: "Her yer beyâz. Boranın, fırtınanın müdhiş, mehîb sadâsından başka ses sadâ yok. Ağaçların kırılırcasına yatup kalkmasından, yekdiğere çarpışmasından mâ'dâ bir hareket müşâhede edilmez. Hele ışık nâmına bir mil uzaktan hiç tahmîn edemediğim bir yerde bir kandil ziyâsı görülüüyordu." diyince içlerinden biri: "Oooo!... Olmadı, olmadı. Bizim mukaavelemiz, ateşe mûta'allık bir şey olmayacaktı. Hâl bu ki sen o ışıktan mükemmel ısınmışsın. Mukaavele bozuldu." dediler. Öbürleri hep birden tasdîk ve te'yîd edüp mukaaveleye ri'âyet eylemediğinden dolayı Hoca'yı ziyâfete mahkûm eylediler. Hoca, her ne kadar bu saçma iddi'âyı cerh eylemek istemişse de muğalataya boğup söz söyletmediler. âresiz: "Peki" dedi. O gece da'vetliler hep geldiler. Namâzlar kılındı; sohbetler edildi. Sâ'at ikiyi geçti. Hâlâ ta'âmdan eser yok. Ziyâde sabr edemeyüp "Aman, Efendi hazretleri! Biz pişecekten vaz geçtik; pişeni getir." dedilerse de Hoca: "Canım! Olur mu öyle şey? Hele biraz sabr edin." diyerek bir iki def'a da bu sûretle eğlemişse de sâ'at üçü geçmeğe başladığı cihetle müsâfirler artık dürüş bir lisân ile şedîd isrâra başladıklarından: "Dur, öyleyse..." diyüp, gûyâ getirmek üzere Hoca gider. Bir mîkdâr daha beklerler. Hoca da gelmeyince: "Bu zevzek herif bize de bir oyun oynadı. Dur, şuna bakalım!" diyerek Hoca'yı mutbakda ararlar. Ne yemekten, ne Hocadan nişâne bulamazlar. Bir de avluya çıkar, bakarlar ki Hoca bir ağaca kocaman bir kazan asmış; altına bir kör kandil koymuş; kendisi yine o tavr-ı mudhikiyle öyle hayrân hayrân bakıyor. "Hoca Efendi! Bu kadar adamı açlıktan kırdın, geçirdin. Şakanın bu nev'ine kaka derler. Nedir bu hâl? Ne yapıyorsun?" demelerine cevâben: "Ne yapacağım? size bizzât yemek pişiriyorum. Yine mi ya-

ranamadık?" dedi. "Ayol! Gök yüzüne bir kazan asmışsın; altına bir kör kandil yakmışsın. Hiçbir kandilden, hattâ meş'aleden bu mesâfedeki kazan kaynar mı?" diyince Hoca demiş ki: "Efendiler! Ne çabuk unuttunuz? Hani siz üç gün evvel gecenin ayazında benim bir fersah mesâfedeki görünen kandilden ısındığıma hükm ediyordunuz. O nisbetle bu hamam külhanından daha sıcak sayılabilir. Bir fersah mahaldeki kandilden ısınmak mümkün olur da üç arşın mesâfedeki kazanı kandil kaynatamaz mı?"

/Bir rivâyete göre: Hoca mahallelilere böyle bir oyun oynayup onları tâm ilzâm ettikten sonra mükemmel bir ziyâfet keşîde ederek gaayet neş'eli bir 'âlem geçirmişlerdi./

530.

Bahâ'î, s. 175/SK, Alâ'eddîn.

Bir gün, Hoca merhûmun haremi önde koşarak kaçmağa savaşı. Hoca merhûm: "Yetişir artık ettiğin! Sana mükemmel bir dayak atayım da otuz yıllık öfkemi alayım. Sonra sen beni var, beğendiğin kimseye şikâyet et." gibi üst perdeden son derece çıkışıyor, elinde kocaman bir sopa olduğu hâlde koğalıyordu. Haremi ise: "Amanın, ümmet-i Muhammed! Bu herif yine çıldırdı. Canımı kurtarın!" diye feryâd ederdi. Civârdaki düğün evinden bu feryâd ve gulguleyi işidenler sokağa fırlayup evvelce kadını hareme aşırıdktan sonra: "Hoca Efendi! Etme, gitme! Kadınlar, saçları uzun aklı kısa olurlar. Hepimizin başımızdadır. Husûsâ sen okumuş adamsın. Bu câhilliği biz yapup da sen nasîhat verecek iken sana yakışır mı?" yolunda hiddetini yatıştırmağa çalıştılar. Diğer taraftan ise hâne sâhibi öne geçüp: "Aman, Hoca Efendi! Bu, kahır yüzünden lûtf oldu. Zâten da'vette kusûr etmiştim. Biraz da meclisimiz gençlere mahsûs gibi olduğundan belki sıkılırsınız diye mülâhaza etmiştim. İsâbet oldu. Hele azacık teşrîf edin; bakalım, zât-ı mes'eleyi anlayalım da îcâbına bakmak kolay." tarzında Hoca'yı bir az daha yumuşattı. Hoca, ateşler püskürerek, bağırarak içeri dâhil oldu. Yemek zamânı olmakla sofraya indiler. Hoca kadınla gavgasını tafsilâtıyla anlatarak meclisi gülmekten kırdı, geçirdi. O esnâda baklava geldi. Hoca merhûm kemâl-i 'aşk u şevk ile kendi önünde olan fâsılaları hora geçirdikten sonra bir taraftan hikâyesine devâm eylemekte olduğu gavganın tetümmâtından olmak üzere: "Ah gidi külhânî! Kadının tâli'i varmış. Buraya can attı da kurtuldu. Eğer yakası bir kerre elime geçse idi şöyle kulağından tuttuğum gibi topaç

misillü çevirecektim." diyerek baklava tabağının karşı cihetini kendi önüne çevirerek yine atıştırmağa başladı. Bu münâsebetle huzzârı güldürdü. "Hiddet zamânında bile alaydan vaz geçmiyorsun." dediler. Nefîs ta'âmlar hitâma erüp kahveler içildikten sonra Hoca, kemâl-i inbisât ve i'tidâlle huzzâra müteveccihen: "Efendiler! Şu komşu efendi düğün yaptı. Bizi da'vet etmedi. En nefîs yemekler yapılacağını, baklavalara, börekler pişeceğini bildiğim cihetle karı ile berâber düşündük, taşındık; ziyâfete iştirâk etmek için bu gavga oyununu uydurduk. Yoksa ben karıcığımdan hoşnûdum. Allah da hoşnûd olsun! Haydi! Hareme haber verin biz gidelim de siz artık safânıza bakın." diyince Hoca'nın alaya bu derece ciddiyyet şekli vermesine hayretler içinde kalmışlardı.

531.

Bahâ'î, s. 177/SK, 'Alâ'eddîn.

Mütegalibeden biri Akşehir'de iken, 'askerlerinin müsâfir olduğu köyü devre çıkmış. Bir hafta kadar gezmiş. 'Avdette, Hoca merhûm, kudûmunu tebrîke gidüp: "Nasıl, bârî eğlenebildiniz mi?" dedikte o zât: "Pek eğlenceli vakit geçirdim. Bit-tesâdüf pazar ertesi günü köyde bir yangın zuhûr etti; onu seyr ettim. İnsânından da telefât var; hattâ birisinin kayın vâlidesi gaa'ib olmuş; pek telâş eseri gösteriyordu. Salı günü, bir kuduz köpek iki adam ısırdı. Herifler kudurmasın diye kızgın şişle dağladılar; manda gibi bağıyorlardı. Çarşamba günü sel geldi; bir hayli evleri yıktı. Su üzeri eşyâ ve enkaaz ile dolu idi; hattâ, içinde çocuğu ile bir de beşik su üstünde sandal gibi yüzüyordu. İnek, dana, bir de deveyi sel aldı, götürdü. Akşama kadar onunla meşguul olduk. Pençşenbe günü bir boğa boşanup beş altı kişiyi yaraladı; birisinin gözü patladı; birinin karnını deşti; hayâtı tehlikede diyorlardı. Cum'a günü, bir köylü kara-sevdâ getirmiş; çoluğunu, çocuğunu kıtır kıtır kesmiş. Ben de kızdım; keratayı en fecî ölümle öldürttüm. Geç vakte kadar işim o oldu. Cum'a-ertesi günü bir büyük, eski hâne bağıteten yıkılıp kadın, erkek, çoluk çocuk birkaç kişi enkaaz altında kaldı; bağırup çağırmaları köyü doldurdu. Enkaazı çar çabuk kaldırttım ise de hâne topraktan ve enkaazı gaayet battal şeyler olmağıla mecrûhların manzarası hakîkaten dehşetli idi. Kurtarmasak daha iyi olacakmış; parça parça olmuşlar. Ekserîsi çağrışa çağrışa helâk oldular. Pazar günü bir kadın kendini erik ağacına asmış; onun seyrine gittik. Beşikte bir kızı kalmış... Hâsılı bütün hafta her gün bir eğlence

ile vakıt geçirdim." diyince her vak'anın istimâ'ında siniri boşanup bayılmak derecesine gelmiş olan bîçâre Hoca helecanlı, titrek bir sesle: "Lâkin, yâhû! Bereket versün ki çabucak 'avdet ettin. Eğer bir hafta daha kalsaydın kudûmun berekâtıyla az daha köyde taş taş üstünde kalmayacakmış." demiş.

532.

Bahâ'î, s. 179/SK, Dülbendci Muhiddîn oğlu Kâzım.

Hoca merhûm hurma yerken haremi dikkat etmiş ki efendi çekirdeğini çıkarmıyor: "A Efendi! Sen çekirdeğini çıkarmıyorsun gaalibâ." diyince Hoca demiş ki: "Elbet çıkarmam, ya! Ben onu satın aldığımda yemişçi çekirdeğini taraya çıkarmadı ki. Eğer çekirdeği atı-livercek olsaydı para ile satılmazdı. Ben ona buz gibi beyaz paralar saydıktan sonra sokağa atıverir miyim? Beni sana sefihtir diye kim haber verdi. Para verdim aldım; âfiyyetle yedim; vesselâm!"

533.

Bahâ'î, s. 180/SK, 'Azîz.

Hoca te'ehhül etmiş. Haremi üç ayda doğurmak emmâreleri gösterüp çabuk bir ebe istemiş. Hoca şaşalayup: "Bizim bildiğimiz insanların dişisi dokuz ayda doğurur. Topu üç ay zarfında bu nasıl şey?" demekle kadın hiddetlenüp: "Ne demek? Dokuz ay olmadı mı? Vallâli tuhaf! A herif! Ben sana varalı ne kadar oldu? Üç ay değil mi? Ey?... Sen beni alalı?... O da üç ay; etti mi altı ay? Zâten üç ayı da sen kendin i'tirâf ediyorsun. İşte sana, kabak gibi tam dokuz ay." diyince Hoca merhûm birçok düşündükten sonra: "Hakkın var, karı! Benim bu ince hesâb aklıma gelmedi. Afv edersiniz, yanılmışım." demiş.

534.

Bahâ'î, s. 180/ASK.

Hoca merhûm, zevcesinin vefâtı üzerine bir dul kadın alır. Hoca, ara sıra merhûm haremının muhassenâtından uzun uzadıya bahs eder-miş. Bundan muğber olan karısı da eski kocasının fazâ'ilinden bahs et-meğe başlar. Nihâyet bir gece, Hoca'nın, hasb el-îcâb merhûmesinden bahs etmesi üzerine kadın yine eski efendisinin fazîletlerinden uzun uzadıya bahse kalkışmağıla Hoca'nın canı sıkılarak sedir üzerine seril-miş olan yatakta kadına bir tekme urup yere düşürür. Kadının kolu incinir; fenâ hâlde canı yanar. Ertesi günü ziyârete gelen babasına

şikâyet eyler. Herif, pişkin adam olduğundan kızının sızlanmasına ehemmiyet vermeyerek Hoca'dan mes'eleyi sorar. Hoca der ki: "Şimdi ben 'arz edeyim de siz insâfla hüküm veriniz. Bendeniz bir, bizim merhûme iki, şimdiki hanım üç, onun rahmetli ilk efendisi, etti mi dört? Merhamet edin. Benim gibi bir kalender Hoca'nın yatağına dört kişi sığar mı? Bittabi' sığışamadık. Bu, uçta bulunmuş; paldır küldür düştü. Benim bunda ne kabâhatım var?"

535.

Bahâ'î, s. 181/SK, 'Âsım Bey.

Hoca merhûm talebeliğinde bir kasabaya cerre gidüp câmi' -i şerîfte va'z eylediği esnâda bil-münâsebe Hazret-i 'İsâ aleyh is-selâmın dördüncü kat gökte bulunduğunu söylemiş. Câmi'den çıktığı esnâda ihtiyar bir kadın yanına yaklaşıp: "Cânım Efendi hazretleri! Derste bir nokta pek ziyâde merâkımı mûcib oldu. Hazret-i 'İsâ 'aleyh-is-selâmın dördüncü kat gökte olduğunu söylediniz. 'Acebâ iki gözüm orada ne yer, ne içer idi?" diyince Hoca'nın tepesi atup demiş ki: "Be haddini, vazîfesini bilmez kadın! Ben şuraya, memleketinize geleli bir ay oluyor. Bir gün olsun şu zavallı Hoca 'acebâ ne yer, ne içer? diye sormadınız. Şimdi benden tâ dördüncü kat gökte Tanrı ziyâfetinde bulunan, her gün türlü türlü Cennet ta'âmlarıyla beslenen kocaman bir zât-ı şerîfi mi soruyorsun?"

536.

Bahâ'î, s. 182/İzzet Paşa.

Hoca cebine şeftali doldurup râst geldiği arkadaşlarına cebini göstererek: "Şunun içindekini kim bilirse en büyük şeftaliyi ona vereceğim." demekle: "Şeftali!" demişler. Hoca kemâl-i istigrâbla: "Bunu size hangi kahbe dölü haber verdi." demiş.

537.

Bahâ'î, s. 212/İzzet Paşa.

Bir vakit Akşehir'e hapazan bir subaşı gelmiş: "Herkes bildiği yemegin ne yolda pişirildiğini yazsun da bir kitâb vücuda getirelim." diye memleketin vücûhuna söylemekle bu söz Hoca'ya aks etmiş. Hoca ertesi gün o zâtı görüp: "Bu gece tâ be-sabâh düşündüm. Hiç işidilmedik bir yemek keşf ettim. Gaayet basît, gaayet latîf." diyüp: "Nedir?" dedikte: "Bala sarımsağı batırup batırup yemek." dedi. Herif, zihni boş

bir adam olmağıla ve derhâl subaşı tesâdüf eylemesiyle: "Efendim! Bizim beldemizin çok görmüş, çok bilmiş, tuhaf-meşreb bir hocası var. Şöyle garîb bir ta'âm ta'rîf etti." diye anlatır. Subaşı da ondan yüksek seviyyede bir adam olmadığından: "Acâyib!" diyüp hemân hânesine gidince akşam ta'âmında tecrübesini yapar. Bittabi' iğrenç bir şey olur. Herif buna hiddetlenüp sabahleyin bu ta'âmı rivâyet eden ma'rifetiyle dîvân odasına Hoca'yı celb eder. "Bal ile sarımsak yemeyi îcâd eden sen misin?" demekle Hoca mahviyyetle: "Evet Efendim! Min gayr-ı had dâ'îniz." der. Emr eder. Sabahleyin, aç karnına Hoca'nın önüne koyarlar. Hoca sarımsağı bala batırıp çiğneyince ta'mının fenâlığından nâşî gaayet 'acîb bir suratla iki tarafına bakınır. Subaşı: "Ne bakıyorsun? İcâd ettiğin ta'âmı doya doya, 'âfiyyetle ye." demekle Hoca: "Efendim! Sâdıksınız. Ancak dâ'îniz, bu îcâdım bir nazariyyeden 'ibâret olup henüz tecrübesini yapmamıştım. Şimdi yaptım ammâ nazarîsi 'amelîsine uymadı." demekle bu nükteli i'tirâfından dolayı yakayı kurtarmıştır.

538.

Bahâ'î, s. 219/SK, Hâfız 'Alî Hulkî.

Bir gün Akşehir'e mubâheseyi sever bir sûhte gelüp: "Şehrinizin en 'âlimi kimdir?" diye sormakla Hoca merhûmu ta'rîf ederler. Arar, bulur: "Hoca Efendi! Sana kırk su'âlim var. Kırk su'âlime senden bir cevâb isterim." der. Hoca kayıdsızca: "Söyle bakalım su'âllerini." diyüp kırkını da can kulağıyla dinledikten sonra: "Lâ edrî küllihâ." ya'nî hepsine birden: "Bilmem!" kelimesiyle bir cevâb verüp mu'ârazını susturmuştur.

539.

Bahâ'î, s. 219/SK, Hâfız 'Alî Hulkî.

Bir gün Hoca merhûma: "Burnun hangi tarafta?" demişler. Ensesindeki 'ukde-i hayâtiyye mevzi'ini göstermiş. "Hoca Efendi! Tamâmiyle zıddını ve mukaabilini ta'rîf ettiniz." diyince Hoca: "Hah! Gördün mü? Aksi ta'ayyün etmedikçe aslı takarrur etmez." demiş.

540.

Bahâ'î, s. 219/SK, Gıyâseddîn.

Hoca merhûm kızının eline destiyi verüp suratına iki tokat 'aşk ederek: "Sakın destiyi kırma ha!" der. Yavrucağızın ma'sûm yanağın-

dan inci dâneleri döküldüğünü görenler: "Efendi! Bu bî-günâh ma'sûma bi- gayr-ı hak işkence revâ mıdır?" dediklerinde: "Asıl, desti-yi kırmadan 'âkıbetin vehâmetini göstermelidir ki dikkat etsin. Yoksa desti, kırıldıktan sonra cezâ vermekle yerine gelmez." der.

541.

Bahâ'î, s. 220/ASK.

Hoca merhûm zevcesinin eğirdiği ipliği pazara götürüp gaddâr esnaflar birçok hîle ve bahâne ile Hoca'nın elinden yok bahâsına almak isterler. Hoca kendi kendine: "Size, irtikâb ettiğiniz oyuna göre mu'âmele etmek yarar." diyerek küllükte bulduğu kocaman bir deve başını hânesine getirip ipliği üzerine sarar. Gaayet iri bir yumak husûle gelir. Yine çarşıya gidüp diğer tüccârlara gösterir. Birisi, yumağın nisbetle aşağı bir fî'ât verirse de Hoca düşünür. Darası çıkınca tam ipliğin bahâsıdır. Hemân: "Say parasını." der. Herif bu kadar iri yumağın bu fî'âta verilmesine şübhelenüp: "Efendi! Bu yumak sizin hâne mahsûlu mudur? Yoksa başkasının mı? Sakın içinde bir şey olmasun." diyince Hoca kemâl-i ciddiyetle: "Devenin başı!" der. Müşterî emniyet edüp parasını sayar. Hoca da para ile sıkıntısını def' eder. Müşterî, dükkânında yumağı çözüp de içinde kocaman bir kafa görünce hemân Hoca'yı bulup: "Efendi! Bu size yakışır mı? Bana yumağın içinde bir şey yok, dedin; beni aldattın." diyince gülererek der ki: "Eğer sen kıymetini bilsen benim sana verdiğim ders senin hîle ile kazanacağın birkaç paradan bin kat fâ'idelidir. Bir kerre şu bîçâre zevce-min göz nûru dökerek vücûda getirdiği iplik sana helâlından mîkdâr-ı kâfî kâr getirir. Piyasayı biliyorum. İkincisi ben sana yalan söylemedim. 'Yok! Devenin başı' diye hîleyi 'aynen i'tirâf eyledim. Sen de o hâliyle satın aldın. Eğer böyle yapmasaydım da değer fî'atını bulmağa 'inâd edeydim, ya elimde malım olduğu hâlde nâçâr kaldığım bir zarûret def' olmayacaktı. Yâhûd, ölü bahâsına malımı sizin kucağınıza atup mağbûn olduğum hâlde hâ'ib ü hâsir çekilüp gidecektim. Benim malım, verdiğin parayı çıkarup, hattâ sana da bir kaç para kazandırmazsa dünyâ gaa'ib olur; Hoca Nasreddîn gaa'ib olmaz. Ben her vakit borcumu ödemeğe hâzırım."

542.

Bahâ'î, s. 221/ASK.

Hoca merhûm, birkaç kişi ile bir mahalde oturup muhabbet

ederken Hoca ile şöyle bir mu'ârefeti olan bir kimse gelüp: "Kuzum Efendim! şu altunu bozuver." dedi. Hoca, resmî görüştüğü adamlar içinde, nasılsa: "Param yok." demeğe sıkılıp: "Şimdi sırası mı ya?" diye başından savmak istediye de herif, şiddet-i lüzûmundan nâşî ibrâm eyledi. Nâçâr Hoca bir bahâne yapmağa mecbûr olup: "Ver bakayım altunu." dedi. Eline alup evirdi, çevirdi. Avucunda veznini tahmîn eyledi. Nihâyet: "Oğlum! Ben bu altunu bozamam. Eksiktir." dedi. "Canım Hoca Efendi! Sen boz; kaç para eksik alırsan ben râzıyım." dedi. Hoca kendi kendine mırıldanup: "Ayol! Çok eksik, çok. Nâfile; ben bozamam." demişse de herif, ellerine sarılıp: "Kaç akça verirsen ver. Sonra altunu aldığım yere i'âde ederim. Senin paranı da geri veririm. Bana büyük bir dostluk etmiş olacaksın." diye yalvarmakla Hoca bir taraftan terlemeğe, diğer taraftan da fenâ hâlde kızmağa başlayup, nihâyet yakayı kurtarmak için elinde biraz daha döndürüp aktardıktan ve avucunda bir müddet sıçratup hoplattıktan sonra: "Hesâb ettim. Bu altunu verdikten başka sizin daha üste altı buçuk akça vermeniz lâzım geliyor. Böyle bir madrabazlık da benim elimden gelmez." demiştir.

543.

Bahâ'î, s. 221/SK, marangoz Ahmed.

Rü'yâsında komşu kadınlar Hoca'nın etrâfını alup: "Efendi! Sana pek münâsibdir." diye bir kadınla izdivâc ettirmeğe uğraşıyorlarmış. Hoca helecânla uyanup hemân haremîni dürtüp uyandırarak: "Kalk, be gayretsiz kadın! Ammâ fütûrsuzsun ha! Yanı başımda olduğun hâlde hiç aldırımıyorsun. Komşu kadınlar beni zorla evlendiriyorlar; üstüne ortak geliyor. Haydi! Şu kadınları def' et; yoksa sen bilirsin. Beni söylemedi deme. Eskiye i'tibâr yok ha!.." demiştir.

544.

Bahâ'î, s. 222/SK, marangoz Ahmed.

Komşularından, hayâsızlıkta meşhûr bir kadın bir gün Hoca'nın yanına gelüp: "Cânım Efendi! Şu benim deli kıza bir nefes mi edeceksin; muska mı vereceksin? Bir şey yap da biraz akıllansın. Her gün benimle pençe pençe; yapmadığı delilik yok. Handa ise bana dayak da atacak." diyince Hoca: "Hanım! Ona benim gibi ihtiyârın nefesi te'sîr etmez. Benim nasîhatımı dinlersen sen ona yigirmi beş, otuz yaşında genççe, dinççe nefsi, nefesi sağlam bir adam bul da ona hem ho-

calık eder, hem kocalık eder; ve â'ile gaa'ilesi, çoluk çocuk telâşesi onu muma döndürür; melek gibi olur." demiştir.

545.

Bahâ'î, s. 222/SK, marangoz Ahmed.

Zavallı Hoca'nın bir yorganı olup kış günü binişini, filânı, hâsılı ellerine ne geçerse örtünür, yatarlarmış. Yine ziyâdece kar yağdığı bir zamanda gece karısı: "Efendi! Hiç kazanmazsın. Olur ile kanâ'at edeceğimiz diye fazla bir yorgana bile mâlik olamadık. Şimdi iki yorganımız olsaydı da râhat, râhat örtünseydik, ne olurdu? Benim de üstüme şunu bunu örtmek zıddım. Biri uzun gelir, öbürü kısa gelir; derken biri bir tarafa kayar, öbürü başka bir cihete toplanır. Ah! Yoksulluğun gözü kör olsun! Ey! Ne yapalım?.. Bir vakit benim babam..." Diyerek Hoca'nın senelerden beri dinlediği ve karıdan daha iyi ezberlediği masallara başlayınca: "Yook!.. Ben hem uykusuzum, dır dır istemem. Güzel güzel uykunu uyu bakayım!" dediyse de kadının bir kerre makaraları açılmış olmakla susması kaabil olamayınca Hoca: "Dur, karıcığım! Sana kıyâmet kadar pamuk getireyim. İstedığın kadar yatak yap, yorgan yap." diye kalkup hararı omuzladığı gibi doğru havlıya inerek karları doldurmağa başladı. Kadın pencereden seyr ederek: "Be adam! Bu ayazda kar ile oynayarak kendini hasta edüp de başıma bir derd daha mı çıkaracaksın? Ne yapacaksın onları?" demekle Hoca: "İşte sana Hudây-ı nâbit bir çok pamuk." demiş. Kadın: "Ayol! Hiç kar adamı ısıtır mı?" diyince Hoca: "Isıtmayacak olsa babalarımız, dedelerimiz altında yumuşacık, sıcacık yatup mışıl mışıl uyurlar mı?" demiş.

546.

Bahâ'î, s. 223/SK, marangoz Ahmed.

Hoca bir köyün ara-odasına müsâfir olmuş. Kâhya her evden muttasıl kabak haşlaması taşırmış. Kabak yemekten Hoca'nın canı çıkmış. Bir gün köyün câmi'inde kürsîye çıkup: "Ey cemâ'at! Ebced'in mâ'nâsını bilir misiniz? Bakın size söyleyeyim: Ebced, "gaafil köylünün kulağını pek çek"; hüvvez, unlar müsâfir ağırlamasını bilmez"; huttî "bîçâre Hoca her gün kabak yuttî"; kelemen, 'ben bu işe gelemem'; 'za'fes, 'bu mu'âmele kitâbın bir yerine sığmaz'; karaşet, 'Hoca'nıza yok mu lengerde bir karış et'; dazıglan, 'bunda yedir, âhirete git azıglan'." diyince köylü müte'essiro olup: "Afv edersin Hoca Efendi! Biz yedirüp içirmenin bu derece fazîletini bilmiyorduk." diye

i'tizâr edüp gidinceye kadar Hoca'yı koyun etiyle, tavuk kızartmasıyla beslemişler, diye menkuuldur.

547.

Bahâ'î, s. 224/SK, marangoz Ahmed.

Hoca merhûmun haremi hastalanır. Her gün, işinden 'avdette baş ucuna geçer, ağlarmış. Hâtır sormağa gelen komşulardan bir kadın: "Efendi! O kadar üzülme; korkulacak bir şey yok. İnşâ' Allah bir müddet sonra savuşturur." dediğinde Hoca: "Hanım! Ben meşguul bir adamım. Yarın kalkar, köylere giderim; yâhûd başka bir işim olur. Belki ben köyde iken vefât eder. Şimdilik elim boş iken ağlayayım. Ne yapayım? Belki sonra elim değmez. Zavallının benden başka da ağlayacak kimsesi yoktur." demiş.

548.

Bahâ'î, s. 224/SK, Hasan Mahmûd.

Hoca'nın bir oğlu olmuş. Kadınlar: "Efendi! Gel, adını koy." demişler. Kulağına ezân okuduktan sonra: "Yâ 'Âtke ibn Nasreddîn!" diye çağırmış. Bir koca-karı ileriden atılıp: "Aman, Efendi! Hiç tuhaflığı bırakmazsın. Doğru doğru şu çocuğun adını koy!" der. Hoca: "Koydum işte ya!" diyüp, kadın: "Ayol! Çocuk erkek, erkek! Sana söyleyen olmadı mı?" demekle Hoca: "Bilirim; erkeğe kadın ismi komakla erkekliği gaa'ib olmaz a! Doğrusu karımı severim. Şâyed ölecek olursa yâdigâr kalsın. Oğlumu çağırdıkça karımı hâtırlayayım diye ehlimin adını koydum." demiştir.

549.

Bahâ'î, s. 225/ASK.

Azerbaycân 'avâmından bir İrânlıya Farisî olarak bir mektûb gelmiş. Hoca'ya tesâdüf edüp: "Şu mektûbu bana oku, hem anlat." demiş. Hoca eline alup da şikest ta'lîk ile fârisî-i 'ibâre olduğunu görünce: "Sen bunu başkasına okut!" diyüp i'âde etmek istemiş. Fakat İrânlı ısrâr edince Hoca bil-mecbûriyye: "Benim, Fârisî ile o kadar başım hoş değil. Husûsen onların bu yazılarıyla Türkçe bile yazılsa ben çıkaramam." diyince İranlı hiddet edüp: "Be adam! Fârisî bilmezsin; okuma bilmezsin; o sûrette hocayım diye bulgur dibegi kadar kavuğunla, değirmen taşı gibi sarığınla kendini niye meydana atıyorsun?" demekle Hoca kızarup hemân kavuğu başından, bi-

nişini sırtından çıkararak önüne koyup: "Eğer kavukla, binişle okunursa, haydi! Sen giy de mektûbun iki satırını oku, bakalım!" demiştir.

550.

Bahâ'î, s. 225/ASK.

Temürlenk Akşehir'e gelince derhâl eşrâf-ı belde ve 'ulemâyı meclisine da'vet eylemiş. Herkes, fart-ı zulmünden titreyerek put gibi mebhût duruyorlarmış. İçlerinde, bittabi' Hoca da bulunuyormuş. Temürlenk, def-i vahşet için eşrâfla mükâlemeye başlar. Bunlara ikrâmen şerbet ısmarlar. Evvelâ Temür'e getirirler; içer. Memleketin subaşı olan câhil bir herif Temür'e: " 'Âfiyyet olsun!" demekliğı kurar. Havf u telâşla ağzından bir "Merhabâ!" fırlar. Temür, meclise ilk duhûlünde söylenmesi lâzım gelen bir sözün böyle bî-vakt îrâdına metühayyir olarak nazar-ı istifhâmla herifin yüzüne bakınca 'aciz ü cehline merhamet ederek Hoca imdâda yetişüp: "Efendim! Bizim şehrin merhabâsı ağız tadıyladır." demiştir.

551.

Bahâ'î, s. 226/ASK.

Akşehir'de birtakım ehıbbâ teferrüce gitmişlerdi. Ta'âm edilüp orada bulunan büyük havuzdan herkes ellerini yıkıyorlardı. Mahalle imâmı dahi elini yıkarken kazârâ ayağı kaydığı gibi baş aşağı yuvarlanmış. Etrâftan yetişerek herkes kenârda yarı beline kadar sarkup o kadar: "Ver elini!..." diye haykırmışlarsa da kendi kendine çıkmağa çalışıp bir türlü imdâdcılara elini vermezmiş. Hoca bu hâli görmekle: "Çekilin oradan! Siz onun yolunu bilmezsiniz. Herif boğulur, yine sizin emrinize ittibâ' etmez. Çünkü onlar asla vermeğe alışmamışlar. Bakınız, ben nasıl kurtarırım." diyüp cân hevliyle kendini kenâra atmağa çalışan imâmın olduğu hizâdan elini sarkıtarak: "Bekir Efendi! Al elimi!" diyince imâm hemân: "Aman, birâder! Hay Allah râzı olsun!" diyüp şarparak Hoca'nın bileğinden yakalamış. Hoca da /onu/sâhil-i selâmete çekmiş, çıkarmıştır.

552.

Bahâ'î, s. 226/ASK.

Hoca bir gece mollası 'Imâd ile hânesine 'avdet ederken birkaç hırsızın bir hâne kilidini törpülediklerini görürler. 'Imâd karanlıkta

heriflerin kapu önünde toplanmalarından, içlerinden birinin eli varup gelerek "hiş, hiş!" yapmasından bir şey anlamayıp: "Efendi! Bunlar ne yapıyorlar?" dedi. Hoca: "Islık çalıyorlar." dedi. 'Îmâd: "Ya sesi çıkmıyor?" diyince Hoca: "Onun sesi yarın çıkar." demiştir.

553.

Bahâ'î, s. 227/ASK.

Hoca Nasreddîn Efendi, rahmet -ullahu 'aleyh, bir gün Temürlenk'in huzûruna dâhil olup kemâl-i cesâretle Akşehir beldesi nâmına ba'zı mutâlebâtta bulunur; hayli ağır ağır mutâlebât ve teklîfâtta çekinmez. Temür yekpâre ateş kesilerek: "Sen benim gibi büyük, mu'azzam, sâhibkırân bir sultân-ı cihân-mutâ'a karşı ne cesâretle böyle 'azîm mutâlebâtta bulunabiliyorsun?" demekle Hoca: "Sen büyük-sen biz de küçüğüz." demiştir.

554.

Bahâ'î, s. 228/ASK.

Temürlenk, Akşehir subaşısının zenginliğini işidüp, vergüden bir hayli para ihtilâs eylediğini bahâne ederek envâlini musâdere için huzûruna celb eder. Herifin ibrâz eylediği ali korna kâğıdı üzerine yazılmış olan hesâbât defterini yırtup yırtup zor ile herife yutturur. Ve nihâyet bütün malını müsâdere ederek cas-cavlak soyar; fûls-i ahmere muhtâc bir hâle koyar. Hoca merhûmu çağırıp istikaametinden nâşî vergü tahsîline nezâretini emr eyler. Hoca'nın i'tizârını dinlemez. Ay başında hisse defterini isteyüp Hoca'nın kül pidesine yazdığını görünce Temür zehir gibi güler bir çehre ile: "Hoca! Bu ne?" demekle Hoca: "Efendim! Nihâyet ül-emr ben yutacak değil miyim? Bendeniz selefim gibi dev iştihâlî adam değilim; ihtiyârim. Bunu ancak hazm edebilirim." demiştir.

555.

Bahâ'î, s. 229/ASK.

Temürlenk Akşehir'de iken ba'zı ümerâ-yı 'askeriyyesi ile eşrâf-ı belde bir mecliste oturup konuşurlarmış. Mücâhidîn-i kadîmeden biri: "Kosova muhârebesinde şöyle toplar atıldı, böyle muhârebe edildi; şu yolda ta'kîb olundu; Bulgaristân böyle feth edildi; Niğebolu'da Ehl-i salîb şöyle tepelendi..." diye me'âsir ve mefâhir-i mâziyyeyi hikâye eylermiş. Temür ümerâsından biri şu celâdetlere imrenüp: "Bizim de

Ankara muhârebesinde şu kadar fillerimiz vardı." Temür ordusunda top yokken: "Şöyle cesîm toplarımız da vardı; Gumbur gumbur ortalığı velveleye verdi. Osmanlıları tir tir titretti." derken hâzır-ı bil-meclis olan bir çocuk kazârâ seslice yellendi. Hikâyeye devâm eden zât birden bire şaşalayıp: "O ne?" diyince yalan dinlemekten boğulma derecesine gelen Hoca bundan bil-istifâde: "Kusura bakmayın, Efendim! Ankara sahrâsında attığınız topların aksi dağlarda hâlâ devam ediyor. Bu da hâlâ o aks-i sadâlardandır. Merâak etmeyiniz." dedi.

556.

Bahâ'î, s. 229/ASK.

İlkbaharda asker ok ta'lîmine çıkacakları cihetle Temür, Hoca'yı da ma'iyyetine alup götürür. Sohbet esnâsında Hoca merhûm bir aralık kendisinin ok meşk ettiğini söyler. Temür, öyle ise, kendisi de bir ok atmasını irâde eder. Hoca i'tizâr eylerse de cebr eylemekle nâçâr yaya bir ok gezleyüp hedefe atar. Ok isâbet etmeyince Hoca hemân: "İşte, Sekbânbaşı böyle atar." der. Bir ok daha verirler; o da başka bir tarafa gider: "Bizim subaşı da böyle atar." der. Bit-tesâdüf üçüncü tâm hedefe isâbet edince Hoca gurûrla: "İşte Hoca Hasan Nasreddîn de bunu böyle atar." diye mazhar-ı aferîn olmuştur.

557.

Bahâ'î, s. 230/ASK.

Temürlenk, yüksek bir me'mûriyyetle ma'iyyetinde istihdâm eylemek üzere Osmanlı Türklerinden cesûr bir adam ister. Cesûr adam bulunsa bile Temür ma'iyyetinde bulunmak dahi ayrıca bir cesâret, ta'bîr-i âhirle görünür kazâ olmağıla kimse yanaşmaz. "Kimse yoktur." demek de hiç bir vechile kaabil olamaz. Her vakıt can-kurtaran vazîfesini gören zavallı Hoca'ya mürâca'at ederler: "Aman, Efendi! Temür şu memlekette hakîkî olarak yalnız seni sever. Sen de onun pundunu öğrenmişsin. Her vechile idâre edebilirsin. Ricâ ederiz; zâten muvakkat bir müddet için şu vazîfeyi sen der-uhde et. Bakalım; ileride çâresini düşünüyoruz." gibi bin dereden su getirerek Efendi merhûmu kandırırlar. Söz verir. Temür'e 'arz ederler. Temür, pek münâsib görür. Ancak, sûretâ bir tecrübe yapılmasını da emr eyler. Şu sûretle bir tecrübe yaparlar: Hoca'yı bir meydanlıkta, huzûr-ı Temür'de dindik dururlar. Emr eder: Nişancılarından biri bacakları arasından geçmek üzere bir ok atar. Hoca korkarsa da biz-zarûre sesini çı-

karmaz. Zavallı, bildiği i'tisâm du'âlarını okumağa başlar. Bu sırada bir başkasına emr edüp Hoca, geniş kollu binişi olduğu hâlde kollarını dümdüz gerer. Sol kolunun altından binişini delmek suretiyle bir ok daha atarlar. Zavallı Hoca 'acîb hâller geçirir. Sonra bir de kavuğunun düğmesini delüp geçmek üzere bir ok daha atılmasını emr edince Hoca'ya artık bir fenâlık gelüp kendini bilmeden kazık gibi katılır kalır. Hele, nişancının fart-ı mahâretiyle bu 'ameliyye de kazâsız geçer. Hitâm-ı tecrübe tebşîr edilince Hoca da kendine gelir. Yorgunluğunu bildirmeyerek gülümsemeye başlar. Pâdişâh, Hoca'nın bu sebât ve cesâretine hezârân tahsîn ve âferîn okuyup münâsib 'atiyye ile taltîf eyledikten başka, binişinin, kavuğunun delindiği 'arz olunmakla yenisi verilmesini emr eder. Hoca bu 'inâyete de ayrıca teşekkürden sonra: "Aman Efendim! Fermân buyurunuz da bir de çakşır verilsün. Takım tekmîl olsun." der. Temür: "Hoca Efendi! Çakşırınıza bizim tarafımızdan bir ziyân edilmediğini söylediler. Mu'âyene etmişler; bir şey görmemişler." demekle Hoca demiş ki: "Efendim! Haklısınız. Sizin tarafınızdan bir ziyân olmadı; fakat benim tarafımdan hayli ziyân ve ziyâ'a uğradı. Ele alacak yeri kalmadı. Onlar zâhirine bakup bir şey görmemişlerse de bendeniz derûnuna bakmadan bilüp duruyorum ki her hâlde berbâd ve mülevves bir hâle geldi."

558.

Bahâ'î, s. 232/ASK.

Akşehir'de Hoca'nın sipâhîlerden, mesleğine 'âşık, yiğit bir komşusu var imiş. Akşamları hâneye gelince 'alel-ekser alt katta bir na'ra atar, orta katta bir na'ra atar, üst katta, dâ'imâ oturduğu odada üçüncü na'rayı atarmış. Bu hâlin muttarıdan tekerrürü Hoca'nın nazar-ı dikkatını celb edüp sipâhî Ağasından istîzâh-ı keyfiyyet cylemiş: "O kadar meraak ettinse düş arkama." diyüp evvel Hoca'yı doğru ahıra götürür. Orada güneş yüzlü, tüvânâ bir küheylân gösterir. O kadar güzel, o kadar latîf ki ta'rîf olunamaz: "İşte Niğebolu melhame-i kübrâsında ben bu atla Akşehir sipâhîlerinin önüne düşüp çevirme hareketi yaparak Ehl-i salîbin inhizâmına sebep oldum." der; na'rayı fırlatır. Hoca hak verir. Sonra birinci kata çıkarlar. Sofada bir esliha arması gösterir, hârikul-'âde kıymetdâr eslihadan müteşekkil: "İşte bu silâhlardan birtakımı ecdâdımın Türkistân'dan getirerek Rumeli fütûhâtında, Edirne civârında Sırb-Sındığı'nda, Bulgaristân fethinde, Kosova melhame-i kübrâsında kullandığı silâhlar olduğu gibi birtakımları da Kosova'da

Sırbıların ta'kîbinde Niğebolu'da bizzât kullandığım silâhlar ile Ehl-i salîb cengâverlerinden iğtinâm eylediğim silâhlardan müteşekkildir. İlel-ebed ahfâdına yâdigârdır. Benim için dünyânın en kıymetdâr emvâlinden değerlidir." der; sürûrundan bir na'ra da orada atar. Hoca kemâl-i takdîr ile dinler. Sonra üst kata çıkarlar. Familyasına seslenüp başını örterek gelir. Hoca'nın elini öpmesini emreder. Hoca bakar ki ay çehreli, nûr parçası gibi bir âfet-i devrân. "Bu kadın Yıldırım Bâyezîd'in hatunlarından Mariça nâmında Sırb prensesinin akrabâsındandır. Ben 'askerimle Mariça Hâtunu Pâdişâhımız Yıldırım'a getirirken onun refâkatında idi. Beni görmüş, beğenmiş. Meydân-ı celâdetteki kahramanlığımı işitmiş; bana şiddetle meyl etmiş. Aylarca ağlayup kimseye derdini açamamış. Nihâyet Mariça Hâtun duymuş. İrâde oldu; nikâh ettim. 'İlmi, fazîleti, dirâyeti, terbiyesi hüsnünden kat kat efzûndur." diyüp orada 'aşk ile derûn-ı dilden bir na'ra atınca Hoca merhûm kendini tutamayup: "Her üçünde de yerden göğe kadar hakkın var imiş, evlâd! Ricâ ederim ba'd-ez'în bir na'ra da benim için at." demiştir.

559.

Bahâ'î, s. 233/ASK.

Temürlenk'in diyâr-ı Rûm'u istilâsı sırasında Akşehir'e de Moğollar dolmuştu, ve bunların canavarca mezâliminden şehirler boşalup köyler, sahrâlar birçok âilelerle dolmuş idi. Hoca da, merkebe karısını bindirüp oğlunu yanına alup hücrâ ve sarp bir köye gitmiş idi. Bir gün şehirden dağılan ahâlî ile o köyün yerlilerinden beş on kişi bir çeşme başına toplanup Moğolların mezâlim-i vahşîyyânesine muta'allık şiddetli bahisler olunurken Hoca da bahse karışup zâlimler hakkındaki gazabullahın korkunçluğundan, âhirette görecekları en müdhiş 'azâb ve 'ukuubâtta sayup dökmeğe başladı. Orada kayıdsızca dinlemekte olan uzun boylu, esmer çehreli, köprülü burunlu, uzun yüzlü, hafîf sakallı, kara gözlü, keskin bakışlı, başına zülfeli siyâh bir tâc giymiş, zülfeler kaşlarını setr eylemiş, arkasında bir 'abâ, elinde bir keşkûl bulunan mehîb üç-şekl bir derviş birden bire olduğu yerden top gibi patlayup: "Hayır, Hoca! Okuduğun âyet ve hadîs doğru. Fakat seyf-i intikaam-ı ilâhî ve timsâl-i 'adâlet-i rabbânî olan ashâb-ı hurûc hakkında değil; sizin gibi hamîyyet ve necâbet kanı bozulmuş, 'ırkına 'âdî damar karışmış, himmetsiz, gayretsiz, ittifaak ve ittihâdsız, kadın meşrebli miskînler 'aleyhindedir." diye en üst perdeden korkunç bir sesle i'tirâz

eyleyince herkes fenâ hâlde şaşalayup birçokları oldukları yerde yığılivermişler; ba'zıları da şaşkın şaşkın, heykel gibi dim dik duran dervişin yüzüne baka kalmışlardı. Hoca merhûm dervîşi baştan ayağa kadar bir nazarla süzünce 'aklı başından gidüp kendi kendine: " 'Acebâ?" dedikten sonra şaşkınlığın kendisine verdiği ânî bir cür'etle: "Baba Erenler! Siz hangi diyârın gülüsünüz? Mübârek isminizi bağışlar mısınız?" demekle dervîş, evvelki mehîb sesle: "Mâverâ ün-Nehir dâhiyye-siyim. İsmim 'Temür'dür." diyince, Hoca artık büsbütün müvâzeneyi şaşıtarak: "Aman, evlâd! Hanlığı, manlığı var mı?" demesine o heykel-i gazûb: "Belî!" diye gümürdeyince Hoca huzzâra başını çevirüp: "Ümmet-i Muhammed! Er kişi niyyetine buyurun cenâze namâzına!" demiştir.

560.

Bahâ'î, s. 235/ASK.

Akşehir'e bir İrânî gelmiş. İsfahân'da Şâhın yüz, yüz elli odalı şu kadar bin arşun murabba'ında müteaddid sarayları olduğunu kemâl-i mübalâğa ile tavsîf edermiş. Hoca da buna karşı: "Bizim pâ-yı tahtımız olan Bursa'da böyle nice saraylar var. Hattâ yeni yapılan kaplıcanın boyu beş bin arşun..." derken başka bir İrânî meclise dâhil olup henüz Brusa'dan gelmekte olduğunu söylemesiyle Hoca eski hızında devâm edemeyüp: "... Eni de elli arşındır." der. İrânî: "Pes, bu nice oluptur ki eni hergiz boyuna uygun düşmedi?" diyince Hoca: "Ben onun enini boyuna uyduracaktım ammâ pek aksi bir zamânda şu Acem baba meclisimize kadem bastı." demiştir.

561.

Bahâ'î, s. 235/ASK.

Hoca'ya: "Adam olmanın yolu nedir?" demişler. "Bilenler söylerken cân kulağıyla dinlemeli. Söylediği sözü yine kendi kulağı işitmeli." demiş.

562.

Bahâ'î, s. 236/ASK.

Nasreddin Hoca li-maslahatin Bursa'ya gelir. Çarşıda bir çuha şalvarı on beş akçaya pazarlık eder; sardırır. Parasını verüp alup gideceği sırada kendi şalvarının pek eski olmadığını, onun yerine hafif bir cübbe alması daha münâsib olacağını düşünür. Dükkâncıya: "Şalvar ala-

cak idim ammâ vaz geçtim. Onun yerine bana on beş akçalık bir cübbe ver." der. Dükkâncı: "Pek a'lâ!" diyüp Hoca'ya göre bir cübbe çıkarır, verir. Hoca alup giderken dükkâncı: "Hoca Efendi! Para vermedin." der. Hoca: " 'Acâyib! Onun yerine şalvarı bıraktım a!" diyüp dükkâncı: "Cânım Efendim! Şalvara para vermedin idi ki!" diyince Hoca daha ziyâde bir eser-i hayret gösterüp: "Fe-sübhânellah!! Bu Brusalılar ne tuhaf adamlardır!... Şalvarı almadım ki para vereyim!" demiştir.

563.

Bahâ'î, s. 236/ASK.

Hoca Nasreddîn Efendi Akşehir gölünde yıkanmak için soyunduğu sırada cebinden küçük bir dil-mecmû'a –cönk– düşmüş. Yanındakiler meraak edüp içini karıştırmışlar: Gusl-i envât, telkîn, ıskaat gibi ba'zı mu'âmelâtın sûret-i icrâsı mestûr imiş. Hoca giyindikten sonra bu mecmû'ayı ne yapacağını sormalarıyla: "Ha şunu bilmeye idiniz! Bittabi' bunlar gönül eğlendirmek için okunmaz a!..." demiştir.

564.

Bahâ'î, s. 236/ASK.

Nasreddîn Hoca'nın müsâfir olduğu köyün ağası: "Hoca! Padişâh mı büyük, yoksa çiftçi mi?" demekle Hoca demiş ki: "Elbette çiftçi büyük. Çiftçi buğday vermese pâdişâh acından ölür."

565.

Bahâ'î, s. 236/ASK.

Hoca'ya: "Hak nerededir?" demişler. "Hakkın mevcûd olmadığı bir yer var mı ki ayrıca bir yer ta'yînine lüzûm görelim?" demiş.

566.

Bahâ'î, s. 236/ASK.

Hoca bir gün demiş ki: "İlmi-i tıbbın hulâsat ul-hulâsası şudur: "Ayağını sıcak tut, başını serin. Yemeğine dikkat et, düşünme derin."

567.

Bahâ'î, s. 238/ASK.

Hoca merhûm talebe iken şühûr-ı selâse münasebetiyle civâr

köylere cerre çıkar. Herhangi köye vardıysa i'tizâr edüp: "Safâ geldin, Hoca Efendi! Ammâ bizim ramazân imâmımız var." diyüp kabûl etmezler. Böyle beş, altı köy dolaşır. Nihâyet köyün birine gelir. Meğer o köye bir tilki 'ânız olmuş; köyde tavuk, hindi bırakmamış. Heriflerin çarıklarını, papuçlarını aşırmış. Hâsılı 'akla gelmez hasârât yapmış. En nihâyet tuzak kurup bin müşkilâtla yakalamışlar. O gün köylü toplanup ne biçim bir 'azâbla telef eylemek için müşâvere ederlermiş. Hoca yanlarına gelüp mes'eleyi su'âl ederek köylüler: "Amân Hoca Efendi! Bu mel'ûn bir köy halkına yapmadık ziyân bırakmadı. Çok şükür ele geçirdik. Şimdi nasıl bir dehşetli 'azâb ederek intikaam alalım diye müşâvere ediyoruz." demeleriyle Hoca: "Hemân siz çekilin hele bakayım. Onu bana bırakınız." demekle köylü: "Bu adam görgülü bir kimse dir. Elbette bizden çok ziyâde ma'lûmatı vardır." diyerek karşıdan temâşâyâ başlarlar. Hoca hemân sırtından cübbeyi, belinden kuşağını çıkarup tilkiye giydirir; belinden sım sıkı bağlar. Kavuğunu başına giydirüp üzerine muhkemce sarığı sarar; kapar, koyuverir. Köylüler: "Bire aman Hoca! Ne yaptın?" diye hiddetle Hoca'ya haykırup tilkiyi tekrâr ele geçirmeğe koşmak isteyince Hoca önlerine geçüp men' ederek demiş ki: "Beni dinleyin, köylü dayılar! Ben ona şimdi öyle bir iş yaptım ki kırk köse bir araya gelse bu kadar korkunç bir işkenceyi hayâllerine bile getiremezlerdi. Şimdi o, bu kiske ile hangi köye gitse nefretli bir çehre ile def' edilir. Hiçbir taraftan ni'met-i kabuule mazhar olamaz."

568.

Bahâ'î, s. 240/SK, M. Nihâd.

Hoca merhûm çocukluğunda memleketi olan Sivrihisâr'dan Akşehir'e geldiğinde minârede mü'ezzinin ezân okuduğunu görmekte aşağıdan bağıarak demiş ki: "Ne yapayım, a babam? Pek dalsız bu daksız bir ağaca çıkmışsın. Ben sana nasıl imdâd edebilirim?"

569.

Bahâ'î, s. 240/SK, M. Nihâd.

Yine Hoca'nın gençliğinde iddi'acı bir çocuk: "Kimse beni inandıramaz." diye söylenir dururmuş. Bir kaç kerre bu da'vâsını işiden Molla Nasreddîn bir gün kızup: "Sen şurada dur. Ben şimdi gelirim. Seni inandırmanın bak nasıl yolunu bulurum." demiş; bırakmış, gitmiş. Çocuk sâ'atlarca beklediği hâlde Molla Nasreddîn'den eser görünmemiş.

Canı sıkılmış; kendi kendine muttasıl söylenirmiş. O esnâda akrânından biri gelüp: "Geç vakit burada ne duruyorsun? Kendi kendine ne söyleniyorsun?" demekle mes'eleyi anlatmış. O Efendi, arkadaşının bu derece ahmaklığına gülerek demiş ki: "A budala! İşte seni aldatmış a! Daha ne biçim aldanmak istersin?"

570.

Bahâ'î, s. 240/SK, M. Nihâd.

Yine çocukluğu esnâsında memleketin harâbe bir mahallinde çocuklarla oynarken arkadaşları bir tek çizme bulmuşlar; evirüp çevirmişler, bir şey'e benzetememişler. Getirüp Molla Nasreddîn'e göstermişler. Derhâl: "Ayol! Ne var bunu bilemeyecek? Kazma kılıfı." demiş.

571.

Bahâ'î, s. 241/SK, Kemâleddîn.

Birisi, hânesinin hiç güneş görmediğini Hoca'ya şikâyet etmiş. Hoca: "Tarlân güneş görüyor mu?" diye sorup: "Evet." diyince: "O sûrette hâneni tarlaya nakl et." demiştir.

/Hoca'nın şu cevâb-ı sâfiyânesi sıhhî bir tavsiyyeyi şâmilidir ki sık ve gün görmez mahallelerin sıhhate mazarratını beyân ve şehir hâricindeki geniş bağçeli mesken edinmesini tavsiyyeden 'ibârettir./

572.

Bahâ'î, s. 241/SK, Kemâleddîn.

Hoca'yı bir düğüne da'vet ederler. Hâneye girdiğinde bakar ki müsâfirleri karşılayacak, pabucları muhâfaza edecek kimse yok; kimse kimseyi tanımıyor; bu gargaşalıkta pabucları çaldırmamak için hemân koynundan mendilini çıkarup pabucları sarar, sarmalar, koynuna koyar. Odaya girüp gösterilen mahalde oturur. Yanındaki zât koynunun kabarıklığını ve mendilin ucunu görmekle: Efendim! Gaalibâ koynunuzda nevâdirden bir kitâb var." demiş. Hoca: "Evet Efendim!" demiş. Yine o zât: "Efendim! Neye mûta'allık?" demekle: " 'İlmi-i iktisâda mûta'allık." der. O adam, mükâlemeye medâr olmak üzere be-tekrâr: "Sahhâflardan mı aldınız?" demekle Hoca dahi: "Hayır Efendim! Kavvâflardan aldım." cevâbını vermiştir.

573.

Bahâ'î, s. 242/SK, Kemâleddîn.

Birkaç çocuk bir ırmak kenârında bacaklarını suya sokup: "Benim ayağım nerede? – Hayır! O Hüseyin'in ayağıdır.– İşte ayaklarımız karma karışık oldu. – Ben size, bir yere toplanup da suya ayağımızı sokmayalım demiştim. Şimdi herkes kendi ayağını nasıl bulacak?" diye gavga ederlermiş. Hoca da oradan geçiyormuş. Bunların gavgalarını işidince: "Durun çocuklar! Ben şimdi herkesin ayağını sâhibine i'âde ederim. Karışıklığa meydân verenin cezâsını veririm." diye elindeki 'asâyı su içine sokup bunların ayaklarına hızlıca yapıştırdınca hepsi birden can acısıyla: "Amân!..." diye sudan sür'atle ayaklarını çıkarup derhâl herkes kendi ayağına sâhib olmuş.

574.

Bahâ'î, s. 243/SK, Es'ad Nâcî.

Akşehir'de bir bağ gaayet ucuz fî'âtla satılığa çıkarılıp derhâl dört beş zât tâlib olur. Bunlardan biri Hoca merhûma gelüp bâğı kendisine almaklığa ve fî'âtta biraz daha ikrâm edilmesine delâletini ricâ eder. Hoca bu haberi alınca derhâl bâğ sâhibine koşup ne yapar, yapar, îcâbına bakar. Müşterî haber almağa gelince Hoca: "İşi becerdim; lâkin son derece zahmet çektim. Herifin sakalına güldüm; bin dere-den su getirdim; elhâsıl me'mûlünün fevkında ucuz olması husûsunda emrin vechile seninçün çalıştım. 'Tenzîlâta 'âid sarf eylediğim mesâ'îyi sırf senin muhterem hâtırın içün yaptım. Nasıl, memnûn oldun mu?" demekle herif büyük büyük teşekkürler eyledi. Sevincinden hop hop hopladı. Bu esnâda Hoca: "Ey, şimdi bu arada kendim içün muhtasar bir teşebbüste bulunmaklığa bir şey demeysin a?" diyince herif: "Ne demek, Efendim! Elbette sen de ondan ayrıca bir şey isteyebilirsin. Buna kim ne der?" demekle Hoca: "İşte ben de bütün talâkatımı arzûnuz vechile fî'âtın ehveniyyeti husûsuna sarf eyledikten sonra bu hakkımdan istifâde ederek hâtîme-i kelâmı da kendim içün iki çift söz sarf ederek bâğı kendim aldım." demiştir.

Herifteki hayret!....

575.

*Bahâ'î, s. 244/SK, İsmâ'îl Hakkı/Hacı Hâfız Şükrî
(=H.H.Ş.)*

Hoca merhûm bir gün Temürlenk'in ma'îyyetlerinden birine:

"İ'tikaadda mezhebin kimdir?" demiş. Herif cevâben, elini göğsü üzerine koyarak mütevâzî'âne: "Emîr Temür Gürkân!" demiş. Huzzârdan biri: "Kuzum Hoca Efendi! Peygamberi kimdir? Sor bakalım." demiş Hoca: "Ne sorayım? İ'tikaadda imâmı Topal Temür olursa Peygamberi mutlakaa Cengîz-i hûnrîz olacaktır." demiştir.

576.

Bahâ'î, s. 244/İsmâ'îl Hakkı/H.H.Ş.

Akşehir'in a'yân ve eşrâfı Hoca merhûmun fazl u kemâlini bildiklerinden çocuklarının bu zât-ı 'âlî-kadrdan istifâza eylemesini ârzû eyleyüp Hoca'yı mekteb mu'allimi yaparlar. Memleketin a'yân ve eşrâfı bütün çocuklarını oraya gönderirler. Bir akşam eşrâftan biri mektebe devâm etmekte olan çocuğu okuduğu derslerden imtihân edüp muvâfık cevâblar vermesinden fevk al-'âde mahzûz olarak Hoca'ya uşakla bir tepsi baklava göndermiş. Tâml ders esnâsında baklava mektebe gelir. Kendisi 'acele bir cenâzeyeye gitmek mecbûriyyetinde olduğundan 'avdetle îcâbına bakmak üzere mektebde ileri gelen çocuklara hitâben: "Ben tepsiyi rafa koyuyorum. Sakın olmaya ki içindekini yemek tama'ına düşmeyesiniz. Çünkü bunun gönderilişinden, gönderen adamın bana olan 'adâvetinden emîn değilim. Belki içine zehirli bir şey katılmıştır. Karışmam; sonra hepiniz zehirlenüp ölürsünüz. Beni de zindânlarda çürütürsünüz." der, gider. Hoca'nın birâder-zâdesi olup mektebde baş kalfa bulunan çocuk bunun desîse olduğunu anlayarak gider gitmez kendi yardağı olan çocukları başına toplar ve yemek için teşvîk ederse de çocuklar: "Zehirlidir; Hoca öyle söyledi. Biz yemeyiz; ölmeğe vaktimiz yok." derler. Çocuk: "Canım! O laftır. İşte ben yiyorum. Artık bir diyeceğiniz kalmaz a!" der. Çocuklar: "Pek iyi! Ammâ Hoca'ya ne cevâb veririz?" demeleriyle: "Siz beni bilirsınız a! Ben onu susturacak cevâbı hâzırladım. Hele biz şunu kemâl-i 'âfiyyetle hora geçirelim." demekle arkadaşları emniyyet edüp hepsi birden baklavayı derhâl silüp süpürürler. Güle oynaşa cünbüşlenirler. Mu'zib çocuk kurnazlığı tâ baklavanın geldiği zamânda kurmuş olmalı ki hemân koşup ders kürsisi üzerinde duran Hoca'nın divitinin içindeki kalemtırışı alup kırar. Hoca da kapudan içeri girer; önünde kalemtırışı kırılmış görünce hiddetli bir tavr ile: "Bunu kim kırdı?" diye haykırır. Çocuklar hepsi birden birâder-zâdesi olan çocuğu gösterirler. Hoca çocuğa: "Kalemtırışı niçün kırdın? Ben de senin kemiklerini kırayım mı?" diye bağırınca kurnaz çocuk yalandan ağlayarak: "Hoca Efendi! Kalemim

kırıldı. Kalemtırâşla yontmak istedim. Yontarken kalemtırâşı kırdım. Ben de: Şimdi 'amcamın yüzüne nasıl bakayım? Ona nasıl cevâb vereyim? Şimdi Hoca gelirse benim kemiklerimi kırıncaya kadar döğer. Bu 'azâbları çekmeden ise ölmek daha ehvendir, dedim. Kendimi öldürmek için çâre düşündüm. Mektebin kuyusunu mülevves etmesini lâyük görmedim. Düşündüm, taşındım; raftaki, sizin söylediğiniz zehirli baklava 'aklıma geldi. Hemân tepsiyi indirüp evvelâ kelime-i şahâdet çektim. Arkadaşlarımla helâllaştım. Babama, hemşîreme, ah!..., illâ o bîçâre, bana düşkün olan zavallı anama haber gönderüp helâllik diledim. Bismillâh! diyüp gözümü yumdum. Baklavayı pîr-i pâk göçürdüm. Hattâ tepsiyi sıyırmayı da unutmadım. A!... Fakat, fakat, fakat... Ma'at-tessüf tâli'sizliğimden ölmedim." demiş. Bir taraftan canından tatlı bildiği baklavanın elden gitmesi, diğer taraftan, baba yâdigârı kalemtırâşın kırılması hasebiyle yüreği yanan zavallı Hoca: "Ulan! Bu yaşta bu kadar üstâdâne bir tedbîr düşünüşün beni hayrette bıraktı. Ben de her su'âlin cevâbını, her lafın karşılığını bulurum ammâ sen benden mâhir çıkacaksın. Zâhir bizim sülâleye bu kurnazlık dâd-ı Hak'tır." demekten başka bir şey yapamamıştır. –Rahmet-ullâhı 'aleyh.

577.

Bahâ'î, s. 246/İsmâ'îl Hakkı/H.H.Ş.

Densiz, patavatsız ta'bîr eylediğimiz 'avâm gürûhundan biri Hoca merhûma musallat olup türlü türlü zarara sokar, yapmadığı eziyyet kalmaz. Yine bir gün, gûyâ Hoca'yı kızdırup eğlenmek budalalığıyla Hoca'nın, yigirmi yedi senedir taşıdığı, taş bâdemden ma'mûl bir 'asâsını kırar. Hoca, bu nâ be-mahal, bârid mu'âmeleden münkesir olup: "Uzun müddet bana yoldaşlık eden o 'asâ benim elim menzilesinde olmuştu. Sen benim elimi kırdın. İlâhî! senin de ayağın kırılsın! Benim bu inkisârım elbette bir gün olur, eserini gösterir. Ammâ, kırk gün, kırk hafta, kırk yıl... Orasını Cenâb-ı müntakım-u zül-celâl bilir." der. Herif ne söyleyeceğini bilemez. Kaba, saba biraz homurdandıktan sonra def' olup giderken daha oracakta ayağı sendeleyüp yüzü koyun kapanır. Sol bacağı kırılır. Fevk al-'âde korkup peşîmân olup canı yandığından nâşî yağmur gibi göz yaşı dökerek, sürüne sürüne Hoca'nın huzûruna gelir. Kusûrunun afvını istirhâm eyledikten sonra: "Efendi! Hani sen inkisârın te'sîri, gaayesi kırk yıl, akalli kırk gün olacağını söylemiştin..." diyince Hoca: "Yine öyledir. Senin gördüğün bu

cezâ bundan kırk gün evvel başka bir bîçârenin daha canını yaktığından dolaydır. Bizimki daha kırk gün sonra çıkacak. Sağ bacağın da bize ettiğinden dolayı hord olup sürüneceksin." demiştir.

578.

Bahâ'î, s. 247/İsmâ'îl Hakkı/H.H.Ş.

Hoca'nın eşegi çalınmış. Ertesi gün, ahibâb arasında yana yakıla anlatup onlardan bir çâre istemiş. Cümlesi mes'eleyi tafisilâtıyla dinledikten sonra her birisi: "İyi ammâ, a Hoca Efendi! Ahırın kapusına bir kilid asmalı değil miydin?" "Çingâne tahtasından yapılan kapuya kilid urmak ne para eder? El ile dokunsan parça parça olur." "Ya divarlara ne dersin? İnsân hânesinin divarını biraz yüksekçe yapmaz mı?" "A Hoca'm! Ölü mü idin? Herif, bittabi', bu kocaman hayvanı koynuna koyup çıkup gitmemiştir a!" "Eşek ahırdan çıkarılup da sokak kapusundan taşraya aşırılincaya kadar siz nerede idiniz?" "Bak! Doğrusu ben sokak kapumu gece arkasından kilidler, anahtarı baş yasdığımın altına koyarım. O vakit, bittabi', hırsız kilidi kırup da sığırımı, sıpamı sele serpe götürmeğe cesâret edemez." gibi o ânda hiç işe yaramayacak dedikodularla boyuna Hoca'yı hırpalamışlar. Artık Hoca'nın sabrı tükenüp demiş ki: "Efendiler, ağalar! Pek doğru söylüyorsunuz. Bugüne bir paralık fâ'idesi olmamak şartıyla sözlerinizin hepsi doğrudur. Ancak, siz de insâf ediniz. Hep kabâhat bende mi? Hırsızın hiç suçu, günâhı yok mu?"

/Mervîdir ki: Bir vakit yine eczâ-yı vatanımızdan bir kısmı kesb-i istiklâl eyleyüp de onun için Avrupa beldelerinin birinde mu'âhede yapıldığı esnâda Avrupa devletleri murahhasları, kendi hareketlerini haklı göstermek üzere Devlet-i 'aliyyenin gûnâ-gûn kusûr ve müsâmahasını sayup dökmeğe başlamalarıyla bizim murahhasımız da cümlesine mukaabele ve müdâfa'a olmak üzere gaayet tatlı bir ifâde ile bu fikrayı nakl eylemesiyle menfa'atımız hilâfına hareket eylemeğe 'azm etmiş olan murahhaslara fevk al-'âde hüsn-i te'sîr edüp yumuşamışlar, 'ibret almışlar; bizim hukukumuzu ve me'mûlun kat kat fevkinda muhâfaza eylemişler. Muhterem Hoca'mızın bu fikrası bir kerâmet te'sîrini gösterdiğini söylemişler./

579.

*Bahâ'î, s. 248/SK, 'Abbâs Hâverî. –
Yazma 'Latâ'if mecmû'ası.*

Birkaç a'mâ bir kahvenin peykesinde otururlarmış. Hoca yanlarından geçerken para kesesini şangır-şungur şakırdatarak: "Alın şu paraları da bol bol paylaşın!" der. Ve fakat hiçbir şey vermeyüp uzaktan seyirci olur. A'mâlar ise, derhâl: "Sana verdi!..." "Yok! Bana vermedi!" "Hakkımı isterim!" "Hissemini verin!" diyerek alt alta, üst üste peyke- den aşağı düşerler; ve sopa sopaya gelüp mücâdele ederlerken Hoca da gülmekten bayılır.

580.

Bahâ'î, s. 249/SK, Hüseyin Hâmid.

Herze-vekîllerden biri gûyâ Hoca merhûmla eğlenmek kasdıyla, bir yaz ramazânının sâ'at on birinde sâ'ata bakmasını teklîf eylemiş. Hoca'nın o ânda bin türlü endîşesi olmağıla kızup, herifin su'âllerine aykırı cevâblar vererek her tuhaf meşrepli yaratılan adamlar her vakı- ta herkesin dalkavuğu olamayacağını anlatmak istemiş. Şu yolda ko- nuşmuşlar: "Hoca Efendi! Sâ'at kaç?" "Topu bir dâne sâ'atım var." "Hayır Efendim! Onu demek istemem. Kaça geldi?" "Vallâhi! Köste- ğiyle, dellâliyyesiyle yüz seksen iki akça ve iki paraya doğru geldi idi. Allâhu a'lem." "Fe- subhân Allâh!... Efendim! Ben anlatamadım gaalibâ. Akşama ne var, akşama?" "Bize iftâra mı geleceksin? Tâ- m sırası! İşte benim zihnim de ona mûta'allık şeylerle meşguul. Sana say- yım: A'lâ arpa ekmeği, tâze soğan, kavun, hıyar, belki bir de bulgur pilâvı olabilir." "Değil, a Hocam! Gaalibâ benimle alay ediyorsun? Şimdi ne zamândayız?" "Tâ- m orta yaz; sıcakların yiğincik devri." "Al- lah Allah! Nasreddîn Hoca'ya eğlence olacağımı hiç de tahmîn etmi- yordum. Şimdi çıldıracağım. Be adam! Zamân ne zamân? diyordum." "A evlâd! bunu bilmiyecek ne var? Âhir zamân!..."

581.

Bahâ'î, s. 250/SK, 'Alî Rızâ.

Hoca merhûm gençliğinde mu'ziblik etmeksizin bir ân durmaz- mış. Bir gün yolda giderken mahallede en hasîs, en bed-ahlâk, titiz olan komşusunun kazları divar gölgesine çekilüp uyumakta oldukları- nı görünce herifin biraz kudurup tepinmesini, mahalleyi başına giy- mesini seyr etmek üzere bir erkek kazı usulca yakalayup cübbesi altı-

na alarak yürümeğe başlamış. Epiyce gittiği hâlde kazın ses çıkarmadığını, bağırup çırpınmadığına meraak ederek yavaşça cübbesini açıp kazın yüzüne bakınca kaz başını kaldırıp, mu'tâdı vechile: "Sussss!..." diyince Hoca: "Aferîn, kaz! Halt etmiş sana kaz diyen; sen efendinden çok 'ârif imişsin. Ben de sana bunu tenbîh edecektim." demiş.

582.

Bahâ'î, s. 251/SK, Hasan Hayreddîn; ASK.

Anadolu'da 'alel-ekser işlerini imece ile görürler. Meselâ, değirmende un öğütmek için herkes hayvanına buğdayını yükleterek, beş on kişi günlerce değirmende nöbet beklemeye bedel, bir seferde içlerinden biri gider. Dostları, komşuları buğday yüklü hayvanlarını ona tevdi' ederler. Birkaç günde o adam öğütür, gelir. Ertesi sefer başka birisi gider. Bu sâyede de birkaç adam, 'alel-ekser şehre birkaç sâ'at uzakta olan değirmende açıkta, sefil ve ser-gerdân kalmamış olur. Bu kabîlden olmak üzere Hoca, önüne sekiz dâne buğday yüklü eşegi katup, bir dânesine de binüp yolda giderken hâsıl olan şübhe üzerine eşekleri saymak ister. Sayar: Sekiz gelir. Gaayet telâş eder. Çünkü sekiz dâne adam kendisine hayvânlarını tevdi' eylemişti. Hâlbuki bir de kendinin olacaktı. Eşeklerin dokuz olması lâzım gelirdi. Hemân hayvanları durdurup kendi yüklü hayvanından inüp yolun bükümlü yerini geçerek ileriye bakmak, yâhûd meselâ orada bulunan ağaçların arkasında aramak üzere bir müddet geriye dönüp bulamayarak kemâl-i ye'sle 'avdet eylediği bir sırada hayvânları be-tekrâr sayar: dokuz.. "Fe-subhân Allâh!" diyüp yine merkebin birine binerek giderken, artık şübhe 'ânız olacağı der-kâr olmağıla, yine bir daha saymağa başlar: Yine merkebler sekiz gelmez mi? Hoca hayretlere düçar olup kendince bir şeyler hâtırlar gibi olarak yine merkebden iner. Gerisin geri bir hayli gidüp kemâl-i ye'sle merkebleri ümîdsiz bir sûrette sayar: dokuz. Zavallı Hoca çıldıracak gibi olur. Demir gibi kavî bir i'tikadla mu'tekîd olduğu birtakım Cinler, Periler hikâyelerini düşünmeye başlar.. Issız çöllerde Perîlerin adam oğlanlarına ne gibi oyunlar oynadığına dâ'ir bir çok kimseden işittiği menkıbeler hep dimâğında kaynaşırlar. Hoca'nın zihni perîşân, 'aklı târumâr olur.. Birçok du'âlar okuyarak yine merkebin birine biner. Yoluna nâçâr devâm eder. Fakat, Şeytân durur mu? Merkebleri bir daha saymak üzere Hoca'yı sürtüştürür. Hoca, 'âdetâ istemeye istemeye, gûyâ itâ'ata mecbûr olduğu bir kuvvetin sevkıyla merkebleri bir daha sayar: sekiz... Artık olanca çılgınlıkları

var kuvvetiyle tepreşerek merkebden atlayup bir müddet kendi kendine bağırır, tepinir. Bağıra bağıra Ecinnilere, Gulyabânîlere karşı okunan ta'vizleri, 'azîmetleri sesli sesli okur. Vâhimesi de son derece fa'âliyyete başlayup 'acîb 'acîb sesler duymakla korkudan tir tir titrer. Sonra bakar ki hayvânlar çimenzâra yayılmaya dalmışlar, yükleri indirmeğe bile kendinde tâkat bulamayup kendisini de bir ağacın sâyesine atıverir. O esnâda ileriden bir yolcu belirmekle Ervâh-ı habîsenin o tazyîkindan çıldırmağa ramak kalmış olan Hoca, Hızır'a kavuşmuşçasına adama seslenüp yanına celb eder. Herifle âşinâ çıkarlar. Zâten Hoca'yı kim bilmez? Hoca'yı bîtâb ve harâb bir hâlde görünce mes'eleyi su'âl eder. Zavallı yana yakıla mâcerâyı anlatır. Şehirde ebnâ-yı zamânın ta'cîzâtı yetişmiyormuş gibi ıssız çölde Gulyabânîlerin kendisiyle bil-ittifaak ettikleri alayı anlatır. Herif: "Cânım Hoca! Meraak etme. O senin kendi kuruntundur." diye te'minât verdikçe, vâkı'â kendilerini bittabi' görmemişse de seslerini işittiğini yemînlerle te'mîne kalkışır. Herife bile tereddüd gelirse de yine Hoca'yı boyuna tesellîde sebât eder. En-nihâye Hoca: "Ayağını öpeyim! Bir mûkdâr meks et. Beni hayvanıma bindirüp yoluma düzelt; sonra selâmetle işine git." demekle herif acıyup orada biraz da kahve-altı ederler; buz gibi kaynak suyunu içerler. Hoca'ya da mükemmel bir i'tidâl gelüp neş'elenir; şaklabanlığına başlar. Hayvanları toplarlar. Birine biner: "Hele şu Ecinni dostu olan eşekleri bir daha sayalım." der. Yine sayar. Yine bir eksik, ya'nî sekiz gelince ağlamsık bir sesle yolcuya müteveccih olup: "Gördün mü, birâder! İşte yine sekiz oldu. Nedir bu benim çektiğim şu eşeklerin elinden?" diye gerçek gerçek tazalluma başlayınca herif gülererek: "A Hocam! Şu kendi bindiğin eşeğini, öz nefsinin râkib olduğu merkebi de saysan a! Zâten bütün yanlışlıklar kendi eşeğini öz arkadaşlarınıninkileriyle birlikte saymamaktan çıkar." diyince Hoca bir müddet düşünüp elin alnı üzerine "şap!..." diye indirerek şakaklarını oğuşturduktan sonra hemân merkebden inmiş; herifin ellerine sarılmış. Herif, bu bedîhî mes'eledede bir mübhemiyyet, bir güçlük görmediği cihetle, hayrân hayrân: "Aman, Efendi! Etme... Estağfurullah!" dedikçe Hoca yeminlerle, yalvarmaklarla iki ellerini öpüp: "Hay Allah râzı olsun! Beni irşâd ettin. 'Aklımı, hayâtımı bana i'âde ettin. Zîrâ ramak kaldı ki sence pek açık olan mu'ammânın halli uğrunda ya az daha çıldırarak, yâhûd yüreğime inüp helâk olacaktım. Düşünülürse dolambaçlı, en halli müşkil işler, pek bedîhî, pek rûşen olan mes'elelerin birden bire gözleri nûr-ı bedâhatiyle kamaştırıp insânı saygı eyleme-

sinden neş'et eder. Yoksa hakkın bu rütbe bedâhatına karşı dünyâda insanları birbirine kırdırıp geçiren şey nedir? Felâket-i beşeriyye hep bu noktada birleşir. Bu, anahtarı ebediyyen gaa'ib olan kilit bir kerre açılrsa Sultân-ı hakîkat herkese tecellî-sâz olarak bütûn kanlı bıçaklı düşmanlar yekdiğeriyle sarmaş dolaş olurlar, dünyâda Cennet hayâtı yaşarlardı." demiştir.

583.

Bahâ'î, s. 254/SK, İbrâhîm Halîl.

Üstâdı, softalık esnâsında Hoca'ya: "Nasara ne kelime?" demiş. Hoca derhâl: "Masdar" demekle hocası: "Ne için doğru cevâb vermiyorsun?" demesi üzerine Hoca: "Fi'l-i mâzî desem iş uzaycak. Çünkü ma'lûmu var, mechûlu var, müsbeti var, menfîsi var, müzekkeri var, müennesi var, müfredi var, cem'i var. Masdar ise böyle şeylerden âzâdedir; öyle dalı, budağı yok. Masdar dersin, bir sözle kurtulursun." demiş.

584.

Bahâ'î, s. 255/SK, Ra'ûf.

Bir bâhar zamânı akrânıyla berâber Hoca merhûm civâr köylerinden suyu, sulağı çok, bütün bağçelerle, envâ'-ı eşcâr ve sebzâzâr ile mâlî, Cennet misâli bir köye giderler. Çemenzârda envâ'-ı nebâtâtın çiçekleri açılmış, ağaçlar rengâ-renk çiçekler ile donanmış olmakla pek ziyâde mahzûz olmuşlar; içleri açılmış. Fevkal-'âde neş'e ile, şatâretle vakıt geçirüp getirdikleri sahrâ ta'âmalarını tıka basa, kemâl-i iştihâ ile yemişler. 'Azîmet zamânı gelmiş; fakat, bir türlü bu güzel gülzârdan ayrılmak istemediklerinden birkaç gün orada kalmaya karar verirler. İçlerinden her biri, bir arfâne ile esbâb-ı safâdan birini der'uhde eder. Kimi: "Baklavası, böreği benim üzerime"; kimi: "Kuzu dolması benim üzerime"; kimi: "Zeytûn yağlı yaprak dolması benim üzerime"; kimi: "Salatası, peyniri, portakal, elma armud gibi envâ'-ı yemişler benim üzerime" dedikleri sırada Hoca'nın yüzüne bakmışlar. Hoca da, derhâl: "Bu ziyâfet böyle üç ay devâm eylese bile eğer ben de buradan ayrılırsam Allah'ın, Peygamberin ve bütün Meleklerin la'neti de benim üzerime!" demiştir.

585.

Bahâ'î, s. 256/ASK.

Hoca merhûm bir memlekete gidüp bir handa mihmân olmuş. Bir gün odabaşıyı çağırarak: "Hemşehrî! Ben bu odanın tavanında, kirişlerinde ara sıra korkunç korkunç, çatır çutur bir şeyler işidiyorum. Bir usta getir de şunu bir iyice mu'âyene ettir." derse de odabaşı gülererek: "Telâş etmeyiniz Efendim! Bu binâ yıkılmamak üzere yapılmıştır. Öyle çatırdılardan haylamaz. O çatırtı, patırtı, 'asırlardan kalma köhne bir binâ olduğundan dolayı değil. Siz hocasınız; elbette bilirsiniz ki dünyâda bütün eşyâ Cenâb-ı Rabbil- 'âlemîni tesbîh ederler." diye mugaalata ile /.../ Hoca demiştir ki: "İşte ben de ondan korkuyorum ya. Böyle tesbîhi, tehlîli artıra artıra yâ, nihâyet, vecde gelüp bir gece ansızın secde-i istiğrâka kapanırsa?..."

586.

Bahâ'î, s. 256/SK, M. Nûreddîn.

Hoca merhûm, talebelik esnâsında bir memlekete cerre gitmiş. Vâkı'a her beldede: "Hoş geldin!.. Beş gittin!..." gibi hâl, hâtır sormak misilli şeyler eksik değilse de bura halkı bir az daha ileri giderek soyunu, sopunu, akrabâsını, eşini, dostunu, işini gücünü de uzun uzadıya sorar dururlarmış. Bir, beş... Hoca bıkmış, 'âciz kalmış. Böyle bir su'âle ma'rûz kalacağını bittabi' aslâ hâtırlamayan Hoca Efendi kendi adını bile yekden söylemeyecek bir dalgınlıkta iken böyle etrâfıyla istintâka çekilince dürüst cevâb vermekte gerçekten müşkilât çekmiş; ciddî sûrette sıkılmış. Hâlbuki, ma'îşet muktezâsı onlara güzel mu'âmele etmek dahi kendisi için zarûrî olmakla bir gün odasına çekilüp o âna kadar kendisine su'âl edile gelmekte olan ve su'âl edilmesi muhtemel bulunan mesâ'ili etrafıca, münâsib bir üslûbla bir kâğıda sülüs kalemle yazmış. Akşam, köylü toplanup da henüz Hoca'yı yeni görenler hâl hâtıra başladıklarında, ve yâhûd, Hoca başka bir semte gidüp ora halkı su'âlleri îrâd edince Hoca mezkûr sahîfeleri uydurduğu gaayet mudhik bir makaam ile, münâsib mevzî'lerde envâ'-i tuhafıklar îcâd ederek bütün köylüye karşı okuyup hem mecliste hâzır olanları neş'elendirir, hem de bu su'âllerin tekerrüründen yakayı kurtarırmış.

587.

Bahâ'î, s. 258/SK, Edhem Mazlûm.

Hoca bir gün yalın ayak çift sürerken ayağına kocaman bir diken

batmış; ayağını parça parça etmiş. Bîçâre Hoca ayağını soğuk su ile yıkayıp temizledikten ve sarıp sarmaladıktan sonra: "Bereket versin ki geçen günki aldığım pabuçları giymemiştim." demiştir.

/Bizim gibi köyleri gezenlerin pek a'lâ ma'lûmu olduğu vechile taşradaki fukarânın hâl-i hazînine bu küçük bir misâldir./

588.

Bahâ'î, s. 258/SK, Mahmûd.

Hoca merhûm merkebe süvâr olduğu hâlde bağçesinden hânesine 'azîmet eylediği sırada şiddetli bir hareket-i arz olmuş. Hemân hayvândan inüp secdeye kapanmış. Arkadaşları hikmetini su'âl eylediklerinde buyurmuş ki: "Bizim eski hâne bu şedîd hareketten şübhesiz yıkılmış ve oturulamaz bir hâle gelmiştir. Ya, ma'âzallah, bu esnâda ben evde bulunsaydım? Hâne yıkılıp beni pestil etmese bile benim çokta... an yüreğime iner, öte dünyâyâ giderdim, ve yâhûd büsbütün çıldırırdım."

589.

Bahâ'î, s. 259/SK, 'Alî.

Zenginlerden biri Hoca merhûma talebeliğinde beş yüz guruş verüp: "Hoca Efendi! Beş vakıt namâz 'âkîbinde bize du'â et." demekle Hoca merhûm içinden elli guruş ayırıp i'âde ederek: "Efendim! Geceler kısa; boş-boğazlıkların okkası o nisbette uzun olmakla, Allah afv etsin! Dâ'iniz ekseriyyâ sabâh namazına kalkamıyorum. Kuşluk zamânı kazâ ediyorum. Binâ'en-aleyh sabâh vaktının ücretini tâm almağa Cenâb-ı Hak'tan hayâ ederim." demiştir.

/Talebelik zamânında hocamdan işitmiş idim: Konya'da tahsilde bulunan bir molla babasına yazdığı mektûbda: "Dört vakıt namâz 'akîbinde du'ânızla meşguulum." diye yazdığından babası: "Hay külhânî! Hâlâ sabâh namâzına tenbellik ediyor." demiş.

590.

Bahâ'î, s. 259/SK, Mehmed Şevket.

Sûret-i zâhirede Hoca merhûma fevkal-'âde hürmet göstermekte olan eşraftan bir kimsenin mükerreren vâkı' olan ısrarlarına karşı mecbûr kalup bir gün, Hoca Efendi ziyâretine gider. Hâne sâhibinin pencereden başka bir cihete bakup geri çekildiğini de görür. Kapuyu çalarak: "Rahatsız etmezsem, Efendi hazretlerinin ziyâretine geldim."

diye kemâl-i ümîd ve cesâretle söylemesine mukaabil içeriden: "Vah vah! Efendi şimdi çıktı. Duyarsa pek müte'essif olacaktır." yolunda bir cevâba ma'rûz olunca Hoca'nın canı sıkılıp yüksek sesle: "Pek güzel! Ancak, efendinize söyleyin de bir daha hânedan çıkup gittiği vakit unutup da başını pencerede bırakmasun. Bir şey değil, halk bilmez; kendisini de içeride zan eder. Kendisinden gördüğü ca'lî iltifâtlara aldanarak işini bırakup da ziyârete gelenler böyle umulmayan mu'âmele-i nâmerdâneye ma'rûz olunca hem söğür sayarlar, hem de ebediyyen merhâbayı keserler." demiştir.

591.

Bahâ'î, s. 260/SK, Mehmed Şevket.

Bir meclis-i sohbette Âhiretten, Kıyametten bahs olunup halka mahzûnluk çöktüğü, gönüller yumuşadığı bir zamânda Hoca'yı tâ yanına oturtmuş olan Temürlenk, içinden bir âh çeküp: "Hoca Efendi! Kıyâmet gününde bizim hâlimiz ne olacak? 'Acebâ bizim makaamımız sadr-i Cennet mi olacak yoksa Cehennem dibi mi?" diye su'âl edince Hoca demiş ki: "Aman Pâdişâhım! Gerçek siz de buralarını düşünüyor musunuz? Kalb-i hümayûnunuz bu gibi şeylerle müte'ezzî eylediğinize gerçekten müte'essif oldum. Bana kalırsa hiç tereddüd buyurmamalısınız. Çünkü güneş gibi 'ayân ve beyândır ki dünyâyâ gözünü kapamaz hemân doğru soluğu mu'azzam ecdâdınız Cengiz ile Hülâgû gibi muhteşem padişâhların yanında alacağınız derkârdır. Nemrûd ve Fir'avn'ın ve Iskender ve Neron gibi emsâl-i şehinşâhîleri ve berâber sadr-ı mu'allâ-yı 'ukbâda murabba'-nişîn-i ihtişâm olacakları muhakkaktır."

592.

Bahâ'î, s. 260/SK, 'Abdülmuttalib.

Hoca merhûm maraz-ı mevtinde haremine: "Haydi, karıcığım! En müzeyyen elbiseni giyin. Saçını, başını düzelt; çehreni son derece nûrlandır; ne kadar süslenmek lâzımsa gayret et. Öylece karşıma gel." der. Kadın: "Ah, efendiciğim! Sizin böyle ıztırâblı bir zamânınızda hizmetinizi bırakayım da elim süslenmeğe nasıl varsın? Ben onu dünyâda yapamam. Hem şimdi bu neden iktizâ etti? Beni o kadar vicdânsız, ni'met kadri bilmez mi sandın?" demekle Hoca: "Hayır, a karıcığım! Senin 'aklına gelen şeyler değil; maksadım bambaşkadır. Görüyorum ki ecelim yaklaştı. Azrâ'îl dâ'imâ etrafımda kıvranup duruyor. Seni öy-

le, elbise-i fâhire ile, melek-sîmâli, tâvûs gibi salınır bir hâlde görürse belki seni alır da beni bırakır diye ârzû ediyorum. Anladın mı şimdi sır u hikmetini?" demiştir.

593.

Bahâ'î, s. 261/SK, 'Abdülmuttalib.

Merhûmun en ziyâde korktuğu ölüm imiş. Hattâ tasavvırıyla bile sinirleri gevşer, kendinden geçermiş. Bu sebebdan dolayı ekseriyyâ ihvân ve yârânı ölümle sarakaya alırlarmış.. Nitekim bu külliyâtta ba'zı fıkralar da buna delâlet eder. Hâl böyle iken maraz-ı mevtinde kat'iyyen telâş etmemiş. Lâzım gelen vasiyyetlerini ve dînen icrâsı lâzım gelen ahkâmı edâ ettikten sonra bâkî hayâtını son nefesine kadar ehl-i beytiyle; komşusuyla, yârânıyla gülüşüp latifeleşerek geçirmiş. Ba'zıları bu hâle ta'accüb ederek: "Hoca Efendi! Sen eskiden ölüm korkusundan, lakırdısıyla, bile ölüm hâline gelirdin. Şimdi, görüyoruz hiç fütûr getirmiyorsun. Bunun sebeb ve hikmeti nedir?" demişler. Hoca buyurmuş ki: "Evlâdlarım! O zamânlar bizim bunca telâşımız bu kerteye gelmekten, bu yatağa serilmekten kaçınmak idi. Şimdi olan oldu; Azrâ'îl kapuya dikildi. Bundan böyle âhiret hazırlığını görelim. Son nefesimizde îmânımızın selâmeti çâresine bakalım."

594.

Bahâ'î, s. 261/SK, Sırrî.

Hoca Nasreddîn, rahmetullâhu 'aleyh'in vefâtından iki 'asır sonra bir cum'a günü binlerce ahâlî memleketin kadîm Ulu-Câmi'inde namaz kılmak üzere toplandığı bir sırada nâgihân Hoca Nasreddîn merhûmun tıbkı hilyesine mutâbık ve sâflığına, şaklabanlığına tamâmıyla vâris olan türbedârı kisve-i 'acîbi ve sîmâ-yı mudhiki ile câmi'in orta, büyük kapusunda görünüp bülend âvâz ile: "Ey ahâlî! Sizi gaayet 'acîb bir şey söyleyeceğim. Âbdest aldım; câmi'e gelmek üzere türbe kapusını kilidleyeceğim esnâda Hoca Nasreddîn merhûmu 'aynı sîmâsı, 'aynı çehre-i handânı, 'aynı tavr-ı 'acîbi, 'aynı kisve-i mahsûsası ile gördüm. Sandukasına at gibi binmiş, etrâfı seyr ediyor. Bana: Şimdi Ulu-Câmi' cemâ'atım çağır. Gelmeyen olursa kendi cânına kıymış olur' dedi." diyince Hoca merhûma i'tikaad-ı tâmı olan ve zühd ü salâhından nâşî türbedâra da ayrıca hüsn-i zannı bulunan bütün ahâlî türbeye koşar. Bittabî' Hoca'yı göremezler. Zâten böyle kerâmâtını görüp âbâ ve ceddâdlarından 'an'ana ile işide işide

hakkında sağlam bir i'tikaad hâsıl eyleyen ahâlî hep gülüşerek "Hay koca mu'zib! Ara sıra bizimle alay etmekten de vaz geçmezsın." diyüp hep birden fâtiha okurlar. Gülüşerek câmi'e 'avdet ederler. Bir de bazarlar ki câmi'in kubbesi takımıyla göçmüş. Merhûmun bu kerâmet-i celîlesine, bu imdâd-ı kudsîsine hayrân kalırlar. İ'tikaadları katmerleşir.